PUBLII

OVIDII NASONIS OPERUM

TOMUS II.

Qui XV Metamorphoseon, sive Transformationum, libros continet.

AMSTELODAMI,
Apud IOANNEM IANSSONIUM.
Anno cIↃ IↃC XXXIV.

Sex versus, quos Autor lib. I. Tristium Eleg. VI. his libris voluit præfigi.

Orba parente suo quicunque volumina tangis,
His saltem vestra detur in urbe locus.
Quoque magis faveas, nō sunt hæc edita ab illo,
Sed quasi de domini funere rapta sui.
Quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

PVBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER I.

IN nova ſert animus mutatas dicere formas
Corpora. Di cœptis (nam vos mutaſtis & illas)
Aſpirate meis, primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & terras,&, quod tegit omnia,cœlum,
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis , indigeſtaque moles,
Nec quicquam, niſi pondus iners, congeſtaq; eodem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
Nec nova creſcendo reparabat cornua Phœbe,
Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus;
Ponderibus librata ſuis : nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaque erat & tellus, illic & pontus,& aër,
Sic erat inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër: nulli ſua forma manebat.
Obſtabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis,humentia ſiccis,
Mollia cum duris,ſine pondere habentia pondus.
Hanc Deus,& melior litem natura diremit.
Nam cœlo terras,& terris abſcidit undas:
Et liquidum ſpiſſo ſecrevit ab aëre cœlum.
Quæ poſtquam evolvit , cœcoque exemit acervo,
Diſſociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit,ſummaque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate, locoque:
Denſior his tellus, elementaque grandia traxit;
Et preſſa eſt gravitate ſui : circumfluus humor
Vltima poſſedit,ſolidumque coërcuit orbem.
Sic ubi diſpoſitam , quiſquis fuit ille deorum,
Congeriem ſecuit,ſectamque in membra redegit;
Principio terram,ne non æqualis ab omni
Parte foret , magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidiſque tumeſcere ventis
Iuſſit, & ambitæ circundare littora terræ.
Addidit,& fontes,& ſtagna immenſa,lacuſque,
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:

Quæ diversa locis, partim sorbentur ab ipsa;
In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Iussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere montes.
Vtque duæ dextra cœlum, totidemque sinistra
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis;
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramq; locavit,
Temperiemque dedit, mista cum frigore flamma.
Imminet his aër: qui quanto est pondere terræ,
Pondere aquæ levior; tanto est onerosior igne.
Illic & nebulas, illic consistere nubes
Iussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non passim mundi fabricator habendum
Aëra permisit. vix nunc obsistitur illis,
Cum sua quisque regat diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum; tanta est discordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit,
Persidaque & radiis juga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: Scythiam septemq; triones
Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluvioque madescit ab Austro.
Hæc super imposuit liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus discreverat omnia certis;
Cum, quæ pressa diu massa latuere sub ipsa,
Sidera cœperunt toto fulgescere cœlo.
Neu regio foret ulla suis animalibus orba;
Astra tenent cœleste solum, formæque deorum:
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ:
Terra feras cepit: volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset:
Natus homo est. sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satus Iapeto, mistam fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
Pronaque cum spectent animalia cætera terram;
Os homini sublime dedit: cœlumque videre
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic modo, quæ fuerat rudis, & sine imagine, tellus,
Induit

Induit ignotas hominum conversa figuras.
Aurea prima sata est ætas, quæ, vindice nullo,
Sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
Pœna metusque aberant. nec vincla minantia collo
Ære ligabantur: nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine judice tuti.
Nondum cæsa suis, peregrinum ut viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas:
Nullaque mortales, præter sua littora, norant.
Nondum præcipites cingebant oppida fossæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis erat. sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis, rastroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Iovis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi stillabant ilice mella.
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Iove mundus erat; subiitque argentea proles;
Auro deterior, fulvo preciosior ære;
Iupiter antiqui contraxit tempora veris,
Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, spatiis exegit quattuor annum.
Tum primum siccis aër fervoribus ustus
Canduit, & ventis glacies adstricta pependit.
Tum primum subiere domos. domus antra fuerunt,
Et densi frutices, & junctæ cortice virgæ.
Semina tum primum longis Cerealia sulcis
Obruta sunt, pressique jugo gemuere juvenci.
Tertia post illam successit aënea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma;
Non scelerata tamen. De duro est ultima ferro.
Protinus irrupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas. fugêre pudor verumque, fidesque:
In quorum subiere locum, fraudesque, dolique,
Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
Navita: quæque diu steterant in montibus altis;
Fluctibus ignotis insultavere carinæ.
Communemque prius, ceu lumina Solis & auræ,

Cautus humum longo signavit limite mensor.
Nec tantum segetes alimentaque debita dives
Poscebatur humus;sed itum est in viscera terræ:
Quasque recondiderat,Stygiisq; admoverat umbris,
Effodiuntur opes; irritamenta malorum.
Iamque nocens ferrum,ferroque nocentius aurum
Prodierat. prodit bellum,quod pugnat utroque,
Sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. non hospes ab hospite tutus,
Non socer à genero: fratrum quoque gratia rara est.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miscent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet pietas, & virgo cæde madentes
Vltima cœlestûm terras Astræa reliquit.
Neve foret terris securior arduus æther;
Affectasse ferunt regnum cœleste Gigantes:
Altaque cougestos struxisse ad sidera montes.
Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.
Obruta mole sua cum corpora dira jacerent;
Perfusam multo natorum sanguine terram
Immaduisse ferunt, calidumque animasse cruorem.
Et,ne nulla suæ stirpis monumenta manerent;
In faciem vertisse hominum. sed & illa propago
Contemptrix superûm,sævæque avidissima cædis,
Et violenta fuit. scires è sanguine natam.
Quæ pater ut summa vidit Saturnius arce;
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia mensæ,
Ingentes animo, dignas Iove,concipit iras:
Conciliumque vocat. tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis cœlo manifesta sereno,
Lactea nomen habet; candore notabilis ipso.
Hac iter est superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemque domum. dextra lævaque deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis:
Plebs habitat diversa locis. à fronte potentes
Cælicolæ, clarique suos posuere Penates.
Hic locus est; quem, si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse Palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo Superi sedere recessu;
Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terque quaterque
Cæsariem; cum qua terram, mare, sidera, movit.
Talibus inde modis ora indignantia solvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempestate fui,qua centum quisque parabat
Injice-

Injicere anguipedum captivo brachia coelo.
Nam, quanquã ferus hostis erat, tamen illud ab uno
Corppre, & ex una pendebat origine bellum.
Nunc mihi, qua totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus. per flumina juro
Infera, sub terras Stygio labentia luco.
Cuncta prius tentanda: sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est; ne pars sincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Nymphæ,
Faunique Satyrique, & monticolæ Silvani:
Quos quoniam coeli nondum dignamur honore,
Quas dedimus, certe terras habitare sinamus.
An satis, ô superi, tutos fore creditis illos,
Cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,
Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes: studiisque ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cum manus impia sævit
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est: totusque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum,
Quam fuit illa Iovi. qui postquam voce, manuque,
Murmura compressit; tenuere silentia cuncti.
Substitit ut clamor pressus gravitate regentis;
Iupiter hoc iterum sermone silentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc demittite) solvit;
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humana lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
Enumerare. minor fuit ipsa infamia vero.
Mænala transieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei.
Arcados hinc sedes, & inhospita tecta tyranni
Ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
Signa dedi venisse Deum; vulgusque precari
Cœperat. irridet primo pia vota Lycaon.
Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
An sit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem somno nec opina perdere morte
Me parat. hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, missi de gente Molossa
Obsidis unius jugulum mucrone resolvi:
Atque ita semineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
Quos simul imposuit mensis; ego vindice flamma
In dominum dignosque everti tecta Penates.

Terri

Territus ipse fugit; nactusque silentia ruris
Exululat, frustraque loqui conatur. ab ipso
Colligit os rabiem, solitæque cupidine cædis
Vtitur in pecudes: & nunc quoque sanguine gaudet.
In villos abeunt vestes, in crura lacerti,
Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ.
Canities eadem est, eadem violentia vultus:
Iidem oculi lucent: eadem feritatis imago est.
Occidit una domus: sed non domus una perire
Digna fuit. qua terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus jurasse putes. dent ocyus omnes
Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.
Dicta Iovis pars voce probant, stimulosque frementi
Adjiciunt: alii partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura rogant: quis sit laturus in aras
Thura: ferisne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
Rex superûm trepidare vetat; sobolemque priori
Dissimilem populo promittit origine mira.
Iamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
Sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totusque ardesceret axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Pœna placet diversa: genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos demittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcumque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis;
Terribilem picea tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis:
Fronte sedent nebulæ: rorant pennæque, sinusque.
Vtque manu late pendentia nubila pressit;
Fit fragor: & densi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Iunonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota jacent; longique perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta sua est Iovis ira: sed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. qui postquam tecta tyranni
Intravere sui, Non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundire vestras.
Sic opus est: aperite domos, ac mole remota

Flumi-

Fluminibus vestris totas immittite habenas.
Iusserat: hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrænato volvuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit. at illa
Intremuit, motuque vias patefecit aquarum.
Exspatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque satis arbusta simul, pecudesque, virosque.
Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
Vnda tegit, pressæque latent sub gurgite turres.
Iamque mare & tellus, nullum discrimen habebant.
Omnia pontus erat, deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem: cymba sedet alter adunca,
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ,
Navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo.
Figitur in viridi, si Fors tulit, anchora prato:
Aut subjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et modo qua graciles gramen carpsere capellæ;
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
Mirantur sub aqua lucos, urbesque, domosque
Nereides: silvasque tenent delphines, & altis
Incursant ramis, agitataque robora pulsant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Vnda vehit tigres. nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quæsitisque diu terris, ubi sistere possit,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars unda rapitur: quibus unda pepercit;
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus;
Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parva rate vectus adhæsit;
Corycidas Nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicamque Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reverentior ulla deorum.
Iupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse virum de tot modo millibus unum,
Et superesse videt de tot modo millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;

Nubila disjecit: nimbisque Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet. positoque tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi: supraque profundum
Exstantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat; conchaque sonanti
Inspirare jubet: fluctusque, & flumina signo
Iam revocare dato. cava buccina sumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:
Buccina, quæ in medio concepit ubi aëra ponto;
Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit jussos inflata recessus;
Omnibus audita est telluris, & æquoris undis:
Et quibus est undis audita coercuit omnes.
Iam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina subsidunt: colles exire videntur.
Surgit humus, crescunt loca decrescentibus undis:
Postque diem longam nudata cacumina silvæ
Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat: quem postquam vidit inanem,
Et desolatas agere alta silentia terras;
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O soror, ô conjux, ô fœmina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipsa pericula jungunt:
Terrarum, quascumque vident occasus & ortus,
Nos duo turba sumus. possedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis: terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses.
Nunc animus miseranda foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Namque ego (crede mihi) si te quoque pontus haberet;
Te sequerer conjux, & me quoque pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus:
(Sic visum est superis) hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. placuit cœleste precari
Numen; & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est; adeunt pariter Cephisidas undas,
Et nondum liquidas, sed jam vada nota secantes.
Inde ubi libatos irroravere liquores
Vestibus & capiti; flectunt vestigia sanctæ
Ad delubra Deæ: quorum fastigia turpi

Pallebant musco; stabantque sine ignibus aræ.
Vt templi tetigere gradus; procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo:
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina justis
Victa remollescunt, si flectitur ira deorum;
Dic Themi, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit: & mersis fer opem, mitissima, rebus.
Mota dea est, sortemque dedit: Discedite templo;
Et velate caput; cinctasque resolvite vestes:
Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.
Obstupuere diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior; jussisque deæ parêre recusat:
Detque sibi veniam, pavido rogat ore: pavetque
Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter seque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, &, Aut fallax, ait, est sollertia nobis,
Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quamquam Titania mota est;
Spes tamen in dubio est: adeo cœlestibus ambo
Diffidunt monitis. sed quid tentare nocebat?
Discedunt: velantque caput: tunicasque recingunt;
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpere, suumque rigorem:
Mollirique mora, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit; ut quædam sic non manifesta videri
Forma potest hominis; sed uti de marmore cœpta,
Non exacta satis, rudibusque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum.
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa:
Quæ modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
Inque brevi spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus faciem traxere virorum:
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.
Inde genus durum sumus, experiensque laborum;
Et documenta damus, qua simus origine nati.
Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte sua peperit; postquam vetus humor ab igne
Percaluit solis, cœnumque, udæque paludes
Intumuere æstu: fœcundaque semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepere morando.

Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarsit sidere limus ;
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt ; & in his, quædã moda cœpta per ipsum
Nascendi spatium : quædam imperfecta, suisque
Trunca vident numeris : & eodem corpore sæpe
Altera pars vivit ; rudis est pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem sumpsere humorque, calorque ;
Concipiunt : & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq; sit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis altoque recanduit æstu ;
Edidit innumeras species ; partimque figuras
Rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
Illa quidem nollet, sed te quoque maxime Python
Tum genuit : populisque novis, incognite serpens
Terror eras. tantum spatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Ante, nisi in damis, capreisque fugacibus usus,
Mille gravem telis, exhausta pæne pharetra
Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas ;
Instituit sacros celebri certamine ludos ;
Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
Hic juvenum quicunque manu, pedibusve, rotave
Vicerat ; esculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat, longoque decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
Primus amor Phœbi Daphne Peneïa ; quem non
Sors ignara dedit ; sed sæva Cupidinis ira.
Delius hunc nuper victo serpente superbus,
Viderat adducto flectentem cornua nervo :
Quidque tibi lascive puer cum fortibus armis ?
Dixerat. ista decent humeros gestamina nostros ;
Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti :
Qui modo pestifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tua : nec laudes assere nostras.
Filius huic Veneris ; Figat tuus omnia Phœbe,
Te meus arcus, ait ; quantoque animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra.
Dixit : & eliso percussis aere pennis
Impiger umbrosa Parnassi constitit arce :
Deque sagittifera promsit duo tela pharetra
Diver-

Diverſorum operum. fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acuta:
Quod fugat, obtuſum eſt, & habet ſub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nympha Peneide fixit; at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Sylvarum latebris captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coercebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiere: illa averſata petentes,
Impatiens experſque viri, nemora avia luſtrat:
Nec quid Hymē, quid amor, quid ſint cōnubia curat.
Sæpe pater dixit: Generum mihi filia debes:
Sæpe pater dixit: Debes mihi nata nepotes.
Illa velut crimen tædas exoſa jugales,
Pulchra verecundo ſuffundens ora rubore,
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetua, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat; votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quodque cupit, ſperat: ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves ſtipulæ demptis adolentur ariſtis,
Ut facibus ſepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic Deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Uritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et, Quid ſi comantur? ait. videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos: videt oſcula; quæ non
Eſt vidiſſe ſatis. laudat digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. fugit ocior aura
Illa levi; neque ad hæc revocantis verba reſiſtit;
Nympha precor Peneja mane: non inſequor hoſtis,
Nympha mane. ſic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos. amor eſt mihi cauſſa ſequendi.
Me miſerum, ne prona cadas, indignave lædi
Crura notent ſentes; & ſim tibi cauſſa doloris.
Aſpera qua properas loca ſunt. moderantius oro
Curre, fugamque inhibe: moderantius inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen, non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hic armenta, gregeſve
Horridus obſervo, neſcis, temeraria, neſcis

Quem fugias : ideoque fugis. mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia servit.
Iupiter est genitor. per me quod eritque, fuitque,
Estque, patet : per me concordant carmina nervis.
Certa quidem nostra est : nostra tamen una sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum est ; opiferque per orbem
Dicor ; & herbarum subjecta potentia nobis.
Hei mihi, quod nullis amor est medicabilis herbis ;
Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus, artes !
Plura locuturum rapido Peneia cursu
Fugit, cumque ipso verba imperfecta reliquit.
Tunc quoque visa decens, nudabant corpora venti,
Obviaque adversas vibrabant flamina vestes,
Et levis impulsos retro dabat aura capillos.
Aucta fuga forma est. sed enim non sustinet ultra
Perdere blanditias juvenis Deus : utque monebat
Ipse amor, admisso sequitur vestigia passu.
Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit ; & hic prædam pedibus petit, ille salutem ;
Alter inhæsuro similis, jam jamque tenere
Sperat, & extento stringit vestigia rostro ;
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaque ora relinquit :
Sic Deus, & virgo est. hic spe celer, illa timore.
Qui tamen insequitur, pennis adjutus Amoris,
Ocior est, requiemque negat : tergoque fugacis
Imminet ; & crinem sparsum cervicibus afflat.
Viribus absumptis expalluit illa : citæque
Victa labore fugæ, spectans Peneidas undas,
Fer pater, inquit, opem ; si flumina numen habetis.
Qua nimium placui, tellus, ait, hisce ; vel istam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
Vix prece finita, torpor gravis occupat artus :
Mollia cinguntur tenui præcordia libro :
In frondem crines, in ramos brachia crescunt ;
Pes modo tam velox pigris radicibus hæret :
Ora cacumen habent : remanet nitor unus in illa.
Hanc quoque Phœbus amat. positaque in stipite dextra
Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus.
Complexusque suis ramos, ut membra lacertis,
Oscula dat ligno. refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, At quoniam conjux mea non potes esse ;
Arbor eris certe, dixit, mea. semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ, laure, pharetræ.
Tu ducibus lætis aderis, cum læta triumphum
Vox canet ; & longas visent Capitolia pompas.

Postibus Augustis eadem fidissima custos,
Ante fores stabis: mediamque tuebere quercum.
Vtque meum intonsis caput est juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Pæan. factis modo laurea ramis
Annuit: utque caput, visa est agitasse cacumen.
Est nemus Æmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva. vocant Tempe: per quæ Penëus ab imo
Effusus Pindo spumosis volvitur undis:
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisque aspergine silvis
Influit; & sonitu plusquam vicina fatigat.
Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis. in his residens facto de cautibus antro,
Vndis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primum;
Nescia gratentur, consolenturne parentem,
Populifer Sperchîus, & irrequietus Enipeus,
Apidanusque senex, lenisque Amphrysus, & Æas.
Moxque amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
In mare deducunt fessas erroribus undas.
Inachus unus abest, imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas: natamque miserrimus Io
Luget, ut amissam. nescit vitane fruatur,
An sit apud manes. sed quam non invenit usquam;
Esse putat nusquam, atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Iupiter illam
Flumine: & ô virgo Iove digna, tuoque beatum
Nescio quem factura toro, pete dixerat umbras,
Aut horum, aut horum nemorum (& monstraverat ambas)
Dum calet, & medio sol est altissimus orbe.
Quod si sola times latebras intrare ferarum;
Præside tuta Deo nemorum secreta subibis:
Nec de plebe deo; sed qui cœlestia magna
Sceptra manu teneo; sed qui vaga fulmina mitto.
Ne fuge me (fugiebat enim) jam pascua Lernæ,
Consitaque arboribus Dircæa reliquerat arva;
Cum Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.
Interea medios Iuno despexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
Sub nitido mirata die; non fluminis illas
Esse, nec humenti sensit tellure remitti:
Atque suus conjux ubi sit circumspicit; ut quæ
Deprensi toties bene nosset furta mariti.
Quem postquam cœlo non repperit, Aut ego fallor,

Aut ego lædor,ait. delapſaque ab æthere ſummo
Conſtitit in terris,nebulaſque recedere juſſit.
Conjugis adventum præſenſerat,inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formoſa eſt. ſpeciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita probat: nec non,& cujus,& unde,
Quove ſit armento,veri quaſi neſcia,quærit.
Iupiter è terra genitam mentitur,ut autor
Deſinat inquiri. petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? crudele ſuos addicere amores:
Non dare, ſuſpectum. pudor eſt, qui ſuadeat, illinc;
Hinc diſſuadet amor. victus pudor eſſet amore;
Sed leve ſi munus ſociæ generiſque torique
Vacca negaretur; poterat non vacca videri.
Pellice donata, non protinus exuit omnem
Diva metum; timuitque Iovem,& fuit anxia furti,
Donec Ariſtoridæ ſervandam tradidit Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.
Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera ſervabant, atque in ſtatione manebant.
Conſtiterat quocunque loco; ſpectabat ad Io:
Ante oculos Io,quamvis averſus habebat.
Luce ſinit paſci: cum ſol tellure ſub alta eſt;
Claudit, & indigno circundat vincula collo:
Frondibus arboreis,& amara paſcitur herba:
Proque toro, terræ non ſemper gramen habenti,
Incubat infelix,limoſaque flumina potat.
Illa etiam ſupplex Argo cum brachia vellet
Tendere; non habuit, quæ brachia tenderet Argo;
Et conata queri, mugitus edidit ore:
Pertimuitque ſonos; propriaque exterrita voce eſt,
Venit & ad patrias, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachidas ripas: novaque ut conſpexit in unda
Cornua,pertimuit,ſeſeque exterrita fugit.
Naides ignorant, ignorat & Inachus ipſe,
Quæ ſit. at illa patrem ſequitur,ſequiturque ſorores:
Et patitur tangi, ſeque admirantibus offert.
Decerptas ſenior porrexerat Inachus herbas;
Illa manus lambit, patriiſque dat oſcula palmis;
Nec retinet lacrymas. &,ſi modo verba ſuperſint,
Oret opem; nomenque ſuum, caſuſque loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
Corporis indicium mutati triſte peregit.
Me miſerum, exclamat pater Inachus, inque gementis
Cornibus, & niveæ pendens cervice juvencæ;
Me miſerum ingeminat: tune es quæſita per omnes
Nata mihi terras? tu non inventa reperta es.
Luctus

Luctus eras levior. retices: nec mutua nostris
Dicta refers. alto tantum suspiria ducis
Pectore, quodque unū potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædasque parabam:
Spesque fuit generi mihi prima: secunda nepotum.
De grege nunc tibi vir,& de grege natus habendus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
Sed nocet esse Deum. præclusaque janua leti,
Æternum nostros luctus extendit in ævum.
Talia mœrentem stellatus summovet Argus:
Ereptamque patri diversa in pascua natam
Abstrahit. Ipse procul montis sublime cacumen
Occupat, unde sedens partes speculatur in omnes.
Nec superum rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potest, natumque vocat: quem lucida partu
Pleïas enixa est,letoque det,imperat, Argum.
Parva mora est,alas pedibus,virgamque potenti
Somniferam sumpsisse manu, tegimenque capillis.
Hæc ubi disposuit, patria Iove natus ab arce
Desilit in terras. Illic tegimenque removit,
Et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
Hac agit,ut pastor, per devia rura capellas.
Dum venit,adductas. & structis cantat avenis,
Voce novæ captus custos Iunonius artis,
Quisquis es,hoc poteris mecum considere saxo,
Argus ait: neque enim pecori fœcundior ullo
Herba loco est,aptamque vides pastoribus umbram.
Sedit Atlantiades,& euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem: junctisque canendo
Vincere arundinibus servantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere somnos:
Et quamvis sopor est oculorum parte receptus;
Parte tamen vigilat, quærit quoque (namque reperta
Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.
Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naïas una fuit. (Nymphæ Syringa vocabant.)
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunque deos umbrosaque silva feraxque
Rus habet. Ortygiam studiis, ipsamque colebat
Virginitate Deam. ritu quoque cincta Dianæ
Falleret,& credi posset Latonia,si non
Corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. redeuntem colle Lyceo
Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acuta,
Talia verba refert: Tibi nubere Nympha volentis
Votis cede Dei. restabat plura referre;

Et precibus spretis fugisse per avia Nympham ;
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat. hic illam cursum impedientibus undis,
Vt se mutarent, liquidas orasse sorores :
Panaque, cum prensam sibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres.
Dumque ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similemque querenti :
Arte nova vocisque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi colloquium tecum, dixisse, manebit :
Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.
Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
Supprimit extemplo vocem : firmatque soporem
Languida permulcens medicata lumina virga.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Qua collo est confine caput ; saxoque cruentum
Dejicit, & maculat præruptam sanguine rupem.
Arge jaces : quodque in tot lumina lumen habebas
Exstinctum est : centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
Collocat ; & gemmis caudam stellantibus implet.
Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ;
Horriferamque oculis animoque objecit Erinnyn
Pellicis Argolicæ, stimulosque in pectore cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Vltimus immenso restabas, Nile, labori.
Quem simul ac tetigit, positisque in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinoque ardua collo ;
Quos potuit solos, tendens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctisono mugitu
Cum Iove visa queri est, finemque orare malorum.
Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat : Inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi caussa doloris
Hæc erit : & Stygias jubet hoc audire paludes.
Vt lenita Dea est, vultus capit illa priores :
Fitque quod ante fuit. fugiunt de corpore setæ:
Cornua decrescunt : sic luminis arctior orbis.
Contrahitur rictus : redeunt humerique manusque.
Vngulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
De bove nil superest, formæ nisi candor, in illa :
Officioque pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur : metuitque loqui ; ne more juvencæ
Mugiat, & timide verba intermissa retentat.
Nunc dea Niligena colitur celeberrima turba.
Hinc

Hinc Epaphus magni genitus de semine tandem
Creditur esse Iovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. fuit huic animis æqualis, & annis
Sole satus Phaëton: quem quondam magna loquentem,
Nec sibi cedentem, Phoeboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaëton, iramque pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quoque magis doleas genitrix, ait, en ego liber,
Ille ferox, tacui. pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
At tu, si modo sum cœlesti stirpe creatus;
Ede notam tanti generis: meque assere coelo.
Dixit, & implicuit materno brachia collo:
Perque suum, Meropisque caput, tædasque sororum
Traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
Ambiguum est, Clymene precibus Phaëthontis, an ira
Mota magis dicti sibi criminis; utraque coelo
Brachia porrexit: spectansque ad lumina Solis,
Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque, videtque;
Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole satum: si ficta loquor, neget ille videndum
Se mihi: sitque oculis lux ista novissima nostris.
Nec longus patrios labor est tibi nosse Penates.
Vnde oritur, terræ domus est contermina nostræ.
Si modo fert animus; gradere: & scitabere ab ipso.
Emicat extemplo lætus post talia matris
Dicta suæ Phaëthon, & concipit æthera mente.
Æthiopasque suos, positosque sub ignibus Indos
Sidereis transit; patriosque adit impiger ortus.

P V-

PUBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER II.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammasque imitante Pyropo:
Cujus ebur nitidum fastigia summa tegebat:
Argenti bifores radiabant limine valvæ.
Materiam superabat opus. nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cœlumque quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda deos: Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona suis immania terga lacertis,
Doridaque, & natas. quarum pars nare videtur;
Pars in mole sedens virides siccare capillos;
Pisce vehi quædam. facies non omnibus una,
Nec diversa tamen: qualem decet esse sororum.
Terra viros, urbesque gerit, silvasque, ferasque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cœli fulgentis imago,
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quo simul acclivo Clymeneia limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus:
Consistitque procul. neque enim propiora ferebat
Lumina. purpurea velatus veste sedebat
In solio Phœbus claris lucente smaragdis.
A dextra, lævaque Dies, & Mensis, & Annus,
Sæculaque & positæ spatiis æqualibus Horæ:
Verque novum stabat cinctum florente corona:
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis sordidus uvis,
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.
Quæque viæ tibi caussa? quid hac, ait, arce petisti,
Progenies Phaethon haud inficianda parenti?
Ille refert: O lux immensi publica mundi,
Phœbe pater, si das usum mihi nominis hujus,
Nec falsa Clymene culpam sub imagine celat;

Pigno-

Pignora da genitor: per quæ tua vera propago
Credar; & hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat. at genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios; propiusque accedere jussit:
Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
Dignus es; & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quoque minus dubites; quodvis pete munus, & illud
Me tribuente feres: promissi testis adesto
Dis juranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene desierat: currus petit ille paternos,
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit jurasse patrem. qui terque quaterque
Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
Non dare; confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet: non est tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaethon, & quæ non viribus istis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
Plus etiam quam quod superis contingere possit,
Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit;
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto. vasti quoque rector olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra;
Non aget hos currus. & quid Iove majus habetur?
Ardua prima via est; & qua vix mane recentes
Enituntur equi: medio est altissima cœlo;
Vnde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Sit timor, & pavida trepidet formidine pectus.
Vltima prona via est; & eget moderamine certo.
Tunc etiam quæ me subjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde quod assidua rapitur vertigine cœlum;
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adversum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus, & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. quid ages? poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic urbesque deorum
Concipias animo, delubraque ditia donis
Esse, per insidias iter est formasque ferarum.
Vtque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniosque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.

Nec

Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore,& naribus efflant,
In promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi; cervixque repugnat habenis.
At tu,funesti ne sim tibi muneris autor,
Nate cave: dum resque finit,tua corrige vota.
Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas;
Pignora certa petis. do pignora certa timendo:
Et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectore posses
Inserere,& patrias intus deprendere curas.
Denique quicquid habet dives circumspice mundus:
Deque tot ac tantis cœli terræque marisque
Posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam Phaëthon pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Ne dubita; dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris. sed tu sapientius opta.
Finierat monitus. dictis tamen ille repugnat:
Propositumque premit: flagratque cupidine currus.
Ergo,qua licuit genitor cunctatus,ad altos
Deducit juvenem, Vulcania munera,currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
Per juga chrysolithi,positæque ex ordine gemmæ,
Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur,opusque
Perspicit: ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria. diffugiunt stellæ: quarum agmina cogit
Lucifer,& cœli statione novissimus exit.
Tum pater ut terras,mundumque rubescere vidit,
Cornuaque extremæ velut evanescere Lunæ;
Iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Iussa deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
Quadrupedes ducunt; adduntque sonantia fræna.
Tum pater ora sui sacro medicamine nati
Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ.
Imposuitque comæ radios: præsagaque luctus
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
Si potes his saltem monitis parere parentis;
Parce puer stimulis; & fortius utere loris.
Sponte sua properant. labor est inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum est lato curvamine limes,

Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugit australem; junctamque aquilonibus Arcton.
Hac sit iter: manifesta rotæ vestigia cernes.
Vtque ferant æquos & coelum,& terra,calores;
Nec preme,nec summum molire per æthera currum.
Altius egressus coelestia tecta cremabis;
Inferius terras. medio tutissimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet ad anguem;
Neve sinisterior pressam rota ducat ad aram:
Inter utrumque tene. fortunæ cætera mando;
Quæ juvet,& melius,quam tu tibi consulat,opto.
Dum loquor; Hesperio positas in littore metas
Humida nox tetigit: non est mora libera nobis:
Poscimur. & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel,si mutabile pectus
Est tibi; consiliis non curribus utere nostris.
Dum potes; & solidis etiam nunc sedibus adstas;
Dumque male optatos nondum premis inscius axes;
Quæ tutus spectes,sine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum:
Statque super; manibusque datas contingere habenas,
Gaudet, & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroeis, Eous,& Æthon,
Solis equi, quartusque Phlegon,hinnitibus auras
Flammiferis implent,pedibusque repagula pulsant.
Quæ postquam Tethys,fatorum ignara nepotis,
Reppulit; & facta est immensi copia coeli;
Corripuere viam, pedibusque per aëra motis
Obstantes scindunt nebulas,pennisque levati
Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat; nec quod cognoscere possent
Solis equi: solitaque jugum gravitate carebat.
Vtque labant curvæ justo sine pondere naves,
Perque mare instabiles nimia levitate feruntur;
Sic onere insueto vacuos dat in aëre saltus,
Succutiturque alte, similisque est currus inani.
Quod simulac sensere; ruunt,tritumque relinquunt
Quadrijuges spatium: nec,quo prius,ordine currunt.
Ipse pavet; nec qua commissas flectat habenas,
Nec scit,qua sit iter: nec,si sciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere triones,
Et vetito frustra tentarunt æquore tingi.
Quæque polo posita est glaciali proxima serpens,
Frigore pigra prius,nec formidabilis ulli;
Incaluit: sumpsitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugisse Boote;
Quamvis tardus eras,& te tua plaustra tenebant.

Vt vero terras despexit ab æthere summo
Infelix Phaëton, penitus penitusque jacentes;
Palluit, & subito genua intremuere timore:
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ:
Et jam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
Iam cognosse genus piget, & valuisse rogando:
Iam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut acta
Præcipiti pinus Borea, cui victa remisit
Fræna suus rector, quam dis, votisque reliquit.
Quid faciat? multum cœli post terga relictum;
Ante oculos plus est, animo metitur utrumque:
Et modo, quos illi fatum contingere non est,
Prospicit occasus: interdum respicit ortus.
Quidque agat ignarus, stupet: & nec fræna remittit.
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpius; & cauda, flexisque utrinque lacertis
Porrigit in spatium signorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
Vulnera curvata minitantem cuspide vidit;
Mentis inops, gelida formidine lora remisit.
Quæ postquam summo sensere jacentia tergo;
Exspatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quaque impetus egit,
Hac sine lege ruunt: altoque sub æthere fixis
Incursant stellis, rapiuntque per avia currum.
Et modo summa petunt, modo per declive, viasque
Præcipites spatio terræ propiore feruntur:
Inferiusque suis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambustaque nubila fumant.
Corripitur flammis ut quæque altissima tellus,
Fissaque agit rimas, & succis aret ademptis.
Pabula canescunt: cum frondibus uritur arbor:
Materiamque suo præbet seges arida damno.
Parva queror: magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumque suis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt. sylvæ cum montibus ardent.
Ardet Athos, Taurusque Cilix, & Tmolus, & Oete;
Et cum sicca, prius celeberrima fontibus, Ide;
Virgineusque Helicon, & nondum Oeagrius Hæmus.
Ardet in immensum geminatis ignibus Ætna,
Parnassusque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque,
Dindymaque, & Mycale, natusque ad sacra Cithæron.
Nec prosunt Scythiæ sua frigora: Caucasus ardet,

Ossaque cum Pindo, majorque ambobus Olympus:
Aëriæque Alpes, & nubifer Appenninus.
Tunc vero Phaëton cunctis è partibus orbem
Aspicit accensum, nec tantos sustinet æstus:
Ferventesque auras, velut è fornace profunda,
Ore trahit, currusque suos candescere sentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam
Ferre potest, calidoque involvitur undique fumo,
Quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
Nescit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora summa vocato,
Æthiopum populos nigrum traxisse colorem.
Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
Arida; tum Nymphæ passis, fontesque, lacusque
Defluxere comis. quærit Bœotia Dircen,
Argos Amymonem, Ephyre Pirenidas undas.
Nec sortita loco distantes flumina ripas
Tuta manent, mediis Tanais fumavit in undis,
Peneusque senex, Teuthrantæusque Caycus,
Et celer Ismenos, cum Phocaico Erymantho.
Arsurusque iterum Xanthus, flavusque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæander in undis,
Mygdoniusque Melas, & Tænareus Eurotas.
Arsit & Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
Thermodoonque citus, Gangesque, & Phasis, & Ister.
Æstuat Alphæus: ripæ Sperchiades ardent:
Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et, quæ Mæonias celebrabant carmine ripas,
Flumineæ volucres medio caluere Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet. ostia septem
Pulverulenta vacant; septem sine flumine valles.
Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,
Hesperiosque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum promissa potentia, Tybrim.
Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
Et mare contrahitur: siccæque est campus arenæ,
Quod modo pontus erat; quosque altum texerat æquor,
Exsistunt montes, & sparsas Cycladas augent.
Ima petunt pisces: nec se super æquora curvi
Tollere consuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum summo resupina profundo
Exanimata jacent. ipsum quoque Nerea fama est,
Doridaque, & natas, tepidis latuisse sub undis.

Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exserere ausus erat: ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto
Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris;
Sustulit omniferos collo tenus arida vultus:
Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
Omnia concutiens paullum subsedit; & infra
Quam solet esse, fuit: sacraque ita voce locuta est:
Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina cessant
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo: cladem que autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo.
(Presserat ora vapor) Tostos en aspice crines,
Inque oculis fumum; volitant super ora favillæ.
Hosne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiique refers? quod adunci vulnera aratri,
Rastrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi, vobis quoque thura ministro?
Sed tamen exitium fac me meruisse: quid undæ,
Quid meruit frater? cur illi tradita sorte
Æquora decrescunt, & ab æthere longius absunt?
Quod si nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At coeli miserere tui. circumspice, utrinque
Fumat uterque polus: quos si violaverit ignis,
Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat:
Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli;
In chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
Si quid adhuc superest: & rerum consule summæ.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulterius potuit, nec dicere plura: suumque
Rettulit os in se, proprioraque manibus antra.
At pater omnipotens superos testatus, & ipsum,
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; summam petit arduus arcem;
Vnde solet nubes latis inducere terris:
Vnde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas posset terris inducere nubes,
Tunc habuit: nec, quos cœlo demitteret, imbres.
Intonat: & dextra libratum fulmen ab aure
Misit in aurigam: pariterque, animaque, rotisque
Expulit, & sævis compescuit ignibus ignes.
Consternuntur equi: & saltu in contraria verso
Colla jugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic temone revulsus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum:

Spar-

Sparsaque sunt latè laceri vestigia currus.
At Phaëthon rutilos flamma populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cœlo stella sereno,
Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
Quem procul à patria diverso maximus orbe
Excipit Eridanus: fumantiaque abluit ora.
Naides Hesperiæ trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo. signant quoq; carmine factũ.
Hic situs est Phaëton, currus auriga paterni:
Quem si non tenuit; magnis tamen excidit ausis.
At pater obductos luctu miserabilis ægro
Condiderat vultus: &, si modo credimus, unum
Ise diem sine Sole ferunt. incendia lumen
Præbebant; aliquisque malo fuit usus in illo.
At Clymene postquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata sinus totum percensuit orbem;
Exanimesque artus primo, mox ossa requirens;
Repperit ossa tamen peregrina condita ripa.
Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades lugent: & inania morti
Munera dant lacrymas, & cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaëthonta querelas
Nocte, dieque vocant: adsternunturque sepulchro.
Luna quater junctis implerat cornibus orbem:
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant. è quîs Phaëthusa sororum
Maxima cum vellet terræ procumbere; questa est
Diriguisse pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie; subita radice retenta est.
Tertia cum crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dumque ea mirantur; complectitur inguina cortex:
Perque gradus uterum, pectusque, humerosque, manusque
Ambit: & extabant tantum ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? nisi quo trahit impetus illam,
Huc eat, atque illuc? &, dum licet, oscula jungat?
Non satis est: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit: at inde
Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ.
Parce precor mater, quæcunque est saucia, clamat:
Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Iamque vale: cortex in verba novissima venit.
Inde fluunt lacrymæ: stellataque sole rigescunt

De ramis electra novis; quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.
Affuit huic monstro proles Stheneleïa Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à sanguine junctus,
Mente tamen Phaëthon propior fuit. ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio ripas virides, amnemque querelis
Eridanum impleret, sylvamque sororibus auctam:
Cum vox est tenuata viro: canæque capillos
Dissimulant plumæ: collumque à pectore longe
Porrigitur, digitosque ligat junctura rubentes:
Penna latus velat: tenet os sine acumine rostrum:
Fit nova Cycnus avis. nec se cœloque, Iovique
Credit, ut injuste missi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patulosque lacus: ignemque perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expers
Ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbi,
Esse solet, lucemque odit, seque ipse, diemque,
Datque animum in luctus; & luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo est, omnesque Dei non posse fatentur;
Ipse agat, ut saltem, dum nostras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc sciat, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circumstant omnia Solem
Numina: neve velit tenebras inducere rebus.
Supplice voce rogant, missos quoque Iupiter ignes
Excusat, precibusque minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes,
Phœbus equos: stimuloque dolens & verbere sævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit, & nequid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat. quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt: terras, hominumque labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ, fontesque, & nondum audentia labi
Flumina restituit. dat terræ gramina, frondes
Arboribus: læsasque jubet revirescere sylvas.
Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrina
Hæsit, & accepti caluêre sub ossibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo;
Nec positu variare comas. sed fibula vestem,

Vitta

Vitta coërcuerat neglectos alba capillos,
Et modo leve manu jaculum, modo sumpserat arcum,
Miles erat Phoebes: nec Mænalon attigit ulla
Gratior hac Triviæ. Sed nulla potentia longa est.
Ulterius medio spatium sol altus habebat,
Cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exuit hic humero pharetram, lentosque retendit
Arcus: inque solo, quod texerat herba, jacebat:
Et pictam posita pharetram cervice premebat.
Iupiter ut vidit fessam, & custode vacantem;
Hoc certe furtum conjux mea nesciet, inquit:
Aut si rescierit, sunt, ô sunt jurgia tanti.
Protinus induitur faciem cultumque Dianæ:
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de cespite virgo
Se levat: & Salve numen, me judice, dixit,
Audiat, ipse licet, majus Iove. ridet, & audit,
Et sibi præferri se gaudet; & oscula jungit;
Nec moderata satis, nec sic à virgine danda.
Qua venata foret sylva narrare parantem;
Impedit amplexu: nec se sine crimine prodit.
Illa quidem contra, quantum modo fœmina posset,
(Aspiceres utinam, Saturnia, mitior esses)
Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella,
Quisve Iovem poterat? superum petit æthera victor
Iupiter. huic odio nemus est, & conscia sylva.
Unde pedem referens, pæne est oblita pharetram
Tollere, cum telis, & quem suspenderat arcum.
Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
Aspicit hanc, visamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primo, ne Iupiter esset in illa.
Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit;
Sensit abesse dolos: numerumque accessit ad harum.
Heu quam difficile est crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut ante solebat,
Iuncta deæ lateri, nec toto est agmine prima:
Sed silet; & læsi dat signa rubore pudoris.
Et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
Mille notis culpam: Nymphæ sensisse feruntur.
Orbe resurgebant lunaria cornua nono;
Cum dea venatu fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas versabat rivus arenas.
Ut loca laudavit; summas pede contigit undas.
His quoque laudatis, Procul est, ait, arbiter omnis;
Nuda superfusis tingamus corpora lymphis.
Parrhasis erubuit. cunctæ velamina ponunt:

Vna moras quærit. dubitanti vestis adempta est:
Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibusque uterum celare volenti
I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes
Cynthia : deque suo jussit secedere cœtu.
Senserat hoc olim magni matrona Tonantis :
Distuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Caussa moræ nulla est: & jam puer Arcas (idipsum
Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus.
Quo simul obvertit sævam cum lumine mentem;
Scilicet hoc etiam restabat adultera, dixit,
Vt fœcunda fores: fieretque injuria partu
Nota: Iovisque mei testatum dedecus esset.
Haud impune feres: adimam tibi namque figuram;
Qua tibi, quaque places nostro importuna marito.
Dixit, & adversa prensis à fronte capillis
Stravit humi pronam. tendebat brachia supplex :
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvarique manus & aduncos crescere in ungues,
Officioque pedum fungi, laudataque quondam
Ora Iovi, lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba precantia flectant;
Posse loqui eripitur : vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur :
Mens antiqua tamen facta quoque mansit in ursa,
Assiduoque suos gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cœlum, & sidera tollit:
Ingratumque Iovem nequeat cum dicere, sentit.
Ah quoties sola non ausa quiescere sylva;
Ante domum, quondamque suis erravit in agris !
Ah quoties per saxa canum latratibus acta est!
Venatrixque metu venantum territa fugit !
Sæpe feris latuit visis ; oblita quid esset:
Ursaque conspectos in montibus horruit ursos:
Pertimuitque lupos; quamvis pater esset in illis.
Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
Arcas adest ; ter quinque ferens natalibus annos.
Dumque feras sequitur; dum saltus eligit aptos,
Nexilibusque plagis sylvas Erymanthidas ambit;
Incidit in matrem. quæ restitit Arcade viso;
Et cognoscenti similis fuit. ille refugit :
Immotosque oculos in se sine fine tenentem
Nescius extimuit : propiusque accedere fugit.
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens. pariterque ipsosque; nefasque
Sustulit: & celeri raptos per inania vento
Imposuit cœlo , vicinaque sidera fecit.
Intumuit Iuno , postquam inter sidera pellex
Fulsit: & ad canā descendit in æquora Tethyn, Oce-

Oceanumque senem. quorum reverentia movit
Sæpe deos: caussamque viæ scitantibus, infit:
Quæritis æthereis quare regina deorum
Sedibus hic adsim. pro me tenet altera coelum.
Mentior, obscurum nisi nox cum fecerit orbem;
Nuper honoratas summo, mea vulnera, coelo
Videritis stellas illic ; ubi circulus axem
Vltimus extremum spatioque brevissimus ambit.
Est vero cur quis Iunonem lædere nolit,
Offensamque tremat? quæ prosum sola nocendo.
O ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
Esse hominem vetui : facta est Dea. sic ego poenas
Sontibus impono : sic est mea magna potestas.
Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
Detrahat; Argolica quod in ante Phoronide fecit.
Cur non & pulsa ducit Iunone, meoque
Collocat in thalamo, socerumque Lycaona sumit?
At vos, si læsæ tangit contemptus alumnæ,
Gurgite cæruleo septem prohibete Triones:
Sideraque in coelum stupri mercede recepta
Pellite: ne puro tingatur in æquore pellex.
Di maris annuerant. habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis :
Tam nuper pictis cæso pavonibus Argo;
Quam tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
Corve loquax subito nigrantes versus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas sine labe columbas:
Nec servaturis vigili Capitolia voce
Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno : lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
Pulchrior in tota quam Larissæa Coronis
Non fuit Æmonia. placuit tibi Delphice certe ;
Dum vel casta fuit, vel inobservata. sed ales
Sensit adulterium Phoebeïus. utque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix:
Auditaque viæ caussa Non utile carpis,
Inquit, iter : ne sperne meæ præsagia linguæ.
Quid fuerim quid simque, vide: meritumq; requires;
Invenies nocuisse fidem. nam tempore quodam
Pallas Erichthonium prolem sine matre creatam
Clauserat. Actæo texta de vimine cista:
Virginibusque tribus gemino de Cecrope natis
Servandam dederat ; sic inconfessa quid esset:
Et legem dederat, sua ne secreta viderent.

Abdita fronde levi densa speculabar ab ulmo,
Quid facerent. commissa duæ sine fraude tuentur,
Pandrosos, atque Herse. timidas vocat una sorores
Aglauros: nodosque manu diducit: & intus
Infantemque vident, apporrectumque draconem.
Acta deæ refero. pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutela pulsa Minervæ:
Et ponar post noctis avem. mea pœna volucres
Admonuisse potest; ne voce pericula quærant.
At puto non ultro nec quicquam tale rogantem
Me petiit. licet hoc ex ipsa Pallade quæras;
Quamvis irata est; non hoc irata negabit.
Nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo:
Divitibusque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. nam cum per littora lentis
Passibus, ut soleo, summa spatiarer arena;
Vidit, & incaluit pelagi Deus: utque precando
Tempora cum blandis absumpsit inania verbis;
Vim parat, & sequitur. fugio, densumque relinquo
Littus, & in molli nequicquam lassor arena.
Inde deos, hominesque voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem. mota est pro virgine Virgo,
Auxiliumque tulit. tendebam brachia cœlo:
Brachia cœperunt levibus nigrescere pennis.
Rejicere ex humeris vestem molibar: at illa
Pluma erat; inque cutem radices fixeret imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam; nec, ut ante, pedes retinebat arena:
Sed summa tollebar humo. mox acta per auras
Evehor, & data sum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
Crimine Nyctimene nostro successit honori?
An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
Non audita tibi est, patrium temerasse cubile
Nyctimenen? avis illa quidem; sed conscia culpæ
Conspectum lucemque fugit, tenebrisque pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina corvus
Sint precor ista malo. nos vanum spernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter: dominoque jacentem
Cum juvene Æmonio vidisse Coronida narrat.
Laurea delapsa est audito crimine amantis:
Et pariter vultusque Deo, plectrumque, colorque
Excidit. utque animus tumida fervebat ab ira;
Arma assueta capit; flexumque à cornibus arcum
Tendit: & illa suo toties cum pectore juncta

Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractoque à vulnere ferro,
Candida Puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, Potui pœnas tibi Phœbe dedisse;
Sed peperisse prius. duo nunc moriemur in una.
Hactenus; & pariter vitam cum sanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus letale secutum est.
Pœnitet heu sero pœnæ crudelis amantem:
Seque quod audierit, quod sic exarserit, odit:
Odit avem, per quam crimen caussamque dolendi
Scire coactus erat: nec non arcumque manumque
Odit: cumque manu, temeraria tela, sagittas.
Collapsamque fovet. feraque ope vincere fata
Nititur; & medicas exercet inaniter artes.
Quæ postquam frustra tentata, rogumque parari
Vidit, & arsuros supremis ignibus artus;
Tum vero gemitus (neque enim cœlestia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit. haud aliter quam cum spectante juvenca
Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora discussit claro cava malleus ictu.
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injustaque justa peregit;
Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
Semina. sed natum flammis uteroque parentis
Eripuit; geminique tulit Chironis in antrum;
Sperantemque sibi non falsæ præmia linguæ
Inter aves albas vetuit consistere corvum.
Semifer interea divinæ stirpis alumno
Lætus erat; mistoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros projecta capillis
Filia Centauri : quam quondam Nympha Chariclo,
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën. non hæc artes contenta paternas
Edidicisse fuit : fatorum arcana canebat.
Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat;
Aspicit infantem, Totique salutifer orbi
Cresce puer dixit : tibi se mortalia sæpe
Corpora debebunt : animas tibi reddere ademptas
Fas erit. idque semel dîs indignantibus ausus,
Posse dare hoc iterum flamma prohibebere avita:
Eque deo corpus fies exsangue; deusque,
Qui modo corpus eras : & bis tua fata novabis.
Tu quoque , care pater , nunc immortalis , & ævis
Omnibus ut maneas : nascendi lege creatus;

Posse mori cupies tum cum cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient: triplicesque deæ tua fila resolvent.
Restabat fatis aliquid: suspirat ab imis
Pectoribus, lacrymæque genis labuntur obortæ:
Atque ita, Prævertunt, inquit, mea fata, vetorque
Plura loqui; vocisque meæ præcluditur usus.
Non fuerant artes tanti; quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallem nescisse futura.
Iam mihi subduci facies humana videtur:
Iam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus est: In equam, cognataque pectora vertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars est extrema querelæ
Intellecta parum: confusaque verba fuerunt.
Mox nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur;
Sed simulantis equam: parvoque in tempore certos
Edidit hinnitus: & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt; & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula: crescit & oris,
Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit. utque vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiere jubas: pariterque novata est
Et vox, & facies. nomen quoque monstra dederunt.

Flebat, opemque tuam frustra Philyrëius heros,
Delphice, poscebat. nam nec rescindere magni
Iussa Iovis poteras, nec, si rescindere posses,
Tunc aderas: Elim, Messeniaque arva colebas.
Illud erat tempus; quo te pastoria pellis
Texit: onusque fuit baculus sylvestris olivæ;
Alterius, dispar septenis fistula cannis.
Dumque amor est curæ, dum te tua fistula mulcet;
Incustoditæ Pylios memorantur in agros
Processisse boves. videt has Atlantide Maja
Natus: & arte sua sylvis occultat abactas.
Senserat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
Rure senex (Battum vicinia tota vocabat.)
Divitis hic saltus, herbosaque pascua Nelei,
Nobiliumque greges custos servabat equarum.
Hunc timuit: blandaque manu seduxit: & illi
Quisquis es hospes, ait, si forte armenta requiret
Hæc aliquis; vidisse nega: neu gratia facto
Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit: accepta voces has reddidit hospes:
Tutus eas; lapis iste prius tua furta loquetur:

Et

Et lapidem ostendit. simulat Iove natus abire.
Mox redit: & versa pariter cum voce figura,
Rustice, vidisti siquas hoc limite, dixit,
Ire boves; fer opem: furtoque silentia deme:
Iuncta suo pariter dabitur tibi foemina tauro.
At senior postquam est merces geminata, Sub illis
Montibus, inquit, eunt: & eunt sub montibus illis.
Risit Atlantiades. &, me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis? ait. perjuraque pectora vertit
In durum silicem: qui nunc quoque dicitur Index,
Inque nihil merito vetus est infamia saxo.
Hinc se sustulerat paribus caducifer alis:
Munychiosque volans agros, gratamque Minervæ
Despectabat humum, cultique arbusta Lycei.
Illa forte die castæ de more puellæ
Vertice supposito festas in Palladis arces
Pura coronatis portabant sacra canistris.
Inde revertentes Deus aspicit ales; iterque
Non agit in rectum: sed in orbem curvat eundem.
Vt volucris visis rapidissima milvius extis,
Dum timet, & densi circumstant sacra ministri;
Flectitur in gyrum. nec longius audet abire;
Spemque suam motis avidus circumvolat alis:
Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat cursus: & easdem circinat auras.
Quanto splendidior, quam cætera sydera fulget
Lucifer; & quanto, quam Lucifer, aurea Phœbe;
Tanto virginibus præstantior omnibus Herse
Ibat: eratque decus pompæ, comitumque suarum.
Obstupuit forma Iove natus: & æthere pendens,
Non secus exarsit, quam cum balearica plumbum
Funda jacit. volat illud, & incandescit eundo:
Et quos non habuit, sub nubibus invenit ignes.
Vertit iter; cœloque petit diversa relicto:
Nec se dissimulat. tanta est fiducia formæ.
Quæ quamquam justa est; cura tamen adjuvat illam:
Permulcetque comas: chlamydemq; ut pendeat apte
Collocat: ut limbus, totumque appareat aurum:
Vt teres in dextra, qua somnos ducit, & arcet:
Virga sit, ut tersis niteant talaria plantis.
Pars secreta domus ebore, & testudine cultos
Tres habuit thalamos. quorum tu Pandrose dextrum,
Aglauros lævum, medium possederat Herse.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei scitarier ausa est,
Et causam adventus. cui sic respondit Atlantis
Pleïo-

Pleïonosque nepos: Ego sum, qui jussa per auras
Verba patris porto. pater est mihi Iupiter ipse.
Nec fingam caussas. tu tantum fida sorori
Esse velis, prolisque meæ matertera dici.
Herse caussa viæ est: faveas oramus amanti.
Aspicit hunc oculis iisdem quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ secreta Minervæ:
Proque ministerio magni sibi ponderis aurum
Postulat. interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit suspiria motu.
Vt pariter pectus, positamque in pectore forti
Ægida concuteret. subit, hanc arcana profana
Detexisse manu tum, cum fine matre creatam
Lemniacam stirpem contra data fœdera vidit:
Ingratamque Deo fore jam, ingratamque sorori,
Et ditem sumpto, quod avara poposcerat, auro.
Protinus Invidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit. domus est imis in vallibus antri
Abdita, sole carens, non ulli pervia vento;
Tristis, & ignavi plenissima frigoris; & quæ
Igne vacet semper, caligine semper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago,
Constitit ante domum (neque enim succedere tectis
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concussæ patuere fores. videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Invidiam: visaque oculos avertit. at illa
Surgit humo pigre: semesarumque relinquit
Corpora serpentum: passuque incedit inerti.
Vtque Deam vidit formaque armisque decoram;
Ingemuit: vultumque deæ ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet; macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno.
Risus abest; nisi quem visi movêre dolores.
Nec fruitur somno, vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescitque videndo
Successus hominum: carpitque, & carpitur una.
Suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam;
Talibus affata est breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tua natarum Cecropis unam.
Sic opus est. Aglauros ea est. haud plura locuta
Fugit; & impressa tellurem reppulit hasta.
Illa deam obliquo fugientem lumine cernens;
Murmura parva dedit: successorumque Minervæ
Indoluit, baculumque capit; quem spinea tortum
Vincu-

Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritque herbas, & summa papavera carpit:
Afflatuque suo populos, urbesque, domosque
Polluit, & tandem Tritonida conspicit arcem;
Ingeniisque, opibusque, & festa pace virentem,
Vixque tenet lacrymas; quia nil lacrymabile cernit.
Sed postquam thalamos intravit Cecrope natæ;
Iussa facit: pectusque manu ferrugine tincta
Tangit, & hamatis præcordia sentibus implet,
Inspiratque nocens virus, piceumque per ossa
Dissipat, & medio spargit pulmone venenum.
Neve mali caussæ spatium per latius errent;
Germanam ante oculos, fortunatumque sororis
Conjugium, pulchraque Deum sub imagine ponit;
Cunctaque magna facit. quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit; lenique miserrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto saucia sole.
Felicisque bonis aliter non uritur Herses;
Quam cum spinosis ignis supponitur herbis;
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit, ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti.
Denique in adverso venientem limine sedit
Exclusura Deum. cui blandimenta, precesque,
Verbaque jactanti mitissima, Desine, dixit,
Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
Stemus, ait, pacto velox Cyllenius isto:
Cælatasque fores virga patefecit. at illi
Surgere conanti partes, quascumque sedendo
Flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem pugnat recto se tollere trunco:
Sed genuum junctura riget. frigusque per ungues
Labitur, & pallent amisso sanguine venæ.
Utque malum late solet immedicabile cancer
Serpere, & illæsas vitiatis addere partes;
Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit,
Vitalesque vias, & respiramina clausit.
Nec conata loqui est; nec, si conata fuisset,
Vocis habebat iter. saxum jam colla tenebat,
Oraque duruerant: signumque exsangue sedebat.
Nec lapis albus erat. sua mens infecerat illam.
Has ubi verborum pœnas mentisque profanæ
Cepit Atlantiades, dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor; nec caussam fassus amoris,

Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
Pelle moram, subitoque celer delabere cursu:
Quæque tuam matrem tellus à parte sinistra
Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodque procul montano gramine pasci
Armentum regale vides; ad littora verte.
Dixit, & expulsi jamdudum monte juvenci
Littora jussa petunt; ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
Non bene conveniunt, nec in una sede morantur,
Majestas, & amor. sceptri gravitate relicta,
Ille pater rectorque deûm; cui dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem;
Induitur faciem tauri: mistusque juvencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis.
Quippe color nivis est; quam nec vestigia duri
Calcavere pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; sed quæ contendere posses
Facta manu, puraque magis pellucida gemma.
Nullæ in fronte minæ; nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
Quod tam formosus, quod prœlia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primo.
Mox adit: & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans: & dum veniat sperata voluptas,
Oscula dat manibus: vix jam vix cætera differt:
Et nunc alludit, viridique exsultat in herba:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paulatimque metu dempto; nunc pectora præbet
Virginea plaudenda manu; modo cornua sertis
Impedienda novis. ausa est quoque regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo considere tauri.
Tum Deus à terra, siccoque à littore, sensim
Falsa pedum primis vestigia ponit in undis.
Inde abit ulterius, mediique per æquora ponti
Fert prædam. pavet hæc: littusque ablata relictum
Respicit: & dextra cornu tenet; altera dorso
Imposita est. tremulæ sinuantur flamine vestes.

PUBLII

PUBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER III.

IAmque Deus, posita fallacis imagine Tauri;
Se confessus erat: Dictæaque rura tenebat.
Cum pater ignarus raptam perquirere Cadmo
Imperat: & pœnam, si non invenerit, addit
Exsilium; facto pius & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
Furta Iovis?) profugus patriamque, iramque parentis
Vitat Agenorides: Phœbique oracula supplex
Consulit, & quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis;
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.
Hac duce carpe vias. & qua requieverit herba,
Mœnia fac condas; Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lente videt ire juvencam;
Nullum servitii signum cervice gerentem.
Subsequitur; pressoque legit vestigia gressu;
Autoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Iam vada Cephisi, Panopesque evaserat arva.
Bos stetit: & tollens speciosam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita respiciens comites sua terga sequentes,
Procubuit, teneraque latus submisit in herba.
Cadmus agit grates: peregrinæque oscula terræ
Figit: & ignotos montes, agrosque salutat.
Sacra Iovi facturus erat: jubet ire ministros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus stabat, nulla violata securi:
Et specus in medio virgis, ac vimine densus;
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Vberibus fœcundus aquis. ubi conditus antro
Martius anguis erat, cristis præsignis & auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno.
Tresque micant linguæ: triplici stant ordine dentes,
Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
Infausto tetigere gradu; demissaque in undas
Vrna dedit sonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus serpens; horrendaque sibila misit.
Effluxere undæ manibus, sanguisque reliquit
Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.

Ille volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet,& immenso saltu sinuatur in arcus:
Ac media plus parte leves erectus in auras
Despicit omne nemus. tantoque est corpore, quanto,
Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
Nec mora: Phoenicas; sive illi tela parabant,
Sive fugam; sive ipse timor prohibebat utrumque;
Occupat hos morsu, longis amplexibus illos.
Hos necat afflatu, funesta hos tabe veneni.
Fecerat exiguas jam sol altissimus umbras:
Quæ mora sit sociis miratur Agenore natus;
Vestigatque viros. tegimen direpta leoni
Pellis erat; telum splendenti lancea ferro,
Et jaculum; teloque animus præstantior omni.
Vt nemus intravit, lethataque corpora vidit,
Victoremque supra spatiosi corporis hostem
Tristia sanguinea lambentem vulnera lingua;
Aut ultor vestræ, fidissima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. dixit, dextraque molarem
Sustulit, & magnum magno conamine misit.
Illius impulsu cum turribus ardua celsis
Mœnia mota forent, serpens sine vulnere mansit.
Loricæque modo squamis defensus,& atræ
Duritia pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritia jaculum quoque vicit eadem;
Quod medio lentæ spinæ curvamine fixum
Constitit, & totum descendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox caput in sua terga retorsit:
Vulneraque aspexit, fixumque hastile momordit.
Idque ubi vi multa partem labefecit in omnem;
Vix tergo eripuit. ferrum tamen ossibus hæsit.
Tum vero postquam solitas accessit ad iras
Caussa recens, plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque pestiferos circumfluit albida rictus:
Terraque rasa sonat squamis. quique halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
Ipse modo immensum spiris facientibus orbem
Cingitur: interdum longa trabe rectior exstat.
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes perturbat pectore sylvas.
Cedit Agenorides paulum, spolioque leonis
Sustinet incursus: instantiaque ora retardat
Cuspide prætenta. furit ille,& inania duro
Vulnera dat ferro: figitque in acumine dentes.
Iamque venenifero sanguis manare palato
Cœperat,& virides aspergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat, quia se retrahebat ab ictu:
Læsaque colla dabat retro; plagamque sedere

Cedendo

Cedendo arcebat, nec longius ire finebat.
Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum
Vsque sequens pressit, dum retro quercus eunti
Obstitit: & fixa est pariter cum robore cervix.
Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis;
Vox subito audita est: neq; erat cognoscere promptū
Vnde: sed audita est, Quid Agenore nate peremptum
Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.
Ille diu pavidus, pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest: motæque jubet supponere terræ
Vipereos dentes; populi incrementa futuri.
Paret: & impresso sulcum patefecit aratro:
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes.
Inde (fide majus) glebæ cœpere moveri:
Primaque de sulcis acies apparuit hastæ:
Tegmina mox capitum picto nutantia collo:
Mox humeri pectusque, onerataque brachia telis
Exsistunt: crescitque seges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur festis aulæa theatris;
Surgere signa solent, primumque ostendere vultus:
Cætera paulatim, placidoque educta tenore
Tota patent: imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoste novo Cadmus, capere arma parabat:
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat, nec te civilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus ense ferit, jaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui dederat leto, non longius illo
Vivit, & exspirat, modo quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba: suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Iamque brevis vitæ spatium sortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem;
Quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion.
Is sua jecit humi monitu Tritonidis arma;
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes
Cum posuit jussam Phœbēis sortibus urbem.

IAm stabant Thebæ: poteras jam Cadme videri
Exsilio felix: soceri tibi Marsque Venusque
Contigerant: huc adde genus de conjuge tanta,
Tot natos, natasque, & pignora cara nepotes.
Hos quoque jam juvenes. Sed scilicet ultima semper
Exspectanda dies homini est: dicique beatus

Ante obitum nemo, supremaque funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi Cadme secundas
Causa fuit luctus, alienaque cornua fronti
Addita, vosque canes satiati sanguine herili.
At bene si quaeras; fortunæ crimen in illo,
Nec scelus invenies. quod enim scelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum:
Iamque dies medius rerum contraxerat umbras;
Et sol ex æquo meta distabat utraque;
Cum juvenis placido per devia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum,
Fortunæque dies habuit satis. altera lucem
Cum croceis invecta rotis Aurora reducet;
Propositum repetemus opus. nunc Phœbus utraque
Distat idem terra, finditque vaporibus arva.
Sistite opus præsens, nodosaque tollite lina.
Iussa viri faciunt; intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis & acuta densa cupressu:
Nomine Gargaphie, succinctæ sacra Dianæ:
Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla: simulaverat artem
Ingenio natura suo. nam pumice vivo
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons sonat à dextra tenui pellucidus unda,
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hic dea sylvarum venatu fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quo postquam subiit; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcusq; retentos.
Altera depositæ subjecit brachia pallæ:
Vincla duæ pedibus demunt. nam doctior illis
Ismenis Crocale, sparsos per colla capillos
Colligit in nodum; quanvis erat ipsa solutis.
Excipiunt laticem Nipheque, Hyaleque, Rhanisque,
Et Psecas, & Phiale: funduntque capacibus urnis.
Dumque ibi perluitur solita Titania lympha;
Ecce nepos Cadmi dilata parte laborum
Per nemus ignotum non certis passibus errans
Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intravit rorantia fontibus antra;
Sicut erant viso, nudæ sua pectora Nymphæ
Percussere, viro: subitisque ululatibus omne
Implevere nemus: circumfusæque Dianam
Corporibus texere suis. tamen altior illis
Ipsa dea est, colloque tenus supereminet omnes.
Qui color infectis adversi solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ;

Is fuit

Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ.
Quæ quanquam comitum turba est stipata suarum;
In latus obliquum tamen astitit: oraque retro
Flexit: & ut vellet promptas habuisse sagittas:
Quas habuit, sic hausit aquas: vultumque virilem
Perfudit. spargensque comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis prænuncia verba futuræ:
Nunc tibi me posito visam velamine narres;
Si poteris narrare, licet. nec plura minata,
Dat sparso capiti vivacis cornua cervi:
Dat spatium collo: summasque cacuminat aures:
Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus: & velat maculoso vellere corpus.
Additus & pavor est. fugit Autonoeïus heros:
Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
Vt vero vultus,& cornua vidit in unda;
Me miserum, dicturus erat: vox nulla secuta est.
Ingemuit: vox illa fuit: lacrymæque per ora
Non sua fluxerunt. mens tantum pristina mansit.
Quid faciat? repetatne domum & regalia tecta;
An lateat sylvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat; videre canes: primusque Melampus,
Ichnobatesque sagax latratu signa dederunt;
Gnossius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
Inde ruunt alii rapida velocius aura,
Pamphagus,& Dorceus,& Oribasus; Arcades omnes,
Nebrophonosq; valens,& trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas,& naribus utilis Agre,
Hylæusque ferox, nuper percussus ab apro,
Deque lupo concepta Nape: pecudesque secuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyja duobus,
Et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon,
Et Dromas,& Canache, Stricteque,& Tigris,& Alce,
Et niveis Leucon,& villis Asbolus atris,
Prævalidusque Lacon,& cursu fortis Aëllo,
Et Thoos, & Cyprio velox cum fratre Lycisce,
Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos,& Melaneus, hirsuraque corpore Lachne,
Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati
Labros,& Agriodos,& acutæ vocis Hylactor,
Quosque referre mora est, ea turba cupidine prædæ
Per rupes, scopulosque, adituque carentia saxa,
Quaque est difficilis, quaque est via nulla, sequuntur;
Ille fugit: per quæ fuerat loca sæpe secutus,
Heu famulos fugit ille suos. clamare libebat,
Actæon ego sum: dominum cognoscite vestrum,
Verba animo desunt: resonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit;

Proxima Theridamas; Oresitrophus hæsit in armo.
Tardius exierant; sed per compendia montis
Præcipitata via est. dominum retinentibus illis
Cætera turba coit; conferrque in corpore dentes.
Iam loca vulneribus desunt. gemit ille, sonumque,
Et si non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus pronis supplex, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis hortatibus agmen
Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt;
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert: & abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem; sed adest: velletque videre;
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Vndique circumstant: mersisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finita per plurima vulnera vita,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.

RVmor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa dea est: alii laudant, dignamque severa
Virginitate vocant. pars invenit utraque caussas.
Sola Iovis conjux, non tam culpetne, probetve
Eloquitur; quam clade domus ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. subit ecce priori
Caussa recens; gravidamque dolet de semine magni
Esse Iovis Semelen. tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia? dixit:
Ipsa petenda mihi est: ipsam, si maxima Iuno
Rite vocor, perdam; si me gemmantia dextra
Sceptra tenere decet; si sum regina, Iovisque
Et soror, & conjux. certe soror. at puto furto est
Contenta, & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit. id deerat: manifestaque crimina pleno
Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Iove vult fieri. tanta est fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia; si non
Ab Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his solio; fulvaque recondita nube
Limen adit Semeles: nec nubes ante removit,
Quam simulavit anum: posuitque ad tempora canos:
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit gressu. vocem quoque fecit anilem:
Ipsaque erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone diuque loquendo
Ad nomen venere Iovis, suspirat: & Opto,

Iupiter ut sit, ait; metuo tamen omnia. multi
Nomine divorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris;
Si modo verus is est: quantusque, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisque rogato
Det tibi complexus: suaque ante insignia sumat.
Talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
Formarat. rogat illa Iovem sine nomine munus.
Cui Deus Elige, ait, nullam patiere repulsam.
Quoque magis credas; Stygii quoque conscia sunto
Numina torrentis. timor, & Deus ille deorum est.
Læta malo, nimiumque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis;
Da mihi te talem. voluit Deus ora loquentis
Opprimere. exierat jam vox properata sub auras.
Ingemuit: neque enim non hæc optasse, nec ille
Non jurasse potest. ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit: vultumque sequentia traxit
Nubila, queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Qua tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhoëa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ, flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant superi. capit illa: domumque
Intrat Agenoream. corpus mortale, tumultus
Non tulit æthereos: donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori: maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. inde datum Nymphæ Niseïdes antris
Occuluêre suis: lactisque alimenta dedêre.

DUmque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi;
Forte Iovem memorant diffusum nectare curas
Seposuisse graves, vacuaque agitasse remissos
Cum Iunone jocos: &, Major vestra profecto est,
Quam quæ contingit maribus, dixisse, voluptas.
Illa negat, placuit quæ sit sententia docti
Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coeuntia sylva
Corpora serpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, septem
Egerat autumnos. octavo rursus eosdem
Vidit: &, Est vestræ si tanta potentia plagæ,

 Dixit,

Dixit, ut autoris sortem in contraria mutet;
Nunc quoque vos feriam. percussis anguibus iisdem
Forma prior rediit: genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite jocosa;
Dicta Iovis firmat. gravius Saturnia justo,
Nec pro materia fertur doluisse: suique
Iudicis æterna damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiq;
Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.
Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehensa dabat populo responsa petenti.
Prima fidem vocisque ratæ tentamina sumpsit
Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit; clausæque suis Cephisus in undis
Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
Infantem Nymphe, jam tunc qui posset amari,
Narcissumque vocat. de quo consultus, an esset
Tempora maturæ visurus longa senectæ;
Fatidicus vates, Si se non noverit, inquit.
Vana diu visa est vox auguris. exitus illam,
Resque probat, letique genus, novitasque furoris.
Namque ter ad quinos unum Cephisius annos
Addiderat: poteratque puer, juvenisque videri.
Multi illum juvenes, multæ petiere puellæ:
Sed fuit in tenera tam dura superbia forma;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigere puellæ.
Aspicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe; quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat: & tamen usum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba novissima posset.
Fecerat hoc Iuno. quia cum deprendere posset
Sub Iove sæpe suo Nymphas in monte jacentes;
Illa Deam longo prudens sermone tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. postquã hæc Saturnia sensit;
Hujus, ait, linguæ, qua sum delusa, potestas
Parva tibi dabitur, vocisque brevissimus usus.
Reque minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
Vidit, & incaluit; sequitur vestigia furtim.
Quoque magis sequitur; flamma propiore calescit.
Non aliter, quam cum summis circumlita tædis
Admotas rapiunt vivacia sulfura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;

Nec finit incipiat. sed quod finit, illa parata est;
Exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Forte puer comitum seductus ab agmine fido
Dixerat, Ecquis adest? &, adest responderat Echo.
Hic stupet: utque aciem partes admisit in omnes;
Voce, Veni, magna clamat: vocat illa vocantem.
Respicit: & rursus nullo veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.
Perstat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait: nulliq; libentius unquam
Responsura sono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipsa suis; egressaque sylva
Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
Ille fugit: fugiensque manus complexibus aufert.
Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil, nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet sylvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit, & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsæ,
Et tenuant vigiles corpus miserabile curæ:
Adducitque cutem macies; & in aëra succus
Corporis omnis abit. vox tantum, atq; ossa supersunt.
Vox manet. ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
Inde latet sylvis: nulloque in monte videtur;
Omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illa.
SIc hanc, sic alias undis aut montibus ortas
Luserat hic Nymphas; sic cœtus ante viriles.
Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
Sic, amet ipse licet, sic non potiatur amato.
Dixerat. assensit precibus Rhamnusia justis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem neque pastores, neque pastæ in monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Sylvaque, sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer, & studio venandi lassus & æstu
Procubuit; faciemque loci, fontemque secutus.
Dumque sitim sedare cupit; sitis altera crevit.
Dumque bibit, visæ correptus imagine formæ, (est.
Spê sine corpore amat: corpus putat esse, quod umbra
Ac stupet ipse sibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.
Spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubesque genas, & eburnea colla, decusque
Oris, & in niveo mistum candore ruborem:
Cunctaque miratur; quibus est mirabilis ipse.

Se cupit imprudens. &, qui probat, ipse probatur.
Dumque petit, petitur: pariterque accendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti?
In mediis quoties visum captantia collum
Brachia mersit aquis; nec se deprendit in illis!
Quid videat nescit. sed quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule quid frustra simulacra fugacia captas?
Quod petis est nusquam: quod amas avertere, perdes.
Ista repercussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
Nil habet ista sui. tecum venitque, manetque:
Tecum discedit; si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest. sed opaca fusus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perque oculos perit ipse suos. paulumque levatus,
Ad circumstantes tendens sua brachia silvas;
Ecquis Io sylvæ crudelius, inquit, amavit?
(Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.)
Ecquem, cum vestræ tot agantur sæcula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
Et placet, & video: sed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio. tantus tenet error amantem.
Quoque magis doleam; nec nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis.
Exigua prohibemur aqua. cupit ipse teneri.
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis;
Hic toties ad me resupino nititur ore.
Posse putes tangi. minimū est quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi. quid me puer unice fallis?
Quove petitus abis? certe nec forma nec ætas
Est mea, quā fugias: & amarunt me quoque Nymphę.
Spem mihi nescio quam vultu promittis amico.
Cumque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro.
Cum risi, arrides. lacrymas quoque sæpe notavi
Me lacrymante tuas. nutu quoque signa remittis:
Et quantum motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non pervenientia nostras.
Ille ego sum: sensi. nec me mea fallit imago.
Vror amore mei. flammas moveoque, feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est. inopem me copia fecit.
O utinam à nostro secedere corpore possem!
Votum in amante novum est. vellem, quod amamus, abesset.
Iamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ
Longa meæ superant, primoque extinguor in ævo.
Nec mihi mors gravis est, positura morte dolores:

Hic,

Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.
Nunc duo concordes anima moriemur in una.
Dixit, & ad faciem rediit male sanus eandem;
Et lacrymis turbavit aquas, obscuraque moto
Reddita forma lacu est: quam cum vidisset abire;
Quo refugis? remane; nec me crudelis amantem
Desere, clamavit. liceat, quod tangere non est,
Aspicere, & misero præbere alimenta furori.
Dumque dolet; summo vestem diduxit ab ore,
Nudaque marmoreis percussit pectora palmis;
Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem.
Non aliter, quam poma solent; quæ candida parte,
Parte rubent. aut ut variis solet uva racemis
Ducere purpureum, nondum matura, colorem.
Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda;
Non tulit ulterius: sed, ut intabescere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæque pruinæ
Sole tepente solent; sic attenuatus amore
Liquitur; & tecto paulatim carpitur igni.
Et neque jam color est misto candore rubori;
Nec vigor, & vires, & quæ modo visa placebant:
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata, memorque;
Indoluit: quotiesque puer miserabilis, Eheu
Dixerat; hæc resonis iterabat vocibus, Eheu.
Cumque suos manibus percusserat ille lacertos;
Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
Vltima vox solitam fuit hæc spectantis in undam,
Heu frustra dilecte puer: totidemque remisit
Verba locus. dictoque vale, vale inquit & Echo.
Ille caput viridi fessum submisit in herba.
Lumina mors clausit domini mirantia formam.
Tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
In Stygia spectabat aqua. planxere sorores
Najades, & sectos fratri imposuere capillos.
Planxerunt Dryades. plangentibus assonat Echo.
Jamque rogum, quassasq; faces, feretrumq; parabant.
Nusquam corpus erat. croceum pro corpore florem
Inveniunt; foliis medium cingentibus albis.

COgnita res meritam vatis per Achaïdas urbes
Pertulerat famam; nomenq; erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemptor superûm Pentheus: præsagaque ridet
Verba senis: tenebras, & cladem lucis ademptæ
Objicit. ille movens albentia tempora canis,
Quam felix esses, si tu quoque luminis hujus
Orbus, ait; fieres: nec Bacchica sacra videres.
Namque dies aderit, quam non procul auguror esse:

 Qua

Qua novus huc veniet proles Semeleia Liber.
Quem nisi templorum fueris dignatus honore,
Mille lacer spargêre locis: & sanguine sylvas
Fœdabis, matremque tuam matrisque sorores.
Eveniet (neque enim dignabere numen honore)
Meque sub his tenebris nimium vidisse quereris.
Talia dicentem proturbat Echione natus.
Dicta fides sequitur: responsaque vatis aguntur.
Liber adest: festisque fremunt ululatibus agri.
Turba ruit: mistæque viris matresque nurusque,
Vulgusque, proceresque, ignota ad sacra feruntur.
Quis furor Anguigenæ proles Mavortia vestras
Attollit mentes? Pentheus ait, ærane tantum
Ære repulsa valent? & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non bellicus ensis,
Non tuba terruerit, non strictis agmina telis;
Fœmineæ voces, & mota insania vino,
Obscœnique greges, & inania tympana vincant?
Vosne senes mirer? qui longa per æquora vecti
Hac Tyron ac profugos posuistis sede Penates;
Nunc sinitis sine Marte capi? vosne, acrior ætas
O juvenes, propiorque meæ; quos arma tenere
Non thyrsos; galeaque tegi, non fronde decebat?
Este precor memores, qua sitis stirpe creati:
Illiusque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite serpentis. pro fontibus ille lacuque
Interiit. at vos pro fama vincite vestra.
Ille dedit leto fortes: vos vincite molles,
Et patrium retinete decus. si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta, virique
Mœnia diruerent: ferrumque ignisque sonarent:
Essemus miseri sine crimine. sorsque querenda
Non celanda foret: lacrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec usus equorũ;
Sed madidi myrrha crines, mollesque coronæ,
Purpuraque, & pictis intextum vestibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modo vos absistite) cogã
Assumptumque patrem commentaque sacra fateri.
An satis Acrisio est animi contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum, jussis mora segnis abesto.
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suorũ,
Corripiunt dictis: frustraque inhibere laborant.
Acrior admonitu est; irritaturque retenta,
Et crescit rabies: moderaminaque ipsa nocebant.
Sic

Sic ego torrentem,qua nil obstabat eunti,
Lenius,& modico strepitu decurrere vidi.
At, quacunque trabes,obstructaque saxa jacebant;
Spumeus, & fervens, & ab obice sævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: & , Bacchus ubi esset,
Quærenti domino, Bacchum vidisse negarunt.
Hunc,dixere, tamen comitem, famulumque sacroru,
Cepimus. & tradunt manibus post terga revinctus,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.

ASpicit huncPentheus oculis,quos ira tremendos
Fecerat:& quanquam pœnæ vix tempora differt;
O periture,tuaque aliis documenta dature
Morte ait, ede tuum nomen,nomenque parentum
Et patriam: morisque novi cur sacra frequentes.
Ille metu vacuus,Nomen mihi, dixit, Acœtes;
Patria Mœonia est: humili de plebe parentes.
Non mihi,quæ duri colerent pater arva juvenci,
Lanigerosque greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit, linoque solebat & hamis
Decipere,& calamo salientes ducere pisces;
Ars illi sua census erat. cum traderet artem,
Accipe, quas habeo studii successor, & hæres,
Dixit, opes: moriensque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas.unum hoc possum appellare paternum.
Mox ego,ne scopulis hærerem semper in iisdem,
Addidici regimen dextra moderante carinæ
Flectere: & Oleniæ sidus pluviale capellæ,
Taygetenque,Hyadasque oculis Arctonque notavi,
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Forte petens Delon,Chiæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis;
Doque leves saltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi consumpta est; Aurora rubescere primo
Cœperat: exsurgo, laticesque inferre recentes
Admoneo; monstroque viam,quæ ducit ad undas.
Ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Prospicio: comitesque voco, repetoque carinam.
Adsumus en, inquit sociorum primus Opheltes:
Utque putat, prædam deserto nactus in agro
Virginea puerum ducit per littora forma.
Ille mero, somnoque gravis, titubare videtur;
Vixque sequi.specto cultum, faciemque,gradumque:
Nil ibi, quod credi posset mortale,videbam.
Et sensi,& dixi sociis,Quod numen in isto,
Corpore sit dubito: sed corpore numen in isto est.
Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adsis.
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait: quo non alius conscendere summas

Ocyor

Ocyor antennas, prensoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, & qui requiemq; modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus.
Hoc omnes alii. prædæ tam cæca cupido est.
Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hic mihi maxima juris.
Inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
De numero Lycabas: qui Tusca pulsus ab urbe
Exsilium, dira pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
Rupit: & excussum misisset in æquora; si non
Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus.
Impia turba probat factum. tum denique Bacchus
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
Sit sopor; atque mero redeant in pectora sensus;
Quid facitis? quis clamor, ait? qua, dicite nautæ,
Huc ope perveni? quo me deferre paratis?
Pone metum, Proteus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit. terra sistêre petita.
Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros.
Illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina jurant;
Sic fore: meque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat. dextra mihi lintea danti,
Quid facis ô demens? quis te furor, inquit Opheltes?
Pro se quisque timet. lævam pete, maxima nutu
Pars mihi significat: pars, quid velit, aure susurrat.
Obstupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque ministerio scelerisque artisque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen.
E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in uno
Nostra salus posita est, ait: & subit ipse, meumque
Explet opus: Naxoque petit diversa relicta.
Tum Deus illudens, tanquam modo deniq; fraudē
Senserit; è puppi pontum prospectat adunca.
Et flenti similis, Non hæc mihi littora nautæ
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est;
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Iam dudum flebam. lacrymas manus impia nostras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior illo
Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. stetit æquore puppis
Haud aliter, quam, si siccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaque deducunt; geminaque ope currere tentant.

Impediunt

Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; & gravidis distinguunt vela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circumdatus uvis
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraque inania lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
Exsiliere viri (sive hoc insania fecit,
Sive timor) primusque Medon nigrescere pinnis,
Corporeque, & presso spinæ curvamine flecti
Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat; squamamque cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos;
In spatium resilire manus breve vidit; & illas
Iam non esse manus; jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas
Corpore desiluit. falcata novissima cauda est:
Qualis dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
Vndique dant saltus: multaque aspergine rorant:
Emerguntque iterum: redeuntq; sub æquora rursus:
Inque chori ludunt speciem: lascivaque jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Restabam solus, pavidus, gelidusque trementi
Corpore: vixq; animum firmat Deus, Excute, dicens,
Corde metum, Chiamque tene. delatus in illam
Accessi sacris, Bacchæaque sacra frequento.
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,
Inquit: ut ira mora vires absumere posset.
Præcipitem famuli rapite hunc: cruciataque duris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite morti.
Protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acoetes
Clauditur in tectis: & dum crudelia jussæ
Instrumenta necis, ferrumque, ignesque parantur;
Sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis
Sponte sua, fama est, nullo solvente, catenas.
Perstat Echionides, nec jam jubet ire, sed ipse
Vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithæron
Cantibus, & clara bacchantûm voce sonabat.
Vt fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen: pugnæque assumit amorem:
Penthea sic ictus longis ululatibus æther
Movit, & audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio est cingentibus ultima sylvis
Purus ab arboribus spectabilis undique campus,
Hic oculis illum cernentem sacra profanis
Prima videt, prima est insano concita cursu,

Prima suum misso violavit Penthea thyrso
Mater: & O geminæ, clamavit, adeste sorores.
Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. ruit omnis in unum
Turba furens: cunctæ coëunt, trepidumq; sequuntur;
Iam trepidum, jam verba minus violenta loquentem,
Iam se damnantem, jam se peccasse fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa quis Actæon nescit: dextramque precantis
Abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca sed ostendens dejectis vulnera membris;
Aspice mater, ait. visis ululavit Agave;
Collaque jactavit, crinemque per aera movit.
Avulsumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io comites, opus hoc victoria nostra est.
Non citius frondes autumni frigore tactas,
Iamque male hærentes alta rapit arbore ventus;
Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant:
Thuraque dant, sanctasque colunt Ismenides aras.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER IV.

AT non Alcithoe Mineïas Orgia censet
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bacchũ
Progeniem negat esse Iovis: socialq; sorores
Impietatis habet. festum celebrare sacerdos,
Immunesque operum famulas, dominasque suorum,
Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere thyrsos,
Iusserat, & sævam læsi fore numinis iram
Vaticinatus erat. parent matresque, nurusque,
Telasque, calathosque, infectaque pensa reponunt:
Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenamque, satumque iterum, solumq; bimatrem.
Additur his, Nyseusque, indetonsusque Thyoneus;
Et cum Lenæo genialis consitor uvæ,
Nyctelíusque, Eleleusque parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Grajas plurima gentes
Nomina Liber habes, tibi enim inconsumta juventa est:
Tu

Tu puer æternus, tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo: tibi, cum sine cornibus astas,
Virgineum caput est: Oriens tibi victus, adusque
Decolor extremo qua cingitur India Gange.
Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
Sacrilegos mactas: Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. tu bijugum pictis insignia frænis
Colla premis Lyncum: Bacchæ, Satyrique sequuntur,
Quique senex ferula titubantes ebrius artus
Sustinet: & pando non fortiter hæret asello.
Quacumque ingrederis; clamor juvenilis, & una
Fœmineæ voces, impulsaque tympana palmis,
Concavaque æra sonant, longoque foramine buxus.
Placatus, mitisque, rogant Ismenides, adsis:
Iussaque sacra colunt. solæ Mineïdes intus
Intempestiva turbantes festa Minerva,
Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulasque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum cessant aliæ, commentaque sacra frequentant;
Nos quoque, quas Pallas melior dea detinet, inquit,
Vtile opus manuum vario sermone levemus:
Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primamque jubent narrare sorores,
Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat; & dubia est, de te Babylonia narret
Derceti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna Palæstini credunt coluisse figura:
An magnis ut sumptis illius filia pennis,
Extremos altis in turribus egerit annos.
Nais an ut cantu, nimiumque potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces:
Donec idem passa est. an quæ poma alba ferebat,
Vt nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non est.
TAlibus orsa modis, lana sua fila sequente:
Pyramus & Thisbe, juvenū pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis;
Contiguas habuere domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam primosque gradus vicinia fecit.
Tempore crevit amor. tædæ quoque jure coissent;
Sed vetuêre patres; quod non potuere vetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest. nutu, signisque loquuntur.
Quoque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis.
Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,

Cum fieret,paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum;
(Quid non sentit amor?) primi vidiftis amantes,
Et vocis feciftis iter: tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ubi constiterant hinc Thisbe,Pyramus illinc;
Inque vices fuerat captatus anhelitus oris;
Invide,dicebant,paries quid amantibus obstas?
Quantum erat,ut fineres toto nos corpore jungi?
Aut,hoc si nimium eft;vel ad oscula danda pateres!
Nec fumus ingrati. tibi nos debere fatemur,
Quod datus eft verbis ad amicas transitus aures.
Talia diversa nequicquam parte locuti;
Sub noctem dixere vale: partique dedere
Oscula quisque suæ,non pervenientia contra.
Poftera nocturnos Aurora removerat ignes,
Solque pruinosas radiis siccaverat herbas:
Ad solitum coiere locum. tum murmure parvo
Multa prius questi,ftatuunt, ut nocte silenti
Fallere custodes,foribusque excedere tentent:
Cumq; domo exierint;urbis quoq; tecta relinquant:
Neve fit errandum lato spatiantibus arvo;
Conveniant ad busta Nini,lateantque sub umbra
Arboris. arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: &, lux tarde discedere visa,
Præcipitatur aquis,& aquis nox exit ab iisdem.
Callida per tenebras, versato cardine, Thisbe
Egreditur, fallitque suos: adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum; dictaque sub arbore sedit:
Audacem faciebat amor. venit ecce recenti
Cæde leæna boum spumantes oblita rictus;
Depositura sitim vicini fontis in unda.
Quam procul ad lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit: & obscurum timido pede fugit in antrum,
Dumque fugit; tergo velamina lapsa relinquit.
Ut lea fæva sitim multa compescuit unda;
Dum redit in sylvas; inventos forte fine ipsa
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Serius egressus vestigia vidit in alto
Pulvere certa feræ,totoque expalluit ore
Pyramus. ut vero vestem quoque sanguine tinctam
Repperit: Una duos,inquit,nox perdet amantes:
E quibus illa fuit longa dignissima vita.
Nostra nocens anima est, ego, te miseranda, peremi;
In loca plena metus qui justi nocte venires:
Nec prior huc veni. nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu,

O qui-

O quicunque sub hac habitatis rupe leones!
Sed timidi est optare necem. velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ se confert arboris umbram.
Vtque dedit notæ lacrymas, dedit oscula vesti;
Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus.
Quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum.
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit;
Et jacuit resupinus humo. cruor emicat alte,
Non aliter, quam cum vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenui stridente foramine, longas
Ejaculatur aquas; atque ictibus aëra rumpit.
Arborei foetus aspergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque sanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitarit narrare pericula gestit.
Vtque locum, & visam cognoscit in arbore formam:
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.
Dum dubitat; tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum; retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
Quod fremit, exigua cum summum stringitur aura.
Sed postquam remorata suos cognovit amores;
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas amplexaque corpus amatum,
Vulnera supplevit lacrymis: fletumque cruori
Miscuit; & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde. tua te carissima Thisbe
Nominat. exaudi: vultusque attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit, visaque recondidit illa.
Quæ postquam vestemque suam cognovit, & ense
Vidit ebur vacuum; Tua te manus, inquit, amorque
Perdidit infelix. est & mihi fortis in usum
Hæc manus: est & amor. dabit hic in vulnera vires.
Persequar extinctum: letique miserrima dicar
Causa comesque tui. quique à me morte revelli
Heu sola poteras; poteris nec morte revelli.
His tamen amborum verbis estote rogati
O multum miserique mei illiusque parentes,
Vt quos certus amor, quos hora novissima junxit;
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu quæ ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis unius; mox es tectura duorum;
Signa tene cædis: pullosque, & luctibus aptos
Semper habe foetus: gemini monumenta cruoris.

 Dixit:

Dixit: & aptato pectus mucrone sub imum
Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes.
Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis superest, una requiescit in urna.

Desierat: mediumq; fuit breve tempus: & orsa est
Dicere Leucothoë. vocem tenuere sorores.
Hunc quoque siderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem. Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidisse Deus. videt hic Deus omnia primus.
Indoluit facto: Iunonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monstravit. at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat. non illud opus tenuissima vincant
Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
Vtque leves tactus, momentaque parva sequantur,
Efficit: & lecto circumdata collocat apte.
Vt venere torum conjux & adulter in unum;
Arte viri, vinclisque nova ratione paratis;
In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas:
Admisitque Deos. illi jacuere ligati
Turpiter: atque aliquis de dis non tristibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risere: diuque
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereïa pœnam:
Inque vices illum, tectos qui læsit amores,
Lædit amore pari. quid nunc, Hyperione nate
Forma, colorque tibi, radiataque lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Vreris igne novo: quique omnia cernere debes,
Leucothoën spectas: & virgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. modo surgis Eoo
Temporius cœlo: modo serius incidis undis;
Spectandique mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum, vitiumque in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quod Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles. facit hunc amor iste colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymeneque, Rhodosque,
Nec tenet Æææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
Concubitus; ipsoque illo grave vulnus habebat
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit:
Gentis odoriferæ quam formosissima partu
Edidit

Edidit Eurynome. ſed poſtquam filia crevit;
Quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus: iſque
Septimus à priſco numeratur origine Belo.
Axe ſub Heſperio ſunt paſcua Solis equorum:
Ambroſiam pro gramine habent. ea feſſa diurnis
Membra miniſteriis nutrit, reparatque labori.
Dumque ibi quadrupedes cœleſtia pabula carpunt;
Noxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos,
Verſus in Eurynomes faciem genitricis; & inter
Bis ſex Leucothoën famulas ad lumina cernit
Levia verſato ducentem ſtamina fuſo.
Ergo ubi, ceu mater, caræ dedit oſcula natæ;
Res, ait, arcana eſt: famulæ diſcedite: neve
Eripite arbitrium matri ſecreta loquendi.
Paruerant: thalamoque Deus ſine teſte relictus;
Ille ego ſum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video; per quem videt omnia tellus:
Mundi oculus. mihi crede, places. pavet illa: metuque
Et colus, & fuſi digitis cecidere remiſſis.
Ipſe timor decuit. nec longius ille moratus
In veram rediit ſpeciem, ſolitumque nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore Dei, poſita vim paſſa querela eſt.
Invidit Clytie (neque enim moderatus in illam
Solis amor fuerat) ſtimulataque pellicis ira
Vulgat adulterium: diffamatumque parenti
Indicat. ille ferox immanſuetuſque precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo: tumulumq; ſuper gravis addit arenæ.
Diſſipat hunc radiis Hyperione natus: iterque
Dat tibi; quo poſſis defoſſos promere vultus.
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere Nympha caput: corpuſque exſangue jacebas.
Nil illo fertur volucrum moderator equorum
Poſt Phaëthonteos vidiſſe dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obſtat;
Nectare odorato ſparſit corpuſque, locumque:
Multaque præqueſtus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Virgaque per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit; tumulumque cacumine rupit.

AT Clytien, quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciumque dolor poterat, non amplius auctor

Lucis adit: Venerisque modum sibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus usa
Nympharum impatiens: & sub Iove nocte dieque
Sedit humo nuda,nudis incompta capillis.
Perque novem luces expers undæque cibique,
Rore mero, lacrymisque suis jejunia pavit.
Nec se movit humo. tantum spectabat euntis
Ora Dei: vultusque suos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæsisse solo: partemque coloris
Luridus exsangues pallor convertit in herbas.
Est in parte rubor, violæque simillimus ora
Flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad solem: mutataque servat amorem.

DIxerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuisse negant; pars omnia veros
Posse Deos memorant: sed non est Bacchus in illis.
Poscitur Alcithoë, postquam siluêre sorores:
Quæ radio stantis percurrens stamina telæ,
Vulgatos taceo,dixit, pastoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in saxum. tantus dolor urit amantes.
Nec loquar. ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modo vir,modo fœmina,Scython.
Te quoq; nunc adamas,quondam fidissime parvo
Celme Iovi,largoque satos Curetas ab imbri.
Et Crocon in parvos versum cum Smilace flores,
Prætereo: dulcique animos novitate tenebo:
Vnde sit infamis;quare male fortibus undis
Salmacis enerver,tactosque remolliat artus;
Discite. causa latet: vis est notissima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereïde natum
Naides Idæis enutrivere sub antris.
Cujus erat facies,in qua materque paterque
Cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cum primum fecit quinquennia; montes
Deseruit patrios: Idaque altrice relicta
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat; studio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit.videt hic stagnum lucentis ad imum
Vsque solum lymphæ. non illic canna palustris,
Nec steriles ulvæ, nec acuta cuspide junci.
Perspicuus liquor est. stagni tamen ultima vivo
Cespite cinguntur,semperque virentibus herbis.
Nympha colit; sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
Solaque Naïadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe suas illi fama est dixisse sorores:

Sal-

Salmaci, vel jaculum, vel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia misce.
Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras:
Nec sua cum duris venatibus otia miscet.
Sed modo fonte suo formosos perluit artus:
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines:
Et, quid se deceat, spectatas consulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. & tunc quoque forte legebat,
Cum puerum vidit: visumque optavit habere.
Nec tamen ante adiit, etsi properabat adire,
Quam se composuit, quam circumspexit amictus,
Et finxit vultum; & meruit formosa videri.
Tunc sic orsa loqui: Puer ô dignissime credi
Esse Deus, seu tu Deus es, potes esse Cupido:
Sive es mortalis; qui te genuere beati;
Et mater felix, & fortunata profecto
Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longe cunctis, longeque beatior illa est,
Si qua tibi sponsa est: si qua dignabere tæda.
Nunc tibi sive aliqua est; mea sit furtiva voluptas:
Seu nulla est; ego sim: thalamumq; ineamus eundem.
Nais ab his tacuit: pueri rubor ora notavit.
Nescit quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore pomis,
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cum frustra resonant æra auxiliaria Lunæ.
Poscenti Nymphæ sine fine, sororia saltem
Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Desinis? aut fugio, tecumque, ait, ista relinquo.
Salmacis extimuit, locaque hæc tibi libera trado
Hospes, ait: simulatque gradu discedere verso.
Tum quoque respiciens, fruticumq; recondita sylva
Delituit: flexumque genu submisit. at ille
Scilicet ut vacuus, & inobservatus, in herbis
Huc it; & hinc illuc. & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus vestigia tingit.
Nec mora, temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum vero obstupuit: nudæque cupidine formæ
Salmacis exarsit. flagrant quoque lumina Nymphæ
Non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
Opposita speculi referitur imagine Phœbus.
Vixque moram patitur: vix jam sua gaudia differt.
Iam cupit amplecti: jam se male continet amens.
Ille cavis velox applauso corpore palmis,
Desilit in latices: alternaque brachia jactans

In liquidis translucet aquis. ut eburnia si quis
Signa tegat claro vel candida lilia, vitro.
Vicimus, &, Meus est, exclamat Nais: & omni
Veste procul jacta, mediis immittitur undis:
Pugnantemque tenet: luctantiaque oscula carpit:
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit:
Et nunc hac juveni, nunc circumfunditur illac.
Denique nitentem contra, elabique volentem
Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales;
Sublimemque rapit. pendens caput illa, pedesque
Alligat: & cauda spatiantes implicat alas.
Utque solent hederæ longos intexere truncos,
Utque sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis;
Perstat Atlantiades: sperataque gaudia Nymphæ
Denegat. illa premit: demissaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet improbe, dixit,
Non tamen effugies. ita di jubeatis, & istum
Nulla dies à me, nec me diducat ab isto.
Vota suos habuere Deos. nam mista duorum
Corpora junguntur: faciesque inducitur illis
Una, velut si quis conducat cortice ramos;
Crescendo jungi, pariterque adolescere cernit.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt; sed forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puer ut possit. neutrumque, & utrunq; videtur.
Ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat, undas
Semimarem fecisse videt, mollitaque in illis
Membra; manus tendens, sed jam non voce virili
Hermaphroditus ait; Nato date munera vestro
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir; & tactis subito mollescat in undis.
Motus uterque parens nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

Finis erat dictis. & adhuc Minëia proles
Urget opus, spernitq; Deum, festumque profanat:
Tympana cum subito non apparentia raucis
Obstrepuere sonis: & adunco tibia cornu,
Tinnulaq; æra sonant; & olent myrrhęque, crocique:
Resque fide major, cœpere virescere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis:
Pars abit in vites: & quæ modo fila fuerunt,
Palmite mutantur. de stamine pampinus exit.
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Iamque dies exactus erat, tempusque subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem;
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.

Tecta repente quati, pinguesque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes:
Falsaque sævarum simulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores:
Diversæque locis, ignes ac lumina vitant.
Dumq; petunt tenebras; parvos membrana per artus
Porrigitur, tenuesque includunt brachia pennæ.
Nec qua perdiderint veterem ratione figuram
Scire sinunt tenebræ. non illas pluma levavit:
Sustinuere tamen se perlucentibus alis.
Conatæque loqui; minimam pro corpore vocem
Emittunt: peraguntque levi stridore querelas.
Tectaque, non sylvas celebrant. lucemque perosæ
Nocte volant: seroque tenent à vespere nomen.
TVm vero totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnasque novi matertera vires
Narrat ubique Dei: de totque sororibus expers
Vna doloris erat, nisi quem fecere sorores.
Aspicit hanc natis, thalamoque Athamantis habentē
Sublimes animos, & alumni numine Iuno;
Nec tulit. & secum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere nautas,
Et laceranda suæ nati dare viscera matri,
Et triplices operire novis Mineidas alis:
Nil poterit Iuno, nisi inultos flere dolores?
Idque mihi satis est? hæc una potentia nostra est?
Ipse docet quid agam. fas est & ab hoste doceri.
Quidque furor valeat, Penthea cæde satisque
Ac super ostendit. cur non stimuletur? eatque
Per cognata suis exempla sororibus Ino?
Est via declivis funesta nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
Styx nebulas exhalat iners: umbræque recentes
Descendunt illac, simulacraque functa sepulcris.
Pallor Hyemsque tenent late loca senta: novique,
Qua sit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
Ignorant: ubi sit nigri fera regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas undique portas
Vrbs habet. utque fretum de toto flumina terra;
Sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.
Errant exsangues sine corpore & ossibus umbræ:
Parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni:
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ
Exercent. aliam partem sua pœna coërcet.
Sustinet ire illuc cœlesti sede relicta,
(Tantum odiis iræque dabat) Saturnia Iuno.
Quo simul intravit, sacroque à corpore pressum

Intremuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus simul edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas grave,& implacabile numen,
Carceris ante fores clausas adamante sedebant:
Deque suis atros pectebant crinibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis umbras;
Surrexêre deæ. sedes scelerata vocatur.
Viscera præbebat Tityus lanianda; novemque
Iugeribus distractus erat. tibi Tantale nullæ
Deprenduntur aquæ;quæq; imminet,effugit arbor.
Aut petis, aut urges ruiturum Sisyphe saxum.
Volvitur Ixion: & se sequiturque, fugitque.
Molirique suis letum patruelibus ausæ,
Assidue repetunt, quas perdunt,Belides undas.
Quos omnes facie postquam Saturnia torva
Vidit, & ante omnes Ixiona; rursus ab illo
Sisyphon aspiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta superbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge semper
Sprevit, & exponit causas odiique,viæque;
Quidque velit.quod vellet,erat,ne regia Cadmi
Staret: & in facinus traherent Athamanta furores,
Imperium,promissa.preces confundit in unum:
Sollicitatque deas. sic hæc Iunone locuta,
Tisiphone canos,ut erat turbata,capillos
Movit: & obstantes dejecit ab ore colubros.
Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit:
Facta puta:quæcunque jubes. inamabile regnum
Desere: teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Iuno: quam cælum intrare parantem
Roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora; Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem: fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam, tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitatur euntem,
Et Pavor,& Terror, trepidoque insania vultu.
Limine constiterat. postes tremuisse feruntur
Æolii, pallorque fores infecit acernas:
Solque locum fugit. Monstris exterrita conjux,
Territus est Athamas: tectoque exire parabant.
Obstitit infelix,aditumque obsedit Erinnys:
Nexaque vipereis distendens brachia nodis,
Cæsariem excussit. motæ sonuere colubræ.
Parsque jacent humeris;pars circum pectora lapsæ,
Sibila dant,saniemque vomunt,linguisq; coruscant.
Inde duos mediis abrupit crinibus angues;
Pestiferaque manu raptos immisit: at illi
Inoosque sinus Athamanteosque pererrant,
Inspi-

Inſpirantque graves animos, nec vulnera membris
Vlla ferunt. mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra veneni,
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ;
Erroreſque vagos, cœcæque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lacrymas, rabiemque, & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine mista recenti
Coxerat ære cavo viridi verſata cicuta.
Dumque pavent illi; vertit furiale venenum
Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
Tum face jactata per eundem ſæpius orbem,
Conſequitur motis velociter ignibus ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis: ſumptumque recingitur anguem.
Protinus Æolides media furibundus in aula
Clamat, Io comites, his retia tendite ſylvis:
Hic modo cum gemina viſa eſt mihi prole leæna.
Vtque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens;
Deque ſinu matris ridentem & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
More rotat fundæ: rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit ora ferox. tum denique concita mater,
Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni,
Exululat: ſparſiſque fugit male ſana capillis.
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
Evoce Bacche ſonat. Bacchi ſub nomine Iuno
Riſit: &, Hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus ſcopulus: pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa riget, frontemq; in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires inſania fecerat) Ino:
Seque ſuper pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onuſque ſuum. percuſſa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas;
Magna quidem poſco: ſed tu miſerere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenſo:
Et Dis adde tuis. aliqua & mihi gratia ponto eſt:
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui, gratumque manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abſtulit illis
Quod mortale fuit, majeſtatemque verendam
Impoſuit; nomenque ſimul, faciemque novavit:
Leucotheaque Deum cum matre Palæmona dixit.
Sidoniæ comites, quantum valuere, ſecutæ.
Signa pedum, primo videre noviſſima ſaxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeida palmis De-

Deplanxere domum: fcissis cum veste capillis.
Vtque parum justæ nimiumque in pellice sævæ
Invidiam fecere deæ, convicia Iuno
Non tulit. &, Faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. res dicta secuta est.
Nam quæ præcipue fuerat pia, Persequar, inquit,
In freta reginam. saltumque datura, moveri
Haud usquam potuit: scopuloque affixa cohæsit.
Altera dum solito tentat plangore ferire
Pectora; tentatos sentit riguisse lacertos.
Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas;
Saxea facta manus in easdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem;
Duratos subito digitos in crine videres.
Quo quæque in gestu deprensa est, hæsit in illo.
Pars volucres factæ; quæ nunc quoq; gurgite in illo
Æquora distringunt summis Mineides alis.

NEscit Agenorides, natam parvumque nepotem
Æquoris esse Deos. luctu, serieque malorum
Victus, & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe sua; tanquam fortuna locorum,
Non sua se premeret: longisque erroribus actus
Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
Iamque malis annisq; graves, dum prima retractant
Fata domus, releguntque suos sermone labores;
Num sacer ille mea trajectus cuspide serpens
Cadmus, ait, fuerat, tum, cum Sidone profectus
Vipereos sparsi per humum nova semina dentes?
Quem si cura deûm tam certa vindicat ira,
Ipse precor serpens in longam porrigar alvum.
Dixit: &, ut serpens, in longam tenditur alvum,
Duratæque cuti squamas increscere sentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
In pectusque cadit pronus: commissaque in unum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura.
Brachia jam restant: quæ restant brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede ô conjux, accede, miserrima, dixit:
Dumq; aliquid superest de me; me tange: manumque
Accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente
In partes est fissa duas. nec verba volenti
Sufficiunt: quotiesque aliquos parat edere questus;
Sibilat. hanc illi vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
Cadme mane: teq; infelix his exue monstris. (nusq;?
Cadme quid hoc? ubi pes? ubi sunt humerique, ma-

Et color,& facies,& dum loquor,omnia? cur non
Me quoque cœlestes in eundem vertitis anguem?
Dixerat. ille suæ lambebat conjugis ora:
Inque sinus caros,veluti cognosceret, ibat:
Et dabat amplexus: assuetaque colla petebat.
Quisquis adest (aderant comites) terretur. at illa
Lubrica permulcet cristati colla draconis:
Et subito duo sunt: junctoque volumine serpunt;
Donec in appositi nemoris subiere latebras. (dunt:
Nunc quoque nec fugiunt hominem,nec vulnere læ-
Quidque prius fuerint,placidi meminere dracones.

SEd tamen ambobus versæ solatia formæ
Magna nepos dederat: quem debellata colebat
India: quem positis celebrabat Achaia templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius superest: qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma: genusque
Non putat esse Deûm (neq; enim Iovis esse putabat)
Persea: quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acrisium (tanta est præsentia veri)
Tam violasse Deum, quam non agnosse nepotem
Pœnitet. impositus jam cœlo est alter: at alter
Viperei referens spolium memorabile monstri
Aëra carpebat tenerum stridentibus alis.
Cumque super Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ:
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Vnde frequens illa est infestaque terra colubris.

INde per immensum ventis discordibus actus,
Nunc huc,nunc illuc exemplo nubis aquosæ
Fertur: & ex alto seductas æquore longe
Despectat terras; totumque supervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe sub occasus, sæpe est delatus in ortus.
Iamque cadente die veritus se credere nocti
Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; cursus Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctis ingenti corpore præstans
Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
Rege sub hoc & pontus erat; qui Solis anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes, auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hospes,ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni; generis mihi Iupiter autor:

Sive es mirator rerum ; mirabere nostras.
Hospitium,requiemque peto. memor ille vetustæ
Sortis erat. dederat Themis hanc Parnassia sortem:
Tempus Atla veniet,tua quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Iove natus habebit.
Id metuens. solidis pomaria clauserat Atlas
Montibus, & vasto dederat servanda draconi:
Arcebatque suis externos finibus omnes.
Huic quoque.Vade procul,ne longe gloria rerum,
Quas mentiris,ait,longe tibi Iupiter absit.
Vimque minis addit : manibusque expellere tentat
Cunctantem & placidis miscentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par esset Atlantis
Viribus ?) At quoniam parvi tibi gratia nostra est;
Accipe munus,ait: lævaque à parte Medusæ
Ipse retroversus squallentia protulit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas: nam barba comæq;
In sylvas abeunt. juga sunt humerique,manusque.
Quod caput ante fuit,summo est in monte cacumen.
Ossa lapis fiunt. tum partes altus in omnes
Crevit in immensum(sic Di statuistis,) & omne
Cum tot sideribus cœlum requievit in illo.
CLauserat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cœlo clarissimus alto
Lucifer ortus erat. pennis ligat ille resumptis
Parte ab utraque pedes:teloque accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circumque infraque relictis,
Æthiopum populos , Cepheaque conspicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon,
Quam simul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades ; nisi quod levis aura capillos
Moverat, & tepido manabant lumina fletu;
Marmoreum ratus esset opus. trahit inscius ignes;
Et stupet : & visæ correptus imagine formæ,
Pæne suas quatere est oblitus in aëre pennas.
Vt stetit , O, dixit, non istis digna catenis,
Sed quibus inter se cupidi junguntur amantes;
Pande requirenti nomen terræque, tuumque,
Et cur vincla geras. primo silet illa: nec audet
Appellare virum virgo: manibusque modestos
Celasset vultus; si non religata fuisset.
Lumina,quod potuit, lacrymis implevit obortis.
Sæpius instanti, sua ne delicta fateri
Nolle videretur ; nomen terræque suumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ
Indicat: & nondum memoratis omnibus,unda

Inso-

Insonuit: veniensque immenso bellua ponto
Imminet: & latum sub pectore possidet æquor.
Conclamat virgo: genitor lugubris, & una
Mater adest; ambo miseri, sed justius illa:
Nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus,
Plangoremq; ferunt: vinctoque in corpore adhærent.
Tunc sic hospes ait: Lacrymarum longa manere
Tempora vos poterunt: ad opem brevis hora ferendã.
Hanc ego si peterem Perseus Iove natus, & illam
Quam clausam implevit fœcundo Iupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perseus superator, & alis
Æthereas ausus jactatis ire per auras;
Præferrer cunctis certe gener. addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modo numina) tento,
Vt mea sit, servata mea virtute, paciscor.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret?) & orant:
Promittuntque super regnum dotale parentes.
Ecce vel ut navis præfixo concita rostro
Sulcat aquas juvenum sudantibus acta lacertis;
Sic fera dimotis impulsu pectoris undis
Tantum aberat scopulis, quantum balearica torto
Funda potest plumbo medii transmittere cœli;
Cum subito juvenis pedibus tellure repulsa
Arduus in nubes abiit. ut in æquore summo
Vmbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.
Vtque Iovis præpes, vacuo cum vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem;
Occupat adversum: neu sæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri misso præceps per inane volatu
Terga feræ pressit, dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læsa gravi, modò se sublimis in auras
Attollit: modo subdit aquis: modo more ferocis
Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
Ille avidos morsus velocibus effugit alis: (chis,
Quaque patent, nunc terga cavis super obsita con-
Nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
Desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit. maduere graves aspergine pennæ:
Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
Credere; conspexit scopulum: qui vertice summo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistræ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plausu clamor superasque deorum
Implevere domos. gaudent, generumque salutant:

Auxiliumque domus servatoremque fatentur
Cassiope, Cepheusque pater. resoluta catenis
Incedit virgo; pretiumque & caussa laboris.
Ipse manus hausta victrices abluit unda:
Anguiferumque caput dura ne lædat arena;
Mollit humum foliis: natasque sub æquore virgas
Sternit,& imponit Phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens,bibulaque etiam nunc viva medulla
Vim rapuit monstri, tactuque induruit hujus:
Percepitque novum ramis & fronde rigorem.
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis; & idem contingere gaudent.
Seminaque ex illis ut erant, jactata per undas.
Nunc quoque coraliis eadem natura remansit:
Duritiem tacto capiant ut ab aëre; quodque
Vimen in æquore erat,fiat super æquora saxum.
DIs tribus ille focos totidem de cespite ponit;
Lævum Mercurio,dextrum tibi, Bellica virgo;
Ara Iovis media est. mactatur vacca Minervæ;
Alipedi vitulus; taurus tibi summe Deorum.
Protinus Andromeden & tanti præmia facti
Indotata rapit. tædas Hymenæus Amorque
Præcipiunt. largis satiantur odoribus ignes:
Sertaque dependent tectis,.& ubique lyræque,
Tibiaque, & cantus animi felicia læti
Argumenta sonant. reseratis aurea valvis
Atria tota patent: pulchroque instructa paratu
Cepheni proceres ineunt convivia regis.
Postquam epulis functi: generosi munere Bacchi
Diffudere animos:cultusque genusque locorum
Quærit Abantiades; quærenti protinus unus
Narrat Lyncides, moresque,animoque virorum.
Quæ simul edocuit, Nunc, ô fortissime,dixit,
Fare precor Perseu,quanta virtute, quibusque
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades: gelido sub Atlante jacentem
Esse locum, solidæ tutum munimine molis:
Cujus in introitu geminas habitasse sorores,
Phorcydas; unius sortitas luminis usum:
Id se solerti furtim dum traditur astu
Supposita cepisse manu: perque abdita longe,
Deviaque,& sylvis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: passimque per agros,
Perque vias vidisse hominum simulacra, ferarumque
In silicem ex ipsis visa conversa Medusa.
Se tamen horrendæ clypei,quod læva gerebat,
Ære repercusso formam aspexisse Medusæ.
Dumq; gravis somnus colubrasque,ipsamq; tenebat;
Eri-

Eripuisse caput collo: pennisque fugacem
Pegason, & fratrem matris de sanguine natos.
Addidit & longi non falsa pericula cursus:
Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto:
Et quæ jactatis tetigisset sidera pennis.
Ante exspectatum tacuit. tamen excipit unus
Ex numero procerum, quærens, Cur sola sororum
Gesserit alternis immistos crinibus angues.
Hospes, ait, quoniam sciteris digna relatu;
Accipe quæsiti causam. clarissima forma,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
Pars fuit. inveni, qui se vidisse referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiasse Minervæ
Dicitur. aversa est, & castos ægide vultus
Nata Iovis texit. neve hoc impune fuisset;
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.
Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hostes;
Pectore in adverso, quos fecit, sustinet angues.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER V.

DVmq; ea Cephenum medio Danaëius heros
Agmine commemorat; fremitu regalia turbę
Atria complentur: nec conjugialia festa
Qui canat, est clamor: sed qui fera nunciet
Inque repentinos convivia versa tumultus. (arma.
Assimilare freto possis: quod sæva quietum
Ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus belli temerarius autor
Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam,
En, ait, en adsum præreptę conjugis ultor.
Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
Iupiter eripiet. conanti mittere, Cepheus,
Quid facis? exclamat: quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritisne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam servatam dote rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit:
Sed grave Nereidum numen, sed corniger Ammon,
Sed quæ visceribus veniebat bellua ponti

Exsa-

Exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit. nisi si crudelis idipsum
Exigis ut pereat, luctuque levabere nostro.
Scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
Insuper à quoquam quod sit servata dolebis,
Præmiaque eripies? quæ si tibi magna videntur;
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses: (nectus,
Nunc sine, qui petiit, per quem hæc non orba se-
Ferre, quod & meritis & voce est pactus: eumque
Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contra: sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans; petat hunc ignorat, an illum.
Cunctatusque brevi contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
Vt stetit illa toro; stratis tum denique Perseus
Exsiluit: teloque ferox inimica remisso
Pectora rupisset; nisi post altaria Phineus
Isset, &(indignum)scelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit.
Qui postquam cecidit, ferrumq; ex osse revulsum est;
Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas.
Tum vero indomitas ardescit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt. & sunt qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusque, fidemque,
Hospitiique deos; ea se prohibente moveri.
Bellica Pallas adest: & protegit ægide fratrem;
Datq; animos. erat Indus Atys, quem flumine Gange
Edita Limniace vitreis peperisse sub undis
Creditur; egregius forma: quam divite cultu
Augebat bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus. ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrha curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat: sed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui media positus fumabat in ara,
Perculit; & fractis confudit in ossibus ora.
Hunc ubi fœdatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas; junctissimus illi
Et comes, & veri non dissimulator amoris;
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
Deploravit Atyn; quos ille tetenderat arcus,
Arripit: &, Mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longum pueri fato lætabere; quo plus
Invidiæ quam laudis habes. hæc omnia nondum

Dixe-

Dixerat, emicuit nervo penetrabile telum:
Vitatumque tamen sinuosa veste pependit.
Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ
Acrisioniades, adigitque in pectus. at ille
Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra,
Circumspexit Atyn: seque acclinavit ad illum:
Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quã late tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapsi. surgentibus obstitit ensis,
Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Extantem signis, multæque in pondere massæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus:
Infligitque viro. rutilum vomit ille cruorem:
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
Caucaseumque Abarim, Sperchionidenque Lycetum,
Intonsumque comas Elycen, Phlegyamque, Clytumq;
Sternit, & exstructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idam;
Expertem frustra belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis inmitem Phinea torvis,
Quandoquidẽ in partes, ait, abstrahor, accipe Phineu,
Quem fecisti hostem; pensaque hoc vulnere vulnus.
Iamque remissurus tractum de vulnere telum
Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
Tum quoque Cephenum post regem primus Odites
Ense jacet Clymeni: Protenora percutit Hypseus:
Hypsea Lyncides. fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timidusque deorum:
Qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat; & incessit, scelerataque devovet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit ense caput; quod protinus incidit aræ:
Atque ibi semianimis verba exsecrantia lingua
Edidit: & medios animam exspiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteasque, & cæstibus Ammon
Invicti, vinci si possent cæstibus enses;
Phinea cecidere manu: Cererisque sacerdos
Amphytus albenti velatus tempora vitta.
Tu quoque Iapetide non hos adhibendus ad usus;
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres;
Iussus eras celebrare dapes, festumque canendo.
Quem procul astantẽ, plectrumque imbelle tenentem

Petralus irridens, Stygiis cane cætera dixit,
Manibus, & lævo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: casuque fuit miserabile carmen.
Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas:
Raptaque de dextro robusta repagula poste,
Ossibus illisit mediæ cervicis. at ille
Procubuit terra mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora postis
Cinipheus Pelates. tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Coriti: lignoque cohæsit.
Hærenti latus hausit Abas: nec corruit ille,
Sed retinente manu moriens è poste pependit.
Sternitur & Melaneus Perseïa castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorilas ditissimus agri;
Dives agri Dorilas: quo non possederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum
(Lethifer ille locus) quem postquam vulneris autor
Singultantem animam, & versantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpusque exsangue reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
Vltor Abantiades: media quæ nare recepta
Cervice exacta est, in partesque eminet ambas.
Dumq; manū fortuna juvat; Clytiumque, Clanimque,
Matre satos una, diverso vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit & Celadon Mendesius: occidit Astreus
Matre Palæstina, dubio genitore creatus.
Echionque sagax quondam ventura videre;
Tunc ave deceptus falsa: regisque Thoactes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.
Plus tamē exhausto superest: namque omnibus unum
Opprimere est animus. conjurata undique pugnant
Agmina pro caussa meritum impugnante fidemque.
Hac pro parte socer frustra pius, & nova conjux
Cum genitrice, favent, ululatuque atria complent.
Sed sonus armorum superat. gemitusque cadentum
Pollutosque simul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renovataque prœlia miscet.
Circumeunt unum Phineus, & mille secuti
Phinea. tela volant hiberna grandine plura
Præter utrumque latus, præterque & lumē, & aures.
Applicat hic humeros ad magnæ saxa columnæ
Tutaque terga gerens, adversaque in agmina versus,
Sustinet instantes, instabat parte sinistra

Cha-

Chaonius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon.
Tigris ut auditis diversa valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum;
Nescit ultro potius ruat; & ruere ardet utroque:
Sic dubius Perseus, dextra lævane feratur,
Molpea trajecti summovit vulnere cruris;
Contentusque fuga est. neque enim dat tempus Ethemon;
Sed furit: & cupiens alto dare vulnera collo;
Non circumspectis exactum viribus ensem
Fregit: & extrema percussæ parte columnæ
Lamina dissiluit: dominique in gutture fixa est.
Non tamen ad letum caussas satis illa valentes
Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra
Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi virtutem turbæ succumbere vidit;
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thessalus. utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Amphix animi plenissima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit. inque petendo
Dextera diriguit: nec citra mota, nec ultra est.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat; clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cælaverat auro;
Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras;
A tanto cecidisse viro. pars ultima vocis
In medio suppressa sono est, adapertaque velle
Ora loqui credas: nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non viribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx. incurrite mecum;
Et prosternite humi juvenē magica arma moventem,
Incursurus erat: tenuit vestigia tellus:
Immotusque silex, armataque mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subiere: sed unus
Miles erat Persei. pro quo dum pugnat Aconteus,
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto:
Quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
Ense ferit. sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages; naturam traxit eandem:
Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere. bis centum restabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.

Pœnitet injusti tunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris;
Agnoscitque suos. & nomine quemque vocatum
Poscit opem. credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. avertitur: atque ita supplex,
Confessasque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis ait Perseu, remove tua monstra: tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Medusæ.
Tolle precor. non nos odium regnique cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Caussa fuit meritis melior tua; tempore nostra.
Non cessisse piget. nihil ô fortissime præter
Hanc animam concede mihi; tua cætera sunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti, Quod ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse, & magnum est munus inerti,
Pone metum, tribuam; nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum:
Inque domo soceri semper spectabere nostri;
Vt mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam,
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoque conanti sua flectere lumina, cervix
Diriguit, saxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
Summissæque manus, faciesque obnoxia mansit.
Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeriti vindex ultorque parentis,
Aggreditur Prœtum. nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce
Torva colubriferi superavit lumina monstri.
TE tamen, ô parvæ rector Polydecte Seriphi.
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exerces odium, nec iniqua finis in ira est.
Detrectas etiam laudem: fictamque Medusæ
Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
Ora Medusæo silicem sine sanguine fecit.
HActenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit. inde cava circumdata nube Seriphon
Deserit; à dextra Cypro Gyaroque relictis.
Quaque super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit; quo monte potita
Constitit: & doctas sic est affata sorores:
Fama novi fontis nostras pervenit ad aures;

Dura

Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit,
Is mihi caussa viæ. volui mirabile factum
Cernere. vidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Vranie: Quæcumque est causa videndi
Has tibi diva domos, animo gratissima nostro;
Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo est
Fontis, & ad latices deduxit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum,
Antraque, & innumeris distinctas floribus herbas:
Felicesque vocat pariter studioque locoque
Mæonidas. quam sic affata est una sororum:
O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers: meritoque probas artemque, locumque:
Et gratam sortem, tutæ modo simus, habemus.
Sed vetitum est adeo sceleri nihil. omnia terrent
Virgineas mentes: dirusque ante ora Pyreneus
Vertitur, & nondum me tota mente recepi.
Daulia Threïcio Phoceaque milite rura
Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnassia. vidit euntes:
Nostraque fallaci veneratus numina vultu;
Mæonides (agnorat enim) consistite, dixit:
Nec dubitate, precor, tecto grave sidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo: subiere minores
Sæpe casas superi. dictis & tempore motæ
Annuimusque viro, primasque intravimus ædes.
Desierant imbres; victoque Aquilonibus Austro
Fusca repurgato fugiebant nubila cælo.
Impetus ire fuit. claudit sua tecta Pyreneus:
Vimque parat; quam nos sumptis effugimus alis.
Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
Quaque via est vobis, erit & mihi, dixit, eadem.
Seque jacit vecors è summo culmine turris:
Et cadit in vultus, discussisque ossibus oris
Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.
Musa loquebatur. pennæ sonuere per auras:
Voxque salutantum ramis veniebat ab altis.
Suspicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Vnde sonent: hominemque putat Iove nata locutum.
Ales erat, numeroque novem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti sic orsa deæ dea: Nuper & istæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.
Pierus has genuit Pellæis dives in arvis.
Pæonis Euippe mater fuit. illa potentem
Lucinam novies, novies paritura vocavit.

Intumuit numero stolidarum turba sororum:
Perque tot Æmonias, & per tot Achaidas urbes,
Huc venit: & tali committit prœlia voce:
Desinite indoctum vana dulcedine vulgus
Fallere. nobiscum, si qua est fiducia vobis,
Thespiades certate deæ. nec voce, nec arte
Vincemur; totidemque sumus. vel cedite victæ
Fonte Medusæo, & Hyantea Aganippe:
Vel nos Emathiis ad Pæonas usque nivosos
Cedemus campis. dirimant certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat; sed cedere visum
Turpius. electæ jurant per flumina Nymphæ,
Factaque de vivo pressere sedilia saxo.
Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,
Bella canit superûm: falsoque in honore gigantes
Ponit, & extenuat magnorum facta deorum,
Emissumque ima de sede Typhoëa terræ
Cœlitibus fecisse metum: cunctosque dedisse
Terga fugæ. donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat,
Et se mentitis superos cælasse figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Iupiter; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Ammon.
Delius in corvo, proles Semelëia capro,
Fele soror Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora.
Poscimur Aonides. sed forsitan otia non sunt:
Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
Ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen,
Pallas ait; nemorisque levi consedit in umbra.
Musa refert; Dedimus summam certaminis uni.
Surgit, & immissos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas.
Atque hæc percussis subjungit carmina nervis.
PRima Ceres unco glebas dimovit aratro:
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:
Prima dedit leges. Cereris sunt omnia munus.
Illa canenda mihi est. utinam modo dicere possem
Carmina digna dea: certe est dea carmine digna.
Vasta giganteis ingesta est insula membris
Trinacris; & magnis subjectum molibus urget
Æthereas ausum sperare Typhoëa sedes.
Nititur ille quidem; tentatque resurgere sæpe:
Dextra sed Ausonio manus est subjecta Peloro:
Læva Pachyne tibi: Lilybæo crura premuntur:

Degravat Ætna caput: sub qua resupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ:
Oppidaque, & magnos devolvere corpore montes.
Inde tremit tellus, & rex pavet ipse silentum;
Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu;
Immissusque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
Exierat: curruque atrorum vectus equorum,
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Postquam exploratum satis est, loca nulla labare,
Depositoque metu, videt hunc Erycina vagantem
Monte suo residens, natumque amplexa volucrem;
Arma, manusque meæ, Mea nate potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
Tu superos, ipsumque Iovem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumque, regit qui numina terræ.
Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo quæ jam patientia nostra est?
Spernimur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides jaculatricemque Dianam
Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiamur, erit: nam spes affectat easdem.
At tu pro socio, si qua est ea gratia, regno;
Junge deam patruo. Dixit Venus. ille Pharetram
Solvit, & arbitrio matris de mille sagittis
Unam sepofuit. sed qua nec acutior ulla,
Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum;
Oppositoque genu curvavit flexile cornu:
Inque cor hamata percussit arundine Ditem.
Haud procul Ætnæis lacus est à mœnibus altus
Nomine Pergusa: non illo plura Cayster
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Sylva coronat aquas, cingens latus omne; suisque
Frondibus, ut velo, Phœbeos summovet ignes.
Frigora dant rami, varios humus humida flores.
Perpetuum ver est, quo dum Proserpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dumque puellari studio calathosque sinumque
Implet, & æquales certat superare legendo;
Pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti:
Usque adeo est properatus amor. Dea territa mœsto
Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore
Clamat: & ut summa vestem laniarat ab ora;
Collecti flores tunicis cecidere remissis.

Tantaque ſimplicitas puerilibus adfuit annis :
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus : & nomina quemque vocando
Exhortatur equos. quorum per colla jubaſque
Excutit obſcura tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, & olentia ſulfure fertur
Stagna Palicorum rupta ferventia terra :
Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes,& Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor.
Hic fuit,à cujus ſtagnum quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas ;
Gurgite quæ medio ſumma tenus exſtitit alvo ;
Agnovitque deam : Nec longius ibitis,inquit :
Non potes invitæ Cereris gener eſſe. roganda,
Non rapienda fuit. quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt ; & me dilexit Anapis:
Exorata tamen,nec, ut hæc,exterrita,nupſi.
Dixit : & in partes diverſas brachia tendens,
Obſtitit. haud ultra tenuit Saturnius iram :
Terribileſque hortatus equos,in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in tartara fecit :
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque deam, contemtaque fontis
Iura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacita ; lacrymiſque abſumitur omnis :
Et quarum fuerat magnum modo numen ; in illas
Extenuatur aquas. molliri membra videres :
Oſſa pati flexus : ungues poſuiſſe rigorem :
Primaque de tota tenuiſſima quæque liqueſcunt ;
Cærulei crines, digitique, & crura,pedeſque :
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt. poſt hæc humeri, tergumque, latuſque
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit : reſtatque nihil quod prendere poſſis.
INterea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo.
Illam non udis veniens Aurora capillis
Ceſſantem vidit, non Heſperus. illa duabus
Flammiferas pinus manibus ſuccendit ab Æthna :
Perque pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus ubi alma dies hebetarat ſidera ; natam
Solis ab occaſu,ſolis quærebat ad ortus.
Feſſa labore ſitim conceperat ; oraque nulli
Colluerant fontes. contectam ſtramine vidit

Forte

Forte casam; parvasque fores pulsavit. at inde
Prodit anus: divamque videt: lymphamque roganti
Dulce dedit, testa quod coxerat ante, polenta.
Dum bibit illa datum; duri puer oris, & audax,
Constitit ante deam, risitque, avidamque vocavit.
Offensa est: neque adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido mista perfudit diva polenta.
Combibit os maculas; & quæ modo brachia gessit,
Crura gerit. cauda est mutatis addita membris:
Inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi;
Contrahitur: parvaque minor mensura lacerta est.
Mirantem, flentemque, & tangere monstra paventem,
Fugit anum: latebrasque petit, aptumque colori
Nomen habet variis stellatus corpora guttis.

QVas dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora est. quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit: dumque omnia lustrat eundo;
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuisset;
Omnia narrasset. sed & os, & lingua volenti
Dicere non aderant; nec qua loqueretur habebat.
Signa tamen manifesta dedit: notamque parenti
Illi forte loco dilapsam in gurgite sacro
Persephones zonam summis ostendit in undis.
Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
Scisset, inornatos laniavit diva capillos:
Et repetita suis percussit pectora palmis.
Nescit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes:
Ingratasque vocat, nec frugum munere dignas.
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
Repperit. ergo illic sæva vertentia glebas
Fregit aratra manu: parilique irata colonos,
Ruricolasque boves letho dedit: arvaque jussit
Fallere depositum; vitiataque semina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Sparsa jacet: primis segetes moriuntur in herbis.
Et modo sol nimius, nimius modo corripit imber:
Sidera nunc, ventique nocent; avidæque volucres
Semina jacta legunt: lolium, tribulique fatigant
Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alphejas extulit undis.:
Rorantesque comas à fronte removit ad aures:
Atque ait: O toto quæsitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix; immensos siste labores:
Neve tibi fidæ violenta irascere terræ.
Terra nihil meruit; patuitque invita rapinæ.
Nec sum pro patria supplex: huc hospita veni.
Pisa mihi patria est: & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo: sed gratior omni

Hæc mihi terra solo est. hos nunc Arethusa penates,
Hanc habeo sedem; quam tu mitissima serva.
Mota loco cur sim; tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam: veniet narratibus hora
Tempestiva meis: cum tu curaque levata,
Et vultus melioris eris. mihi pervia tellus
Præbet iter, subterque imas ablata cavernas
Hic caput attollo: desuetaque sidera cerno.
Ergo dum Stygio sub terris gurgite labor;
Visa tua est oculis illic Proserpina nostris.
Illa quidem tristis, nec adhuc interrita vultu,
Sed regina tamen; sed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas stupuit, ceu saxea, voces:
Attonitæque diu similis fuit. utque dolore
Pulsa gravi gravis est amentia; curribus auras
Exit in æthereas: ibi toto nubila vultu
Ante Iovem passis stetit invidiosa capillis.
Proque meo veni supplex tibi Iupiter inquit,
Sanguine proque tuo. si nulla est gratia matris;
Nata patrem moveat: neu sit tibi cura precamur
Vilior illius; quod nostro est edita partu.
En quæsita diu tandem mihi nata reperta est:
Si reperire vocas, amittere certius; aut si
Scire ubi sit, reperire vocas. quod rapta, feremus:
Dummodo reddat eam. neque enim prædone marito
Filia digna tua est; si jam mea filia non est.
Iupiter excepit: Commune est pignus, onusque
Nata mihi tecum. sed, si modo nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor est: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modo diva velis. ut desint cætera; quantum est
Esse Iovis fratrem? quid, quod non cætera desunt?
Nec cedit nisi sorte mihi. sed tanta cupido
Si tibi dissidii est; repetet Proserpina cœlum:
Lege tamen certa; si nullos contigit illic
Ore cibos. nam sic Parcarum fœdere cautum est.
Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
Non ita fata sinunt. quoniam jejunia virgo
Solverat: &, cultis dum simplex errat in hortis,
Puniceum curva decerpserat arbore pomum:
Sumptaque pallenti septem de cortice grana
Presserat ore suo. solusque ex omnibus illud
Ascalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne,
Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi; testemque profanum

Fecit

Fecit avē, sparsumque caput Phlegethōtide lympha,
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille sibi ablatus, fulvis amicitur ab alis:
Inque caput crescit; longosque reflectitur ungues:
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris venturi nuncia luctus,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

HIc tamen indicio pœnam linguaque viderī
Commeruisse potest. vobis Acheloides undæ
Pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis?
An quia cum legeret vernos Proserpina flores,
In comitum numero mistæ Sirenes eratis?
Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe;
Protinus, ut vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum insistere remis
Optastis, facilesque deos habuistis: & artus
Vidistis vestros subitis flavescere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet usum;
Virginei vultus, & vox humana remansit.

AT medius fratrisque sui mœstæque sororis
Iupiter, ex æquo volventem dividit annum.
Nunc dea regnorum numen commune duorum
Cum matre est totidem, totidē cum conjuge menses.
Vertitur extemplo facies, & mentis, & oris:
Nam modo quæ poterat Diti quoque mœsta videri;
Læta deæ frons est: ut sol, qui tectus aquosis
Nubibus ante fuit, victis è nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
Quæ tibi caussa fugæ? cur sis, Arethusa, sacer fons?
Conticuere undæ: quarum dea sustulit alto
Fonte caput, viridesque manu siccata capillos
Fluminis Alphei veteres narravit amores.
Pars ego Nympharum quæ sunt in Achaide, dixit,
Vna fui: nec me studiosius altera saltus
Legit, nec posuit studiosius altera casses.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita est,
Quamvis fortis eram; formosæ nomen habebam.
Nec mea me facies nimium laudata juvabat:
Quaque aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui; crimenque placere putavi.
Lassa revertebar, memini, Stymphalide sylva;
Æstus erat, magnusque labor geminaverat æstum.
Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
Perspicuas ad humum, per quas numerabilis alte
Calculus omnis erat; quas tu vix ire putares.
Cana salicta dabant, nutritaque populus unda
Sponte sua natas ripis declivibus umbras.
Accessi: primumque pedis vestigia tinxi, Po-

Poplite deinde tenus,neque eo contenta,recingor:
Molliaque impono salici velamina curvæ:
Nudaq; mergor aquis. quas dum ferioque,trahoque,
Mille modis labens, excussaque brachia jacto;
Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur:
Territaque insisto propioris margine fontis.
Quo properas Arethusa? suis Alpheus ab undis
Quo properas? iterum rauco mihi dixerat ore.
Sic ut eram fugio sine vestibus (altera vestes
Ripa meas habuit) tanto magis instat,& ardet.
Et quia nuda fui; sum visa paratior illi.
Sic ego currebam; sic me ferus ille premebat,
Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Vt solet accipiter trepidas urgere columbas.
Vsque sub Orchomenon, Psophidaque,Cyllenenque,
Mænaliasque sinus,gelidumque Erimanthon, & Elim
Currere sustinui. nec me velocior ille;
Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, per opertos arbore montes
Saxa quoque,& rupes,& qua via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram; nisi si timor illa videbat.
Sed certe sonituque pedum terrebat; & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Fessa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ Diana tuæ: cui sæpe dedisti
Ferre tuos arcus, inclusaque tela pharetra.
Mota dea est, spissisque ferens è nubibus unam
Me super injecit. lustrat caligine tectam
Amnis; & ignarus circum cava nubila quærit.
Bisque locum, quo me dea texerat, inscius ambit:
Et bis Iô Arethusa,Iô Arethusa vocavit.
Quid mihi tunc animi miseræ fuit? anne quod agnæ,
Siqua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum, nullosque audet dare corpore motus?
Non tamen abscedit: neque enim vestigia cernit
Longius ulla pedum: servat nubemque, locumque.
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus;
Cæruleæque cadunt toto de corpore guttæ.
Quaque pedem movi,manat locus,éque capillis
Ros cadit; & citius, quam nunc tibi facta renarro,
In latices mutor. sed enim cognoscit amatas
Amnis aquas: positoque viri, quod sumpserat,ore;
Vertitur in proprias,ut se mihi misceat,undas.
Delia rupit humum: cæcisque ego mersa cavernis
Advehor Ortygiam, quæ me cognomine Divæ

Grata mihi ſuperas eduxit prima ſub auras.

HAc Arethuſa tenus. geminos dea fertilis angues
Curribus admovit; frænisque coërcuit ora:
Et medium cœli terræque per aëra vecta eſt:
Atque levem currum Triton[illegible] miſit in urbem
Triptolemo; partimque [illegible]ta ſemina juſſit
Spargere humo, partim p[illegible]po'a longa recultæ
Iam ſuper Europen ſublimis, & Aſida terram
Vectus erat juvenis; Scythicaſque advertitur oras.
Rex ibi Lyncus erat. regis ſubit ille penates.
Qua veniat, cauſſamque viæ, nomenque rogatus,
Et patriam: Patria eſt claræ mihi, dixit, Athenæ,
Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris; latos quæ ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit: tantique ut muneris autor
Ipſe ſit, hoſpitio recipit: ſomnoque gravatum
Aggreditur ferro. conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit, rurſuſque per aëra juſſit
Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.
Finierat doctos è nobis maxima cantus.
At Nymphæ viciſſe deas Helicona colentes
Concordi dixere ſono. convicia victæ
Cum facerent, Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaque culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas; & qua vocat ira, ſequemur.
Rident Pœonides: ſpernuntque minantia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexere ſuos, operiri brachia plumis:
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt, volucreſque novas accedere ſylvis.
Plangere dumque volunt; per brachia mota levatæ,
Aëre pendebant, nemorum convicia, picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

P V B L I I
O V I D I I N A S O N I S
METAMORPHOSEON
LIBER VI.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aures;
Carminaque Aonidū, juſtamque probaverat iram.

Tum

Tum secum: Laudare parum est; laudemur & ipsæ:
Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes:
Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. non illa lo[illegible] nec origine gentis
Clara, sed arte fuit. p[illegible]ic Colophonius Idmon,
Phocaico bibulas tin[illegible] murice lanas.
Occiderat mater, sed & hæc de plebe, suoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parva parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruere sui Nymphæ vineta Tymoli:
Deseruere suas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas solum vestes spectare juvabat;
Tunc quoque cum fierent: tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis subigebat opus; repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu:
Sive levi teretem versabat pollice fusum;
Seu pingebat acu; scires à Pallade doctam.
Quod tamen ipsa negat: tantaque offensa magistra,
Certet, ait, mecum; nihil est quod victa recusem.
Pallas anum simulat, falsosque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.
Tunc sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas
Quæ fugiamus habet. seris venit usus ab annis.
Consilium ne sperne meum: tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.
Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit:
Vixque manus retinens, confessaque vultibus iram;
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
Mentis inops, longaque venis confecta senecta:
Et nimium vixisse diu, nocet. audiat istas,
Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
Consilii satis est in me mihi. neve monendo
Profecisse putes; eadem est sententia nobis.
Cur non ipsa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum dea, Venit, ait: formamque removit anilem:
Palladaque exhibuit. venerantur numina Nymphæ,
Mygdonidesque nurus. sola est interrita virgo.
Sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
Ora rubor: rursusque evanuit. ut solet aër
Purpureus fieri, cum primum Aurora movetur;
Et breve post tempus candescit solis ab ortu.
Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ

In

In sua fata ruit. neque enim Iove nata recusat:
Nec monet ulterius: nec jam certamina differt.
Haud mora; consistunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
Tela jugo juncta est: stamen secernit arundo:
Inseritur medium radiis subtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
Percusso feriunt inserti pectine dentes.
Utraque festinat, cinctæque ad pectora vestes,
Brachia docta movent; studio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura sensit aënum,
Texitur, & tenues parvi discriminis umbræ:
Qualis ab imbre solet percussus solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diversi niteant cum mille colores;
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.
Usque adeo quod tangit idem est; tamen ultima distant.
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.
Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
Pingit,& antiquam de terræ nomine litem.
Bis sex cœlestes medio Iove sedibus altis
Augusta gravitate sedent. sua quemque deorum
Inscribit facies: Iovis est regalis imago.
Stare Deum pelagi,longoque ferire tridente
Aspera saxa facit, medioque è vulnere saxi
Exsiluisse fretum; quo pignore vindicet urbem.
At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus:
Percussamque sua simulat de cuspide terram
Edere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique deos. operis victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium speret pro tam furialibus ausis;
Quattuor in partes certamina quattuor addit;
Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmum.
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
Altera Pygmææ fatum miserabile matris
Pars habet. hanc Iuno victam certamine jussit
Esse gruem;populisque suis indicere bellum.
Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iovis;quam regia Iuno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater,sumptis quin candida pennis

Ipsa.

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
Qui superest solus Cinyran habet angulus orbum:
Isque gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxoque jacens lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus est; operisque sua facit arbore finem.

Mæonis elusam designat imagine tauri
Europam: verum taurum freta vera putares.
Ipsa videbatur terras spectare relictas,
Et comites clamare suas, tactumque vereri
Assilientis aquæ; timidasque recondere plantas.
Fecit & Asterien aquila luctante teneri:
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
Addidit, ut Satyri cælatus imagine, pulchram
Iupiter implerit gemino Nycteïda fœtu:
Amphitryon fuerit, cum te Tirynthia cepit:
Aureus ut Danaen Asopida luserit ignis:
Mnemosynen pastor: varius Deoïda serpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æolia posuit. tu visus Enipeus
Gignis Aloïdas; aries Bisaltida fallis.
Et te flava comas, frugum mitissima mater,
Sensit equum. te sensit equum crinita colubris
Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque suam faciemque locorum
Reddidit. est illic agrestis imagine Phœbus.
Vtque modo accipitris pennas, modo terga leonis
Gesserit: ut pastor Macareïda luserit Issen.
Liber ut Erigonen falsa deceerit uva:
Vt Saturnus equo geminum Chirona crearit.
Vltima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

Non illud Pallas, non illud carpere livor
Possit opus. doluit successu flava virago:
Et rupit pictas, cœlestia crimina, vestes.
Vtque Cytoriaco radium de monte tenebat;
Ter quater Idmoniæ frontem percussit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueoque animosa ligavit
Guttura. pendentem Pallas miserata levavit:
Atque ita, Vive quidem, pende tamen improba, dixit:
Lexque eadem pœnæ, ne sis secura futuri,
Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto.
Postea discedens succis Hecateidos herbæ
Sparsit, & extemplo tristi medicamine tactæ
Defluxere comæ: cum queis & naris, & aures,

Fitque

Fitque caput minimum,toto quoq; corpore parva est.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent:
Cætera venter habet?de quo tamen illa remittit
Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

Lydia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it,& magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tunc cum Mæoniam virgo Syphilumque colebat.
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus,verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos:sed enim nec conjugis artes.
Nec genus amborum,magnique potentia regni,
Sic placuere illi;quamvis ea cuncta placerent;
Vt sua progenies:& felicissima matrum
Dicta foret Niobe;si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes,
Et datæ Latonæ,Latonigenisque duobus,
Cum prece thura pia,lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet.paretur: & omnes
Thebaides jussis sua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant sanctis,& verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
Et,quantum ira sinit,formosa:movensque decoro
Cum capite immissos humerum per utrumq; capillos,
Constitit:utque oculos circumtulit alta superbos;
Quis furor auditos,inquit,præponere visis
Cœlestes?aut cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine thure meum est? mihi Tantalus au-
ctor;
Cui licuit soli superorum tangere mensas.
Pleïadum soror est genitrix mea:maximus Atlas
Est avus;æthereum qui fert cervicibus axem.
Iupiter alter avus:socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ,me regia Cadmi
Sub domina est,fidibusque mei commissa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcunque domus adverti lumina partem;
Immensæ spectantur opes.accedit eodem
Digna deo facies.huc natas adjice septem,
Et totidem juvenes,& mox generosque nurusque.
Quærite nunc habeat quam nostra superbia causam.
Quoque modo audetis genitam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi;cui maxima quondam
Exiguam sedem pariture terra negavit?
Nec cœlo, nec humo, nec aquis dea vestra recepta est.

Exul erat mundi; donec miserata vagantem,
Hospita tu terris erras, ego, dixit, in undis,
Instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
Facta parens: uteri pars hæc est septima nostri.
Sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitat? tutam me copia fecit.
Major sum quam cui possit fortuna nocere.
Multaque ut eripiat; multo mihi plura relinquet.
Excessere metum mea jam bona fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum;
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum.
Ite satis propere sacris, laurumque capillis
Ponite. deponunt; & sacra infecta relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen
Latonæ. turba quantum distabat ab orba.
Tantum animosa sui furiis agitata doloris
Indignata dea est, summoque in vertice Cynthi,
Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
Et nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
An dea sim dubitor: perque omnia sæcula cultis
Arceor ô nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus; diro convicia facto
Tantalis adjecit: vosque est postponere natis
Ausa suis: & me, quod in ipsam decidit, orbam
Dixit; & exhibuit linguam scelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Desine, Phœbus ait, pœnæ mora longa querela est.
Dixit idem Phœbe; celerique per aera lapsu
Contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem.
Planus erat lateque patens prope mœnia campus,
Assiduis pulsatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque mollierat subjectas ungula glebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione, fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia succo
Terga premunt. auro gravidis moderantur habenis.
E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis cursus, spumantiaque ora coercet;
Hei mihi, conclamat: medioque in pectore fixa
Tela gerit, frenisque manu moriente remissis
In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus audito sonitu per inane pharetræ
Fræna dabat Siphylus: veluti cum præscius imbres
Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
Fræna tamen dantem, non evitabile telum
Consequitur: summaque tremens cervice sagitta
Hæsit: & exstabat nudum de gutture ferrum. Ille,

Ille, ut erat pronus, per crura admissa, jubasque
Volvitur; & calido tellurem sanguine foedat.
Phoedimus infelix, & aviti nominis haeres
Tantalus, ut solito finem imposuere labori;
Transierant ad opus nitidae juvenile palestrae;
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus. cum tento concita nervo,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
Ingemuere simul: simul incurvata dolore
Membra solo posuere: simul suprema jacentes
Lumina versarunt: animam simul exhalarunt.
Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Evolat; ut gelidos complexibus allevet artus:
Inque pio cadit officio, nam Delius illi
Intima fatifero rupit praecordia ferro.
Quod simul eductum est; pars est pulmonis in hamis
Eruta: cumque animâ cruor est effusus in auras.
At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
Afficit. ictus erat qua crus esse incipit, & qua
Mollia nervosus facit internodia poples.
Dumque manu tentant trahere exitiabile telum;
Altera per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis: qui se jaculatus in altum
Emicat; & longe terebrata prosilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat. Dique ô communiter omnes
Dixerat; ignarus non omnes esse rogandos;
Parcite. motus erat, cum jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. minimo tamen occidit ille
Vulnere: non alte percusso corde sagitta.
Fama mali, populique dolor, lacrymaeque suorum
Tam subitae matrem certam fecere ruinae:
Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
Hoc essent superi, quod tantum juris haberent.
Nam pater Amphion ferro per pectus adacto,
Finit at moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa:
Quae modo Latois populum summoverat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem
Invidiosa suis: at nunc miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad coelum liventia brachia tollens,
Pascere crudelis nostro Latona dolore,
Pascere, ait, satiaque meo tua pectora luctu:
Corque ferum satia, dixit: per funera septem
Efferor. exulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,

Quam tibi felici. post tot quoque funera vinco.
Dixerat:& sonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores.
E quibus una trahens hærentia viscere tela,
Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera solari miseram conata parentem,
Conticuit subito; duplicataque vulnere cœco est:
Oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.
Hæc frustra fugiens collabitur: illa sorori
Immoritur: latet hæc: illam trepidare videres.
Sexque datis leto, diversaque vulnera passis,
Vltima restabat: quam toto corpore mater,
Tota veste tegens, Vnam, minimamque relinque;
De multis minimam posco, clamavit, & unam:
Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
Exanimes inter natos, natasque, virumque:
Diriguitque malis. nullos movet aura capillos,
In vultu color est sine sanguine; lumina mœstis
Stant immota genis, nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere motus,
Nec pes ire potest. intra quoque viscera saxum est.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti;
In patriam rapta est, ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.
TVnc vero cuncti manifestam numinis iram
Fœmina virque timent cultuque impensius omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina divæ.
Vtque fit, à facto propiora priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Non impune Deam veteres sprevere coloni.
Res obscura quidem est ignobilitate virorum:
Mira tamen: vidi præsens, stagnumque locumque
Prodigio notum. nam me jam grandior ævo,
Impatiensque viæ genitor, deducere lectos
Iusserat inde boves; gentisque illius eunti
Ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustro;
Ecce lacu medio sacrorum nigra favilla
Ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis.
Restitit; & pavido, Faveas mihi, murmure dixit
Dux meus: & simili, Faveas mihi, murmure dixi.
Naïadum. Faunine foret tamen ara rogabam.
Indignæve Dei; cum talia rettulit hospes:
Non hac ô juvenis montanum numen in ara est.
Illa suam vocat hanc; cui quondam regia conjux
Orbem

Orbem interdixit: quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cum levis insula nabat.
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invitos geminos Latona noverca.
Hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur:
Inque suo portasse sinu duo numina natos.
Iamque Chimeriferæ, cum sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo dea fessa labore,
Sidereo siccata sitim collegit ab æstu:
Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Forte lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant
Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
Accessit, positoque genu Titania terram
Pressit, ut hauriret gelidos potura liquores.
Rustica turba vetat. Dea sic affata vetantes:
Quid prohibetis aquas? usus communis aquarum est.
Nec solem proprium natura, nec aera fecit,
Nec tenues undas. ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis supplex peto. non ego nostros
Abluere hic artus lassataque membra parabam;
Sed relevare sitim. caret os humore loquentis;
Et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
Haustus aquæ mihi nectar erit: vitamque fatebor
Accepisse, simul vitam dederitis in undis.
Hi quoque vos moveant, qui nostro brachia tendunt
Parva sinu: & casu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuissent verba movere?
Hi tamen orantem perstant prohibere: minasque,
Ni procul abscedat, conviciaque insuper addunt.
Nec satis est. ipsos etiam pedibusque manuque
Turbavere lacus; imoque è gurgite mollem
Huc illuc limum saltu movere maligno.
Sustulit ira sitim; neque enim jam filia Cœi
Supplicat indignis; nec dicere sustinet ultra
Verba minora dea: tollensque ad sidera palmas.
Æternum stagno, dixit, vivatis in isto.
Eveniunt optata deæ. juvat esse sub undis:
Et modo tota cava summergere membra palude;
Nunc proferre caput; summo modo gurgite nare:
Sæpe super ripam stagni consistere: sæpe
In gelidos resilire lacus. sed nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas; pulsoque pudore,
Quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere tentant.
Vox quoque jam rauca est; inflataque colla tumescunt:
Ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt; colla intercepta videntur:
Spina viret: venter, pars maxima corporis, albet:

Limosoque novæ saliunt in gurgite ranæ.
SIc ubi nescio quis Lycia de gente virorum
Rettulit, exitium Satyri reminiscitur alter:
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna. Quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget, ah non est, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis est summos direpta per artus:
Nec quicquam nisi vulnus erat. cruor undique manat,
Detectique patent nervi: trepidæque sine ulla
Pelle micant venæ, salientia viscera posses,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ, sylvarum numina, Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flerunt: &, quisquis montibus illis
Lanigerosque greges, armentaque bucera pavit.
Fertilis immaduit; madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquas; vacuas emisit in auras.
Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.
TAlibus exemplis redit ad præsentia dictis
Vulgus: & extinctum cum stirpe Amphiona luget.
Mater in invidia est. hanc tunc quoque dicitur unus
Flesse Pelops: humeroque, suas à pectore postquam
Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeusque fuit. manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt junxisse deos: aliisque repertis,
Qui locus est juguli medius, summique lacerti,
Defuit. impositum est non comparentis in usum
Partis ebur; factoque Pelops fuit integer illo.
FInitimi proceres coëunt; urbesque propinquæ
Oravere suos ire ad solatia reges,
Argosque, & Sparte, Pelopeïadesque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,
Orchomenosque ferax, & nobilis ære Corinthus,
Messeneque ferox, Patræque, humilesque Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pittheïa Trœzen,
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriusque sitæ bimari spectantur ab Isthmo.
Credere quis posset? solæ cessastis Athenæ.
Obstitit officio bellum: subvectaque ponto
Barbara Cecropios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibusque virisque potentem,
Et genus à magno ducentem forte Gradivo,
Connubio Prognes junxit, non pronuba Iuno,

Non Hymenæus adest illi, non Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas:
Eumenides stravere torum: tectoque profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine sedit.
Hac ave conjuncti Progne Tereusque, parentes
Hac ave sunt facti. gratata est scilicet illis
Thracia: disque ipsis grates egere, diemque,
Quoque data est claro Pandione nata tyranno,
Quoque erat ortus Itys; festum jussere vocari.
Vsque adeo latet utilitas. Iam tempora Titan
Quinque per autumnos repetitis duxerat annis;
Cum blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
Vlla mea est, vel me visendam mitte sorori;
Vel soror huc veniat. redituram tempore parvo
Promittes socero: magni mihi muneris instar
Germanam vidisse dabis. jubet ille carinas
In freta deduci: veloque & remige portus
Cecropios intrat; Pyræaque littora tangit.
Vt primum soceri data copia, dextera dextræ
Iungitur, infausto committitur omine sermo.
Cœperat, adventus caussam, mandata referre
Conjugis; & celeres missæ spondere recursus.
Ecce venit magno dives Philomela paratu;
Divitior forma: quales audire solemus
Naiadas & Dryadas mediis incedere sylvis:
Si modo des illis cultus, similesque paratus.
Non secus exarsit conspecta virgine Tereus;
Quam si quis canis ignem supponit aristis,
Aut frondem; positasque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies. sed & hunc innata libido
Exstimulat: pronumque genus regionibus illis
In Venerem est. flagrat vitio gentisque suoque.
Impetus est illi comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem: nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis: totumque impendere regnum:
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non, effræno captus amore,
Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammas.
Iamque moras male fert; cupidoque revertitur ore
Mandata ad Prognes, & agit sua vota sub illa.
Facundum faciebat amor. quotiesque rogabat
Vlterius justo; Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lacrymas; tanquam mandasset & illas.
Proh superi, quantum mortalia pectora cœcæ
Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius, laudemque à crimine sumit.
Quid quod idem Philomela cupit? patriosque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,

Perque ſuam,contraque ſuam, perit illa,ſalutem.
Spectat eam Tereus:præcontrectatque videndo:
Oſculaque,& collo circumdata brachia cernens;
Omnia pro ſtimulis,facibuſque,ciboque furoris
Accipit.& quoties amplectitur illa parentem;
Eſſe parens vellet: neque enim minus impius eſſet.
Vincitur amborum genitor prece.gaudet,agitque
Illa patri grates:& ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix;quod erat lugubre duabus.
Iam labor exiguus Phœbo reſtabat:equique
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi.
Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur.hinc placido dantur ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius,quamvis ſeceſſit,in illa
Æſtuat:& repetens faciem,motumque,manuſque,
Qualia vult,fingit,quæ nondum vidit:& ignes
Ipſe ſuos nutrit,cura removente ſoporem.
Lux erat:& generi dextram complexus euntis
Pandion,comitem lacrymis commendat obortis:
Vt voluere ambæ,voluiſti tu quoque Tereu;
Hanc ego,care gener,quoniam pia cauſſa coëgit,
Do tibi: perque fidem cognataque pectora ſupplex,
Per ſuperos oro;patrio ut tuearis amore:
Et mihi ſollicito lenimen dulce ſenectæ
Quā primum(omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoque quam primum(ſatis eſt vidiſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt;ad me Philomela redito.
Mandabat;pariterque ſuæ dabat oſcula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Vt pignus fidei dextras utraſque popoſcit;
Inter ſeque datas junxit;natamque nepotemque,
Abſentes pro ſe memori rogat ore ſalutent:
Supremumque vale,pleno ſingultibus ore,
Vix dixit;timuitque ſuæ præſagia mentis.
Vt,ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis,tellúſque repulſa eſt;
Vicimus,exclamat:mecum mea vota feruntur:
Exſultatque,& vix animo ſua gaudia differt
Barbarus: & nuſquam lumen detorquet ab illa.
Non aliter quam cum pedibus prædator aduncis
Depoſuit nido leporem Iovis ales ab alto:
Nulla fuga eſt capto.ſpectat ſua præmia raptor.
Iamque iter effectum eſt;jamque in ſua littora feſſis
Puppibus exierant:cum rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit,ſylvis obſcura vetuſtis.
Atque ibi pallentē,trepidamque, & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis,ubi ſit germana,rogantem,
Incluſit:faſſuſque nefas;& virginem,& unam

Vi

i superat, frustra clamato sæpe parente,
epe sorore sua, magnis super omnia divis.
la tremit, velut agna pavens, quæ saucia cani
re excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
que columba suo madefactis sanguine plumis
orret adhuc, avidosq; timet, quibus hæserat, ungues.
ox ubi mens rediit, passos laniata capillos,
ugenti similis, cæsis plangore lacertis,
tendens palmas, O diris Barbare factis,
crudelis ait; nec te mandata parentis
um lacrymis movere piis, nec cura sororis,
ec mea virginitas, nec conjugialia jura.
mnia turbasti. pellex ego facta sororis:
u geminus conjux. non hæc mihi debita pœna.
uin animā hanc (ne quod facinus tibi perfide restet)
ripis? atque utinam fecisses ante nefandos
oncubitus: vacuas habuissem criminis umbras.
tamen hoc superi cernunt; si numina divûm
unt aliquid, si non perierunt omnia mecum;
uandocunque mihi pœnas dabis. ipsa pudore
rojecto tua facta loquar. si copia detur;
populos veniam: si sylvis clausa tenebor;
nplebo sylvas: & conscia saxa movebo.
udiet hæc æther, & si Deus ullus in illo est.
ilibus ira feri postquam commota tyranni;
ec minor hac metus est: caussa simulatus utraque
uo fuit accinctus, vagina liberat ensem:
rreptamque coma, flexis post terga lacertis
incla pati cogit. jugulum Philomela parabat:
pemque suæ mortis viso conceperat ense.
le indignantem, & nomen patris usque vocantem,
uctantemque loqui, comprensam forcipe linguam
bstulit ense fero. radix micat ultima linguæ.
sa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
tque salire solet mutilatæ cauda colubræ;
alpitat, & moriens dominæ vestigia quærit.
ac quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
æpe sua lacerum repetisse libidine corpus.
ustinet ad Prognen post talia facta reverti.
onjuge quæ viso, germanam quærit: at ille
at gemitus fictos, commentaque funera narrat:
t lacrymæ fecere fidem. velamina Progne
ripit ex humeris auro fulgentia lato:
nduiturque atras vestes: & inane sepulcrum
onstituit: falsisque piacula manibus infert:
t luget non sic lugenda fata sororis.
Signa Deus bis sex acto lustraverat anno.
uid faciat Philomela? fugam custodia claudit:

Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo:
Os mutum facti caret indice grande doloris
Ingenium est: miserisque venit sollertia rebus.
Stamina barbarica suspendit candida tela:
Purpureasque notas filis intexuit albis;
Indicium sceleris: perfectaque tradidit uni:
Vtque ferat dominæ gestu rogat. illa rogata
Pertulit ad Prognen: nec scit quid tradat in illis.
Evolvit vestes sævi matrona tyranni:
Fortunæque suæ carmen miserabile legit.
Et (mirum est potuisse) silet. dolor ora repressit:
Verbaque quærenti satis indignantia linguæ
Defuerant: nec flere vacat; sed fasque nefasque
Confusura ruit, pœnæque in imagine tota est.
Tempus erat, quo sacra solent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus, nox conscia sacri.
Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte sua est egressa domo regina: deique
Ritibus instruitur: furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina sinistro
Vellera dependent, humero levis incubat hasta.
Concita per sylas, turba comitante suarum,
Terribilis Progne, furiisque agitata doloris,
Bacche tuas, simulat. venit ad stabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque sonat, portasque refringit;
Germanamque rapit. raptæque insignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitamque trahens intra sua mœnia ducit.
Vt sensit tetigisse domum Philomela nefandam
Horruit infelix: totoque expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit;
Oraque develat miseræ pudibunda sororis:
Amplexumque petit. sed non attollere contra
Sustinet hæc oculos; pellex sibi visa sororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Testarique deos, per vim sibi dedecus illud
Illatum; pro voce manus fuit. ardet, & iram
Non capit ipsa suam Progne: fletumque sororis
Corripiens, Non est lacrymis hoc, inquit, agendum,
Sed ferro; seu si quid habes, quod vincere ferrum
Possit: in omne nefas ego me germana paravi.
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo:
Artificem mediis immittam Terea flammis:
Aut linguam, aut oculos, & quæ tibi membra pudorem
Abstulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille
Sontem animam expellam. magnum est quodcunque paravi.

fit, adhuc dubito. peragit dum talia Progne;
matrem veniebat Itys. quid possit, ab illo
ionita est: oculisque tuens immitibus, Ah quam
milis patri, dixit. nec plura locuta,
te parat facinus, taciraque exæstuat ira.
amen accessit natus, matrique salutem
ulit, & parvis adduxit colla lacertis,
taque blanditiis puerilibus oscula junxit;
a quidem est genitrix: infractaque constitit ira,
itique oculi lacrymis maduere coactis.
simul ex nimia mentem pietate labare
fit: ab hoc iterum est ad vultus versa sororis;
ue vicem spectans ambos. Cur admovet, inquit,
er blanditias? rapta silet altera lingua?
im vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
i sis nupta vide Pandione nata marito.
generas. scelus est pietas in conjuge Tereo.
c mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cervæ
ctentem fœtum per sylvas tigris opacas.
que domus altæ partem tenuere remotam;
ndentemque manus, & jam sua fata videntem,
Mater, mater clamantem, & colla petentem
se ferit Progne, lateri qua pectus adhæret.
c vultum vertit. satis illi ad fata vel unum
ilnus erat. jugulum ferro Philomela resolvit:
vaque adhuc, animæque aliquid retinentia membra
laniat. pars inde cavis exultat aënis:
irs verubus stridet: manant penetralia tabo.
s adhibet conjux ignavum Terea mensis:
t patrii moris sacrum mentita, quod uni
is sit adire viro, comites, famulosque removit.
se sedens solio Tereus sublimis avito,
escitur: inque suam sua viscera congerit alvum.
antaque nox animi est, Ityn huc accersite, dixit.
issimulare nequit crudelia gaudia Progne:
amque suæ cupiens existere nuncia cladis;
ntus habes, quem poscis, ait. Circumspicit ille,
tque ubi sit, quærit. quærenti, iterumque vocanti,
sicut erat sparsis furiali cæde capillis,
Prosiluit: Ityosque caput Philomela cruentum
Misit in ora patris, nec tempore maluit ullo
Posse loqui: & mentis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit,
Vipereasque ciet Stygia de valle sorores:
Et modo, si posset, reserato pectore diras
Egerere inde dapes, demersaque viscera gestit:
Flet modo, seque vocat bustum miserabile nati:

Nunc

Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares;
Pendebant pennis: quarum petit altera sylvas,
Altera tecta subit: neque adhuc de pectore caedis
Excessere notae; signataque sanguine pluma est.
Ille dolore suo poenaeque cupidine velox,
Vertitur in volucrem; cui stant in vertice, cristae.
Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
Hic dolor ante diem, longaeque extrema senectae
Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.
SCeptra loci, rerumque capit moderamen Erichtheus;
Iustitia dubium, validisne potentior armis.
Quattuor ille quidem juvenes, totidemque crearat
Foemineae sortis: sed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix
Procri fuit. Boreae Tereus, Thracesque nocebant:
Dilectâque diu caruit Deus Orithyia;
Dum rogat, & precibus mavult quam viribus uti.
Ast ubi blanditiis agitur nihil, horridus irâ
Quae solita est illi, nimiumque domestica vento;
Et merito, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Saevitiam & vires, iramque, animosque minaces;
Admovique preces, quarum me dedecet usus?
Apta mihi vis est. hac tristia nubila pello:
Hac freta concutio, nodosaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulso.
Idem ego, cum fratres coelo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concursibus insonet aether:
Exiliantque cavis elisi nubibus ignes.
Idem ego cum subii convexa foramina terrae,
Supposuique ferox imis mea terga cavernis;
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiisse: socerque
Non ornandus erat mihi, sed faciendus Erichtheus.
Hac Boreas, aut his non inferiora locutus;
Excussit pennas, quarum jactatibus omnis
Afflata est tellus, latumque perhorruit aequor.
Pulvereamque ferens per summa cacumina pallam,
Verrit humum: pavidamque metu caligine tectus
Orithyiam adamans fulvis complectitur alis.
Dum volat; arserunt agitati fortius ignes.
Nec prius aerii cursus suppressit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos & moenia raptor.
Illic & gelidi conjux Actaea tyranni,
Et genitrix facta est; partus enixa gemellos;

Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has una memorant cum corpore natas:
Barbaque dum rutilis aberat subnixa capillis;
Implumes Calaisque puer Zetesque fuerunt.
Mox pariter pennæ ritu cœpere volucrum
Cingere utrumque latus; pariter flavescere malæ.
Ergo ubi concessit tempus puerile juventæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
Per mare non notum prima petiere carina.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER VII.

IAmque fretum Minyæ Pegasæa puppe secabant,
Perpetuamque trahens inopem sub nocte senectam
Visus erat Phineus; juvenesque Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugarant;
Multaque perpessi claro sub Iasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
Dumque adeunt regem; Phryxeaque vellera poscunt;
Voxque datur Minyis magnorum horrenda laborum;
Concipit interea validos Æetias ignes:
Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non poterat; Frustra Medea repugnas:
Nescio quis Deus obstat, ait. mirumque quid hoc est;
Anne aliquid certe simile huic, quod amare vocatur?
Nam cur jussa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis. cur quē modo denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti caussa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. si possem: sanior essem.
Sed trahit invitam nova vis: aliudque Cupido,
Mens aliud suadet. video meliora, proboque:
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra potest, quod ames dare, Vivat, an ille
Occidat, in dis est. vivat tamen: idque precari
Vel sine amore licet: quid enim commisit Iason?
Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas?
Ut genus & virtus? quem non, ut cætera desint,

For-

Forma movere potest? certe mea pectora movit.
At nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore:
Concurretque suæ segeti, tellure creatis
Hostibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
Tunc ferrum, & scopulos gestare in corde fatebor.
Cur non & specto pereuntem? oculosque videndo
Conscelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenasque feros, insopitumque Draconem?
Dii meliora velint. quanquam non ista precanda,
Sed facienda mihi. prodamne ego regna parentis,
Atque ope nescio quis servabitur advena nostra?
Vt per me sospes sine me det lintea ventis,
Virque sit alterius, pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve potest præponere nobis;
Occidat ingratus. sed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo est, ea gratia formæ;
Vt timeam fraudem, meritique oblivia nostri.
Et dabit ante fidem: cogamque in fœdera testes
Esse Deos. quid tuta times? accingere: & omnem
Pelle moram. tibi se semper debebit Iason.
Te face sollemni junget sibi, perque Pelasgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremque, patremque, deosque,
Et natale solum ventis ablata relinquam?
Nempe pater sævus, nempe est mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: stant mecum vota sororis.
Maximus intra me Deus est. non magna relinquam:
Magna sequar; titulum servatæ puppis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, & oppida; quorum
Hic quoque fama viget, cultusque artesque virorum:
Quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
Æsoniden mutasse velim. quo conjuge felix
Et dîs cara ferar, & vertice sidera tangam.
Quid? quod nescio qui mediis incurrere in undis
Dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis,
Nunc sorbere fretum, nunc reddere; cinctaque sævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremioque in Iasonis hærens,
Per freta longa ferar? nihil illum amplexa verebor:
Aut si quid metuam, metuam de conjuge solo.
Conjugiumne putas, speciosaque nomina culpæ
Imponis Medea tuæ? quin aspice quantum
Aggrediare nefas: & dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietasque pudorque
Constiterant: & victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras:

as nemus umbrosum, secretaque sylva tegebat.
jam fractus erat, pulsusque resederat ardor;
m videt Æsoniden, extinctaque flamma reluxit.
ibuere genæ; totoque recanduit ore.
que solet ventis alimenta assumere. quæque
rva sub inducta latuit scintilla favilla,
escere; & in veteres agitata resurgere vires:
; jam lenis amor. quem jam languere putares,
vidit juvenem, specie præsentis inarsit.
casu, solito formosior Æsone natus
a luce fuit. posses ignoscere amanti
ectat: & in vultu, veluti tum denique viso,
mina fixa tenet: nec se mortalia demens
a videre putat: nec se declinat ab illo.
vero cœpitque loqui, dextramque prehendit
ospes; & auxilium summissa voce rogavit;
omisitque thorum; Lacrymis ait illa profusis:
uid faciam video: nec me ignorantia veri
cipiet, sed amor. servabere munere nostro:
rvatus promissa dato. per sacra triformis
e deæ, lucoque foret quod numen in illo,
rque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
entusque suos, & tanta pericula jurat.
editus, accepit cantatas protinus herbas,
ldicitque usum: lætusque in tecta recessit.
Postera depulerat stellas aurora micantes:
onveniunt populi sacrum Mavortis in arvum;
onsistuntque jugis. medio rex ipse resedit
gmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
ce adamanteis Vulcanum naribus efflant
ripides tauri: tactæque vaporibus herbæ
rdent. utque solent pleni resonare camini,
ut ubi terrena silices fornace soluti
oncipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum,
ectora sic intus clausas volventia flammas,
utturaque usta sonant. tamen illis Æsone natus
bvius it. vertêre truces venientis ad ora
erribiles vultus, præfixaque cornua ferro:
ulvereumque solum pede pulsavere bisulco:
umificisque locum mugitibus impleverunt.
iriguere metu Minyæ. subit ille: nec ignes
entit anhelantes (tantum medicamina possunt)
endulaque audaci mulcet palearia dextra:
uppositosque jugo, pondus grave cogit aratri
ucere, & insuetum ferro proscindere campum.
irantur Colchi: Minyæ clamoribus augent,
djiciuntque animos. galea tum sumit aena
ipereos dentes: & aratos spargit in agros.

Semina mollit humus valido prætincta veneno:
Et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes.
Vtque hominis speciem materno sumit in alvo;
Perque suos intus numeros componitur infans;
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
Effecta est hominis, fœto consurgit in arvo:
Quodque magis mirum est, simul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt peracutæ cuspidis hastas
In caput Æmonii juvenis torquere parantes;
Demisere metu vultumque animumque Pelasgi.
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Vtque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum;
Palluit, & subito sine sanguine frigida sedit:
Neve parum valeant à se datâ gramina; carmen
Auxiliare canit; secretasque advocat artes.
Ille gravem medios silicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos:
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres:
Civilique cadunt acie. gratantur Achivi:
Victoremque tenent, avidisque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti barbara velles;
Obstitit incepto pudor: & complexa fuisses;
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agisque
Carminibus grates, & dîs autoribus horum.
Pervigilem superest herbis sopire draconem:
Qui crista, linguisque tribus præsignis, & uncis
Dentibus horrendus, custos erat arboris aureæ.
Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi;
Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistunt;
Somnus in ignotos oculos ubi venit; & auro
Heros Æsonius potitur, spolioque superbus,
Muneris autorem secum spolia altera portans.
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.
ÆMoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævique ferunt patres: congestaque flamma
Thura liquefaciunt; inductaque cornibus aurum
Victima, vota facit. sed abest gratantibus Æson,
Iam propior leto, fessusque senilibus annis.
Tunc sic Æsonides: O cui debere salutem
Confiteor conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
Excessitque fidem meritorum summa tuorum;
Si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?)
Deme meis annis: & demptos adde parenti,

Nec

Nec tenuit lacrymas. mota est pietate rogantis :
Dissimilemque animum subiit pater Æta relictus.
Non tamen affectus tales confessa, Quod, inquit,
Excidit ore tuo conjux scelus? ergo ego cuiquam
Posse tuæ videor spatium transcribere vitæ?
Non sinat hoc Hecate ; nec tu petis æqua : sed isto,
Quod petis, experiar majus dare munus Iason.
Arte mea soceri longum tentabimus ævum ;
Non annis renovare tuis. modo diva triformis
Adjuvet ; & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
Efficerentque orbem, postquam plenissima fulsit,
Et solida terras spectavit imagine luna :
Egreditur tectis vestes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos :
Fertque vagos mediæ per muta silentia noctis
Incomitata gradus. homines, volucresque, ferasque
Solverat alta quies: nullo cum murmure serpens,
Sopitæ similis nullo cum murmure serpit :
Immotæque silent frondes : silet humidus aër :
Sidera sola micant. ad quæ sua brachia tendens,
Ter se convertit : ter sumptis flumine crinem
Irroravit aquis : ternis & hiatibus ora
Solvit : & in dura summisso poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis
Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
Tuque Triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris,
Adjutrixque venis, cantusque, artesque magorum,
Quæque magos Tellus pollentibus instruis herbis,
Auræque, & venti, montesque, amnesque, lacusque,
Dique omnes nemorum, dique omnes noctis adeste;
Quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediere suos : concussaque sisto ;
Stantia concutio cantu freta: nubila pello ;
Nubilaque induco : ventos abigoque, vocoque :
Vipereas rumpo, verbis & carmine, fauces :
Vivaque saxa, sua convulsaque robora terra,
Et sylvas moveo : jubeoque exire sepulchris :
Te quoque Luna traho, quamvis Temesæa labores
Æra tuos minuant. currus quoque carmine nostro
Pallent : & pallet nostris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetastis ; & unco
Impatiens oneris collum pressistis aratro.
Vos serpentigenis in se fera bella dedistis :
Custodemque rudem somno sopistis : & aurum
Vindice decepto Grajas misistis in urbes.

Nunc opus est succis : per quos renovata senectus
In florem redeat, primosque recolligat annos.
Et dabitis : neque enim micuerunt sidera frustra:
Nec frustra volucrum tractus cervice draconum
Currus adest : aderat demissus ab æthere currus.
Quo simul ascendit ; frænataque colla draconum
Permulsit, manibusque leves agitavit habenas ;
Sublimis rapitur : subjectaque Thessala Tempe
Despicit, & visis regionibus applicat angues :
Et quas Ossa tulit, quasque altus Pelion herbas,
Othrysque, & Pindus, & Pindo major Olympus,
Perspicit : & placitas partim radice revellit ;
Partim succidit curvamine falcis ahenæ.
Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoque Amphrysi : nec eras immunis Enipeu :
Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ
Contribuere aliquid, juncosaque littora Bœbes.
Carpsit & Euboica vivax Anthedone gramen ;
Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, pennisque draconum,
Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros :
Cum rediit. neque erant tacti, nisi odore dracones ;
Et tamen annosæ pellem posuere senectæ.
Constitit adveniens citra limenque, foresque :
Et tantum cœlo tegitur, refugitque viriles
Contactus : statuitque aras è cespite binas,
Dexteriore Hecates, at læva parte Iuventæ.
Has ubi verbenis, sylvaque incinxit agresti ;
Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacra facit : cultrosque in guttura velleris atri
Conjicit : & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super invergens liquidi carchesia vini,
Alteraque invergens tepidi carchesia lactis ;
Verba simul fundit, terrenaque numina lenit :
Vmbrarumque rogat rapta cum conjuge regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos ubi placavit precibusque, & murmure longo ;
Æsonis effætum proferri corpus ad aras
Iussit : & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros:
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt jussi. passis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras :
Multifidasque faces in fossa sanguinis atri
Tingit: & infectas geminis accendit in aris.
Terque senem flamma, ter aqua, ter sulfure lustrat.
Interea calido positum medicamen aheno
Fervet, & exsultat, spumisq; tumentibus albet,

Illic Æmonia radices valle resectas,
Seminaque, & flores, & succos incoquit atros.
Adjicit extremo lapides Oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lavit arenas.
Addidit exceptas lunæ de nocte pruinas.
Et strigis infames, ipsis cum carnibus, alas,
Inque virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi: nec defuit illi
Squamea Cinyphei tenuis membrana chelydri,
Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
Ora, caputque novem cornicis secula passæ.
His & mille aliis postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali Barbara munus;
Arenti ramo jampridem mitis olivæ
Omnia confudit; summisque immiscuit ima.
Ecce vetus calido versatus stipes aheno
Fit viridis primo, nec longo tempore frondes
Induit: & subito gravidis oneratur olivis.
At quacunque cavo spumas ejecit aheno
Ignis, & in terram guttæ cecidere calentes;
Vernat humus: floresque, & mollia pabula surgunt.
Quæ simul ac vidit; stricto Medea recludit
Ense senis jugulum; veteremque exire cruorem
Passa, replet succis. quos postquam combibit Æson
Aut ore exceptos, aut vulnere; barba, comæque
Canitie posita nigrum rapuere colorem.
Pulsa fugit macies: abeunt pallorque, situsque,
Adjectoque cavæ supplentur corpore rugæ:
Membraque luxuriant. Æson miratur, & olim
Ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
Dissimilemque animum subiit ætate relicta.

Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos
Posse suis reddi; capit hoc à Colchide munus.

Neve doli cessent; odium cum conjuge falsum
Phasius assimulat: Peliæque ad limina supplex
Confugit. atq; illam (quoniam gravis ipse senecta est)
Excipiunt natæ. quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.
Dumque refert inter meritorum maxima, demptos
Æsonis esse situs; atque hac in parte moratur;
Spes est virginibus Pelia subjecta creatis,
Arte suum parili revirescere posse parentem.
Idque petunt: pretiumque jubent sine fine pacisci.
Illa brevi spatio silet: & dubitare videtur:
Suspenditque animos, ficta gravitate, rogantum.
Mox ubi pollicita est, Quo sit fiducia major
Muneris hujus, ait, qui vestri maximus ævo est,

Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Æmonio marcentia guttura cultro
Fodit; & exiguo maculavit sanguine ferrum;
Membra simul pecudis, validosque venefica succos
Mergit in ære cavo. minuunt ea corporis artus:
Cornuaque exurunt, nec non cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora, balatum mirantibus, exsilit agnus:
Lascivitque fuga: lactantiaque ubera quærit.
Obstupuere satæ Pelia: promissaque postquam
Exhibuere fidem; tum vero impensius instant.
Ter juga Phœbus equis in Ibero flumine mersis
Dempserat; & quarta radiantia nocte micabant
Sidera; cum rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Iamque neci similis, resoluto corpore, regem,
Et cum rege suos custodes somnus habebat,
Quem dederat cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrarant jussæ cum Colchide limina natæ:
Ambierantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem;
Vt repleam vacuas juvenili sanguine venas.
In manibus vestris vita est ætasque parentis.
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes;
Officium præstate patri: telisque senectam
Exigite; & saniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque pia est, hortatibus, impia prima est:
Et ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus
Vlla suos spectare potest: oculosque reflectunt:
Cœcaque dant sævis aversæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens subito tamen allevat artus:
Semilacerque toro tentat consurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis natæ: quis vos in fata parentis
Armat, ait? cecidere illis animique manusque.
Plura locuturo, cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit in undis.

QVæ nisi pennatis serpentibus isset in auras;
Non exempta foret pœnæ. fugit alta, superque
Pelion umbrosum, Philyræaque tecta, superque
Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope Nympharum sublatus in aera pennis,
Cum gravis infuso tellus foret obruta ponto;
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen a læva parte reliquit,
Factaque de saxo longi simulacra draconis:

Hæumque nemus: quo, nati furta, juvencum
Occuluit Liber falsi sub imagine cervi:
Quaque pater Coryti parva tumulatus arena est:
Et quos Mera novo latratu terruit agros.
Evrypylique urbem, qua Coæ cornua matres
Gesserunt, tunc cum discederet Herculis agmen:
Phœbeamque Rhodon, & Ialysios Telchinas,
Quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
Jupiter exosus, fraternis subdidit undis.
Transit & antiquæ Carthæia mænia Cœæ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat nasci potuisse columbam.
Inde lacus Hyries videt, & Cycnëia Tempe,
Quæ subitus celebravit olor. nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucresque, ferumque leonem,
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere jussus
Vicerat; & strictò toties iratus amore
Præmia poscenti taurum suprema negabat.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto
Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant:
Factus olor niveis pendebat in aere pennis.
At genitrix Hirie servatum nescia, flendo
Delicuit: stagnumque suo de nomine fecit.
Adjacet his Pleuron: in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde Calaureæ Latoidos aspicit arva;
In volucrem versi cum conjuge conscia regis.
Dextera Cyllene est: in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat, sævarum more ferarum.
Cephison procul hinc deflentem fata nepotis
Respicit in tumidam Phocen ab Apolline versi:
Eumelique domum lugentis in aere natam.
Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit. hic veteres ævo mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.
Sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis;
Flagrantemque domum regis male vidit; utroque
Sanguine natorum perfunditur impius ensis:
Vltaque se male mater, Iasonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces; quæ te justissime Phineu,
Teque senex Peripha pariter videre volantes,
Innexamque novis neptem Polyphemonis alis.
Excipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno;
Nec satis hospitiū est: thalami quoq; fœdere jun- (git,
Iamque aderat Theseus proles ignara parenti:
Et virtute sua bimarem pacaverat Isthmon.
Hujus in exitium miscet Medea, quod olim

Attulerat secum Scythicis aconiton ab oris.
Illud Echidnææ memorant è dentibus ortum
Esse canis. Specus est tenebroso coecus hiatu,
Et via declivis, per quam Tirynthius heros
Restantem, contraque diem radiosque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
Cerberon attraxit: rabida qui concitus ira
Implevit pariter ternis latratibus auras:
Et sparsit virides spumis albentibus agros.
Has concresse putant; nactasque alimenta feracis
Foecundique soli, vires cepisse nocendi.
Quæ quia nascuntur dura vivacia caute,
Agrestes aconita vocant. ea conjugis astu
Ipse parens Ægeus nato porrexit; ut hosti.
Sumpserat ignara Theseus data pocula dextra;
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno,
Signa sui generis; facinusque excussit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

AT genitor quanquam lætatur sospite nato;
Attonitus tamen est, ingens discrimine parvo
Committi potuisse nefas. fovet ignibus aras,
Muneribusque deos implet. feriuntque secures
Colla torosa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erichthidis fertur celebratior illo
Illuxisse dies. agitant convivia patres,
Et medium vulgus; nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. te maxime Theseu,
Mirata est Marathon Cretæi sanguine tauri.
Quodque suam securus arat Cromyona colonus;
Munus, opusque tuum est. tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cephisias ora Procrusten:
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusis.
Occidit ille Scinis; magnis male viribus usus;
Qui poterat curvare trabes; & agebat ab alto
Ad terram late sparsuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeia moenia limes
Composito Scirone patet: sparsisque latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda:
Quæ jactata diu fertur durasse vetustas
In scopulos. scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annosque tuos numerare velimus;
Facta prement annos: pro te, fortissime, vota
Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus haustus.
Consonat assensu populi, precibusque faventum
Regia: nec tota tristis locus ullus in urbe est.

NEc tamen (usque adeo nulla est sincera voluptas;
Sollicitumque aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia

Gaudia percepit nato secura recepto.
Bella parat Minos: qui quanquam milite, quanquam
Classe valet; patria tamen est firmissimus ira:
Androgeique necem justis ulciscitur armis,
Ante tamen bello vires acquirit amicas:
Quaque patent aditus volucri freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleia regna;
Promissis Anaphen, regna Astypaleia bello.
Hinc humilem Myconen, cretosaque rura Cimoli,
Florentemque Cythnon, Scyron, planamque Seriphon,
Marmoreamque Paron, quamque impia prodidit Arne
Sithonis accepto, quod avara poposcerat, auro,
Mutata est in avem: quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedes; nigris velata monedula pennis.

AT non Oliaros, Didymæque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ;
Gnossiacas juvere rates: latere inde sinistro,
Oenopiam Minos petit, Æacideia regna.
Oenopiam veteres appellavere: sed ipse
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæque virum cognoscere famæ
Expetit. occurrunt illi, Telamonque, minorque
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
Æacus: & quæ sit veniendi caussa requirit.
Admonitus patrii luctus suspirat: & illi
Dicta refert rector populorum talia centum:
Arma juves oro pro nato sumpta; piæque
Pars sis militiæ. tumulo solatia posco.
Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Non facienda meæ: neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac est tellus. ea fœdera nobis.
Tristis abit, Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat esse minari,
Quam gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
Classis ab Oenopiis etiam nunc Lyctia muris
Spectari poterat; cum pleno concita velo
Attica puppis adest; & portus intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes post tempore visum
Agnovere tamen Cephalum: dextrasque dederunt,
Inque patris duxere domum. spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ,
Ingreditur; ramumque tenens popularis olivæ:
Et dextra lævaque duos ætate minores
Majores habet, Clyton, & Buten Pallante creatos.
Postquam congressi, primi sua verba tulerunt
Cecropidæ; Cephalus peragit mandata, rogatque

Auxilium: fœdusque refert, & jura parentum:
Imperiumque peti totius Achaïdos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia caussam;
Æacus in capulo regni nitente sinistra,
Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ.
Nec dubiè vires, quas hæc habet insula, vestras
Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum.
Robora nam desunt: superat mihi miles, & hosti.
Gratia dîs, felix, & inexcusabile tempus.
Immo ita sit Cephalus, crescat tua civibus opto
Vrbs, ait, adveniens equidem modo gaudia cœpi;
Cum tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia processit. multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.
Æacus ingemuit: tristique ita voce locutus:
Flebile principium melior fortuna secuta est.
Hanc utinam vobis possim memorare: sine ullo
Ordine nunc repetam. neu longa ambage morer vos;
Ossa, cinisque jacent, memori quos mente requiris.
Et quota pars illi rerum periere mearum?
Dira lues populis, ira Iunonis iniquæ
Incidit exosæ dictas à pellice terras.
Dum visum est mortale malum, tantæque latebat
Caussa nocens cladis; pugnatum est arte medendi.
Exitium superabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum spissa caligine terras
Pressit, & ignavos inclusit nubibus æstus.
Dumque quater plenis explevit cornibus orbem;
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem;
Letiferis calidi spirarunt æstibus Austri.
Constat & in fontes vitium venisse, lacusque;
Milliaque incultos serpentum multa per agros
Errasse; atque suis fluvios temerasse venenis.
Strage canū primo, volucrumq; , aviumque, boumque,
Inque feris subiti deprensa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros; medioque recumbere sulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros,
Sponte sua lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat, palmæ, veterumque oblitus honorum,
Ad præsepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper irasci meminit; nec fidere cursu
Cerva: nec armentis incurrere fortibus ursi.
Omnia languor habet: sylvisque, agrisque, viisque
Corpora fœda jacent: vitiantur odoribus auræ.
Mira loquar: non illa canes, avidæque volucres,
Non cani tetigere lupi: dilapsa liquescunt;

Afflatuque nocent: & agunt contagia late.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viscera torrentur primo: flammæque latentis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.
Aspera lingua tumet; tepidisque arentia ventis
Ora patent: auræque graves captantur hiatu.
Non stratum, non ulla pati velamina possunt:
Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
Nec moderator adest. inque ipsos sæva medentes
Erumpit clades: obsuntque autoribus artes.
Quo propior quisque est, servitque fidelius ægro;
In partem leti citius venit; atque salutis
Spes abiit; finemque vident in funere morbi:
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura est.
(Utile enim nihil est) passim, positoque pudore
Fontibus, & fluviis, puteisque capacibus hærent.
Nec sitis est extincta prius, quam vita, bibendo.
Inde graves multi nequeunt consurgere: & ipsis
Immoriuntur aquis. aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque sunt miseris invisi tædia lecti;
Prosiliunt: aut, si prohibent consistere vires;
Corpora devolvunt in humum: fugiuntque penates
Quisque suos. sua cuique domus funesta videtur.
Et, quia causa latet, locus est in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum stare valebant,
Aspiceres; flentes alios. terraque jacentes;
Lassaque versantes supremo lumina motu.
Membraque pendentis tendunt ad sydera cœli,
Hic, illic ubi mors deprenderat, exhalantes.
Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit esse,
Si vitam odissem & cuperem pars esse meorum.
Quo se cumque acies oculorum flexerat; illic
Vulgus erat stratum: veluti cum putria motis
Poma cadunt ramis, agitatæque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus sublimia longis:
Jupiter illa tenet. quis non altaribus illis
Irrita thura dedit? quoties pro conjuge conjux,
Pro nato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris?
Inque manu thuris pars inconsumpta reperta est?
Admoti quoties templis, dum vota sacerdos
Concipit; & fundit purum inter cornua vinum:
Haud exspectato ceciderunt vulnere tauri?
Ipse ego sacra Iovi pro me, patriaque, tribusque
Cum facerem natis, mugitus victima diros
Edidit: & subito collapsa sine ictibus ullis

 Exiguo

Exiguo tinxit subjectos sanguine cultros.
Fibra quoque ægra notas veri, monitusque deorum
Perdiderat. tristes penetrant ad viscera morbi.
Ante sacros vidi projecta cadavera postes.
Ante ipsas, quo mors foret invidiosior, aras.
Pars animam laqueo claudunt; mortisque timorem
Morte fugant: ultroque vocant venientia fata.
Corpora missa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos. & jam reverentia nulla est:
Deque rogis pugnant: alienisque ignibus ardent.
Qui lacryment, desunt: indefletæque vagantur
Natorum, matrumque animæ, juvenumque, senum.
Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes. (que.
Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
Jupiter ô, dixi, si te non falsa loquuntur
Æginæ amplexus quondam sub Asopidos isse,
Nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem;
Aut mihi redde meos: aut me quoque conde sepulcro.
Ille notam fulgore dedit, tonitruque secundo.
Accipio, sintque, ista precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi, quæ das mihi, pignoris omen.
Forte fuit juxta patulis rarissima ramis
Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo.
Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugosoque suum servantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem pater optime, dixi
Tu mihi da cives: & inania mœnia supple.
Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
Alta dedit quercus. pavido mihi membra timore
Horruerant: stabantque comæ. tamen oscula terræ,
Roboribusque dedi: nec me sperare fatebar;
Sperabam tamen: atque animo mea vota fovebam.
Nox subit: & curis exercita córpora somnus
Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adesse,
Et rami totidem, totidemque animalia ramis
Ferre suis visa est; pariterque tremiscere motu;
Graniferumque agmen subjectis spargere in arvis.
Crescere quod subito, majus, majusque videtur;
Ac se tollere humo; rectoque assistere trunco;
Et maciem numerumque pedum, nigrumque colorem
Ponere; & humanam membris inducere formam.
Somnus abit. damno vigilans mea visa; querorque
In superis opis esse nihil. at in ædibus ingens
Murmur erat: vocesque hominum exaudire videbar
Jam mihi desuetas, dum suspicor has quoque somni

Esse; venit Telamon properus: foribusque reclusis,
Speque, fideque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere. egredior. qualesque in imagine somni
Visus eram vidisse viros, ex ordine tales
Aspicio, noscoque. adeunt: regemque salutant.
Vota Iovi solvo, populisque recentibus urbem
Partior, & vacuos priscis cultoribus agros;
Myrmidonasque voco: nec origine nomina fraudo.
Corpora vidisti; mores, quos ante gerebant,
Nunc quoque habent. parcum genus est, patiensque laborum,
Quæsitique tenax, & quod quæsita reservet.
Hi te ad bella, pares annis, animisque sequentur;
Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus,
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.

Talibus atque aliis longum sermonibus illi
Implevere diem. lucis pars optima mensæ
Est data. nox somnis. jubar aureus extulerat sol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conveniunt. sed adhuc regem sopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon, fraterque viros ad bella legebant:
Phocus in interius spatium pulcrosque recessus
Cecropidas duxit, cum queis simul ipse resedit.
Aspicit Æoliden ignota ex arbore factum
Ferre manu jaculum; cujus fuit aurea cuspis.
Pauca prius mediis sermonibus ille locutus,
Sum nemorum studiosus, ait, cædisque ferinæ.
Qua tamen è silva teneas hastile recisum,
Iamdudum dubito: certe, si fraxinus esset;
Fulva colore foret: si cornus; nodus inesset.
Vnde sit ignoro: sed non formosius isto
Viderunt oculi telum jaculabile nostri.
Excipit Actæis è fratribus alter: &, Vsum
Majorem specie mirabere, dixit, in isto.
Consequitur quodcunque petit: fortunaque missum
Non regit: & revolat nullo referente cruentum.
Tum vero juvenis Nereïus omnia quærit:
Cur sit, & unde datum; quis tanti muneris autor.
Quæ petit, ille refert, &, cætera nota: pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactusque dolore
Conjugis amissæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Dea, (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietque diu; si vivere nobis
Fata diu dederint. hoc me cum conjuge cara
Perdidit: hoc utinam caruissem munere semper.

Procris

Procris erat; si forte magis pervenit ad aures
Orithyja tuas; magnæ soror Orithyjæ.
Si faciem moresque velis conferre duarum;
Dignior illa rapi. pater hanc mihi junxit Erechtheus:
Hanc mihi junxit amor. felix dicebar, eramque.
Non ita dîs visum est:& nunc quoque forsitan essem.
Alter agebatur post sacra jugalia mensis;
Cum me cornigeris tendentem retia cervis,
Vertice de summo semper florentis Hymetti
Lutea mane videt pulsis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. liceat mihi vera referre;
Pace Deæ; quod sit roseo spectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quod alatur aquis; ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
Sacra tori, coitusque novos, thalamosque recentes,
Primaque deserti referebam fœdera lecti.
Mota dea est. & Siste tuas ingrate querelas;
Procrin habe, dixit. quod si mea provida mens est;
Non habuisse voles. meque illi irata remisit.
Dum redeo, mecumque deæ memorata retracto;
Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene servasset. facies ætasque jubebant
Credere adulterium: prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram: sed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: sed cuncta timemus amantes.
Quærere quod doleam, statuo: donisque pudicam
Sollicitare fidem. favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
Palladias ineo non cognoscendus Athenas:
Ingredriorque domum. culpa domus ipsa carebat;
Castaque signa dabat: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.
Vt vidi; obstupui: meditataque pæne reliqui
Tentamenta fide: male me, quin vera faterer,
Continui, male quin, ut oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat; sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi; desiderioque dolebat
Conjugis erepti. tu collige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit; quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam; quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? Quoties ego, dixerit, uni
Servor, ubicunque est: uni mea gaudia servo.
Cui non ista fide satis experientia sano
Magna foret? non sum contentus;& in mea pugno
Vulnera: dum census dare me promitto; loquendo,
Muneraque augendo, tandem dubitare coegi.
Exclamo (male pacta tego: male tectus adulter,
Verus

Verus eram conjux) Me perfida teste teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore,
Insidiosa malo cum conjuge limina fugit:
Offensaque mei genus omne perosa virorum,
Montibus errabat, studiis operata Dianæ.
Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
Pervenit: orabam veniam; & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus; si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso, læsum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam si parva dedisset
Dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & jaculum; quod nos, ut cernis, habemus.

Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum. novitate movebere facti.
Carmina Naïades non intellecta priorum
Solvunt ingeniis & præcipitata jacebat,
Immemor ambagum vates obscura suarum.
Scilicet, alma Themis; nec talia liquit inulta.
Protinus Aoniis immissa est bellua Thebis:
Cessit & exitio multis, pecorique sibique.
Ruricolæ pavere feram. vicina juventus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox superabat retia saltu:
Summaque transibat positarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa sequentes
Effugit; & cœtum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno.
(Muneris hoc nomen) jamdudum vincula pugnat
Exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
Vix bene missus erat; nec jam poteramus, ubi esset,
Scire. pedum calidus vestigia pulvis habebat.
Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
Hasta, nec excussæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medius subjectis imminet arvis.
Tollor in hunc; capioque novi spectacula cursus:
Quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso
Vulnere visa fera est. nec limite callida recto,
In spatiumque fugit; sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequiturque parem: similisque tenenti
Non tenet; & vanos exercet in aere morsus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextra librabat
Dum mea; dum digitos amentis addere tento;
Lumina deflexi, revocataque rursus eodem

Retu-

Rettuleram; & medio (mirum) duo marmora campo
Aspicio; fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambos certamine cursus
Esse Deus voluit; si quis Deus affuit illis.
Hactenus: & tacuit. Iaculo quod crimen in ipso est,
Phocus ait? jaculi sic crimina reddidit ille.
Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris.
Illa prius referam. juvat ô meminisse beati
Temporis, Æacide, quo primos rite per annos
Conjuge eram felix; felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor socialis habebat:
Nec Iovis illa meo thalamos præferret amori;
Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
Ulla erat. æquales urebant pectora flammæ.
Sole fere radiis feriente cacumina primis,
Venatum in sylvas juveniliter ire solebam:
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
Tutus eram jaculo. sed cum satiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam frigus, & umbram;
Et quæ de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æstu:
Auram exspectabam: requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare solebam:
Meque juves, intresque sinus gratissima nostros,
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æstus.
Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere sum solitus: tu me reficisque fovesque:
Tu facis, ut sylvas, ut amem loca sola, meoque
Spiritus iste tuus semper capiatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Nescio quis: nomenque auræ tam sæpe vocatum;
Esse putat Nymphæ. Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit: linguaque refert audita susurra.
Credula res amor est. subito collapsa dolore,
Ut mihi narratur, cecidit: longoque refecta
Tempore; Se miseram, se fati dixit iniqui.
Deque fide questa est. & crimine concita vano,
Quod nihil est, metuit: metuit sine corpore nomen:
Et dolet infelix veluti de pellice vera.
Sæpe tamen dubitat; speratque miserrima falli:
Indicioque fidem negat: &, nisi viderit ipsa,
Damnatura sui non est delicta mariti.
Postera depulerant auroræ lumina noctem:
Egredior, sylvasque peto: victorque per herbas,
Aura veni, dixi, nostroque medere labori.

Et subito gemitus inter mea verba videbar
Nescio quos audisse. Veni, tamen, optima, dicens.
Fronde levem rursus strepitum faciente caduca,
Sum ratus esse feram: telumque volatile misi.
Procris erat: medioque tenens in pectore vulnus,
Hei mihi, conclamat. vox est ubi cognita fidæ
Conjugis; ad vocem præceps amensque cucurri.
Semianimem & sparsas fœdantem sanguine vestes,
Et sua (me miserum) de vulnere dona trahentem
Invenio. corpusque meo mihi carius ulnis
Mollibus attollo: scissaque à pectore veste
Vulnera sæva ligo: conorque inhibere cruorem,
Neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc se pauca loqui: Per nostri fœdera lecti,
Perque deos supplex oro, superosque, meosque,
Per si quid merui de te bene, perque manentem
Nunc quoque, cum pereo, caussam mihi mortis, amo-
Ne thalamis auram patiare innubere nostris. (rem;
Dixit, & errorem tum denique nominis esse
Et sensi, & docui. sed quid docuisse juvabat?
Labitur; & parvæ fugiunt cum sanguine vires.
Dumque aliquid spectare potest; me spectat: & in me
Infelicem animam, nostroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori secura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER VIII.

IAm nitidum retegente diem, noctisque fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurus; & humida surgunt
Nubila. dant placidi cursum redeuntibus Austri
Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti
Ante exspectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos Lelegeïa littora vastat:
Prætentatque sui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Nisus habet; cui splendidus ostro
Inter honoratos medio de vertice canos

Crinis

Crinis inhærebat magni fiducia regni.
Sexta resurgebant orientis cornua Lunæ:
Et pendebat adhuc belli fortuna: diuque
Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris:
In quibus auratam proles Latonia fertur
Deposuisse lyram: saxo sonus ejus inhæsit.
Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi;
Et petere exiguo resonantia saxa lapillo;
Tunc cum pax esset, bello quoque sæpe solebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Iamque mora belli procerum quoque nomina norat,
Armaque, equosque, habitusque, Cydoneasque pharetras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
Plus etiam, quam nosse sat est. hac judice, Minos,
Seu caput abdiderat cristata casside pennis;
In galea formosus erat: seu sumpserat ære
Fulgentem clypeum; clypeum sumpsisse decebat.
Torserat adductis hastilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
Imposito calamo patulos sinuaverat arcus:
Sic Phœbum sumptis jurabat stare sagittis.
Cum vero faciem dempto nudaverat ære,
Purpureusque albi stratis insignia pictis
Terga premebat equi, spumantiaque ora regebat;
Vix sua, vix sanæ virgo Niseia compos
Mentis erat. felix jaculum quod tangeret ille;
Quæque manu premeret, fælicia fræna vocabat:
Impetus est illi (liceat modo) ferre per agmen
Virgineos hostile gradus: est impetus illi
Turribus è summis in Gnossia mittere corpus
Castra; vel æratas hosti recludere portas:
Vel si quid Minos aliud velit. utque sedebat
Candida Dictæi spectans tentoria regis;
Lætor, ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio est. doleo, quod Minos hostis amanti est:
Sed, nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
Me tamen accepta poterat deponere bellum
Obside. me comitem, me pacis pignus haberet.
Si quæ te peperit, talis, pulcherrime regum,
Qualis es ipse, fuit; merito Deus arsit in illa.
O ego ter felix, si pennis lapsa per auras
Gnossiaci possem castris insistere regis:
Fassaque me, flammasque meas, qua dote, rogarem
Vellet emi. tantum patrias ne posceret arces.
Nam pereant potius sperata cubilia; quam sim
Proditione potens. quamvis sæpe utile vinci

Victoris

Victoris placidi fecit clementia multis.
Iusta gerit certe pro nato bella perempto:
Et caussaque valet; caussamque tuentibus armis.
Vt puto, vincemur. qui si manet exitus urbem;
Cur suus hæc illi reseret mea moenia Mavors,
Et non noster amor? melius sine cæde, moraque,
Impensaque sui poterit superare cruoris.
Nam metuo certe, nequis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens. quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inscius audeat hastam?
Cæpta placent, & stat sententia; tradere mecum
Dotalem patriam: finemque imponere bello.
Verum velle parum est. aditus custodia servat:
Claustraque portarum genitor tenet. hunc ego solum
Infelix timeo: solus mea vota moratur.
Di facerent, sine patre forem. sibi quisque profecto
Est Deus: ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum succensa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios ausim. neque ad hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus est. opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti, curarum maxima nutrix
Nox intervenit: tenebrisque audacia crevit.
Prima quies aderat: qua curis fessa diurnis
Pectora somnus habet. thalamos taciturna paternos
Intrat: & (heu facinus) fatali nata parentem
Crine suum spoliat: prædaque potita nefanda
Fert secum spolium sceleris, progressaque porta
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)
Pervenit ad regem, quem sic affata paventem est:
Suasit amor facinus. proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriamque, meosque Penates.
Præmia nulla peto, nisi te. cape pignus amoris,
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput: scelerataque dextra
Munera porrexit. Minos porrecta refugit;
Turbatusque novi respondit imagine facti:
Di te summoveant ô nostri infamia sæcli
Orbe suo: tellusque tibi, pontusque negetur.
Certe ego non patiar Iovis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: &, ut leges captis justissimus autor
Hostibus imposuit; classis retinacula solvi
Iussit; & æratas impleri remige puppes.
Scylla, freto postquam deductas nare carinas,

Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit ;
Consumptis precibus violentam transit in iram :
Intendensque manus, passis furibunda capillis,
Quo fugis, exclamat, meritorum autore relicta,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti ?
Quo fugis immitis ? cujus victoria nostrum
Et scelus, & meritum est, nec te data munera, nec te
Noster amor movit, nec quod spes omnis in unum
Te mea congesta est ? nam quo deserta revertar ?
In patriam ? superata jacet. sed finge manere :
Proditione mea clausa est mihi. patris ad ora ;
Quem tibi donavi ? cives odere merentem :
Finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
Terrarum nobis ; ut Crete sola pateret.
Hanc quoque si prohibes, & nos ingrate relinquis :
Non genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
Armeniæque tigres, Austroque agitata Charybdis.
Nec Iove tu natus : nec mater imagine tauri
Lusa tua est. generis falsa est ea fabula. verum
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ
Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
Nise pater ; gaudete malis modo prodita nostris
Mœnia : nam fateor, merui : & sum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
Me perimat. cur qui vicisti crimine nostro,
Insequeris crimen ? scelus hoc patriæque patrique ;
Officium tibi sit. te vero conjuge digna est
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum ;
Discordemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas ? an inania venti
Verba ferunt ; iidemque tuas ingrate carinas ?
Iam jam Pasiphaën non est miserabile taurum
Præposuisse tibi. tu plus feritatis habebas.
Me miseram ; properare jubet : divulsaque remis
Vnda sonat : mecumque simul mea terra recedit.
Nil agis ô frustra meritorum oblite meorum,
Insequar invitum : puppimque amplexa recurvam,
Per freta longa trahar. vix dixerat : insilit undis :
Consequiturque rates faciente Cupidine vires :
Gnossiacæque hæret comes invidiosa carinæ.
Quam pater ut vidit (nam jam pendebat in auras,
Et modo factus erat fulvis Halyæetus alis)
Ibat ; ut hærentem rostro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimisit : & aura cadentem
Sustinuisse levis, ne tangeret æquora, visa est.
Pluma fuit. plumis in avem mutata vocatur
Ciris : & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

Vota

VOta Iovi Minos taurorum sanguine centum
Solvit: & egressus ratibus Cretéïda terram
Contigit; & spoliis decorata est regia fixis.
Creverat opprobrium generis: foedumque patebat
Matris adulterium monstri novitate biformis.
Destinat hunc Minos thalami removere pudorem:
Multiplicique domo, caecisque includere tectis.
Daedalus ingenio fabrae celeberrimus artis
Ponit opus: turbatque notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non secus ac liquidis Phrygius Maeander in undis
Ludit; & ambiguo lapsu refluitque fluitque:
Occurrensque sibi venturas aspicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum,
Incertas exercet aquas: ita Daedalus implet
Innumeras errore vias, vixque ipse reverti
Ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.
Quo postquam geminam tauri juvenisque figuram
Clausit; & Actaeo bis pastum sanguine monstrum,
Tertia sors annis domuit repetita novenis;
Vtque ope virginea nullis iterata priorum
Ianua difficilis filo est inventa relicto;
Protinus Ægides, rapta Minoide, Diam
Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo
Littore destituit. desertae, & multa querenti,
Amplexusque, & opem Liber tulit. utque perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
Immisit coelo. tenues volat illa per auras:
Dumque volat, gemmae nitidos vertuntur in ignes:
Consistuntque loco; specie remanente coronae:
Qui medius nixique genu est, anguemque tenentis.
DÆdalus interea Creten longumque perosus
Exilium, tactusque loci natalis amore,
Clausus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
Obstruat: at coelum certe patet: ibimus illac.
Omnia possideat: non possidet aera Minos.
Dixit, & ignotas animum dimittit in artes:
Naturamque novat. nam ponit in ordine pennas
A minima coeptas; longam breviore sequente:
Vt clivo crevisse putes. sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tunc lino medias, & ceris alligat imas.
Atque ita compositas parvo curvamine flectit;
Vt veras imitetur aves. puer Icarus una
Stabat: & ignarus sua se tractare pericla;
Ore renidenti, modo q as vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modo pollice ceram
Mollibat; lusuque suo mirabile patris

Impediebat opus. postquam manus ultima cœpto
Imposita est; geminas opifex libravit in alas
Ipse suum corpus: motaque pependit in aura.
Instruit & natum: Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. ne, si demissior ibis,
Vnda gravet pennas; si celsior, ignis adurat.
Inter utrumque vola: nec te spectare Booten,
Aut Helicen jubeo, strictumque Orionis ensem:
Me duce carpe viam. pariter præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus, monitusque, genæ maduere seniles:
Et patriæ tremuere manus. dedit oscula nato
Non iterum repetenda suo: pennisque levatus
Ante volat: comitique timet, velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aera nido.
Hortaturque sequi: damnosasque erudit artes:
Et movet ipse suas, & nati respicit alas.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
Aut pastor baculo, stivæque innixus arator,
Vidit; & obstupuit: quique æthera carpere possent,
Credidit esse deos. & jam Iunonia læva
Parte Samos fuerat, Delosque, Parosque relictæ:
Dextra Lebynthos erat, fœcundaque melle Calymna.
Cum puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deseruitque ducem: cœlique cupidine tactus
Altius egit iter. rapidi vicinia solis
Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens, non ullas percipit auras:
Oraque cærulea patrium clamantia nomen
Excipiuntur aqua: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
Icare, dicebat: pennas conspexit in undis.
Devovitque suas artes: corpusque sepulcro
Condidit, & tellus à nomine dicta sepulti.
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati,
Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix:
Et plausit pennis: testataque gaudia cantu est;
Vnica tunc volucris, nec visa prioribus annis,
Factaque nuper avis; longum tibi, Dædale, crimen.
Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana suam, natalibus actis
Bis puerum senis, animi ad præcepta capacis.
Ille etiam medio spinas in pisce notatas,
Traxit in exemplum: ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes: & serræ repperit usum
Primus, & ex uno duo ferrea brachia nodo
Iunxit;

Iunxit ; ut æquali spatio distantibus illis
Altera pars staret; pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit: sacraque ex arce Minervæ
Præcipitem misit; lapsum mentitus.at illum,
Quæ favet ingeniis,excepit Pallas: avemque
Reddidit; & medio velavit in aere pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
Inque pedes abiit.nomen, quod & ante,remansit.
Non tamen hæc alte volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat: ponitque in sepibus ova:
Antiquique memor metuit sublimia casus.

IAmque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon:& sumptis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. jam lamentabile Athenæ
Pendere desierant Thesea laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Iove,dîsque vocant aliis: quos sanguine voto,
Muneribusque datis,& acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos: & populi, quos dives Achaïa cepit,
Hujus opem magnis imploravere periclis.
Hujus opem Calydon,quamvis Meleagron haberet,
Sollicita supplex petiit prece. caussa petendi
Sus erat,infestæ famulus,vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt plenis successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libasse Minervæ.
Cœptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
Ambitiosus honor: solas sine thure relictas
Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira deos. At non impune feremus;
Quæque inhonoratæ; non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneïos ultorem spreta per agros
Misit aprum: quanto majores herbida tauros
Non habet Epirus: sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi: riget horrida cervix:
Et setæ rigidis similes hastilibus horrent:
Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ.
Fervida cum rauco latus stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modo crescentes segetes proculcat in herba:
Nunc matura metit fleturi vota coloni:
Et Cererem in spicis intercipit.area frustra,
Et frustra exspectant promissas horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ;

Sævit & in pecudes, non has pastorve canisve,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec sese in mœnibus urbis
Esse putant tutos: donec Meleagros, & una
Lecta manus juvenum caluere cupidine laudis
Tyndaridæ gemini præstantes, cæstibus alter,
Alter equo, primæque ratis molitor Iason,
Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
Et duo Thestiadæ, & proles Aphareïa Lynceus,
Et velox Idas, & jam non fœmina Cæneus,
Leucippusque ferox, jaculoque insignis Acastus,
Hippothousque, Dryasque, & cretus Amyntore Phœnix,
Actoridæque parens, & missus ab Elide Phyleus.
Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis,
Cumque Pheretiade & Hyantæo Iolao
Impiger Eurytion, cursuque invictus Echion,
Neritiusque Lelex, Panopeusque, Hyleusque, feroxque
Hippasus, & primis etiam nunc Nestor in annis,
Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis
Penelopesque socer, cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidesque sagax, & adhuc à conjuge tutus
Oelides, nemorisque decus Tegeæa Lycei
Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo.
Rasilis huic summam moderabat fibula vestem;
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos: arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultu facies, quam dicere vere
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo: flammasque latentes
Hausit, & , O felix si quem dignabitur, inquit,
Ista virum: nec plura sinit tempusque pudorque
Dicere: majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas;
Incipit à plano: devexaque prospicit arva.
Quo postquam venere viri; pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum: cupiuntque suum reperire periclum.
Concava vallis erat: quo se dimittere rivi
Assuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
Viminaque, & longa parva sub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.
Sternitur incursu nemus: & propulsa fragorem
Sylva dat. exclamant juvenes: protentaque forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.

Ille

Ille ruit; spargitque canes, ut quisque furenti
Obstat: & obliquo latrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primum contorta lacerto
Vana fuit: truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima si nimiis mittentis viribus usa
Non foret, in tergo visa est hæsura petito:
Longius it: autor teli Pagasæus Iason.
Phoebe, ait Ampycides, si te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Qua potuit, precibus deus annuit. ictus ab illo est,
Sed sine vulnere aper: ferrumque Diana volanti
Abstulerat jaculo: lignum sine acumine venit.
Ira feri mota est: nec fulmine lenius arsit.
Emicat ex oculis, spirat quoque pectore flammas.
Utque volat moles adducto concita nervo;
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur: & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes
Cornua prosternit. socii rapuere jacentes.
At non letiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoonte satus. trepidantem, & terga parantem
Vertere, succiso liquerunt poplite nervi.
Forsitan & Pylius citra Trojana perisset
Tempora: sed sumpto posita conamine ab hasta,
Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis:
Despexitque loco tutus, quem fugerat, hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis;
Imminet exitio, fidensque recentibus armis
Orichiæ magni rostro femur hausit adunco.
At gemini nondum cœlestia sidera fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera fecissent; nisi setiger inter opacas
Nec jaculis isset, nec equo loca pervia sylvas.
Persequitur Telamon: studioque incautus eundi,
Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus; celerem Tegeæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatoque expulit arcu.
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus; & exiguo rubefecit sanguine setas.
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quam Meleager erat. primus vidisse putatur;
Et primus sociis visum ostendisse cruorem:
Et meritum dixisse feres virtutis honorem.
Erubuere viri, seque exhortantur; & addunt
Cum clamore animos: jactantque sine ordine tela.
Turba nocet jactis: & quos petit, impedit ictus:

Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
Discite fœmineis quid tela virilia præstent
O juvenes, operique meo concedite, dixit:
Ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis;
Invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore:
Ancipitemque manu tollens utraque securim;
Institerat digitis primos suspensus in artus.
Occupat audentem, quaque est via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Ancæus: glomerataque sanguine multo
Viscera lapsa fluunt, madefactaque terra cruore est.
Ibat in adversum proles Ixionis hostem.
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul Ægides, O me mihi carior, inquit,
Pars animæ consiste meæ: licet eminus esse
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit: & ærata torsit grave cuspide cornu:
Cui bene librato, votique potente futuro
Obstitit esculea frondosus ab arbore ramus.
Misit & Æsonides jaculum: quod casus ab illo
Vertit; & in mentum figit latrantis. & inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidæ variat. missisque duabus,
Hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
Nec mora: dum sævit, dum corpora versat in orbem:
Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit;
Vulneris autor adest. hostemque irritat ad iram:
Splendidaque adversos venabula condit in armos.
Gaudia testantur socii clamore secundo:
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram:
Immanemque feram multa tellure jacentem
Mirantes spectant. neque adhuc contingere tutum
Esse putant; sed tela tamen sua quisque cruentat.
Ipse pede imposito caput exitiabile pressit:
Atque ita, Sume mei spolium Nonacria juris,
Dixit: & in partem veniat mea gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia setis
Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi lætitiæ est cum munere muneris autor.
Invidere alii: totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age nec titulos intercipe fœmina nostros,
Thestiadæ clamant: nec te fiducia formæ
Decipiat; ne sit longe tibi captus amore
Autor. & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mavortius ira,
Discite raptores alieni, dixit, honoris,

Facta minis quantum distent. hausitque nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea. quid faciat, dubium, pariterque volentem
Vlcisci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidumque prioris
Cæde recalfecit consorti sanguine telum.
Dona deûm templis nato victore ferebat,
Cum videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœstis clamoribus urbem
Implet: & auratis mutavit vestibus atras.
At simul est autor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ versus amorem est.
Stipes erat: quem, cum partus enixa jaceret
Thestias; in flammam triplices posuere sorores:
Staminaque impresso fatalia pollice nentes;
Tempora dixerunt, eadem lignoque tibique
O modo nate damus. quo postquam carmine dicto
Excessêre deæ; flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, sparsitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis:
Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tedasque, & fragmina poni
Imperat: & positis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit, pugnat materque sororque;
Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:
Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem.
Et modo nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat: modo quem misereri credere posses.
Cumque ferus lacrymas animi siccaverat ardor;
Inveniebantur lacrymæ tamen: utque carina,
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus,
Vim geminam sentit, paretque incerta duobus;
Thestias haud aliter dubiis affectibus errat:
Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.
Incipit esse tamen melior germana parente.
Et consanguineas ut sanguine leniat umbras;
Impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
Convaluit; Rogus iste cremet mea viscera, dixit.
Vtque manu dira lignum fatale tenebat;
Ante sepulcrales infelix astitit aras:
Pœnarumque deæ triplices furialibus, inquit,
Eumenides sacris vultus advertite vestros.
Vlciscor, facioque nefas. mors morte pianda est:
In scelus addendum scelus est, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur?

Theſtius orbus erit? melius lugebitis ambo,
Vos modo fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum: magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi; quo rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat: mortis mihi diſplicet autor.
Ergo impune feret; vivuſque & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. pereat ſceleratus: & ille
Spemque patris, regnumque trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia vota parentum?
Et quos ſuſtinui bis menſum quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans!
Idque ego paſſa forem. vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriere tuo. cape præmia facti:
Biſque datam, primum partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam: vel me fraternis adde ſepulcris.
Et cupio: & nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.
Me miſeram! male vincetis, ſed vincite fratres:
Dummodo quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſa ſequar. dixit: dextraque averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atque abſens flamma Meleagrus ab illa
Vritur: & cœcis torreri viſcera ſentit
Ignibus: ac magnos ſuperat virtute dolores.
Quod tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto:
Mœret: & Ancæi felicia vulnera dicit:
Grandævumque patrem, fratreſque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamque tori vocat ore ſupremo;
Forſitan & matrem. creſcunt ignisque, dolorque:
Langueſcuntque iterum. ſimul eſt extinctus uterque.
Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras,
Paulatim cana prunam velante favilla.
Alta jacet Calydon. lugent juveneſque ſeneſque:
Vulguſque, proceresque gemunt: ſciſſæque capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides. eheu.
Pulvere canitiem genitor vultuſque ſeniles
Fœdat humi fuſos: ſpatioſumque increpat ævum.
Nam de matre manus, diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum deus ora ſonantia linguis,

ngeniumque capax, totumque Helicona dedisset;
'ristia persequerer miserarum vota sororum.
mmemores decoris liventia pectora tundunt:
)umque manet corpus; corpus refoventque, foventque:
)scula daut ipsi, posito dant oscula lecto.
'ost cinerem, cineres haustos ad pectora pressant:
Affusæque jacent tumulo, signataque saxo
'omina complexæ; lacrymas in nomina fundunt.
Quas, post Oenejæ tandem Latonia clade
Exsatiata domus, præter Gorgenque, nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
Allevat; & longas per brachia porrigit alas:
Corneaque ora facit: versasque per aera mittit.
INterea Theseus sociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidos ibat ad arces.
Clausit iter, fecitque moras Achelous eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte tectis
Cecropide: nec te committe rapacibus undis:
Ferre trabes solidas obliquaque volvere magno
Murmure saxa solent. vidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
Corpora turbineo juvenilia vortice mersit.
Tutior est requies; solito cum flumina currant
Limite; dum tenues captet suus alveus undas.
Annuit Ægides: Vtorque Acheloë, domoque,
Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multicavo, nec levibus atria tophis
Structa subit. molli tellus erat humida musco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Iamque duas lucis partes Hyperione menso,
Discubuere toris Theseus, comitesque laborum:
Hac Ixionides, illa Trœzenius heros
Parte Lelex; raris jam sparsus tempora canis,
Quosque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætissimus hospite tanto.
Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ
Instruxere epulis mensas: dapibusque remotis
In gemma posuere merum, tum maximus heros
Æquora prospiciens oculis subjecta, Quis, inquit,
Ille locus, digitoque ostendit, & insula nomen
Quod gerit illa, doce. quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, unum:
Quinque jacent terræ: spatium discrimina fallit.
Quoque minus spretæ factum mirere Dianæ;
Naiades hæ fuerant: quæ cum bis quinque juvencos
Mactassent; rurisque deos ad sacra vocassent;

Imme-

Immemores nostri festas duxere choreas.
Intumui: quantusque feror, cum plurimus unquam;
Tantus eram; pariterque animis immanis & undis;
A sylvis sylvas, & ab arvis arva revulsi:
Cumque loco Nymphas, memores tum denique nostri
In freta provolvi. fluctus nosterque marisque
Continuam deduxit humum; pariterque revellit
In totidem mediis, quot cernis Echinadas, undis.
VT tamen ipse vides, procul, en procul, una recessit
Insula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægre tulit: inque profundum
Propulit è scopulo perituræ corpora natæ.
Excepi; nantemque ferens, O proxima terræ
Regna vagæ, dixi, sortite, Tridentifer undæ,
In quo desinimus, quo sacri currimus amnes,
Huc ades; atque audi placidus Neptune precantem.
Huic ego, quam porto, nocui: si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset;
Debuit illius misereri; ignoscere nobis.
Cui quondam tellus clausa est feritate paterna,
Affer opem; mersæque precor feritate paterna
Da, Neptune, locum: vel sit locus ipsa licebit,
Hunc quoque complectar. movit caput æquoreus rex:
Concussitque suis omnes assensibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen: ipse natantis
Pectora tangebam trepido salientia motu:
Dumque ea contrecto, totum durescere sensi
Corpus; & inducta condi præcordia terra.
Dum loquor; amplexa est artus nova terra natantes;
Et gravis increvit mutatis insula membris.
AMnis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
Moverat, irridet credentes, utque deorum
Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus,
Ficta refers, nimiumque putas Acheloë potentes
Esse deos, dixit, si dant, adimuntque figuras.
Obstupuere omnes: nec talia dicta probarunt:
Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo;
Sic ait: Immensa est, finemque potentia cœli
Non habet: & quidquid Superi voluere, peractum est.
Quoque minus dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygiis, medio circumdata muro.
Ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum est; tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis fulicisque palustribus undæ.
Iupiter huc, specie mortalis, cumque parente
Venit Atlantiades positis caducifer alis.

Mille domos adiere; locum, requiemque petentes;
Mille domos clausere seræ: tamen una recepit;
Parva quidem, stipulis & canna tecta palustri;
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon,
Illa sunt annis juncti juvenilibus; illa
Consenuere casa: paupertatemque ferendo
Effecere levem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert, dominos illic, famulosne requiras;
Tota domus, duo sunt: iidem parentque, jubentque.
Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigere Penates;
Summissoque humiles intrarunt vertice postes;
Membra senex posito jussit relevare sedili:
Quo superinjecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suscitat hesternos; foliisque & cortice sicco
Nutrit; & ad flammas anima perducit anili:
Multifidasque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit & minuit, parvoque admovit aëno.
Quodque suus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. furca levat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno:
Servatoque diu resecat de tergore partem
Exiguam; sectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. erat alveus illic
Fagineus, dura clavo suspensus ab ansa:
Is tepidis impletur aquis; artusque fovendos
Accipit. in medio torus est de mollibus ulvis
Impositus lecto, sponda, pedibusque salignis.
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuerant: sed & hæc vilisque vetusque
Vestis erat; lecto non indignanda saligno.
Accubuere dei: mensam succincta tremensque
Ponit anus. mensæ sed erat pes tertius impar:
Testa parem fecit. quæ postquam subdita clivum
Sustulit; æquatam mentha extersere virenti.
Ponitur hic bicolor sinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquida corna autumnalia fæce,
Intubaque, & radix, & lactis massa coacti,
Ovaque, non acri leviter versata favilla;
Omnia fictilibus. post hæc cælatus eodem
Sistitur argento crater, fabricataque fago
Pocula, quæ cava sunt flaventibus illita ceris.
Parva mora est: epulasque foci misere calentes:
Nec longæ rursus referuntur vina senectæ
Dantque locum mensis paulum seducta secundis.
Hîc nux, hîc mista est rugosis carica palmis,
Prunaque, & in patulis redolentia mala canistris,

Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus est. super omnia vultus
Accessere boni,nec iners,pauperque voluntas.
Interea,quoties haustum cratera repleri
Sponte sua,per seque vident succrescere vina;
Attoniti novitate pavent,manibusque supinis
Concipiunt Baucisque preces,timidusque Philemon:
Et veniam dapibus,nullisque paratibus orant.
Unicus anser erat , minimæ custodia villæ:
Quem dîs hospitibus domini mactare parabant :
Ille,celer penna,tardos ætate fatigat ;
Illuditque diu : tandemque est visus ad ipsos
Confugisse Deos. Superi vetuere necari ;
Diique sumus, meritasque luet vicinia pœnas
Impia,dixerunt. vobis immunibus hujus
Esse mali dabitur : modo vestra relinquite tecta;
Ac nostros comitate gradus : & in ardua montis
Ite simul. parent ; & dîs præeuntibus, ambo
Membra levant baculis : tardique senilibus annis
Nituntur longo vestigia ponere clivo.
Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexere oculos,& mersa palude
Cætera prospiciunt : tantum sua tecta manere.
Dumque ea mirantur ; dum deflent fata suorum ;
Mersa vident, quæruntque suæ pia culmina villæ.
Sola loco stabant. dum deflent fata locorum,
Illa vetus dominis & jam casa parva duobus;
Vertitur in templum : furcas subiere columnæ ;
Stramina flavescunt,aurataque tecta videntur,
Celatæque fores, adopertaque marmore tellus.
Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon :
Talia tum placido Saturnius edidit ore :
Dicite juste senex,& fœmina conjuge justo
Digna ; quid optetis? cum Baucide pauca locutus,
Iudicium superis aperit commune Philemon.
Esse sacerdotes, delubraque vestra tueri
Poscimus: & quoniam concordes egimus annos:
Auferat hora duos eadem: nec conjugis umquam
Busta meæ videam : neu sim tumulandus ab illa.
Vota fides sequitur. templi tutela fuere ;
Donec vita data est. annis ævoque soluti ;
Ante gradus sacros cum starent forte,locique
Narrarent casus ; frondere Philemona Baucis,
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Iamque super geminos crescente cacumine vultus,
Mutua,dum licuit,reddebant dicta,valeque
O conjux dixere simul : simul abdita texit
Ora frutex.ostendit adhuc Tyaneius illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos.

Hæc mihi non vani (nec erat cur fallere vellent)
Narravere senes. equidem pendentia vidi
Serta super ramos: ponensque recentia, dixi,
Cura deûm dii sint, & qui coluere, colantur.

DEsierat: cunctosque & res, & moverat autor,
Thesea præcipue: quem facta audire volentem
Mira deûm nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum
Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt, quibus in plures jus est transire figuras:
Ut tibi complexi terram maris incola Proteu:
Nam modo te juvenem, modo te videre leonem.
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modo te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.

NEc minus Autolyci conjux Erisichthone nata
Iuris habet. pater hujus erat, qui numina divûm
Sperneret, & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violasse securi
Dicitur; & lucos ferro temerasse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Una nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,
Sertaque cingebant; voti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiere modum: mensuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. nec non & cætera tantum
Sylva sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
Abstinuit; famulosque jubet succidere sacrum
Robur. & ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc rapta sceleratus verba securi:
Non dilecta deæ solum, sed & ipsa, licebit,
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram,
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus;
Contremuit, gemitumque dedit Dodonia quercus:
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus;
Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis;
Quam soler, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuere omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævamque inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatq; caput, repetitaq; robora cædit, Editus

Editus è medio sonus' est de robore talis:
Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens; nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam prostravit pondere sylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorumque suoque,
Omnes germanæ, Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt; pœnamque Erisichthonis orant.
Annuit his, capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros:
Moliturque genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis;
Pestifera lacerare fame: quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ (neque enim Feremque Famemq;
Fata coire sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis:
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
Frigus iners; illic habitant, Pallorque, Tremorque,
Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube. nec copia rerum
Vincat eam; superetque meas certamine vires.
Neve viæ spatium te terreat; accipe currus:
Accipe quos frenis alte moderere dracones.
Et dedit. illa dato subvecta per aera curru,
Devenit in Scythiam, rigidique cacumina montis,
(Caucason appellant) Serpentum colla levavit:
Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro;
Vnguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore.
Labra incana situ, scabri rubigine dentes,
Dura cutis per quam spectari viscera possent.
Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. pendere putares
Pectus & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali.
Hanc procul ut vidit (neque enim est accedere juxta
Ausa) refert mandata Deæ; paulumque morata,
Quamquam aberat longè, quamquam modo venerat illuo,
Visa tamen sensisse Famem; retroque dracones
Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.
Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
Illius est operi) peragit; perque aera vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacri-

Sacrilegi thalamos;altoque ſopore ſolutum
(Noctis enim tempus)geminis amplectitur ulnis;
Seque viro inſpirat:fauceſque,& pectus,& ora
Afflat,& in vacuis peragit jejunia venis.
Functaque mandato foecundum deſerit orbem:
Inque domos inopes aſſuetaque vertitur antra.
Lenis adhuc ſomnus placidis Eriſichtona pennis
Mulcebat.petit ille dapes ſub imagine ſomni:
Oraque vana movet,dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo deluſum guttur inani:
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut vero eſt expulſa quies; furit ardor edendi:
Perque avidas fauces,immenſaque viſcera regnat.
Nec mora,quod pontus,quod terra,quod educat aër,
Poſcit:& appoſitis queritur jejunia menſis:
Inque epulis epulas quærit.quodque urbibus eſſe,
Quodque ſatis poterat populo;non ſufficit uni.
Pluſque cupit,quo plura ſuam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de toto flumine terra ;
Nec ſatiatur aquis;peregrinoſque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recuſat;
Innumeraſque faces cremat; & quo copia major
Eſt data,plura cupit;turbaque voracior ipſa eſt:
Sic epulas omnes Eriſichthonis ora profani
Accipiunt poſcuntque ſimul. cibus omnis in illo
Cauſſa cibi eſt;ſemperque locus fit inanis edendo.
Iamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuarat opes:ſed inattenuata manebat
Tum quoque dira fames: implacatæque vigebat
Flamma gulæ.tandem,demiſſo in viſcera ſenſu,
Filia reſtabat,non illo digna parente.
Hanc quoque vendit inops. dominum generoſa recuſat:
Et vicina ſuas tendens ſuper æquora palmas,
Eripe me domino,qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes,ait.hæc Neptunus habebat.
Qui prece non ſpreta,quamvis modo viſa ſequenti
Eſſet hero; formamque novat; vultumque virilem
Induit,& vultus piſces capientibus aptos.
Hanc dominus ſpectans,O qui pendentia parvo
Æra cibo celas,moderator arundinis,inquit,
Sic mare compoſitum, ſic ſit tibi piſcis in unda
Credulus;& nullos,niſi fixus,ſentiat hamos:
Quæ modo cum vili turbatis veſte capillis
Littore in hoc ſteterat(nam ſtantem in littore vidi)
Dic ubi ſit.neque enim veſtigia longius extant.
Illa Dei munus bene cedere ſenſit:& à ſe
Se quæri gaudens,his eſt reſecuta rogantem :

Quisquis es,ignoscas,in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi;studioque oneratus inhæsi.
Quoque minus dubites,sic has deus æquoris artes
Adjuvet,ut nemo jamdudum littore in isto,
(Me tamen excepto)nec fœmina constitit ulla.
Credidit;& verso dominus pede pressit arenam;
Elususque abiit.illi sua reddita forma est.
Ast ubi habere suam transformia corpora sensit;
Sæpe pater dominis Triopeida tradit.At illa
Nunc equa,nunc ales,modo bos,modo cervus abibat :
Præbebatque avido non justa alimenta parenti.
Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
Materiam,dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipse suos artus lacero divellere morsu
Cœpit,& infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis?etiam mihi sæpe novandi
Corporis,ô juvenes,numero finita potestas.
Nam modo,qui nunc sum,videor; modo flector in anguem ;
Armenti modo dux,vires in cornua sumo:
Cornua dum sumpsi,nunc pars caret altera telo.
Frontis,ut ipse vides.gemitus sunt verba secuti.

PUBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER IX.

Quæ gemitus,truncæque Deo Neptunius heros
Caussa rogat frontis:cum sicCalidonius amnis
Cœpit; inornatos redimitus arundine crines :
Triste petis munus : quis enim sua prœlia victus
Commemorare velit?Referam tamen ordine;nec tam
Turpe fuit vinci;quam contendisse decorum est:
Magnaque dat nobis tantus solatia victor.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures
Deianira tuas;quondam pulcherrima virgo
Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti;
Accipe me generum,dixi,Parthaone nate.
Dixit & Alcides.alii cessere duobus.
Ille Iovem socerum dare se,famamque laborum,
Et superata suæ referebat jussa novercæ.

Contra ego, turpe deum mortali cedere dixi:
(Nondum erat ille Deus.) Dominũ me cernis aquarum
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem.
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
Odit: & omnis abest jussorum pœna laborum.
Nam quod te jactas Alcmena matre creatum;
Iupiter aut falsus pater est; aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis: elige, fictum
Esse Iovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem, jamdudum lumine torvo
Spectat; & accensæ non fortiter imperat iræ:
Verbaque tot reddit: Melior mihi dextera lingua est:
Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo.
Congrediturque ferox. puduit modo magna locutum
Cedere. rejeci viridem de corpore vestem;
Brachiaque opposui: tenuique à pectore varas
In statione manus; & pugnæ membra paravi:
Ille cavis hausto spargit me pulvere palmis:
Inque vicem fulvæ tactu flavescit arenæ.
Et modo cervicem, modo crura micantia captat;
Aut captare putes: omnique à parte lacessit.
Me mea defendit gravitas: frustraque petebar,
Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant: manet illa, suoque est pondere tuta.
Digredimur paulum: rursusque ad bella coimus;
Inque gradu stetimus; certi non cedere: eratque
Cum pede pes junctus. totoque ego pectore pronus,
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros;
Cum precium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux. spectant armenta, paventque;
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter sine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à se mea pectora: quarto
Excutit amplexus; adductaque brachia solvit.
Impulsumque manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergoque onerosus inhæsit.
Si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce
Quæritur) imposito pressus mihi monte videbar.
Vix tamen inserui sudore fluentia multo
Brachia; vix solvi duros à corpore nexus.
Instat anhelanti: prohibetque resumere vires:
Et cervice mea potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est; & arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas divertor ad artes:
Elaborque viro; longum formatus in anguem,

Qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes;
Cumque fero movi linguam stridore bisulcam;
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes;
Cunarum labor est angues superare meatum,
Dixit: & ut vincas alios Acheloë dracones;
Pars quota Lernææ serpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impune recisum;
Quin gemino cervix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
Crescentemque malo, domui . domitamque reduxi.
Quid fore te credis, falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & summo digitorum vincula collo
Injicit. angebar, seu guttura forcipe pressus,
Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto, restabat tertia tauri
Forma trucis. tauro mutatus membra, rebello.
Induit ille toris à læva parte lacertos:
Admissumque trahens sequitur; depressaque dura
Cornua figit humo; meque alta sternit arena.
Nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit: truncaque à fronte revellit.
Naïdes hoc pomis & odoro flore repletum,
Sacrarunt: divesque meo bona copia cornu est.
Dixerat; & Nymphæ ritu succincta Dianæ
Vna ministrarum fusis utrimque capillis
Incessit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & mensas, felicia poma, secundas.
Lux subit: & primo feriente cacumina sole,
Discedunt juvenes. neque enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapsus, totæque residant,
Opperiuntur aquæ. vultus Achelous agrestes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera sospes habet. capitis quoque fronde saligna,
Aut super imposita celatur arundine damnum.
AT te, Nesse ferox, ejusdem virginis ardor
Perdiderat; volucri trajectum terga sagitta.
Namque nova repetens patrios cum conjuge muros;
Venerat Eueni rapidas Iove natus ad undas.
Vberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
Verticibusque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro se, curam de conjuge agentem,
Nessus adit, membrisque valens, scitusque vadorum,
Officioque meo ripa sisteтur in illa.
Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso,
Pallen-

Pallentemque metu, fluviumque, ipsumque timentem.
Mox ut erat pharetraque gravis, spolioque leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam miserat arcus)
Quandoquidem coepi, superentur flumina, dixit.
Nec dubitat, nec qua sit clementissimus amnis
Quærit: & obsequio deferri spernit aquarum.
Iamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus;
Conjugis agnovit vocem: Nessoque paranti
Fallere depositum, Quo te fiducia, clamat,
Vana pedum violente rapit? tibi Nesse biformis
Dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies; quamvis ope fidis equina.
Vulnere, non pedibus te consequar. ultima dicta
Re probat: & missa fugientia terga sagitta
Trajicit, exstabat ferrum de pectore aduncum.
Quod simul evulsum est; sanguis per utrumque foramen
Emicuit, mistus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Nessus. Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ; velut irritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis: actaque magni
Herculis implerant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat
Vota Iovi, cum fama loquax præcessit ad aures
Deïanira tuas, quæ veris addere falsa
Gaudet; & è minimo sua per mendacia crescit.
Amphitryoniaden Iole ardore teneri,
Credit amans: Venerisque novæ perterrita fama,
Indulsit primo lacrymis: flendoque dolorem
Diffudit miseranda suum. mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lacrymis lætabitur istis:
Quæ quoniam adveniet, properandum, aliquidque novandum est.
Dum licet; & thalamos nondum tenet altera nostros.
Conquerar, an sileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis, ac si nihil amplius, obstem?
Quid si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
(Forte paro facinus) quantumque injuria possit,
Fœmineusque dolor, jugulata pellice testex?
In cursus animus varios abit. omnibus illis
Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lychæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. capit inscius heros:

Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis,& verba precantia,flammis;
Vinaque marmoreas patera fundebat in aras.
Incaluit vis illa mali: resolutaque flammis
Herculeos abiit late diffusa per artus.
Dum potuit,solita gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam est patientia;reppulit aras:
Implevitque suo nemorosam vocibus Oeten.
Nec mora;letiferam conatur scindere vestem.
Qua trahitur,trahit illa cutem(fœdumque relatu)
Aut hæret membris frustra tentata revelli;
Aut laceros artus,& grandia detegit ossa.
Ipse cruor gelido ceu quondam lamina candens
Tincta lacu,stridet:coquiturque ardente veneno.
Nec modus est.sorbent avidæ præcordia flammæ:
Cæruleusque fluit toto de corpore sudor,
Ambustique sonant nervi,cæcaque medullis
Tabe liquefactis,tollens ad sidera palmas,
Cladibus,exclamat,Saturnia pascere nostris:
Pascere:& hanc pestem specta crudelis ab alto:
Corque ferum satia.vel si miserandus & hosti ;
(Hostis enim tibi sum)diris cruciatibus ægram,
Invisamque animam,natamque laboribus,aufer.
Mors mihi munus erit:decet hæc dare dona novercā.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Busirim domui?sævoque alimenta parentis
Antæo eripui?nec me pastoris Iberi
Forma triplex ; nec forma triplex tua Cerbere movit?
Vosne manus validi pressistis cornua tauri ?
Vestrum opus Elis habet,vestrum Stymphalides undę,
Partheniumque nemus.vestra virtute relatus
Thermodoontiaco cęlatus baltheus auro,
Pomaque ab insomni male custodita dracone.
Nec mihi Centauri potuere resistere,nec mî
Arcadiæ vastator aper:nec profuit Hydræ
Crescere per damnum,geminasque resumere vires.
Quid? quod Thracis equos humano sanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præsepia vidi?
Visaque dejeci,dominumque ipsosque peremi?
His elisa jacet moles Nemeæa lacertis:
His Cacus horrendum Tyberino gurgite monstrum.
Hac cœlum cervice tuli.defessa jubendo est
Sæva Iovis conjux:ego sum indefessus agendo.
Sed nova pestis adest:cui nec virtute resisti,
Nec telis,armisque potest.pulmonibus errat
Ignis edax imis,perque omneis pascitur artus.
At valet Eurystheus:& sunt qui credere possint
Esse deos?dixit:perque altam saucius Oeten

Haud

Haud aliter graditur, quam si venabula taurus
Corpora fixa gerat, factique refugerit autor.
Sæpe illum gemitus edentem, sæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere vestes;
Sternentemque trabes; irascentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
Aspicit: utque dolor rabiem collegerat omnem;
Tune Lycha, dixit, feralia dona dedisti?
Tune meæ necis autor eris? tremit ille, pavetque
Pallidus, & timidè verba excusantia dicit.
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboicas, tormento fortius, undas.
Ille per aereas pendens induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis concrescere ventis;
Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
Astringi, & spissa glomerari grandine corpus;
Sic illum validis jactum per inane lacertis,
Exsanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos versum silices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet alte
Gurgite: & humanæ servat vestigia formæ:
Quem quasi sensurum nautæ calcare verentur:
Appellantque Lychan. at tu, Iovis inclyta proles,
Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
Inque pyram structis, arcum, pharetramque capacem,
Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,
Ferre jubes Pœante satum: quo flamma ministro
Subdita, dumque avidis comprenditur ignibus agger;
Congeriem sylvæ Nemeæo vellere summam
Sternis: & imposita clavæ cervice recumbis.
Haud alio vultu, quam si conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula sertis.
Jamque valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securosque artus, contemptoremque petebat
Flamma suum. timuere Dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
Iupiter alloquitur: Nostra est, timor iste, voluptas
O superi; totoque libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectorque paterque:
Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
Nam quamquam ipsius datis hoc immanibus actis;
Obligor ipse tamen: sed enim ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet quos cernitis, ignes:
Nec nisi materna Vulcanum parte potentem

Sentiet. æternum est à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullaque domabile flamma:
Idque ego defunctum terra, cœlestibus oris
Accipiam; cunctisque meum letabile factum
Dis fore confido. si quis tamen Hercule, si quis
Forte deo doliturus erit; data præmia nollet:
Sed meruisse dari sciet; invitusque probabit.
Assensere Dei. conjux quoque regia visa est
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tulisse Iovis; seque indoluisse notatam.
Interea quodcunque fuit populabile flamma
Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit
Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
Martis habet: tantumque Iovis vestigia servat.
Vtque novus serpens, posita cum pelle senecta,
Luxuriare solet, squamaque nitere recenti;
Sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus;
Parte sui meliore viget, majorque videri
Cœpit: & augusta fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens, inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.
SEnsit Atlas pondus. neque adhuc Steneleius iras
Solverat Eurystheus, odiumque in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis
Argolis Alcmene questus ubi ponat aniles:
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
Imperio, thalamoque, animoque receperat Hyllus:
Impleratque uterum generoso semine: cúm sic
Incipit Alcmene: Faveant tibi numina saltem:
Corripiantque moras tunc, cum matura vocabis
Præpositam timidis parientibus Illithyiam:
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
Namque laboriferi cum jam natalis adesset
Herculis, & decimum premeretur sidere signum:
Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam
Tantum erat, ut posses autorem dicere tanti
Ponderis esse Iovem. nec jam tolerare labores
Vlterius poteram: quin nunc quoque frigidus artus,
Dum loquor, horror habet: parsque est meminisse do-
Septem ego per noctes totidē cruciata diebus. (loris.
Fessa malis, tendensque ad cœlum brachia, magno
Lucinam ad nexos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Iunoni vellet iniquæ.
Vtque meos audit gemitus: subsedit in illa
Ante fores ara: dextroque est poplite lævum
Pressa genu, digitisque inter se pectine junctis
Susti-

Sustinuit partus. Tacita quoque carmina voce
Dixit: & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Iovi, cupioque mori; moturaque duros
Verba queror silices. matres Cadmeides adsunt:
Votaque suscipiunt, exhortanturque dolentem.
Vna ministrarum media de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat faciendis strenua jussis;
Officiis dilecta suis. ea sensit iniqua
Nescio quid Iunone geri: dumque exit, & intrat
Sæpe fores: divam residentem vidit in ara,
Brachiaque in genibus, digitis connexa, tenentem:
Et, Quæcunque es, ait, dominæ gratare: levata est
Argolis Alcmene: potiturque puerpera voto.
Exsiliit: junctasque manus pavefacta remisit
Diva potens uteri. vinclis levor ipsa remissis.
Numine decepto risisse Galanthida fama est.
Ridentem, prensamque ipsis Dea sæva capillis
Traxit, & è terra corpus relevare volentem
Arcuit, inque pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisere suum: forma est diversa priori.
Quæ quia mendaci parientem juverat ore:
Ore parit: nostrasque domos, ut & ante, frequentat.

Dixit: & admonitu veteris commota ministræ,
Ingemuit. quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen ô genitrix, aliena à sanguine vestro
Rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
Fata meæ referam? quamquam lacrymæque dolorque
Impediunt, prohibentque loqui. fuit unica matri
(Me pater ex alia genuit) notissima forma
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem,
Vimque Dei passam, Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon: & habetur conjuge felix.
Est lacus acclivis devexo margine, formam
Littoris efficiens: summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope fatorum nescia: quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas.
Inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus: tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à stagno Tyrios imitata colores,
In spem baccarum florebat aquatica Lotos.
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret flores: & idem factura videbar:
(Namque aderam, vidi guttas è flore cruentas
Decidere: & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes
Lotos in hanc Nymphe fugiens obscœna Priapi,

Contulerat versos servato nomine vultus.
Nescierat soror hoc;quæ cum perterrita retro
Iret;& oratis vellet discedere Nymphis;
Hæserunt radice pedes.convellere pugnat:
Nec quicquam,nisi summa,movet.succrescit ab imo,
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Vt vidit;conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit: frondes caput omne tegebant.
At puer Amphisus(namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen)materna rigescere sensit
Vbera,nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis;opemque
Non poteram tibi ferre soror;quantumque valebam
Crescentem truncum ramosque amplexa,morabar:
Et,fateor,volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon,genitorque miserrimus,adsunt:
Et quærunt Dryopen:Dryopen quærentibus illis
Ostendi Loton. tepido dant oscula ligno:
Affusique suæ radicibus arboris hærent.
Nil,nisi jam faciem,quod non foret arbor,habebas
Cara soror. lacrymæ misero de corpore factis
Irrorant foliis:& dum licet oraque præstant
Vocis iter;tales effundis in aera questus:
Siqua fides miseris,hoc me, per numina juro,
Non meruisse nefas.patior sine crimine pœnam.
Viximus innocuæ:si mentior;arida perdam,
Quas habeo frondes:& cæsa securibus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis:
Et date nutrici:nostraque sub arbore sæpe
Lac facitote bibat:nostraque sub arbore ludat.
Cumque loqui poterit;matrem facitote salutet:
Et tristis dicat,Latet hoc in stipite mater.
Stagna tamen timeat;nec carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet esse dearum.
Care vale conjux,& tu germana,paterque:
Qui,si qua est pietas,ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morsu frondes defendite nostras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est;
Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
Dum tangi possim;parvumque attollite natum.
Plura loqui nequeo. nam jam per candida mollis
Colla liber serpit:summoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus.sine munere vestro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Desierat simul ore loqui,simul esse:diuque
Corpore mutato rami caluere recentes.
Dumque refert Iole factum miserabile,dumque
Eury-

Eurytidos lacrymas admoto pollice siccat
Alcmenes;(flet & ipsa tamen)compescuit omnem
Res nova tristitiam.nam limine constitit alto
Pæne puer,dubiaque tenens lanugine malas
Ore reformatus primos Iolaus in annos.
HOc illi dederat Iunonia muneris Hebe;
Victa viri precibus.quæ cum jurare pararet
Dona tributuram post hunc se talia nulli;
Non est passa Themis.Nam jam discordia Thebæ
Bella movent,dixit:Capaneusque nisi ab Iove vinci
Haud poterit.fientque pares in vulnera fratres:
Subductaque suos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates : vultusque parente parentem
Natus,erit facto pius & sceleratus eodem:
Attonitusque malis, exsul mentisque domusque,
Vultibus Eumenidum,matrisque agitabitur umbris:
Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
Cognatumque latus Phlegeïus hauserit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloia supplex
Ab Iove Callirhoë;natis infantibus annos
Addat: neve necem sinat esse ultoris inultam.
Iupiter his motus,privigni dona,nurusque
Præcipiet:facietque viros impubibus annis.
HÆc ubi faticano venturi præscia dixit
Ore Themis;vario Superi sermone fremebant:
Et cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat.Queritur veteres Pallantias annos
Conjugis esse sui:queritur canescere mitem
Iasiona Ceres: repetitum Mulciber ævum
Poscit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
Tangit,& Anchisæ renovare pacíscitur annos.
Cui studeat deus omnis habet: crescitque favore
Turbida seditio ; donec sua Iupiter ora
Solvit:&, O nostri si qua est reverentia,dixit,
Quo ruitis?tantumne aliquis sibi posse videtur,
Fata quoque ut superet?fatis Iolaus in annos
Quos egit,rediit:fatis juvenescere debent
Callirhoë geniti,non ambitione,nec armis.
Vos etiam,quoque hoc animo meliore feratis;
Me quoque fata regunt:quæ si mutare valerem;
Nec nostrum seri curvarent Æacon anni:
Perpetuumque ævi florem Rhadamantus haberet
Cum Minoë meo:qui propter amara senectæ
Pondera despicitur;nec,quo prius,ordine regnat.
Dicta Iovis movere deos,nec sustinet ullus,
Cum videat fessos Rhadamanthon,& Æacon annis,
Et Minoa queri.qui dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes,

Tunc

Tunc erat invalidus, Deionidenque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente superbum
Pertimuit: credensque suis insurgere regnis,
Haud tamen est patriis arcere penatibus ausus.
Sponte fugis, Milete, tua: celerique carina
Ægæas metiris aquas, & in Aside terra
Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
Hic tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ
Filia Mæandri toties redeuntis eodem,
Cognita Cyanee præstanti corpore Nympha,
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ:
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non soror, ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
Illa quidem primo nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quod sæpius oscula jungat:
Quod sua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor: visuraque fratrem
Culta venit, nimiumque cupit formosa videri.
Et, si qua est illic formosior, invidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est: nullumque sub illo
Igne facit votum, veruntamen æstuat intus.
Iam dominum appellat, jam nomina sanguinis odit,
Byblida jam mavult, quam se vocet ille sororem,
Spes tamen obscœnas animo demittere non est
Ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
Sæpe videt quod amat. visa est quoque jungere fratri
Corpus: & erubuit, quamvis sopita jaceret.
Somnus abit: silet illa diu: repetitque quietis
Ipsa suæ speciem: dubiaque ita mente profatur:
Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quam nolim rata sit. cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis;
Et placet, & possim, si non sit frater, amare:
Et me dignus erat. verum nocet esse sororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem:
Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno: nec abest imitata voluptas.
Prô Venus, & tenera volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
Contigit! ut jacui totis resoluta medullis!
Vt meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine jungi:
Quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
Omnia di facerent, essent communia nobis:

Præter avos. tu me vellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem.
Hei mihi, quæ male sum, quos tu sortita parentes!
Nil nisi frater eris. quod obest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dî melius, dî, nempe, suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt Superis sua jura. quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diversaque fœdera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa, toroque
Mortua componar: positæque det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuere sororum.
Vnde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quo feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ:
Nec nisi, qua fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore;
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor: potero. vel si pudor ora tenebit;
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet: hæc dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa sinistro,
Viderit: insanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi quo labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum: vacuam tenet altera ceram.
Incipit; & dubitat: scribit; damnatque tabellas:
Et notat, & delet: mutat, culpatque, probatque.
Inque vicem sumptas ponit, positasque resumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Displicet. in vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
Verbaque correptis incidere talia ceris:
QVAM, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hanc tibi mittit amans: pudet ah, pudet edere nomen;
Et si quid cupiam, quæris; sine nomine vellem
Posset agi mea caussa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec causa suspiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & quæ, si forte notasti,

Oscu-

Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen, quamvis animi grave vulnus habebam;
Quamvis intus erat furor igneus; omnia feci,
(Sunt mihi dî testes) ut tandem sanior essem:
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus, quam ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli. superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis exposcere votis.
Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
Elige utrum facias. non hos inimica precatur:
Sed quæ, cum tibi sit junctissima; junctior esse
Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
Iura senes norint, & quid liceatque, nefasque
Fasque sit, inquirant: legumque examina servent.
Conveniens Venus est annis temeraria nostris:
Quid liceat, nescimus adhuc, & cuncta licere
Credimus: & sequimur magnorum exempla deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impediet: tantum absit caussa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi:
Et damus amplexus; & jungimus oscula coram.
Quantum est quod desit? miserere fatentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor:
Neve merere meo subscribi causa sepulcro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum; summoque in margine versus adhæsit.
Protinus impressa signat sua nomina gemma:
Quam tinxit lacrymis: linguæ defecerat humor.
Deque suis unum famulis pudibunda vocavit:
Et paulum blandita, Feras fidissime nostro
Dixit, & adjecit longo post tempore, fratri.
Cum daret; elapsæ manibus cecidere tabellæ.
Omine turbata est: misit tamen. apta minister
Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
Attonitus subita juvenis Mæandrius ira,
Projicit acceptas lecta sibi parte tabellas:
Vixque manus retinens trepidantis ab ore ministri,
Dum licet, ô vetitæ scelerate libidinis autor,
Effuge ait: quod si nostrum tua fata pudorem
Non traherent tecum; pœnas mihi morte dedisses.
Ille fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
Dicta refert. palles audita Bybli repulsa:
Et pavet obsessum glaciali frigore corpus.
Mens tamen ut rediit; pariter rediere furores:
Linguaque vix tales icto dedit aere voces:
Et merito. quid enim temeraria vulneris hujus
Iudicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,

Tam

Tam cito commisi properatis verba tabellis?
Ante erat ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi, ne non sequeretur euntem;
Parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
Debueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis.
Nunc feror in scopulos igitur, submersaque toto
Obruor Oceano, nec habent mea vela recursus.
Quid, quod & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo; tunc cum mihi ferre jubenti
Excidit, & fecit spes nostras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluptas,
Sed potius mutanda dies? Deus ipse monebat;
Signaque certa dabat: si non male sana fuissem.
Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
Debueram; præsensque meos aperire furores.
Vidisset lacrymas: vultus vidisset amantis.
Plura loqui poteram, quam quæ cepere tabellæ:
Invito potui circumdare brachia collo:
Et, si rejicerer, potui moritura videri;
Amplectique pedes, affusaque poscere vitam.
Omnia fecissem. quorum si singula duram
Flectere non poterant; potuissent omnia mentem.
Forsitan & missi sit quædam culpa ministri.
Non adiit apte, nec legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horamq; animumque vacantem.
Hæc nocuere mihi. neque enim de tigride natus,
Nec rigidos silices, solidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur. repetendus erit: nec tædia cœpti
Illa mei capiam; dum spiritus iste manebit.
Nam primum (si facta mihi revocare liceret)
Non cœpisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum.
Et, quia desierim, leviter voluisse videbor:
Aut etiam tentasse illum; insidiisque petisse.
Vel certe non hoc, qui plurimus urget & urit
Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credar.
Denique jam nequeo nil commisisse nefandum.
Et scripsi, & petii. temerata est nostra voluntas.
Ut nihil adjiciam; non possum innoxia dici.
Quod superest, multum est in vota, in crimina parvum.
Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis.)
Cum pigeat tentasse, libet tentare; modumque
Exit; & infelix committit sæpe repelli.
Mox ubi finis abest; patriam fugit ille, nefasque:
Inque peregrina ponit nova mœnia terra.

Tum

Tum vero mœstam tota Miletida mente
Defecisse ferunt. tum vero à pectore vestem
Diripuit;planxitque suos furibunda lacertos.
Iamque palam est demens;inconcessamque fatetur
Spem Veneris.siquidem patriam,invisosque penates
Deserit;& profugi sequitur vestigia fratris.
Vtque tuo motæ proles Semeleia thyrso
Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ;
Byblida non aliter latos ululasse per agros
Bubasides videre nurus:quibus illa relictis
Caras,& armiferos Lelegas,Lyciamque pererrat.
Iam Cragon,& Lymirem,Xantique reliquerat undas,
Quoque Chimera jugo,mediis in partibus ignem,
Pectus,& ora leæ,caudam serpentis habebat.
Deficiunt sylvæ,cum tu lassata sequendo
Concidis:& dura positis tellure capillis,
Bybli jaces;frondesque tuo premis ore caducas.
Sæpe illam Nymphæ teneris Lelegeides ulnis
Tollere conantur: sæpe ut medeatur amori
Præcipiunt; surdæque adhibent solatia menti.
Muta jacet;viridesque suis tenet unguibus herbas
Byblis,& humectat lacrymarum gramina rivo.
Naiades his venam,quæ nunquam arescere posset,
Supposuisse ferunt: quid enim dare majus habebant?
Protinus,ut secto piceæ de cortice guttæ,
Vive tenax gravida manat tellure bitumen;
Vtque sub adventum spirantis lene Favoni
Sole remollescit,quæ frigore constitit unda;
Sic lacrymis consumpta suis Phœbeïa Byblis
Vertitur in fontem; qui nunc quoque vallibus illis
Nomen habet Dominæ;nigraque sub Ilice manat.

Fama novi centum Cretæas forsitan urbes
Implesset monstri;si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia regno
Progenuit tellus,ignotum nomine Lyctum;
Ingenua de plebe virum:nec census in illo
Nobilitate sua major: sed vita,fidesque
Inculpata fuit,gravidæ qui conjugis aures
Vocibus his monuit;cum jam prope partus adesset:
Quæ voveam duo sunt,minimo ut relevere dolore:
Vtque marem parias.onerosior altera sors est,
Et vires fortuna negat. quod abominor ergo,
Edita forte tuo fuerit si fœmina partu;
(Invitus mando.pietas ignosce)necetur.
Dixerat;& lacrymis vultum lavêre profusis,
Tam qui mandabat,quam cui mandata dabantur.
Sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum

Sollicitat precibus;ne spem sibi ponat in arcto.
Certa sua est Licto sententia.jamque ferendo
Vexerat illa gravem maturo pondere ventrem;
Cum medio noctis spatio sub imagine somni
Inachis ante torum,pompa comitata sacrorum,
Aut stetit;aut visa est.inerant lunaria fronti
Cornua,cum spicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus;cum qua latrator Anubis,
Sanctaque Bubastis,variisque coloribus Apis,
Quique premit vocem, digitoque silentia suadet.
Sistraque erant.nunquamque satis quaesitus Osiris,
Plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
Tum,velut excussam somno,& manifesta videntem
Sic affata dea est : Pars ô Telethusa mearum,
Pone graves curas;mandataque falle mariti:
Nec dubita,cum te partu Lucina levarit;
Tollere quicquid erit.Dea sum auxiliaris,opemque
Exorata fero;nec te coluisse quereris
Ingratum numen.monuit:thalamoque recessit.
Laeta toro surgit,purasque ad sidera supplex
Cressa manus tollens,rata sint sua visa precatur.
Vt dolor increvit;seque ipsum pondus in auras
Expulit,& nata est ignaro foemina patri;
Iussit ali mater puerum mentita.fidemque
Res habuit:neque erat facti nisi conscia nutrix.
Vota pater solvit,nomenque imponit avitum.
Iphis avus fuerat.gavisa est nomine mater.
Quod commune foret,nec quemquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri:facies,quam sive puellae
Sive dares puero; fieret formosus uterque.
Tertius interea decimo successerat annus ;
Cum pater, Iphi,tibi flavam despondet Ianthen :
Inter Phoestiadas quae laudatissima formae
Dote fuit virgo,Dictaeo nata Theleste.
Par aetas,par forma fuit:primasque magistris
Accepere artes elementa aetatis ab iisdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus.& aequum
Vulnus utrique dedit:sed erat fiducia dispar.
Conjugium,pactaeque exspectant tempora taedae :
Quemque virum putat esse , suum fore credit Ianthe.
Iphis amat,quo posse frui desperat,& auget
Hoc ipsum flammas:ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lacrimas,Quis me manet exitus?inquit:
Cognita quam nulli,quam prodigiosa,novaeque
Cura tenet Veneris?si Dî mihi parcere vellent;
Perdere debuerant:si non & perdere vellent;
Naturale malum saltem,& de more dedissent.

Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum.
Vrit oves aries: sequitur sua fœmina cervum.
Sic & aves coeunt: interque animalia cuncta
Fœmina fœmineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem. ne non tamen omnia Crete
Monstra ferat; taurum dilexit filia solis:
Fœmina nempe marem. meus est furiosior illo,
Si verum profitemur. amor. tamen illa secuta est
Spem Veneris: tamen illa dolis & imagine vaccæ
Passa bovem est: & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto sollertia confluat orbe,
Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis;
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas, teque ipsa recolligis Iphi?
Consiliique inopes & stultos excutis ignes?
Quid sis nata vides; nisi te quoque decipis ipsam.
Et pete quod fas est: & ama, quod fœmina debes.
Spes est quæ capiat: spes est quæ pascat amorem.
Hanc tibi res adimit: non te custodia caro
Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
Non patris asperitas: non se negat ipsa roganti.
Nec tamen est potienda tibi: nec, ut omnia fiant,
Esse potes felix; ut dique hominesque laborent.
Nunc quoque votorum vana est pars nulla meorum:
Dique mihi faciles, quidquid valuere, dederunt.
Quod volo, vult genitor, socer & vult ipse futurus:
At non vult Natura, potentior omnibus istis:
Quæ mihi sola nocet. venit ecce optabile tempus:
Luxque jugalis adest. & jam mea fiet Ianthe;
Nec mihi continget. mediis sitiemus in undis.
Pronuba quid Iuno? quid ad hæc Hymenæe venitis
Sacra; quibus qui ducat abest? ubi nubimus ambæ?
Pressit ab his vocem. nec lenius altera virgo
Æstuat: utque celer venias Hymenæe precatur.
Quod petit hæc, Theletusa timens, modo tempora differt:
Nunc ficto languore moram trahit, omnia sæpe,
Visaque caussatur. sed jam consumpserat omnem
Materiam ficti: dilataque tempora tædæ
Institerant, unusque dies restabat. at illa
Crinalem capiti vittam nataeque sibique
Detrahit: & passis aram complexa capillis,
Isi, Paraetonium, Mareoticaque arva, Pharonque
Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum;
Fer precor (inquit) opem: nostroque medere timori.
Te dea, te quondam, tuaque hæc insignia vidi,
Cunctaque cognovi, sonitum, comitesque, facesque

Sistro-

Sistrorum: memorique animo tua jussa notavi.
Quod videt hæc lucem, quod non ego punior ipsa;
Consilium, monitumque tuum est: miserere duarum,
Auxilioque juva. lacrymæ sunt verba secutæ.
Visa dea est movisse suas (& moverat) aras:
Et templi tremuere fores, imitataque Lunam
Cornua fulserunt; crepuitque sonabile sistrum.
Non secura quidem, fausto tamen omine læta
Mater abit templo. sequitur comes Iphis euntem.
Quam solita est majore gradu: nec candor in ore
Permanet; & vires augentur; & acrior ipse est
Vultus: & incomptis brevior mensura capillis,
Plusque vigoris adest, habuit quam fœmina. nam quæ
Fœmina nuper eras, puer es. date munera templis;
Nec timida gaudete fide. dant munera templis,
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Vota puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Postera lux radiis totum patefecerat orbem;
Cum Venus, & Iuno, sociusque Hymenæus ad ignes
Conveniunt: potiturque sua puer Iphis Ianthe.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER X.

Inde per immensum croceo velatus amictu
Æthera digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit: & Orpheia nequicquam voce vocatur.
Affuit ille quidem: sed nec solemnia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridula fumo
Vsque fuit; nullosque invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior: nam nupta per herbas
Dum nova Naiadum turba comitata vagatur;
Occidit, in talum serpentis dente recepto.
Quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
Deflevit vates; ne non tentaret & umbras;
Ad Styga Tænaria est ausus descendere porta.
Perque leves populos simulacraque functa sepulcro.
Persephonen adiit, inamœnaque regna tenentem

Vmbrarum dominum,pulsisque ad carmina nervis
Sic ait: O positi sub terra numina mundi,
In quem decidimus quicquid mortale creamur ;
Si licet,& falsi positis ambagibus oris
Vera loqui finitis;non huc,ut opaca viderem
Tartara,descendi;nec uti villosa colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri:
Caussa viæ est conjux; in quam calcata venenum
Vipera diffudit;crescentesque abstulit annos.
Posse pati volui:nec me tentasse negabo.
Vicit amor. supera Deus hic bene notus in ora est.
An sit & hic,dubito:sed & hic tamen auguror esse:
Famaque si veteris non est mentita rapinæ; (moris,
Vos quoque junxit Amor. per ego hęc loca plena ti-
Per Chaos hoc ingens,vastique silentia regni,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis: paulumque morati,
Serius aut citius sedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes:hæc est domus ultima.vosque
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoque cum justos matura peregerit annos;
Iuris erit vestri:pro munere poscimus usum.
Quod si fata negant veniam pro conjuge;certum est
Nolle redire mihi:leto gaudete duorum.
Talia dicentem,nervosque ad verba moventem,
Exangues flebant animæ,nec Tantalus undam
Captavit refugam:stupuitque Ixionis orbis.
Nec carpsere jecur volucres: urnisque vacarunt
Belides:inque tuo sedisti Sisyphe saxo.
Tum primum lacrymis victarum carmine,fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit ima,negare:
Eurydicenque vocant.umbras erat illa recentes
Inter:& incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul,& legem Rhodopeius accipit Orpheus;
Ne flectat retro sua lumina;donec Avernas
Exierit valles,aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per muta silentia trames
Arduus,obscurus,caligine densus opaca.
Nec procul abfuerant telluris margine summæ:
Hic,ne deficeret, metuens,avidusque videndi,
Flexit amans oculos:& protinus illa relapsa est.
Brachiaque intendens,prendique & prendere certans,
Nil nisi cedentes infelix arripit auras.
Iamque iterum moriens , non est de conjuge quid-
quam
Questa suo:quid enim nisi se quereretur amatam?
Supremumque vale,quod jam vix auribus ille

Acciperet, dixit: revocataque rursus eodem est.
Non aliter stupuit gemina nece conjugis Orpheus;
Quam tria qui timidus medio portante catenas
Colla canis vidit: quem non pavor ante reliquit,
Quam natura prior, saxo per corpus oborto:
Quique in se traxit crimen; voluitque videri
Olenus esse nocens: tuque ô confisa figura
Infelix Laethea tua; junctissima quondam
Pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustraque iterum transire volentem,
Portitor arguerat. septem tamen ille diebus
Squallidus in ripa, Cereris sine munere, sedit.
Cura dolorque animi, lacrymaeque alimenta fuere.
Esse Deos Erebi crudeles questus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulsumque Aquilonibus Haemum.
Tertius aequoreis inclusum piscibus annum
Finierat Titan: omnemque refugerat Orpheus
Foemineam Venerem; seu quod male cesserat illi;
Sive fidem dederat. multas tamen ardor habebat
Iungere se vati: multę doluere repulsae.
Ille etiam Thracum populis fuit autor; amorem
In teneros transferre mares: citraque juventam,
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.

Collis erat, collemque super planissima campi
Area: quam viridem faciebant graminis herbae.
Vmbra loco deerat. qua postquam parte resedit,
Dîs genitus vates, & fila sonantia movit;
Vmbra loco venit: non Chaonis absuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frondibus aesculus altis,
Nec tiliae molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis.
Enodisque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolaeque simul salices, & aquatica lotos,
Perpetuoque virens buxus; tenuesque myricae,
Et bicolor myrtus, & baccis caerula ficus.
Vos quoque flexibiles hederae venistis, & una
Pampineae vites, & amictae vitibus ulmi,
Ornique, & piceae, pomoque onerata rubenti
Arbutus, & lentae victoris praemia palmae:
Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus;
Grata deûm matri. siquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

Affuit huic turbae metas imitata cupressus,
Nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Namque sacer Nymphis Carthea tenentibus arva
Ingens cervus erat: lateque patentibus altas

Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demissaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla super frontem parvis argentea loris.
Vincta movebatur: parilesque ætate nitebant
Auribus è gemmis, circum cava tempora, baccæ.
Isque metu vacuus, naturalique pavore
Deposito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
Sed tamen ante alios Ceæ pulcherrime gentis
Gratus erat Cyparisse tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas:
Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo residens, huc lætus, & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capistris.
Æstus erat, mediusque dies: solisque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
Cervus: & arborea frigus ducebat ab umbra.
Hunc puer imprudens jaculo Cyparissus acuto
Fixit: & ut sævo morientem vulnere vidit;
Velle mori statuit. quæ non solatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
Admonuit. gemit ille tamen: munusque supremum
Hoc petit à Superis; ut tempore lugeat omni.
Iamque per immensos egesto sanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;
Et modo, qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida cæsaries fieri: sumptoque rigare
Sidereum gracili spectare cacumina cœlum.
Ingemuit, tristisque Deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.

Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio, medius turba volucrumque sedebat.
Vt satis impulsas tentavit pollice chordas;
Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine movit:
Ab Iove Musa parens (credunt Iovis omnia regno)
Carmina nostra move. Iovis est mihi sæpe potestas
Dicta prius cecini plectro graviore gigantes,
Sparsaque Phlægeis victricia fulmina campis.
Nunc opus est leviore lyra: puerosque canamus
Dilectos superis; inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex Superûm Phrygii quondam Ganymedis amore
Arsit: & inventum est aliquid, quod Iupiter esse,
Quam quod erat, mallet. nulla tamen alite verti
Dignatur; nisi quę posset sua fulmina ferre.

Nec

Nec mora: percusso mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden. qui nunc quoque pocula miscet,
Invitaque Iovi nectar Iunone ministrat.

TE quoque Amyclide, posuisset in æthere Phœbus
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Qua licet, æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hiemem, piscique aries succedit aquoso;
Tu toties oreris; viridesque in cespite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit: & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi;
Dum Deus Eurotam, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat;
Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui
Ire comes: longaque alit assuetudine flammas.
Iamque fere medius Titan, venientis, & actæ
Noctis erat? spatioque pari distabat utrimque.
Corpora veste levant; & succo pinguis olivæ
Splendescunt: latique ineunt certamina disci.
Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Decidet in solidam longo post tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine lusus,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercusso subjecit in aere tellus
In vultus Hyacinthe tuos. expalluit æque,
Quam puer, ipse Deus: collapsoque excipit artus:
Et modo te refovet: modo tristia vulnera siccat.
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes. erat immedicabile vulnus.
Vt si quis violas, riguoque papavera in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia linguis;
Marcida demittant subito caput illa gravatum:
Nec se sustineant: spectentque cacumine terram.
Sic vultus moriens jacet; & defecta vigore
Ipsa sibi est oneri cervix: humeroque recumbit.
Laberis Oebalide prima fraudate juventa,
Phœbus ait: videoque tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum. mea dextera leto
Inscribenda tuo est. ego sum tibi funeris autor.
Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse, vocari
Culpa potest? nisi culpa potest, & amasse, vocari?
Atque utinam pro te vitam, tecumque liceret
Reddere: quod quoniam fatali lege vetamur;
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt:
Flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.

Tempus & illud erit;quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor,qui fusus humi signaverat herbas;
Desinit esse cruor,Tyrioque nitentior ostro
Flos oritur; formamque capit,quam lilia:si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phoebo est(is enim fuit autor honoris)
Ipse suos gemitus foliis inscribit:& ai ai
Flos habet inscriptum:funestaque littera ducta est.
Nec gemuisse pudet Sparten Hyacinthon,honorque
Durat in hoc ævi:celebrandaque more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.
AT si forte roges foecundam Amathunta metallis,
An genuisse velit Propoetidas:annuat æque
Atque illos,gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat,unde etiam nomen traxere Cerastæ.
Ante fores horum stabat Iovis hospitis ara,
Lugubris sceleris : quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset; mactatos crederet illic
Lactentes vitulos,Amathusiacasque bidentes:
Hospes erat cæsus.sacris offensa nefandis
Ipsa suas urbes,Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. sed,Quid loca grata,quid urbes
Peccavere meæ?quod,dixit,crimen in illis?
Exsilio poenam potius gens impia pendat,
Vel nece:vel si quid medium est,mortisque,fugæque.
Idque quid esse potest,nisi versæ poena figuræ?
Dum dubitat quo mutet eos;ad cornua vultum
Flexit,& admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.
SVnt tamen obscoenæ Venerem Propoetides ausæ
Esse negare deam: pro qua sua, numinis ira,
Corpora cum forma primæ vulgasse feruntur.
Vtque pudor cessit,sanguisque induruit oris;
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.
QVas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat,offensus vitiis,quæ plurima menti
Foemineæ natura dedit, sine conjuge cælebs
Vivebat,thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mira feliciter arte
Sculpsit ebur;formamque dedit,qua foemina nasci
Nulla potest:operisque sui concepit amorem.
Virginis est veræ facies:quam vivere credas,
Et,si non obstet reverentia,velle moveri.
Ars adeo latet:arte sua miratur,& haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet,an sit
Cor-

Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur:
Oscula dat, reddique putat: loquiturque, tenetque:
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
Et modo blanditias adhibet: modo grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Lilia, perpictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas. ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis:
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro
Venerat, & blandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit, & timide, Si dî dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis;
Vota quid illa velint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemque per aëra duxit.
Vt rediit; simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
Admovet os iterum: manibus quoque pectora tentat.
Tentatum mollescit ebur: positoque rigore
Subsedit, digitis ceditque: ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Vertitur in facies; ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet; & dubie gaudet; fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum vero Paphius plenissima concipit heros
Verba; quibus Veneri grates agit: oraque tandem
Ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
Sensit: & erubuit: timidumque ad lumina lumen
Attollens pariter cum coelo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit: de quo tenet insula nomen.
Editus hac ille est; qui, si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut mea si vestras mulcebunt carmina mentes;
Desit in hac mihi parte fides. nec credite factum:

Vel si credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum sinit hoc natura videri;
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi:
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis;
Quæ tantum genuere nefas. sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Phanchaica tellus;
Dum ferat & Myrrham. tanti nova non fuit arbor.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque afflavit Echidnis
E tribus una soror. scelus est odisse parentem:
Hic amor est odio majus scelus. undique lecti
Te cupiunt proceres, totoque Oriente juventus
Ad thalami certamen adest. ex omnibus unum
Elige Myrrha virum; dum non sit in omnibus unus.
Illa quidem sentit, fœdoque repugnat amori:
Et secum, Quo mente feror? quid molior? inquit.
Dî precor, & pietas, sacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: scelerique resistite nostro,
Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas; coeuntque animalia nullo
Cætera delicto, nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo: fit equo sua filia conjux,
Quasque creavit, init pecudes caper: ipsaque cujus
Semine concepta est, ex illo concipit ales.
Felices quibus ista licent. humana malignas
Cura dedit leges: & quod natura remittit,
Invida jura negant. gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, ut pietas geminato crescat amore.
Me miseram, quod non nasci mihi contigit illic,
Fortunaque loci lædor! quid in ista revolvor?
Spes interdictæ discedite. dignus amari
Ille, sed ut pater, est. ergo si filia magni
Non essem Cinyræ, Cinyræ concumbere possem.
Nunc quia jam meus est, non est meus; ipsaque damno
Est mihi proximitas. aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriæque relinquere fines,
Dum scelus effugiam. retinet malus ardor amantem,
Vt præsens spectem Cinyram, tangamque loquarque,
Osculaque admoveam, si nil conceditur ultra.
Vltra autem sperare aliquid potes impia virgo?
Nec quod confundas & jura & nomina sentis?
Tune eris & matris pellex, & adulera patris
Tune soror nati, genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue sorores;
Quas facibus sævis oculos atque ora petentes,

Noxia

Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
Passa nefas, animo ne concipe. neve parentis
Concubitu vetito naturæ pollue fœdus.
Velle puta, res ipsa vetat. pius ille, memorque est
Moris. Et, ô vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit; scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa silet primo: patrisque in vultibus hærens,
Æstuat. & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat: siccatque genas, atque oscula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet. consultaque qualem
Optat habere virum, Similem tibi, dixit. at ille
Non intellectam vocem collaudat, &, Esto
Tam pia semper, ait. pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia virgo.
Noctis erat medium, curasque, & corpora somnus
Solverat. at virgo Cinereïa pervigil igne
Carpitur indomito; furiosaque vota retractat.
Et modo desperat, modo vult tentare, pudetque,
Et cupit, & quid agat non invenit: utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat;
Quo cadat in dubio est, omnique à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illuc, momentaque sumit utroque.
Nec modus, & requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet. erigitur: laqueoque innectere fauces
Destinat: & zona summo de poste revincta,
Care vale Cinyra, caussamque intellige mortis.
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Pervenisse ferunt, limen servantis alumnæ.
Surgit anus: reseratque fores: mortisque paratæ
Instrumenta videns, spatio conclamat eodem,
Seque ferit, scinditque sinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat. tum denique flere vacavit,
Tum dare complexus, laqueique requirere caussam.
Muta silet virgo, terramque immota tuetur:
Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.
Instat anus: canosque suos, & inania nudans
Ubera, per cunas, alimentaque prima precatur:
Ut sibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
Aversata, gemit. certa est exquirere nutrix:
Nec solam spondere fidem: Dic, inquit, opemque
Me sine ferre tibi. non est mea pigra senectus.
Seu furor est, habeo quod carmine sanet, & herbis.
Sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu,

Ira

Ira deûm sive est, sacris placabimus iram.
Quid rear ulterius? certe fortuna, domusque
Sospes ab incursu est: vivunt genitrixque, paterque.
Myrrha patre audito, suspiria duxit ab imo
Pectore, nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas: aliquemque tamen præsentit amorem.
Propositique tenax, quodcunque est, orat, ut ipsi
Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili:
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Sensimus, inquit; amas; & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi: nec sentiet umquam
Hoc pater. exsiliit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Discede precor: miseroque pudori
Parce, ait. instanti, Discede, aut desine. dixit,
Quærere quid doleam. scelus est, quod scire laboras.
Horret anus, tremulasque manus annisque, metuque
Tendit: & ante pedes supplex procumbit alumnæ:
Et modo blanditur, modo, si non conscia fiat;
Terret: & indicium laquei; cœptæque minatur
Mortis: & officium commisso spondet amori.
Extulit illa caput, lacrymisque implevit obortis
Pectora nutricis. conataque sæpe fateri,
Sæpe tenet vocem: pudibundaque vestibus ora
Texit: & O, dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus: & gemuit. gelidos nutricis in artus,
Ossaque (sensit enim) penetrat tremor: albaque toto
Vertice canities rigidis stetit hirta capillis.
Multaque, ut excuteret diros, si posset, amores,
Addidit. at virgo scit se non falsa moneri:
Certa mori tamen est; si non potiatur amore.
Vive, ait hæc: potiere tuo; non ausa, parente,
Dicere, conticuit: promissaque numine firmat.
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus nivea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum:
Perque novem noctes Venerem tactusque virorum
In vetitis numerant. turba Cinyreis in illa
Regis adest conjux: arcanaque sacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum conjuge lectus;
Nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix,
Nomine mentito veros exponit amores:
Et faciem laudat. quæsitis virginis annis,
Par, ait, est Myrrhæ. Quam postquam adducere jussa est,
Utque domum rediit, Gaude mea dixit, alumna:
Vicimus. infelix non toto pectore sentit
Lætitiam virgo; præsagaque pectora mœrent.

Sed tamen & gaudet. tanta est discordia mentis.
Tempus erat quo cuncta silent: interque Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes.
Ad facinus venit illa suum. fugit aurea coelo
Luna: tegunt nigræ latitantia sidera nubes;
Nox caret igne suo. Primus tegis Icare vultus,
Erigoneque pio sacrata parentis amore.
Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxque atra pudorem.
Nutricisque manum læva tenet; altera motu
Cœcum iter explorat. thalami jam limina tangit:
Iamque fores aperit: jam ducitur intus. at illi
Poplite succiduo genua intremuere: fugitque
Et color. & sanguis: animusque reliquit euntem.
Quoque suo propior sceleri est; magis horret, & ausi
Pœnitet: & vellet non cognita posse reverti.
Cunctantem longæva manu deduxit; & alto
Admotam lecto cum traderet; Accipe, dixit,
Ista tua est Cinyra: devotaque pectora junxit.
Accipit obscœno genitor sua viscera lecto;
Virgineosque metus levat: hortaturque timentem.
Forsitan ætatis quoque nomine, Filia, dixit:
Dixit, & illa, Pater; sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero; conceptaque crimina portat.
Postera nox facinus geminat: nec finis in illa est.
Cum tandem Cinyras avidus cognoscere amantem
Post tot concubitus; illato lumine vidit
Et scelus, & natam: verbisque dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina diripit ensem.
Myrrha fugit: tenebrisque & cœcæ munere noctis
Intercepta neci est: latosque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura reliquit.
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ;
Cum tandem terra requievit fessa Sabæa:
Vixque uteri portabat onus, tum nescia voti,
Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces: O si qua patetis
Numina confessis, merui: nec triste recuso
Supplicium. sed ne violem vivosque superstes,
Mortuaque exstinctos; ambobus pellite regnis:
Mutatæque mihi, vitamque necemque, negate.
Numen confessis aliquod patet, ultima certe
Vota suos habuere deos: nam crura loquentis
Terra supervenit; ruptosque obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci:
Ossaque robur agunt: mediaque manente medulla

Sanguis

Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In parvos digiti: duratur cortice pellis.
Iamque gravem creſcens uterum præcinxerat arbor:
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat.
Non tulit illa moram. venientique obvia ligno
Subſedit: merſitque ſuos in cortice vultus.
Quæ quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen: & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrymis: ſtillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo.

AT male conceptus ſub robore creverat infans:
Quærebatque viam, qua ſe, genitrice relicta,
Exereret. media gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem: neque habent ſua verba dolores
Nec Lucina poteſt parientis voce vocari.
Nitenti tamen eſt ſimilis; curvataque crebros
Dat gemitus arbor: lacrymiſque cadentibus humet.
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes:
Admovitque manus: & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas: & ſciſſo cortice, vivum
Reddit onus: vagitque puer, quem mollibus herbis
Naiades impoſitum lacrymis unxere parentis.
Laudaret faciem livor quoque: qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur Amorum;
Talis erat. ſed ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occulte, fallitque volatilis ætas:
Et nihil eſt annis velocius. ille ſorore
Natus avoque ſuo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus; modo formoſiſſimus infans,
Iam juvenis, jam vir: jam ſe formoſior ipſo eſt:
Iam placet & Veneri, matriſque ulciſcitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius, extanti diſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum Dea reppulit. altius actum
Vulnus erat ſpecie: primoque fefellerat ipſam.
Capta viri forma non jam Cythereia curat
Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piſcoſamque Cnidon, gravidamque Amathunta metallis.
Abſtinet & cœlo: cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet, huic comes eſt, aſſuetaq; ſemper in umbra
Indulgere ſibi, formamque augere colendo.
Per juga, per ſylvas, dumoſaque ſaxa vagatur
Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ,
Hortaturque canes, tutæque animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celſum in cornua cervum,
Aut agitat damas: at fortibus abſtinet apris:

Rapto-

Raptoresque lupos, armatosque unguibus ursos
Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
Posset, Adoni monet. fortisque fugacibus esto,
Inquit: in audaces non est audacia tuta.
Parce meo juvenis temerarius esse periclo:
Neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse:
Stet mihi ne magno tua gloria. non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movere, leones,
Setigerosque sues, oculosque, animosque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
Impetus est fulvis, & vasta leonibus ira:
Invisumque mihi genus est. quæ caussa roganti
Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
Opportuna sua blanditur populus umbra:
Datque torum cespes. libet hac requiescere tecum,
Et requievit, humo: pressitque & gramen, & ipsum.
Inque sinu juvenis posita cervice reclivis
Sic ait: ac mediis interserit oscula verbis.

Forsitan audieris aliquam certamine cursus
Veloces superasse viros. non fabula, rumor
Ille fuit: superabat enim. nec dicere possis
Laude pedum, formæne bono præstantior esset,
Scitanti Deus huic de conjuge; Conjuge, dixit,
Nil opus est Atalanta tibi. fuge conjugis usum.
Nec tamen effugies: teque ipsa viva carebis.
Territa sorte Dei, per opacas innuba sylvas
Vivit: & instantem turbam violenta procorum
Condicione fugat: Nec sum potienda, nisi, inquit,
Victa prius cursu. pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. ea lex certaminis esto.
Illa quidem immitis: sed tanta potentia formæ est,
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui:
Et petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias;
Obstupuit: tollensque manus, Ignoscite, dixit,
Quos modo culpavi: nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudando concipit ignem;
Et ne quis juvenum currat velocius, optat:
Invidiamque timet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit:
Audentes Deus ipse juvat. dum talia secum
Exigit Hippomenes; passu volat alite virgo,

Quæ

Quæ quanquam Scythica non segnius ire sagitta
Aonio visa est juveni; tamen ille decoris
Mirator magis: & cursus facit ipse decorem.
Aura refert ablata citis talaria plantis:
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus suberant picto genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat, haud aliter, quam cum super atria velum
Candida purpureum similem dat & inficit umbram.
Dum notat hæc hospes; decursa novissima meta est:
Et tegitur festa victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi: penduntque ex fœdere pœnas:
Non tamen eventu juvenis deterritus horum
Constitit in medio, vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quæris inertes?
Mecum confer, ait, seu me fortuna potentem
Fecerit; à tanto non indignabere vinci.
Namque mihi genitor Megareus, Onchestius illi;
Est Neptunus avus; pronepos ego regis aquarum.
Nec virtus citra genus est. seu vincar, habebis,
Hippomene victo, magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneïa vultu
Aspicit: & dubitat, superari, an vincere malit.
Atque ita; Quis Deus hunc formosis, dixit, iniquus
Perdere vult? caræque jubet discrimine vitæ
Conjugium petere hoc? non sum me judice tanti.
Nec forma tangor: poteram tamen hac quoque tangi.
Sed quod adhuc puer est. non me movet ipse. sed ætas.
Quid? quod inest virtus, & mens interrita leti?
Quid? quod ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? quod amat, tantique putat connubia nostra,
Vt pereat; si me sors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi, thalamosque relinque cruentos.
Conjugium crudele meum est. tibi nubere nulla
Nollet, & optari potes à sapiente puella.
Cur tamen est mihi cura tui tot jam ante peremptis?
Viderit, intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est, agiturque in tædia vitæ.
Occidit hic igitur, voluit quia vivere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria nostra ferendæ.
Sed non culpa mea est. utinam desistere velles:
Aut quoniam es demens; utinam velocior esses.
Ah quam virgineus puerili vultus in ore est?
Ah miser Hippomene! nollem tibi visa fuissem.
Vivere dignus eras: quod si felicior essem;
Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
Vnus eras cum quo sociare cubilia vellem,

Dixerat: utque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quo facit ignorans, amat, & non sentit amorem.
Iam solitos poscunt cursus populusque paterque;
Cum me solicita proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes, Cythereaque comprecor, ausis
Adsit, ait, nostris: & quos dedit, adjuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
Est ager, indigenæ Damasenum nomine dicunt;
Telluris Cypriæ pars optima: quam mihi prisci
Sacravere senes: templisque accedere dotem
Hanc jussere meis. medio nitet arbor in arvo;
Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu: nullique videnda, nisi ipsi,
Hippomenen adii. docuique, quis usus in illis.
Signa tubæ dederant; cum carcere pronus uterque
Emicat: & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque,
Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus.
Hippomene propera. nunc viribus utere totis.
Pelle moram, vinces. dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneïa dictis.
O quoties cum jam posset transire, morata est:
Spectatosque diu vultus invita reliquit.
Aridus à lasso veniebat anhelitus ore:
Metaque erat longe. tum denique de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia misit.
Obstupuit virgo: nitidique cupidine pomi
Declinat cursus; aurumque volubile tollit.
Prætetit Hippomenes. resonant spectacula plausu.
Illa moram celeri, cessataque tempora cursu
Corrigit: atque iterum juvenem post terga relinquit.
Et rursus pomi jactu remorata secundi,
Consequitur transitque virum. pars ultima cursus
Restabat: Nunc, inquit, ades dea muneris autor:
Inque latus campi, quo tardius illa rediret,
Iecit ab obliquo liquidum juveniliter aurum.
An peteret virgo visa est dubitare. coëgi
Tollere: & adjeci sub lato pondera malo:
Impeditque oneris pariter gravitate, moraque.
Neve meus sermo cursu sit tardior ipso;
Prætetita est virgo. duxit sua præmia victor.
Dignane cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret Adoni fui? nec grates immemor egit:
Nec mihi thura dedit. subitam convertor in iram:

Contemptuque dolens, ne sim spernenda futuris;
Exemplo caveo: meque ipsam exhortor in ambos.
Templa deûm matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto; nemorosis abdita sylvis
Transibant: & iter longum requiescere suasit.
Illic concubitus intempestiva cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita nostro.
Luminis exigui f uerat prope templa recessus
Speluncæ similis, nativo pumice tectus;
Religione sacer prisca: quo multa sacerdos
Lignea contulerat veterum simulacra deorum.
Hunc init: & vetito temerat sacraria probro.
Sacra retorserunt oculos: turritaque mater,
An Stygia fontes, dubitavit, mergeret unda.
Pœna levis visa est. ergo modo lævia fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues:
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: summæ cauda verruntur arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant sylvas, aliisque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa fræna leones.
Hos tu care mihi, cumque his genus omne ferarum.
Quod non terga fugæ, sed pugnæ pectora præbet;
Effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus.

Illa quidem monuit: junctisque per aëra cygnis
Carpit iter. sed stat monitis contraria virtus.
Forte suem latebris vestigia certa secuti
Excivere canes; sylvisque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excussit pando venabula rostro,
Sanguine tincta suo: trepidumque, & tuta petentem
Trux aper insequitur, totosque sub inguine dentes
Abdidit: & fulva moribundum stravit arena.
Vecta levi curru, medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longe gemitum morientis: & albas
Flexit aves illuc. utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque suo jactantem sanguine corpus;
Desiluit: pariterque sinum, pariterque capillos
Rupit; & indignis percussit pectora palmis.
Questaque cum fatis, & non tamen omnia vestri
Iuris erunt, dixit. luctus monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget simulamina nostri.
At cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas
Persephone licuit? nobis Cinyreius heros
Invidiæ mutatus erit? sic fata; cruorem

Nectare odorato sparsit: qui tactus ab illo
Intumuit; sic ut pluvio perlucida coelo
Surgere bulla solet. nec plena longior hora
Facta mora est; cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem, quae lento celant sub cortice granum,
Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo.
Namque male haerentem, & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem, qui perflant omnia, venti.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER XI.

CArmine dum tali sylvas, animosque ferarum,
Threicius vates, & saxa sequentia traxit;
Ecce nurus Ciconum tectae lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis.
E quibus una, leves jactato crine per auras,
En, ait, en hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Appollinei vocalia misit in ora:
Quae foliis praesuta, notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus, in ipso
Aëre, concentu victus vocisque lyraeque est:
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
Ante pedes jacuit. sed enim temeraria crescunt
Bella: modusque abiit, insanaque regnat Erinnys.
Cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, & plausus, & Bacchaei ululatus
Obstrepuere sono citharae, tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine Vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguesque, agmenque ferarum,
Maenades Orphei titulum rapuere theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coeunt, ut aves, si quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: structoque utrimque theatro
Vt matutina cervus periturus arena
Praeda canum est: vatemque petunt: & fronde virentes
Conjiciunt thyrsos; non haec in munera factos.
Hae glebas, illae direptos arbore ramos,
Pars torquent silices, neu desint tela furori;

Forte boves presso subigebant vomere terram.
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes,
Dura lacertosi fodiebant arva coloni.
Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui, vacuosque jacent dispersa per agros
Sarculaque, rastrique graves, longique ligones:
Quæ postquam rapuere feræ, cornuque minaces
Divulsere boves; ad vatis fata recurrunt,
Tendentemque manus, atque illo tempore primum
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt. perque os (proh Iupiter) illud
Auditum saxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te mœstæ volucres Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices: tua carmina sæpe secutæ
Fleverunt silvæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comas, luxit: lacrymis quoque flumina dicunt
Increvisse suis: obscuraque carbasa pullo
Naiades & Dryades, passósque habuere capillos.
Membra jacent diversa locis. caput Hebre, lyramque
Excipis, & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
Iamque mare invectæ flumen populare relinquunt:
Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expositum peregrinis anguis arenis
Os petit: & sparsos stillanti rore capillos
Lambit; & hymniferos inhiat divellere vultus.
Tandem Phœbus adest. morsusque inferre parantem
Arcet: & in lapidem rictus serpentis apertos
Congelat; & patulos (ut erant) indurat hiatus.
Vmbra subit terras, & quæ loca viderat ante
Cuncta recognoscit. quærensque per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidisque amplectitur ulnis,
Hic modo conjunctis spatiantur passibus ambo:
Nunc præcedentem sequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicenque suam jam tuto respicit Orpheus.
NOn impune tamen scelus hoc finit esse Lyæus:
Amissoque dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in silvis matres Edonidas omnes,
Quæ videre nefas, torta radice ligavit.
Quippe pedum digitos in quantum est quæque secuta
Traxit: & in solidam detrusit acumine terram,
Vtque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commisit volucris, sensitque teneri,
Plangitur, ac trepidans adstringit vincula motu:
Sic, quæcunque solo defixa cohæserat harum,
Exsternata, fugam frustra tentabat. at illam

Lenta tenet radix: exsultantemque coercet.
Dumq; ubi sint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aspicit in teretes lignum succedere suras.
Et conata femur mœrenti plangere dextra;
Robora percussit. pectus quoque robora fiunt:
Robora sunt humeri, porrectaque brachia veros
Esse putes ramos: & non fallare putando.
Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoq; deserit agros:
Cumque choro meliore, sui vineta Timoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidiosus arenis.
Hunc assueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:
At Silenus abest. titubantem annisque, meroque,
Ruricolæ cepere Phryges: vinctumque coronis
Ad regem duxere Midam: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnovit socium comitemque sacrorum:
Hospitis adventu festum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam stellarum sublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus. Lydos cum lætus in agros
Rex venit, & juveni Silenum reddit alumno.
Huic deus optanti gratum, sed inutile fecit
Muneris arbitrium; gaudens altore recepto.
Ille male usurus donis, ait; Effice quidquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis. nocituraque munera solvit
Liber: & indoluit quod non meliora petisset.
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitique fidem tangendo singula tentat.
Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro,
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Massa fit. arentes Cereris decerpsit aristas:
Aurea messis erat. demptum tenet arbore pomum:
Hesperidas donasse putes. si postibus altis
Admovit digitos; postes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis;
Vnde fluens palmis Danaen eludere possit.
Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia, gaudenti mensas posuere ministri
Exstructas dapibus, nec tostæ frugis egentes.
Tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
Munera contigerat; Cerealia dona rigebant.
Sive dapes avido convellere dente parabat;
Lamina fulva dapes, admoto dente nitebat.
Miscuerat puris auctorem muneris undis:

Fusile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, divesque, miserque;
Effugere optat opes: & quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat; sitis arida guttur
Urit, & inviso meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam Lenæe pater, peccavimus, inquit:
Sed miserere precor, speciosoque eripe damno.
Mite deûm numen. Bacchus peccasse fatentem
Restituit, factique fide data munera solvit.
Neve male optato maneat circumlitus auro;
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
Perque jugum ripæ labentibus obvius undis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus.
Spumigeroque tuum fonti, qua plurimis exit;
Subde caput: corpusque simul, simul elue crimen.
Rex jussæ succedit aquæ. vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto semine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
ILle perosus opes, silvas & rura colebat,
Panaque montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit: nocituraque, ut ante,
Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
Nam fretâ prospiciens late riget arduus alto
Tmolus in adscensu: clivoque extensus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat sua carmina Nymphis,
Et leve cerata modulatur arundine carmen,
Ausus Apollineos præ se contemnere cantus,
Judice sub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte suo senior judex consedit; & aures
Liberat arboribus. quercu coma cærula tantum
Cingitur; & pendent circum cava tempora glandes.
Isque Deum pecoris spectans, In judice, dixit,
Nulla mora est. calamis agrestibus insonat ille:
Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine deliniit. post hunc sacer ora retorsit
Tmolus ad os Phœbi. vultum sua silva secuta est.
Ille caput flavum lauro Parnasside vinctus
Verrit humum, Tyrio saturata murice palla:
Distinctamque lyram gemmis, & dentibus Indis
Sustinet à læva. tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit. tum stamina docto
Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ summittere cannas.
Judicium, sanctique placet sententia montis
Omnibus. arguitur tamen, atque injusta vocatur

Unius

Vnius sermone Midæ, nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in spatium, villisque albentibus implet:
Instabilesque illas facit, & dat posse moveri.
Cætera sunt hominis: partem damnatur in unam,
Induiturque aures lente gradientis aselli.

ILle quidem celare cupit, turpique pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed solitus longos ferro resecare capillos,
Viderat hoc famulus. qui cum nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras;
Nec posset reticere tamen: secedit, humumque
Effodit, & domini quales aspexerit aures,
Voce refert parva: terræque immurmurat haustæ.
Indiciumque suæ vocis tellure regesta
Obruit; & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
Cœpit, &, ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam: leni nam motus ab Austro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.

VLtus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
Augustum citra pontum Nepheleidos, Helles
Laomedonteis Latoius adstitit arvis.
Dextera Sigæi, Rhœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus est sacrata Tonanti.
Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt, susceptaque magna labore
Crescere difficili; nec opes exposcere parvas.
Cumque Tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygiæque tyranno
Ædificat muros, pactus pro mœnibus aurum.
Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
Perfidiæ cumulum falsis perjuria verbis.
Non impune feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit: opesque
Abstulit agricolis: & fluctibus obruit agros.
Pœna neque hæc satis est: regis quoque filia monstro
Poscitur æquoreo. quam dura ad saxa revinctam
Vindicat Alcides: promissaque munera dictos
Poscit equos: tantique operis mercede negata,
Bis perjura capit superatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit:
Hesioneque data potitur. nam conjuge Peleus
Clarus erat Diva: nec avi magis ille superbit
Nomine, quam soceri. siquidem Iovis esse nepotem
Contigit haud uni: conjux dea contigit uni.

NAmque senex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, undæ
Concipe: mater eris juvenis qui fortibus armis
Acta patris vincet: majorque vocabitur illo.
Ergo ne quidquam mundus Iove majus haberet:
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes
Iupiter; æquoreæ Thetidis connubia fugit:
Inque sua Æaciden succedere vota nepotem
Iussit: & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Æmoniæ, curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt, ubi si foret altior unda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.
Littus habet solidum, quod nec vestigia servet;
Nec remoretur iter: nec opertum pendeat alga.
Myrtea sylva subest bicoloribus obsita baccis.
Est specus in medio; natura factus, an arte,
Ambiguum: magis arte tamen: quo sæpe venire
Frænato Delphine sedens Theti nuda solebas.
Illic te Peleus, ut somno victa jacebas;
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas;
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod nisi venisses variatis sæpe figuris
Ad solitas artes; auso foret ille potitus.
Sed modo tu volucris: volucrem tamen ille tenebat.
Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosæ tigridis: illa
Territus Æacides, à corpore brachia solvit.
Isque Deos pelagi, vino super æquora fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates
Æacide dixit; thalamis potiere petitis.
Tu modo, cum gelido sopita quiescit in antro,
Ignaram laqueis, vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quicquid erit, dū, quod fuit ante, reformet.
Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore vultum;
Admisitque suos in verba novissima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque petebat
Hesperium temone fretum: cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.
Vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
Illa novat formas; donec sua membra teneri
Sensit, & in partes diversas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: Neque, ait, sine numine vincis.
Exhibita estque Thetis. confessam amplectitur heros,
Et potitur votis: ingentique implet Achille.

FElix & nato, felix & conjuge Peleus,
Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. fraterno sanguine sontem,

Expul.

Expulſumque domo patria Trachinia tellus
Accipit. hic regnum ſine vi, ſine cæde regebat
Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx; illo qui tempore mœſtus,
Diſſimiliſque ſui, fratrem lugebat ademptum.
Quo poſtquam Æacides. feſſus, curaque, viaque,
Venit; & intravit paucis comitantibus urbem;
Quoſq; greges pecorum, quæ ſecum armenta trahebat,
Haud procul à muris ſub opaca valle reliquit;
Copia cum facta eſt adeundi tecta tyranni;
Velamenta manu prætendens ſupplice. qui ſit,
Quoque ſatus memorat. tantum ſua crimina celat:
Mentiturque fugæ cauſſam: petit urbe, vel agro
Se iuvet. hunc contra placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi
Noſtra patent Peleu; nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animo, monumenta potentia; clarum
Nomen, avumque Iovem. nec tempora perde precando:
Quod petis omne feres; tuaque hæc pro parte vocato,
Qualiacunque vides; utinam meliora videres.
Et flebat. moveat tantos quæ cauſſa dolores,
Peleuſque, comiteſque rogant. quibus ille profatur:
Forſitan hanc volucrem; rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves; ſemper pennas habuiſſe putatis.
Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Dædalion, illo genitore creatus;
Qui vocat Auroram; cœloque noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt; paucis mihi cura tuendæ,
Conjugiique fuit: fratri fera bella placebant:
Illius virtus reges, genteſque ſubegit:
Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione: quæ dotatiſſima forma
Mille procos habuit, bis ſeptem nubilis annis.
Forte revertentes Phœbus, Majaque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo;
Non fert ille moras, virgaque movente ſoporem
Virginis os tangit. tactu jacet illa potenti:
Vimque Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris:
Phœbus anum ſimulat; prærepraque gaudia ſumit.
Vt ſua maturus complevit tempora venter;
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne:
Qui facere aſſuerat, patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos)

Carmine vocali clarus, citharaque Philammon.
Quid peperiſſe duos, & dîs placuiſſe duobus;
Et forti genitore, & progenitore Tonante
Eſſe ſatam prodeſt? an obeſt quoque gloria multis?
Obfuit huic certe: quæ ſe præferre Dianæ
Suſtinuit; faciemque Deæ culpavit. at illi
Ira ferox mota eſt: Factiſque placebimus, inquit.
Nec mora; curvavit cornu: nervoque ſagittam
Impulit, & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua jacet: nec vox, tentataque verba ſequuntur:
Conantemque loqui, cum ſanguine vita reliquit.
Quam miſer amplexans ego tunc, patrioque dolorem
Corde tuli: fratrique pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter quam cautes murmura ponti
Accipit: & natam delamentatur ademptam.
Vt vero ardentem vidit; quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulſus,
Concita membra fugæ mandat: ſimiliſque juvenco
Spicula crabronum preſſa cervice gerenti,
Qua via nulla fugit; jam tum mihi currere viſus
Plus homine eſt: alaſque pedes ſumpſiſſe putares.
Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti
Vertice Parnaſſi potitur. miſeratus Apollo,
Cum ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto,
Fecit avem, & ſubitis pendentem ſuſtulit alis;
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc Accipiter nulli ſatis æquus, in omnes
Sævit aves, aliiſque dolens fit cauſſa dolendi.

Qvæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De conſorte ſuo; curſu feſtinus anhelo,
Advolat armenti cuſtos Phocæus Anetor.
Et Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adſum
Cladis, ait. quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
Pendet & ipſe metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert: Feſſos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cum ſol altiſſimus orbe
Tantum reſpiceret, quantum ſupereſſe videret:
Parſque boum fulvis genua inclinarat arenis,
Latarumque jacens campos ſpectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alii, celſoque extant ſuper æquora collo.
Templa mari ſubſunt, nec marmore clara, nec auro,
Sed trabibus denſis, lucoque ambroſa vetuſto.
Nereides Nereuſque tenent. Hos navita, templi
Edidit eſſe Deos, dum retia littore ſiccat.
Juncta palus huic eſt denſis obſeſſa ſalictis.
Quam reſtagnantis fecit maris unda paludem.

Inde

Inde fragore gravi ſtrepitus loca proxima terret
Bellua vaſta, lupus, ſylviſque paluſtribus exit.
Oblitus eſt ſpumis & craſſo ſanguine rictus
Fulmineus: rubra ſuffuſus lumina flamma.
Qui quamquam ſævit pariter rabieque fameque;
Acrior eſt rabie. neque enim jejunia curat
Cæde boum diramque famem finire, ſed omne
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omnes.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu
Dum defenſamus, leto eſt data. ſanguine littus
Vndaque prima rubet, demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coeamus ad arma:
Arma capeſſamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agreſtis, nec Pelea damna movebant:
Sed memor admiſſi Nereida colligit orbam
Damna ſuo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex jubet Oetæus; cum queis ſimul ipſe parabat
Ire. ſed Halcyone conjux excita tumultu
Proſilit, & nondum totos ornata capillos;
Disjicit hos ipſos: colloque infuſa mariti,
Mittat aut auxilium ſine ſe, verbiſque precatur,
Et lacrymis: animaſque duas ut ſervet in una.
Æacides illi, Pulchros, Regina, pioſque
Pone metus. plena eſt promiſſi gratia veſtri.
Non placet arma mihi contra nova monſtra moveri.
Numen adorandum pelagi eſt. erat ardua turris;
Arce locus ſumma; feſſis loca grata carinis.
Aſcendunt illuc, ſtratoſque in littore tauros.
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremque cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat; opemque ferat. nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacide. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. ſed enim irrevocatus ab acri
Cæde, lupus perſtat dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
Marmore mutavit. corpus, præterque colorem,
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum
Iam non eſſe lupum; jam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt. Magnetas adit vagus exſul, & illic
Sumit ab Hæmonio purgamina cædis Acaſto.
INterea fratriſque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes;

Ad Clarium parat ire Deum. nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Consilii tamen ante sui fidissima certam
Te facit Halcyone: cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxoque simillimus ora
Pallor obit: lacrymisque genæ maduere profusis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, charissime mentem
Vertit? ubi est, quæ cura mei prior esse solebat?
Iam potes Halcyone securus abesse relicta?
Iam via longa placet? jam sum tibi clarior absens?
At puto per terras iter est, tantumque dolebo,
Non etiam metuam, curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti tristis imago:
Et laceras nuper tabulas in littore vidi:
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat;
Quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
Contineat ventos; & cum velit, æquora placet.
Cum semel emissi tenuerunt æquora venti;
Nil illis vetitum est: incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum est. cœli quoq; nubila vexant;
Excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.
Quo magis hos novi (nam novi: & sæpe paterna
Parva domo vidi) magis hos reor esse timendos.
Quod tua si flecti precibus sententia nullis
Care potest conjux; nimiumque es certus eundi;
Me quoque tolle simul. certe jactabimur una:
Nec, nisi quæ patiar, metuam: pariterque feremus
Quicquid erit: pariter super æquora lata feremur.
Talibus Æolidis dictis lacrymisque movetur
Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipso est.
Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
Multaque respondit timidum solantia pectus.
Non tamen idcirco caussam probat. addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi juro
Per patrios ignes (si me modo fata remittant)
Ante reversurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursus;
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique suis pinum jubet armamentis.
Qua rursus visa, veluti præsaga futuri,
Horruit Halcyone: lacrymasque emisit obortas:
Amplexusque dedit: tristique miserrima tandem
Ore, Vale, dixit: collapsaque corpore toto est.

At juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualique ictu scindunt freta. sustulit illa
Humentes oculos; stantemque in puppe recurva,
Concussaque manu dantem sibi signa maritum
Prima videt: redditque notas. ubi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus;
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haud poterat spatio summota videri;
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.
Vt nec vela videt; vacuum petit anxia lectum:
Seque toro ponit. renovat lectusque, locusque
Halcyones lacrymas: & quæ pars admonet abfit.
Portubus exierant, & moverat aura rudentes,
Obvertit lateri pendentes navita remos:
Cornuaque in summa locat arbore, totaque malo
Carbasa deducit, venientesque excipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius æquor
Puppe secabatur, longeque erat utraque tellus,
Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit
Fluctibus; & præceps spirare valentius Eurus.
Ardua jamdudum demittite cornua, rector
Clamat, & antennis totum subnectite velum :
Hic jubet; impediunt adversæ jussa procellæ,
Nec sinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant, alii subducere remos,
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus; æquorque refundit in æquor,
Hic rapit antennas. quæ dum sine lege geruntur,
Aspera crescit hyems, omnique à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaque indignantia miscent.
Ipse pavet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector: nec quid jubeatve, velitve.
Tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Vndarum incursu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus: & inductas aspergine tangere nubes.
Et modo, cum fulvas ex imo vertit arenas,
Concolor est illis, Stygia modo nigrior unda :
Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis :
Et nunc sublimis veluti de vertice montis
Despicere in valles imumque Acheronta videtur:
Nunc, ubi demissam curvum circumstetit æquor,
Suspicere inferno summum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem :
Nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim

Cum

Cum laceras aries, balliſtave concutit arces.
Vtque ſolent, ſumptis incurſu viribus, ire
Pectore in arma feri, protentaque tela leones;
Sic ubi ſe ventis commiſerat unda coortis,
Ibat in arma ratis multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, ſpoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum deſcendere cœlum:
Inque plagas cœli tumefactum adſcendere pontum.
Vela madent nimbis; & cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ: caret ignibus æther;
Cœcaque nox premitur tenebris hyemiſque,ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina; fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoque jam ſaltus intra cava texta carinæ
Fluctus. & ut miles numero præſtantior omni
Cum ſæpe aſſiliit defenſæ mœnibus urbis;
Spe potitur tandem; laudiſque accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus:
Sic ubi pulſarunt celſi latera ardua fluctus;
Vaſtius inſurgens decimæ ruit impetus undæ:
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam;
Quam velut in captæ deſcendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum;
Pars maris intus erat. trepidant haud ſegnius omnes,
Quam ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars, animique cadunt: totidemque videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere, atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas: ſtupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat:
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens
Poſcit opem: ſubeunt illi fraterque, parenſque,
Huic cum pignoribus domus,& quod cuiq; relictũ eſt:
Halcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt: & cum deſideret unam;
Gaudet abeſſe tamen. patriæ quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus.
Verum ubi ſit neſcit, tanta vertigine pontus
Fervet: & inducta piceis è nubibus umbra
Omne latet cœlum: duplicataque noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbor:
Frangitur & regimen: ſpoliiſque animoſa ſuperbit
Vnda, velut victrix: ſinuataque deſpicit undas.
Nec levius,quam ſi quis Athon, Pindumque revulſos
Sede ſua totos in apertum everteret æquor,
Præcipitata cadit: pariterque & pondere, & ictu,
Mergit

Mergit in ima ratem, cum qua pars magna virorum
Gurgite pressa gravi, neque in aera reddita, fato
Functa suo est. alii partes, & membra carinæ
Trunca tenent. tenet ipse manu, qua sceptra solebat,
Fragmina navigii Ceyx: socerumque, patremque
Invocat (heu) frustra. sed plurima nantis in ore
Halcyone conjux: illam meminitque, refertque:
Illius ante oculos, ut agant sua corpora fluctus,
Optat; & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat, absentem, quoties finit hiscere fluctus,
Nominat Halcyonen: ipsisque immurmurat undis.
Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur: & rupta mersum caput obruit unda.
Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses,
Illa nocte fuit: quoniamque excedere cœlo
Non licuit, densis texit sua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Festinat vestes: jam quas, ubi venerit ille,
Ipsa gerat. reditusque sibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem superis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Vtque foret sospes conjux suus, utque rediret,
Optabat; nullamque sibi præferret: at illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.
At dea non ultra pro functo morte rogari
Sustinet; utque manus funestas arceat aris,
Iri meæ, dixit, fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter aulam:
Exstinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros narrantia casus.
Dixerat. induitur velamina mille colorum
Iris, & arcuato cœlum curvamine signans
Tecta petit jussi sub nube latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni:
Quo nunquam radiis oriens, mediusque, cadensve
Phœbus adire potest. nebulæ caligine mistæ
Exhalantur humo: dubiæque crepuscula lucis.
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
Evocat auroram: nec voce silentia rumpunt
Sollicitive canes, canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat: saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat somnos crepitantibus unda lapillis.

Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte soporem
Nox legit; & spargit per opacas humida terras.
Ianua, ne verso stridorem cardine reddat;
Nulla domo tota est; custos in lumine nullus.
At medio torus est ebeno sublimis in antro
Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
Hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana jacent: totidem quot messis aristas,
Sylva gerit frondes, ejectat littus arenas.
Quo simul intravit, manibusque obstantia virgo
Somnia dimovit. vestis fulgore reluxit
Sacra domus: tardaque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens, iterumque iterumque relabens
Summaque percutiens nutanti pectora mento.
Excussit tandem sibi se: cubitoque levatus
Quid veniat (cognovit enim) scitatur. at illa:
Somne quies rerum, placidissime Somne deorum,
Pax animi, quem cura fugit; qui corpora duris
Fessa ministeriis mulces, reparasque labori:
Somnia, quæ veras æquant imitamine formas;
Herculeam Trachina jube, sub imagine regis,
Halcyonen adeant, simulacraque naufraga fingant.
Imperat hoc Iuno. postquam mandata peregit
Iris, abit: neque enim ulterius tolerare soporis
Vim poterat, labique ut somnum sensit in artus,
Effugit, & remeat, per quos modo venerat arcus.
At pater è populo natorum mille suorum
Excitat artificem, simulatoremque figuræ
Morphea. non illo jussos sollertius alter
Exprimit incessus, vultumque sonumque loquendi.
Adjicit & vestes, & consuetissima quæque
Verba. sed hic solos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. est etiam diversæ tertius artis
Phantasos: ille in humum, saxumque, undamque, trabemque,
Quæque vacant anima fallaciter omnia transit.
Regibus hi, ducibusque suos ostendere vultus
Nocte solent: populos alii, plebemque pererrant.
Præterit hos senior: cunctisque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rursus molli languore solutus,
Deposuitque caput, stratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos strepitus facientibus alis
Per tenebras. intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit

Pervenit Hæmoniam: positisque è corpore pennis
In faciem Ceycis abit. sumptaque figura
Luridus, exanimi similis, sine vestibus ullis,
Conjugis ante torum miseræ stetit. uda videtur
Barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso,
Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserrima conjux?
An mea mutata est facies nece? respice, nosces:
Inveniesque tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis Halcyone nobis tua vota tulerunt.
Occidimus. falso tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprendit in æquore navem
Auster, & ingenti jactatam flamine solvit:
Oraque nostra tuum frustra clamantia nomen
Implerunt fluctus. non hæc tibi nunciat autor
Ambiguus: non ista vagis rumoribus audis.
Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo.
Surge age: da lacrymas; lugubriaque indue: nec me
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus; quam conjugis illa
Crederet esse sui. fletus quoque fundere veros
Visus erat: gestumque manus Ceycis habebat.
Ingemit Halcyone: lacrymas movet, atque lacertos
Per somnum: corpusque petens amplectitur auras:
Exclamatque, Mane, quo te rapis? ibimus una.
Voce sua, specieque viri turbata soporem
Excutit: & primo si sit circumspicit illic,
Qui modo visus erat. (nam moti voce ministri
Intulerant lumen) postquam non invenit usquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore vestes:
Pectoraque ipsa ferit. nec crines solvere curans;
Scindit: & altrici quæ luctus caussa roganti,
Nulla est Halcyone, nulla est, ait: occidit una
Cum Ceyce suo. solantia tollite verba:
Naufragus interiit. vidi, agnovique: manusque
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fuit; sed & umbra tamen manifesta, virique
Vera mei. non ille quidem, si quæris, habebat
Assuetos vultus: nec quo prius ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo,
Infelix vidi. stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit vestigia si qua supersint.
Hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam;
Et ne me fugiens ventos sequerere, rogabam.
At certe vellem, quoniam periturus abibas;
Me quoque duxisses. fuit ah, fuit utile, tecum
Ire mihi. neque enim de vitæ tempore quidquam
Non simul egissem; nec mors discreta fuisset.

Nunc absens perii: jactor quoque fluctibus absens
Et sine me te pontus habet. crudelior ipso
Sit mihi mens pelago; si vitam ducere nitar
Longius,& tanto pugnem superesse dolori.
Sed neque pugnabo: nec te miserande relinquam
Et tibi nunc saltem veniam comes: inque sepulcro
Si non urna,tamen junget nos littera,si non
Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omnī
Plangor: & attonito gemitus à corde trahuntur.
Mane erat: egreditur tectis ad littus: & illum
Mœsta locum repetit; de quo spectarat euntem.
Dumq; moratur ibi; dumque,Hic retinacula solvis,
Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dixit,
Dumque notata oculis reminiscitur acta, freto nique
Prospicit; in liquida spatio distante tuetur
Nescio quid,quasi corpus,aqua; primoque quid illud
Esset,erat dubium. postquam paulum appulit undæ;
Et,quamvis aberat,corpus tamen esse liquebat;
Quis foret,ignorans,quia naufragus,omine mota est:
Et tanquā ignoto lacrymas daret, Heu miser, inquit.
Quisquis es,& si qua est conjux tibi. fluctibus actum
Fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus,& minus est mentis. jā jamq; propinquat
Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
Cernit. erat conjux. Ille est,exclamat; & una
Ora,comas,vestem lacerat: tendensque trementes
Ad Ceyca manus,Sic ô carissime conjux,
Sic ad me miserande redis? ait. adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris undas
Frangit: & incursus quæ prædelassat aquarum.
Insilit huc. mirumque fuit potuisse; volabat:
Percutiensque levem modo natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumque volat; mœsto similem, plenumque querelæ
Ora dedere sonum tenui crepitantia rostro.
Vt vero tetigit mutum,& sine sanguine corpus;
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille
Senserat. & tandem superis miserantibus, ambo
Alite mutantur. fatis obnoxius iisdem
Tunc quoque mansit amor, nec conjugiale solutū est
Fœdus in alitibus:coeunt, fiuntque parentes:
Perque dies placidos hiberno tempore septem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet

Æolus

Æolus egressa: præstatque nepotibus æquor.

Hos aliquis senior circum freta læta volantes
Spectat, & ad finem servatos laudat amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoque dixit,
Quem mare carpentem substrictaque crura gerentem
Aspicis, (ostendens spatiosum in guttura mergum)
Regia progenies. &, si descendere ad ipsum
Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
Ilus, & Assaracus, raptusque Iovi Ganymedes,
Laomedonque senex, Priamusque novissima Trojæ
Tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset prima nova fata juventa;
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
Æsacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alyxothoe gracili conata bicorni.
Oderat hic urbes: nitidaque remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura; nec Iliacos cœtus, nisi rarus, adibat.
Non agrestè tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, sylvas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
Injectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longeque lacu deprensa relicto
Accipitrem fluvialis anas. quam Troïus heros
Insequitur: celeremque metu celer urget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem strinxit: virusque in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
Exanimem; clamatque, Piget, piget esse secutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. vulnus ab angue,
A me caussa data est. ego sum sceleratior illo:
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam,
Dixit: & è scopulo, quem rauca subederat unda;
Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non est data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obstarique animæ miseræ de sede volenti
Exire. utque novas humeris assumpserat alas,
Subvolat: atque iterum corpus super æquora mittit.
Pluma levat casus: furit Æsacus: inque profundum
Pronus abit, letique viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum:
Longa manet cervix: caput est à corpore longe.
Æquor amat: nomenque manet, quia mergitur illo.

PVBLII
OVIDII NASONIS
METAMORPHOSEON
LIBER XII.

Nescius assumptis Priamus pater Æsacon alis
Vivere, lugebat: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cũ fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis præsentia tristi:
Postmodo qui rapta longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam: conjurataque sequuntur
Mille rates, gentisque simul commune Pelasgæ.
Nec dilata foret vindicta; nisi æquora sævi
Invia fecissent venti; Bœotaque tellus
Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.
Hic patrio de more Iovi cum sacra parassent;
Vt vetus accensis incanduit ignibus ara;
Serpere cæruleum Danai videre draconem
In platanum, cœptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore summa:
Quas simul,& matrem circum sua damna volantem
Corripuit serpens, avidaque recondidit alvo.
Obstupuere omnes. at veri providus augur
Thestorides, Vincemus, ait: gaudete Pelasgi.
Troja cadet; sed erit nostri mora longa laboris.
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille ut erat virides amplexus in arbore ramos;
Fit lapis: & servat serpentis imagine saxum.
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis:
Bellaque non transfert: & sunt qui parcere Trojæ
Neptunum credant; quia mœnia fecerat urbis.
At non Thestorides: neque enim nescitve, tacetve
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Esse deæ. postquam pietatem publica caussâ,
Resque patrem vicit; castumque datura cruorem
Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris.
Victa dea est: nubemque oculis objecit: & inter
Officium, turbamque sacri, vocesque precantum,
Supposita fertur mutasse Mycenida cerva.
Ergo ubi, qua decuit, lenita est cæde Diana;
Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit:

Acci-

Accipiunt ventos à tergo mille carinæ:
Multaque perpessæ Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi;
Vnde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
Inspicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce:
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis, inclusit limina portis.
Nocte, dieque patet: tota est ex ære sonanti:
Tota fremit: vocesque refert, iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis:
Qualia de pelagi (si quis procul audiat) undis
Esse solent: qualemve sonum, cum Iupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus; euntque.
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum, confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio: mensuraque ficti
Crescit; & auditis aliquid novus adjicit autor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque recens, dubioque autore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure videt: totumque inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Grajas cum milite forti
Adventare rates: neque inexspectatus in armis
Hostis adest: prohibentque aditus, littusque tuentur
Troës: & Hectorea primus fataliter hasta
Protesilaë cadis: commissaque prœlia magno
Stant Danaïs, fortesque animæ, neque cognitus Hector,
Nec Phryges, exiguo quid Achaica dextera possit
Sanguine senserunt: & jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus
Mille viros dederat: jam curru stabat Achilles:
Totaque Peliacæ sternebat cuspidis ictu
Agmina: perque acies aut Cygnum, aut Hectora quærens,
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. tum colla jugo canentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es; ô juvenis, dixit, solamen habeto
Mortis; ab Æmonio quod sis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides, vocem gravis hasta secuta est:

Sed quanquam certa nullus fuit error in hasta ;
Nil tamen emissi profecit acumine ferri :
Vtque hebeti pectus tantummodo contudit ictu ;
Nate dea (nam te fama prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse ?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis equinis
Fulva jubis cassis, nec onus cava parma sinistræ
Auxilio mihi sunt : decor est quæsitus ab istis.
Mars quoque ob hoc capere arma solet. removebitur omne
Tegminis officium ; tamen indistrictus abibo.
Est aliquid, non esse satum Nereide, sed qui
Nereaque, & natas, & totum temperat æquor.
Dixit : & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden : quod & æs, & proxima rupit
Terga novena boum : decimo tamen orbe moratum
Excipit hoc heros : rursusque trementia forti
Tela manu torsit : rursus sine vulnere corpus,
Sincerumque fuit. nec tertia cuspis apertum,
Et se præbentem valuit distringere Cygnum.
Haud secus exarsit quam circo taurus aperto,
Cum sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ:
Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo ;
Quasque, ait, ante habuit vires effudit in uno?
Nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primum
Mœnia dejeci ; vel cum Tenedonque, suoque
Eetioneas implevi sanguine Thebas.
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit ; opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hic quoque tot cæsis, quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit : & ante actis veluti male crederet, hastam
Misit in adversum Lycia de plebe Meneten :
Loricamque simul, subjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo pectore terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum :
Atque ait ; Hæc manus est, hæc, qua modo vicimus, hasta.
Vtar in hoc iisdem : sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur. Cygnumque petit ; nec fraxinus errat ;
Inque humero sonuit non evitata sinistro.
Inde velut muro, solidaque à caute, repulsa est.
Qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
Viderat : & frustra fuerat gavisus Achilles.
Vulnus erat nullum : sanguis fuit ille Menetæ.
Tum vero præceps curru fremebundus ab alto

Desi-

Desilit: & nitido securum cominus hostem
Ense petens, parmam gladio, galeamque cavari
Cernit, & in duro lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: gladioque adversa reducto
Ter quater ora viri, & capulo cava tempora pulsat.
Cedentemque sequens instat, turbatque, ruitque.
Attonitoque negat requiem. pavor occupat illum:
Ante oculosque natant tenebræ: retroque ferenti
Aversos passus, medio lapis obstitit arvo.
Quem super impulsum resupino corpore Cygnum
Vi multa vertit, terræque affixit Achilles.
Tum clypeo, genibusque premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ, quæ presso subdita mento
Elidunt fauces: & respiramen, iterque
Eripiunt animæ. victum spoliare parabat.
Arma relicta videt: corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem; cujus modo nomen habebat.

Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & positis pars utraque substitit armis.
Dumque vigil Phrygios servat custodia muros;
Et vigil Argolicas servat custodia fossas;
Festa dies aderat: qua Cygni victor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ.
Cujus ut imposuit prosecta calentibus aris;
Et dîs acceptus penetravit in æthera nidor;
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensæ.
Discubuere toris proceres: & corpora tosta
Carne replent: vinoque levant curasque sitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longaque multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt: virtusque loquendi
Materia est. pugnas referunt hostisque suasque.
Inque vices, adita, atque exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat. quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipue domito victoria Cygno
In sermone fuit. visum mirabile cunctis;
Quod juvenis corpus nullo penetrabile telo,
Invictumque à vulnere erat: ferrumque terebat.
Hoc ipse Æacides, hoc mirabantur Achivi:
Cum sic Nestor ait: Vestro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu
Cygnus. at ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi:
Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus, Othryn
Incoluit: quoque id mirum magis esset in illo;
Fœmina natus erat. Monstri novitate moventur,

Quisquis adest; narretq; rogant, quos inter Achilles,
Dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex, ævi prudentia nostri,
Quis fuerit Cæneus, cur in contraria versus;
Qua tibi militia, cujus certamine pugnæ
Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
Tum senior: Quamvis obstet mihi tarda vetustas;
Multaque me fugiant primis spectata sub annis;
Plura tamen memini: nec, quæ magis hæreat, ulla
Pectore res nostro est, inter bellique domusque
Acta tot. ac si quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operum multorum reddere; vixi
Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateïa Cænis,
Thessalidum virgo pulcherrima; perque propinquas
Perque tuas urbes (tibi enim popularis Achille)
Multorum frustra votis optata procorum.
Tentasset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa tuæ, nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos: secretaque littora carpens
Æquorei vim passa dei est. ita fama ferebat.
Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit;
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ:
Elige quid voveas. eadem quoque fama ferebat.
Magnum Cænis ait, facit hæc injuria votum;
Tale pati jam posse nihil; da fœmina ne sim:
Omnia præstiteris. graviore novissima dixit
Verba sono: poteratque viri vox illa videri,
Sicut erat. nam jam voto deus æquoris alti
Annuerat: dederatque super; ne saucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere posset.
Munere lætus abit: studiisque virilibus ævum
Exigit Atracides, Peneiaque arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenasque feros, positis ex ordine mensis,
Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
Æmonii proceres aderant; aderamus & ipsi:
Festaque confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon: & ignibus atria fumant
Cinctaque adest virgo, matrumque nurumque ca-
terva.
Præsignis facie. felicem diximus illa
Conjuge Pirithoum, quod pæne fefellimus omen.
Nam tibi sævorum sævissime Centaurorum
Euryte, quam vino pectus, tam virgine visa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus eversæ turbant convivia mensæ;

Raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probabat,
Aut poterat, rapiunt. captæque erat urbis imago.
Fœmineo clamore sonat domus. ocyus omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
Euryte, pulsat, ait; qui me vivente lacessas
Pirithoum: violasque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus frustra memoraverit heros;
Summovet instantes: raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contra. neque enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat.
Forte fuit juxta signis exstantibus asper
Antiquus crater, quem vastum vastior ipse
Sustulit Ægides: adversaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque,
Vulnere & ore vomens, madida resupinus arena
Calcitrat. ardescunt germani cædi bimembres:
Certatimque omnes simul uno ore, Arma, arma loquuntur.
Vina dabant animos: & prima pocula pugna
Missa volant, fragilesque cadi, curvique lebetes:
Res epulis quondam cum bello, & cædibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis; & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis;
Elatumque alte, veluti qui candida tauri
Rumpere sacrifica molitur colla securi;
Illisit fronti Lapithæ Celadontis, & ossa
Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
Exsiliere oculi: disjectisque ossibus oris
Acta retro naris, medioque est fixa palato.
Hunc pede convulso mensæ Pellæus acernæ
Stravit humi Pelates, dejecto in pectore mento:
Cumque atro mistos spumantem sanguine dentes,
Vulnere tartareas geminato misit ad umbras.
Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram
Ignibus. & medium Lapitharum jecit in agmen:
Oppressitque duos, Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
Sæpe reluctantis constabat cornua lunæ.
Non impune feres; teli modo copia detur;
Dixerat Exadius: telique habet instar, in alta
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo:

Eruiturque oculos, quorum pars cornibus hæret;
Pars fluit in barbam: concretaque sanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem: dextraque à parte Charaxi
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti seges arida, flamma
Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
Cum faber eduxit, lacubus demittit. at illud
Stridet: & in tepida submersum sibilat unda.
Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tullere revulsum
Tollit, onus plaustri: quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit gravitas. socium quoque saxea moles
Oppressit spatio stantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhœtus: sic comprecor, inquit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum;
Semicremoque novat repetitum stipite vulnus;
Terque, quaterque, gravi juncturas verticis ictu
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Euagrum, Corytumque, Dryantaque transit.
E quibus ut prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus; Puero quæ gloria fuso
Parta tibi est? Euagrus ait. nec dicere Rhœtus
Plura finit: rutilasque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri: perque os in pectora, flammas.
Te quoque sæve Drya, circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
Exitus: assiduæ successu cædis ovantem,
Qua juncta est humero cervix, sude figis obusta.
Ingemuit, duroque sudem vix osse revellit
Rhœtus: & ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycidasque, & saucius armo
Dexteriore Medon, & cum Pisenore Thaumas,
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros; accepto tum vulnere tardius ibat:
Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum:
Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos. ille etiam metuenti vulnera Nesso,
Ne fuge, ad Herculeos, inquit, servaberis arcus.
At nō Eurynomos, Lycidasque, & Aræus, & Imbreus
Effugêre necem. quos omnes dextra Dryantis
Perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus Cænee tulisti.
Nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
Qua

Qua naris fronti committitur, accipis, imæ.
In tanto fremitu cunctis sine fine jacebat
Sopitus venis, & inexsperrectus Aphipnas:
Languentique manu carchesia mista tenebat,
Fusus in Offææ villosis pellibus ursæ:
Quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem
Inserit amento digitos, Miscendaque, dixit,
Cum Styge vina bibes, Phorbas. nec plura locutus,
In juvenem torsit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut casu jacuit resupinus, adacta est.
Mors caruit sensu: plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipsa niger carchesia sanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terra
Glandiferam quercum; quam dum complexibus ambit;
Et quatit huc, illuc, labefactaque robora pulsat;
Lancea Pirithoi costis immissa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant;
Pirithoi virtute Chromin: sed uterque minorem
Victori titulum, quam Dictys Helopsque, dederunt.
Fixus Helops jaculo est: quod pervia tempora fecit:
Et missum à dextra lævam penetravit ad aurem.
Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps. & pondere corporis ornum
Ingentem fregit; suaque induit ilia fractæ.
Vltor adest Phareus: saxum è monte revulsum
Mittere conatur. mittentem stipite querno
Occupat Ægides: cubitique ingentia fregit
Ossa; nec ulterius dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Insilit, haud solito quemquam portare nisi ipsum:
Opposuitque genu costis: prensamque sinistra
Cæsariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoso, præduraque tempora, fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycetum
Sternit, & immissa protectum pectora barba
Hippason, & summis extantem Riphea sylvis,
Thereaque, Hæmoniis qui prensos montibus urso
Ferre domum vivos, indignantesque solebat.
Haud tulit utentem pugnæ successibus ultra
Thesea Demoleon: solidoque revellere dumo
Annosam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit; præfractam misit in hostem.
Sed procul à telo Theseus veniente recessit
Pallados admonitu. (credi sic ipse volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Cranteris alti
Ab-

Abscidit à jugulo pectus, humerumque sinistrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignusque, fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Viderat, inferias juvenum gratissime Crantor
Accipe, ait. validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam misit, mentis quoque viribus, hastam.
Quæ laterum cratem perrupit: & ossibus hærens
Intremuit. trahit ille manu sine cuspide lignum:
Id quoque vix sequitur. cuspis pulmone retenta est.
Ipse dolor vires animo dabat. æger in hostem
Erigitur; pedibusque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galea, clypeoque sonanti:
Defensatque humeros, prætentaque sustinet arma.
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Glanimque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, sævique vicem præstantia teli
Cornua dura boum multa rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) Aspice, dixi,
Quantum concedant nostro tua cornua ferro:
Et jaculum torsi. quod cum vitare nequiret;
Opposuit dextram passuræ vulnera fronti.
Affixa est cum fronte manus. fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum.
Prosiliit, terraque ferox sua viscera traxit:
Tractaque calcavit: calcataque rupit, & illis
Crura quoque impediit; & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modo naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens. barbæ color aureus: aurea
Ex humeris medios coma dependebat in armos:
Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manusque,
Pectoraque artificum laudatis proxima signis;
Et quacunque vir est, nec equi mendosa sub illo
Deteriorque viro facies. da colla, caputque;
Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris: totus pice nigrior atra.
Candida cauda tamen: color est quoque cruribus albus.
Multæ illum petiere sua de gente; sed una
Abstulit Hylonome: qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitavit fœmina sylvis.
Hæc & blanditiis & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet: cultus quoque quantus in illis
Esse

Esse potest membris; ut sit coma pectine lenis;
Vt modo rore maris, modo se violave, rosave
Implicet: interdum canentia lilia gestet:
Bisque die lapsis Pegasææ vertice sylvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat;
Nec nisi quæ deceant, electarumque ferarum
Aut humero, aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor est illis: errant in montibus una.
Antra simul subeunt: & tum Lapitheïa tecta
Intrarant pariter; pariter fera bella gerebant.
Autor in incerto est: jaculum de parte sinistra
Venit, & inferius, qua collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit: parvo cor vulnere læsum
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impositaque manu vulnus fovet; oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obsistere tentat.
Vt videt exstinctum: dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit: moriensque suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos: qui sæva leonum
Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phœocomes, hominumque simul protectus, equumque.
Codice qui misso, quem vix juga bina moverent
Iuncta, Phonoleniden à summo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latissima, perque os,
Perque cavas nares, oculosque, auresque, cerebrum
Molle fluit; veluti concretum vimine querno
Lac solet; utve liquor rari sub pondere cribri
Manat; & exprimitur per densa foramina succus.
Ast ego, dum parat hic armis nudare jacentem;
(Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
Ilia demisi. Chthonius quoque, Teleboasque
Ense jacent nostro. ramum prior ille bifurcum
Gesserat: hic jaculum. jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides: apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, si non superare, morari
Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
Aut puer Hector erat. nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti;
Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oecli
Fixit in adverso cornum sine cuspide vultu.
Vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum. memini & venabula condi
Inguine Nessei, manibus conjecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum cecinisse futura

Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtraque loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentoque ad guttura fixo:
Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmen.
Vulnera non memini: numerum, nomenque notavi.
Provolat Emathii ſpoliis armatus Alæſi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. huic ætas inter juvenemque, ſenemque:
Vis juvenilis erat. variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladioque, Macedoniaque ſariſſa
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmē utrumque,
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem;
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te Cæni feram? nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cænis eris. nec te natalis origo
Commonuit; mentemque ſubit, quo præmia facto,
Quaque viri falſam ſpeciem mercede pararis?
Quid ſis nata vide, vel quid ſis paſſa: columque,
I, cape cum calathis: & ſtamina pollice torque:
Bella relinque viris. jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſa latus eruit haſta,
Qua vir equo commiſſus erat. furit ille dolore:
Nudaque Phyllæi juvenis ferit ora ſariſſa.
Non ſecus hæc reſilit, quam tecti à culmine grando:
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.
Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium. gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit; & in latus enſem
Obliquat: longaque amplectitur ilia dextra.
Plaga facit gemitus in corpore marmoris icti:
Fractaque diſſiliit percuſſo lamina collo.
Vt ſatis illæſos miranti præbuit artus;
Nunc age, ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus: capuloque tenus demiſit in armos
Enſem fatiferum: cæcamque in viſcera movit,
Verſavitque manum: vulnuſque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto trepidi clamore bimembres:
Telaque in hunc omnes unum, mittuntque, feruntque.
Tela retuſa cadunt. manet imperfoſſus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elatëius ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens,
Monychus exclamat: populus ſuperamur ab uno,
Vix-

Vixque viro. quamquam ille vir est: nos segnibus
actis,
Quod fuit ille sumus. quid mēbra immania prosunt?
Quid geminæ vires? & quid fortissima rerum
In nobis duplex natura animalia junxit?
Nec nos matre Dea, nec nos Ixione natos
Esse reor; qui tantus erat, Iunonis ut altæ
Spem caperet. nos semimari superamur ab hoste.
Saxa, trabesque super, totosque involvite montes;
Vivacemque animam missis elidite sylvis.
Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insani dejectam viribus Austri
Forte trabem nactus; validum conjecit in hostem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat. nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
Æstuat arboreo: congestaque robora duris
Fert humeris. sed enim postquam super ora, caputque
Crevit onus; nec habet quas ducat spiritus auras;
Deficit interdum: modo se super aëra frustra
Tollere conatur; jactasque evolvere sylvas.
Interdumque movet: veluti quam cernimus, ecce
Ardua, si terræ quatiatur motibus, Ide.
Exitus in dubio est: alii sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides: medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras:
Quæ mihi tunc primum, tunc est conspecta supre-
mum.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, & ingenti circum clamore sonantem
Aspexit, pariterque animo est, oculisque secutus;
O salve, dixit, Lapithææ gloria gentis,
Maxime vir quondam, sed avis nunc unica, Cæneu.
Credita res autore suo est. dolor addidit iram.
Oppressumque ægre tulimus tot ab hostibus unum.
Nec prius abstitimus ferro exercere dolorem;
Quam data pars leto. partem fuga, noxque removit.
HÆc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore.
Atque ait: Herculeæ mirum est oblivia laudis
Acta tibi: senior certe mihi sæpe referre
Nubigenas domitos à se pater esse solebat.
Tristis ad hæc Pylius; Quid me meminisse malorum
Cogis? & obductos annis rescindere luctus,
Inque tuum genitorem odium, offensasque fateri?
Ille quidem majora fide quoque gessit; & orbem
Imple-

Implevit meritis: quod mallem posse negare.
Sed neque Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipsum
Hectora laudamus. quis enim laudaverit hostem?
Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
Stravit: & immeritas urbes, Elynque, Polymque
Diruit: inque meos ferrum flammasque penates
Impulit. utque alios taceam, quos ille peremit;
Bis sex Neleidæ fuimus conspecta juventus:
Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus. atque alios vinci potuisse ferendum est.
Mira Periclymeni mors est: cui posse figuras
Sumere quas vellet, rursusque reponere sumptas
Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
Hic ubi nequicquam est formas variatus in omnes;
Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis
Ferre solet pedibus, divum gratissima Regi.
Viribus usus avis, pennis, rostroque redunco,
Hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus:
Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri qua jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motumque negant, viresque volandi.
Decidit in terram; non concipientibus auras
Infirmis pennis: & quæ levis hæserat alæ,
Corporis affixi pressa est gravitate sagitta:
Perque latus summum jugulo est exacta sinistro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime classis?
Ne tamen ulterius quam fortia facta silendo,
Vlciscar fratres; solida est mihi gratia tecum.
Hæc postquam dulci Neleïus edidit ore;
A sermone senis, repetito munere Bacchi,
Surrexere toris. nox est data cætera somno.

AT Deus æquoreas qui cuspide temperat undas,
In volucrem corpus nati Cycneida versum
Mente dolet patria: sævumque perosus Achillem,
Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
Iamque fere tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonsum compellat Smynthea dictis:
O mihi de fratris longe carissime natis,
Irrita qui mecum posuisti mœnia Trojæ;
Ecquid, ubi has jamjam casuras aspicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæsa doles? ecquid (ne persequar omnes)
Hectoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipso
Vivit adhuc operis nostri populator Achilles.

Det mihi se, faxo, triplici quid cuspide possim,
Sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
Non datur; occulta nec opinum perde sagitta.
Annuit: atque animo pariter patruique, suoque
Delius indulgens, nebula velatus, in agmen
Pervenit Iliacum, mediaque in cæde virorum
Rara per ignotos spargentem cernit Achivos
Tela Parin: fassusque Deum, Quid spicula perdis
Sanguine plebis? ait; si qua est tibi cura tuorum;
Vertere in Æaciden, cæsosque ulciscere fratres.
Dixit · & ostendens sternentem Troica ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum:
Certaque letifera direxit spicula dextra.
Quo Priamus gaudere senex post Hectora posset,
Hoc fuit. ille igitur tantorum victor, Achille,
Victus es à timido Grajæ raptore maritæ.
At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
Thermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
Iam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelasgi
Nominis Æacides caput insuperabile bello,
Arserat; armarat Deus idem, idemque cremarat.
Iam cinis est, & de tam magno restat Achille
Nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi mensura viro respondet. & hæc est
Par tibi Pelide: nec inania tartara sentit.
Ipse etiam, ut cujus fuerit cognoscere posses;
Bella movet clypeus: deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo,
Poscere, non alii: soli Telamone creato,
Laërteque fuit tantæ fiducia laudis.
A se Tantalides onus invidiamque removit:
Argolicosque duces mediis considere castris
Iussit, & arbitrium litis trajecit in omnes.

PVBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XIII.

Consedere duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplicis Ajax:
Vtque erat impatiens iræ, Sigeia torvo
Littora respexit, classemque in littore vultu:
Intendensque manus. Agimus pro Iupiter, inquit,
Ante rates caussam; & mecum confertur Vlysses!
At non Hectoreis dubitavit cedere flammis:
Quas ego sustinui: quas hac à classe fugavi.
Tutius est igitur fictis contendere verbis,
Quam pugnare manu. sed nec mihi dicere promptum;
Nec facere est isti. quantumque ego Marte feroci,
Inque acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
Esse reor. (vidistis enim) sua narret Vlysses;
Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
Præmia magna peti fateor: sed demit honorem
Æmulus Ajaci. non est tenuisse superbum,
Sit licet hoc ingens quidquid speravit Vlysses.
Ipse tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quod cum victus erit, mecum certasse feretur.
Atque ego si virtus in me dubitabilis esset;
Nobilitate potens essem; Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit:
Littoraque intravit Pegasæa Colcha carina.
Æacus huic pater est: qui jura silentibus illic
Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget.
Æacon agnovit summus, prolemque fatetur
Iupiter esse suam. sic à Iove tertius Ajax.
Nec tamen hæc series in caussam prosit Achivi;
Si mihi cum magno non sit communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. quid sanguine cretus
Sisyphio, furtisque, & fraude simillimus illi,
Inferis Æacidis alienæ nomina gentis?
An quod in arma prior, nulloque sub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur illis,
Vltima qui cepit; detrectavitque furore

Militi-

Militiam ficto: donec sollertior isto,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi: vitataque traxit ad arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla?
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad prima pericula, simus?
Atque utinam, aut verus furor ille, aut creditus esset;
Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
Hortator scelerum, non te Pœantia proles
Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
Qui nunc (ut memorant) sylvestribus abditus antris,
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit: quæ (si di sunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma;
Heu, pars una ducum, quo successore sagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque avibus: volucresque petendo
Debita Trojanis exercet spicula fatis.
Ille tamen vivit: quia non comitatur Vlyssem.
Vellet & infelix Palamedes esse relictus;
Viveret; aut certe letum sine crimine haberet.
Quem, male convicti nimium memor iste furoris,
Prodere rem Danaûm finxit: fictumque probavit
Crimen: & ostendit, quod jam præfoderat, aurum.
Ergo aut exsilio vires subduxit Achivis,
Aut nece. sic pugnat, sic est metuendus Vlysses.
Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat;
Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
Esse rear nullum. qui cum imploraret Vlyssem
Vulnere tardus equi, fessusque senilibus annis;
Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides: qui nomine sæpe vocatum
Corripuit: trepidoque fugam exprobravit amico.
Aspiciunt oculis superi mortalia justis.
En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
Sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse.
Conclamat socios, adsum: videoque trementem,
Pallentemque metu, & trepidantem morte futura.
Opposui molem clypei: texique jacentem.
Servaviq; animam (minimum est hoc laudis) inertē.
Si perstas certare; locum redeamus ad illum:
Redde hostes, vulnusque tuum, solitumque timorem:
Post clypeumque late: & mecum contende sub illo.
At postquam eripui; cui standi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adest: secumque deos in prœlia ducit.
Quaque ruit, non tu tantum terreris Vlysse,

Sed fortes etiam : tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineæ successu cædis ovantem
Eminus ingenti resupinum pondere fudi.
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
Sustinui. sortemque meam vovistis Achivi:
Et vestræ valuere preces. si quæritis hujus
Fortunam pugnæ; non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumque, ignesque, Iovemque
In Danaas classes: ubi tunc facundus Vlysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes;
Spem vestri reditus. date pro tot navibus arma.
Quod si vera licet mihi dicere; quæritur istis,
Quam mihi, major honos : conjunctaque gloria nostra est :
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemque Dolona,
Priamidemque Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma;
Dividite : & pars sit major Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaco ? qui clam, qui semper inermis
Rem gerit : & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestabitque latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis cassīde vertex
Pondera tanta feret. nec non onerosa gravisque
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis.
Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, natæque ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donaverit error Achivi;
Cur spolieris, erit: non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga, qua sola cunctos timidissime vincis;
Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
Adde quòd iste tuus tam raro prœlia passus
Integer est clypeus. nostro, qui tela ferendo
Mille pater plagis, novus est successor habendus.
Denique quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes;
Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone satus. vulgique secutum
Vltima murmur erat: donec Laërtius heros
Adstitit: atque oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres, exspectatoque resolvit
Ora sono. neque abest facundis gratia dictis.
Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi;
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres.

Tuque

Tuque tuis armis, nos te potiremur Achille.
Quem quoniam non æqua mihi vobisque negarunt
Fata, (manuque simul veluti lacrymantia tersit
Lumina) quis magno melius succedet Achilli;
Quam per quem magnus Danais successit Achilles?
Huic modo ne prosit, quod ut est, hebes esse videtur.
Neve mihi noceat, quod vobis semper Achivi
Profuit ingenium: meaque hæc facundia, si qua est,
Quæ nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
Invidia careat: bona nec sua quisque recuset.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi;
Vix ea nostra voco. sed enim quia rettulit Ajax
Esse Jovis pronepos; nostri quoque sanguinis autor
Iupiter est: totidemque gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi,
Iupiter huic: neque in his quisquam damnatus & exsul.
Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus est in utroque parente.
Sed neque materno quod sum generosior ortu;
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons
Proposita arma peto: meritis expendite caussam.
Dummodo quod fratres Telamon, Peleusque fuerunt,
Ajacis meritum non sit: nec sanguinis ordo,
Sed virtutis honor spoliis quæratur in istis.
Aut si proximitas primusque requiritur hæres;
Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci? Phthiam hæc, Scyronve ferantur.
Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli.
Non petit ille tamen. num, si petat, auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quam quæ comprendere dictis
In promptu mihi sit, rerum tamen ordine ducar.
Præscia venturi genitrix Nereia leti
Dissimulat cultu natum: & deceperat omnes,
(In quibus Ajacem) sumptæ fallacia vestis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem
Mercibus inserui. neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti,
Nate dea, dixi: tibi se peritura reservant
Pergama. quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum: fortemque ad fortia misi.
Ergo opera illius, mea sunt. ego Telephon hasta
Pugnantem domui: victum, orantemque refeci.
Quod Thebæ cecidere, meum est. me credite Lesbon,
Me Tenedon, Chrysenque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Syron cepisse. mea concussa putate
Procubuisse solo Lyrnessia mœnia dextra.

Vtque alios taceam, qui sævum perdere posset
Hectora nempe dedi. per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus est inventus Achilles,
Arma peto. vivo dederam, post fata reposco.
Vt dolor unius Danaos pervenit ad omnes;
Aulidaque Euboicam complerunt mille carinæ;
Exspectata diu, nulla, aut contraria classi
Flamina erant: duræque jubent Agamemnona sortes
Immeritam sævę natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor: divisque irascitur ipsis:
Atque in rege, tamen pater est. ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, fassoque ignoscat Atrides;
Difficilem tenui sub iniquo judice caussam.
Hunc tamen utilitas populi fraterque datique
Summa movet sceptri; laudem ut cum sanguine penset.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, sed astu
Decipienda fuit. quo si Telamonius isset,
Orba suis essent etiam nunc lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces:
Visaque & intrata est altæ mihi curia Trojæ.
Plenaque adhuc erat illa viris. interritus egi
Quam mihi mandarat communis Græcia caussam,
Accusoque Parin: prædamque, Helenamque reposco:
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuere sub illo,
Vix tenuere manus (scis hæc Menelaë) nefandas,
Primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora est, quæ consilioque manuque
Vtiliter feci spatiosi tempore belli.
Post acies primas, urbis se mœnibus hostes
Continuere diu: nec aperti copia Martis
Vlla fuit. decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil nisi prœlia nosti?
Quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris;
Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
Consolor socios; ut longi tædia belli
Mente ferant placida: doceo quo simus alendi,
Armandique modo: mittor quo postulat usus.
Ecce Iovis monitu deceptus imagine somni
Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille potest autore suam defendere vocem.
Non sinat hoc Ajax: delendaque Pergama poscat:
Quodque potest pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det, quod vaga turba sequatur:
Non erat hoc nimium, numquam nisi magna loquenti.

Quid.

Quid quod & ipse fugit? vidi, puduitque videre;
Cum tu terga dares, inhonestaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat, ô focii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipse disertum
Fecerat, aversos profuga de classe reduxi:
Convocat Atrides socios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quidquam
Audet: & ausus erat reges incessere dictis
Thersites; etiam per me haud impune protervus.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hostem:
Amissamque mea virtutem voce reposco.
Tempore ab hoc, quodcumque potest fecisse videri
Fortiter iste; meum est: qui dantem terga retraxi.
Denique de Danais quis te laudatve petitve?
At sua Tydides mecum communicat acta:
Me probat: & socio semper confidit Vlysse.
Est aliquid de tot Grajorum millibus, unum
A Diomede legi. nec me sors ire jubebat:
Sed tamen & spreto noctisque, hostisque periclo,
Ausum eadem quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo. non ante tamen, quam cuncta coëgi
Prodere. & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognoram: nec, quid specularer, habebam:
Et jam promissa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eo; petii tentoria Rhesi:
Inque suis ipsum castris, comitesque peremi:
Atque ita captivo victor, votisque potitus,
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis;
Arma negate mihi. fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devastata meo? cum multo sanguine fudi
Cœranon, Iphitidenque, Alastoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Pritanimque,
Exitioque dedi cum Pheridamante Thoona,
Et Charopen, fatisque immitibus Ennomon actum:
Quique minus celebres nostra sub mœnibus urbi
Procubuere manu. sunt & mihi vulnera, cives,
Ipso pulchra loco. nec vanis credite verbis.
Aspicite en (vestemque manu diduxit) & hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios: & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert; si se pro classe Pelasga
Arma tulisse refert contra Troasque, Iovemque?

Confiteorque, tulit: neque enim benefacta maligne
Detrectare mecum est; modo ne communia solus
Occupet, atque aliquem nobis quoq; reddat honorē.
Reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis
Troas ab arsuris cum defensore carinis.
Ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis
Se putat; oblitus regisque, ducisque, meique;
Nonus in officio & prælatus munere sortis.
Sed tamen eventus vestræ, fortissime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illius: quo Grajûm murus Achilles
Procubuit. nec me lacrymæ, luctusque, timorque
Tardarunt, quin corpus humo sublime referrem
His humeris: his inquā humeris ego corpus Achillis
Et simul arma tuli: quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi quæ valeant in talia pondera vires:
Est animis certe vestros sensurus honores.
Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambitiosa suo fuit, ut cœlestia dona,
Artis opus tantæ, rudis & sine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cælamina novit,
Oceanum, & terras, cumque alto sidera cœlo,
Pleïadasque, Hyadasque, immunemque æquoris Arcton,
Diversasque urbes, nitidumque Orionis ensem.
Postulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quod me duri fugientem munera belli
Arguit incepto serum accessisse labori,
Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
Si simulasse vocas crimen; simulavimus ambo.
Si mora pro culpa est; ego sum maturior illo.
Me pia detinuit conjux: pia mater Achillem:
Primaque sunt illi data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, si jam nequeam defendere crimen;
Cum tanto commune viro. deprensus Vlyssis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis, Vlysses.
Neve in me stolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. an falso Palamedem crimine turpe est
Accusasse mihi? vobis damnasse decorum?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit: nec vos audistis in illo
Crimina. vidistis: pretio quæ objecta patebant.
Nec, Pœantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
Esse reus merui. crimen defendite vestrum:
(Consensistis enim) nec me suasisse negabo;
Vt se subtraheret bellique viæque labori,

Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit, & vivit. non hæc sententia tantum
Fida,sed & felix cum sit, facit esse fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt;
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit:
Eloquioque virum,morbisque,iraque furentem
Molliet: aut aliqua producet callidus arte.
Ante retro Simois fluet: & sine frondibus Ide
Stabit,& auxilium promittet Achaia Trojæ:
Quam cessante meo pro vestris pectore rebus
Ajacis stolidi Danais sollertia prosit.
Sis licet infestus sociis, regique, mihique
Dure Philoctete; licet exsecrere, meumque
Devoveas sine fine caput; cupiasque dolenti
Me tibi forte dari; nostrumque haurire cruorem;
Vtque tui mihi,sic fiat tibi copia nostri:
Te tamen aggrediar: mecumque reducere nitar.
Tamque tuis potiar (faveat fortuna) sagittis;
Quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus;
Quam responsa desim, Trojanaque fata retexi:
Quam rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
Hostibus è mediis. & se mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
Fortis ubi est Ajax: ubi sunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Vlysses
Ire per excubias, & se committere nocti?
Perque feros enses; non tantum mœnia Trojæ,
Verum etiam summas arces intrare; suaque
Eripere æde deam: raptamque efferre per hostes?
Quæ nisi fecissem: frustra Telamone creatus
Gestasset læva taurorum tergora septem.
Illa nocte mihi Trojæ victoria parta est:
Pergama tunc vici; cum vinci posse coëgi.
Desine Tydiden,vultuque,& murmure nobis
Ostentare meum. pars est sua laudis in illo.
Nec tu, cum socia clypeum pro classe tenebas:
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
Esse; nec indomitæ deberi præmia dextræ;
Ipse quoque hæc peteret: peteret moderatior Ajax,
Eurypilusque ferox, claroque Andremone natus:
Nec minus Idomeneus, patriaque creatus eadem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ:
Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
Consiliis cessere meis. tibi dextera bello
Vtilis; ingenium est,quod eget moderamine nostro,
Tu vires sine mente geris: mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum

Eligit Atrides, tu tantum corpore prodes;
Nos animo. quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto est dux milite major;
Tantum ego te supero, nec non in corpore nostro
Pectora sunt potiora manu. vigor omnis in illis.
At vos ô proceres vigili date præmia vestro;
Proque tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
Iam labor in fine est. obstantia fata removi:
Altaque posse capi faciendo Pergama cepi.
Per spes nunc socias, casuraque mœnia Troum,
Perque Deos oro, quos hosti nuper ademi;
Per, si quid superest, quod sit sapienter agendum;
Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum est
Si Trojæ fatis aliquid restare putatis;
Este mei memores: aut si mihi non datis arma;
Huic date. & ostendit signum fatale Minervæ.
Mota manus procerum est: & quid facundia posset
Tum patuit; fortisque viri tulit arma disertus.
Hectora qui solus, qui ferrum, ignesque, Iovemque
Sustinuit toties; unam non sustinet iram:
Invictumque virum vicit dolor. arripit ensem:
Et meus hic certe est: an & hunc sibi poscit Vlysses?
Hoc, ait, utendum est in me mihi: quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quisquam Ajacem possit superare, nisi Ajax.
Dixit, & in pectus, tum demum vulnera passum,
Qua patuit ferro, letalem condidit ensem.
Nec valuere manus infixum educere telum.
Expulit ipse cruor: rubefactaque sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque viroque
Inscripta est foliis: hæc nominis, illa querelæ.
Victor ad Hypsipyles patriam, clarique Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Transierat. tandem portu, votoque potitus
Vela dat; ut referat Tirynthia tela sagittas.
Quæ postquam ad Grajos domino comitante revexit;
Imposita est sero tandem manus ultima bello.
Troja simul, Priamusque cadunt. Priameia conjux
Perdidit infelix hominis post omnia formam:
Externasque novo latratu terruit auras.
Longus in angustum qua clauditur Hellespontus,
Ilion ardebat (neque adhuc consederat ignis)
Exiguumque senis Priami Iovis ara cruorem
Combiberat: tractisque comis antistita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.

Dardanidas matres patriorum signa deorum
Dum licet amplexas, succensaque templa tenentes
Invidiosa trahunt victores præmia Graji.
Mittitur Astyanax illis de turribus; unde
Pugnantem pro se proavitaque regna tuentem,
Sæpe videre patrem monstratum à matre solebat.
Iamque viam suadet Boreas; flatuque secundo
Carbasa mota sonant; jubet uti navita ventis.
Troja vale, rapimur, clamant. dant oscula terræ
Troades: & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Vltima conscendit classem, miserabile visu,
In mediis Hecube natorum inventa sepulcris.
Prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem
Dulichiæ traxere manus. tamen unius hausit,
Inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem
Inferias inopes, crinem, lacrymasque relinquit.
Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Bistoniis habitata viris. Polymnestoris illic
Regia dives erat: cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiisq; removit ab armis.
Consilium sapiens: sceleris nisi præmia, magnas
Adjecisset opes; animi irritamen avari.
Vt cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
Rex Thracum: juguloque sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent;
Exanimem scopulo subjectas misit in undas.
Littore Threicio classem religarat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus mitior esset.
Hic subito, quantus cum viveret esse solebat;
Exit humo late rupta: similisque minanti
Temporis illius vultum referebat Achilles;
Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresque mei disceditis, inquit, Achivi?
Obrutaque est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite. utque meum non sit sine honore sepulcrum,
Placat Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit: & immiti sociis parentibus umbræ
Rapta sinu matris quam jam prope sola fovebat;
Fortis, & infelix, & plusquam fœmina, virgo
Ducitur ad tumulum: diroque fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
Admota est; sensitque sibi fera sacra parari;
Vtque Neoptolemum stantem, ferrumque tenentem,
Vtque suo vidit figentem lumina vultu;
Vtere jamdudum generoso sanguine, dixit:
Nulla mora est, aut tu jugulo, vel pectore telum
Conde

Conde meo: jugulumque simul, pectusque retexit.
Scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere posset:
Mater obest, minuitque necis mihi gaudia; quamvis
Non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.
Vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
Este procul; si justa peto: tactuque viriles
Virgineo removete manus. acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis;
Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
Verba movent oris, Priami vos filia regis
Nunc captiva rogat; genitrici corpus inemptum
Reddite: neve auro redimat jus triste sepulcri,
Sed lacrymis. tunc, cum poterat, redimebat & auro.
Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. ipse etiam flens, invitusque sacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata novissima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cum caderet; castique decus servare pudoris.
Troades excipiunt; deploratosque recensent
Priamidas, & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt virgo, teque ô modo regia conjux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala sors: quam victor Vlysses
Esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu
Ediderat. dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natisque, viroque,
Huic quoque dat lacrymas; lacrymas in vulnera fundit:
Osculaque ore tegit: consuetaque pectora plangit:
Canitiemque suam concreto in sanguine verrens,
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim superest?) dolor ultime matris;
Nata jaces: videoque meum tua vulnera pectus.
Et ne perdiderim quemquam sine cæde meorum;
Tu quoque vulnus habes. at te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidisti & fœmina ferro.
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Trojæ, nostrique orbator Achilles,
At postquam cecidit Paridis Phœbique sagittis;
Nunc certe, dixi, non est metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. cinis ipse sepulti
In genus hoc sævit: tumulo quoque sensimus hostem.
Æacidæ fœcunda fui, jacet Ilion ingens;

Eventuque gravi finita est publica clades,
Sed finita tamen. soli mihi Pergama restant:
In cursuque meus dolor est. modo maxima rerum,
Tot generis, natisque potens, nuribusque, viroque,
Nunc trahor exul, inops, tumulis avulsa meorum,
Penelopæ munus. quæ me data pensa trahentem
Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hectoris illa est
Clara parens: hæc est, dicet, Priameïa conjux.
Postque tot amissos tu nunc, quæ sola levabas
Maternos luctus, hostilia busta piasti.
Inferias hosti peperi. quo ferrea resto?
Quidve moror? quo me servas annosa senectus?
Quo di crudeles, nisi uti nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis posse putaret
Felicem Priamum post diruta Pergama dici?
Felix morte sua est: nec te, mea nata, peremptam
Aspicit: & vitam pariter, regnumque reliquit.
At puto funeribus dotabere regia virgo:
Conderturque tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc est fortuna domus; tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque haustus arenæ.
Omnia perdidimus: superest, cur vivere tempus
In breve sustineam, proles gratissima matri
Nunc solus, quondam minimus de stirpe virili;
Has datus Ismario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere. & sparsos immiti sanguine vultus?
Dixit: & ad littus passu procedit anili,
Albentes lacerata comas. Date Troades urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
Aspicit ejectum Polydori in littore corpus:
Factaque Threiciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lacrymasque introrsus obortas
Devorat ipse dolor. duroque simillima saxo
Torpet, & adversa figit modo lumina terra:
Interdum torvos sustollit ad æthera vultus:
Nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati;
Vulnera præcipue: seque armat, & instruit ira.
Qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
Ulcisci statuit: pœnæque in imagine tota est.
Utque furit catulo lactente orbata leæna;
Signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem:
Sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram;
Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
Vadit ad artificem diræ Polymnestora cædis:
Colloquiumque petit: nam se monstrare relictum

Velle

Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odrysius: prædæque assuetus amore;
In secreta venit. tum blando callidus ore
Tolle moras Hecube, dixit: da munera nato,
Omne fore illius quod das, quod & ante dedisti
Per superos juro. spectat truculenta loquentem,
Falsaque jurantem: tumidaque exæstuat ira.
Atque ita correpto, captivarum agmina matrum
Invocat: & digitos in perfida lumina condit,
Expilatque genis oculos (facit ira valentem)
Immergitque manus: fœdataque sanguine sonti
Non lumen (neque enim superest) loca luminis haurit.
Clade sui Thracum gens irritata tyranni
Troada telorum lapidumque incessere jactu
Cœpit. at hæc missum rauco cum murmure saxum
Morsibus insequitur: rictuque in verba parato
Latravit conata loqui. locus exstat, & ex re
Nomen habet: veterumque diu memor illa malorũ,
Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.
Illius, Troasque suos, hostesque Pelasgos,
Illius fortuna deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipsa Iovis conjuxque, sororque,
Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

NOn vacat Auroræ, quamquam iisdem faverat armis;
Cladibus, & casu Trojæque, Hecubæque moveri.
Cura Deam proprior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi: Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
Vidit. & ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat: latuitque in nubibus æther.
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedignata Iovis lacrymisque has addere voces:
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
(Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
Diva tamen veni. non ut delubra, diesque
Des mihi sacrificos, caliturasque ignibus aras.
Si tamen aspicias quantum tibi fœmina præstem;
Tum cum luce nova, noctis confinia servo:
Præmia danda putes. sed non ea cura: neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei, venio. qui fortia frustra
Pro patruo tulit arma suo: primisque sub annis
Occidit à forti (sic dî voluistis) Achille.
Da precor huic aliquem, solatia mortis, honorem,
Summe deûm rector: maternaque vulnera leni.

Iupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecere diem. veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum
Densatur: faciemque capit, sumitque colorem
Atque animum ex igni. levitas sua præbuit alas.
Et primo similis volucri, mox vera volucris
Insonuit pennis. pariter sonuere sorores
Innumeræ: quibus est eadem natalis origo.
Terque rogum lustrant: & consonus exit in auras
Ter plangor, quarto seducunt castra volatu.
Tunc duo diversa populi de parte feroces
Bella gerunt. rostrisque & aduncis unguibus iras
Exercent: alasque, adversaque pectora lassant.
Inferiæque cadunt cineri cognata sepulto
Corpora: seque viro forti meminere creatas.
Præpetibus subitis nomen facit autor; ab illo
Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
Signa: parentali moriturae morte rebellant.
Ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
Luctibus est Aurora suis intenta, piasque
Nunc quoque dat lacrymas: & toto rorat in orbe.

Non tamen eversam Trojæ cum mœnibus esse
Spem quoq; fata sinunt. sacra, & sacra altera pa-
Fert humeris venerabile onus Cythereïus heros: (trē
De tantisque opibus prædam pius eligit illam;
Ascaniumque suum, profugaque per æquora classe
Fertur ab Antandro: sceleratque littora Thracum,
Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linquit, & utilibus ventis, æstuque secundo
Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbus
Rite colebatur, temploque domoque recepit:
Vrbemque ostendit, delubraque nota, duasque
Latona quondam stirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoque in thura profuso,
Cæsarumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: positisque tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc pius Anchises: O Phœbi lecte Sacerdos,
Fallor? an & natum, cum primum hæc mœnia vidi,
Bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens & tristis, ait: Non falleris heros
Maxime: vidisti natorum quinque parentem,
Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat)

Pæne

Pæne vides orbum: quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber
Fœmineæ stirpi voto majora fideque
Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
In segetem, laticemque meri, baccamque Minervæ
Transformabantur: divesque erat usus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus usus
Abstrahit invitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam cœlesti munere gentem.
Effugiunt quo quæque potest; Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita est.
Miles adest: & ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas consortia corpora pœnæ
Dedidit: & timido posses ignoscere fratri.
Non hîc Æneas, non qui defenderet Andron
Hector erat: per quos decimum durastis in annum.
Iamque parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater fer opem dixere: tulitque
Muneris autor opem. (si miro perdere more
Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint potui scire, aut nunc dicere possum.
Summa mali nota est: pennas sumpsere: tuæque
Conjugis in volucres niveas abiere columbas.
Talibus, atque aliis postquam convivia dictis
Implerunt, mensa somnum petiere remota.
Cumque die surgunt: adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataque jussit
Littora. prosequitur rex: & dat munus ituris:
Anchisæ sceptrum, chlamydem, pharetramq; nepoti:
Craterem Æneæ, quem quondam miserat illi
Hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses: fabricaverat Alcon
Myleus: & longo cælaverat argumento.
Vrbs erat: & septem posses ostendere portas.
Hæ pro nomine erant: & quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exsequiæ, tumulique, ignesque, rogique,
Effusæque comas & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoque flere videntur,
Siccatosque queri fontes. sine frondibus arbor
Nuda riget: lambunt arentia saxa capellæ.
Ecce facit mediis natas ab Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto;
Illam

Illam, demisso per fortia pectora telo
Pro populo cecidisse suo; pulcrisque per urbem
Funeribus ferri; celebrique in parte cremari:
Tum de virginea geminos exire favilla,
Ne genus intereat, juvenes; quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
HActenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus inaurato crater erat asper achanto.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt.
Dantque sacerdoti custodem thuris acerram:
Dant pateram, claramq; auro, gemmisque coronam.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuere; locique
Ferre diu nequiere Iovem: centumque relictis
Vrbibus: Ausonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatque viros: Strophadumque receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëllo.
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samumque,
Neritiasque domos, regnum fallacis Vlyssei,
Prætereunt vecti: certatam lite deorum
Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
Iudicis; Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est:
Vocalemque sua terram Dodonida quercu,
Chaoniosque sinus. ubi nati rege Molosso
Impia subjectis fugere incendia pennis.
PRoxima Phæacum felicibus obsita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, simulataque Troja tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitis prædixerat, intrant
Sicaniam: tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos versa est Pachynos ad Austros:
Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: ad Arctos
Æquoris expertes spectat Boreamque Peloros.
Hanc subeunt Teucri remis, æstuque secundo.
Sub noctem potitur Zanclæa classis arena.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infestat. vorat hæc raptas revomitque carinas:
Illa feris atram canibus succingitur alvum;
Virginis ora gerens. & (si non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
Ibat: & elusos juvenum narrabat amores.
Cui dum pectendos præbet Galatea capillos;
Talibus alloquitur referens suspiria dictis:
Te tamen ô virgo genus haud immite virorum

Expetit: utque facis, potes his impune negare.
At mihi cui pater est Nereus, quam cærula Doris
Enixa est; quæ sum turba quoque tuta sororum;
Non nisi per luctus licuit Cyclopis amorem
Effugere: & lacrymæ vocem impediêre loquentis.
Quas ubi marmoreo detersit pollice virgo;
Et solata deam est; Refer ô carissima, dixit:
Neve tui caussam tege (sum tibi fida) doloris.
Nereis his contra resecuta Cratæide natam est.
Acis erat Fauno, Nymphaque Simethide cretus,
Magna quidem patrisque sui; matrisq; voluptas,
Nostra tamen major. nam me sibi junxerat uni
Pulcher: & octonis iterum natalibus actis
Signarat teneras dubia lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec si quæsieris odium Cyclopis, amorve
Acidis in nobis fuerit præstantior, edam.
Par utrumque fuit. prô quanta potentia regni
Est Venus alma tui! nempe ille immitis, & ipsis
Horrendus sylvis, & visus ab hospite nullo
Impune, & magni cum dîs contemptor Olympi;
Quid sit amor sentit: nostrique cupidine captus
Uritur; oblitus pecorum, antrorumque suorum.
Iamq; tibi formæ, jamque est tibi cura placendi:
Iam rigidos pectis rastris Polypheme capillos:
Iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam:
Et spectare feros in aqua, & componere vultus.
Cædis amor, feritasque, sitisque immensa cruoris
Cessant: & tutæ veniunt, abeuntque carinæ.
Telemus interea Siculum delatus in æquor,
Telemus Eurymedes, quem nulla fefellerat ales;
Terribilem Polyphemon adit; lumenq; quod unum
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Vlysses.
Risit, & O vatum stolidissime, falleris, inquit;
Altera jam rapuit. sic frustra vera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti littora passu
Degravat: aut fessus sub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus adscendit Cyclops: mediusq; resedit:
Lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ.
Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
Ante pedes posita est, antennis apta ferendis;
Sumptaq; arundinibus compacta est fistula centum;
Senserunt toti pastoria sibila montes:
Senserunt undæ. latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio residens procul, auribus hausi
Talia dicta meis, auditaque verba notavi:

Candi-

Candidior folio nivei Galatea ligustri,
Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascivior hædo,
Lævior assiduo detritis æquore conchis,
Solibus hibernis, æstiva gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva,
Mollior & cygni plumis & lacte coacto.
Et, si non fugias, riguo formosior horto.
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosa quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis virgis & vitibus albis,
His immobilior scopulis, violentior amne,
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, feta truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro:
Et, (quod præcipue, si possem, demere vellem,)
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verum etiam ventis, volucrique fugacior aura.
At, bene si noris, pigeat fugisse: morasque
Ipsa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra; quibus nec sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ: tibi & has servamus, & illas.
Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunaque non solum nigro liventia succo,
Verum etiam generosa, novasque imitantia ceras.
Nec tibi castaneæ me conjuge, nec tibi deerunt
Arbutei foetus. omnis tibi serviet arbos. (errant:
Hoc pecus omne meum est: multæ quoq; vallibus
Multas sylva tegit: multæ stabulantur in antris.
Nec, si forte roges, possem tibi dicere, quot sint:
Pauperis est numerare pecus. de laudibus harum
Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
Vt vix sustineant distentum cruribus uber.
Sunt foetura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi semper adest niveum. pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantum
Munera contingent, damæ, leporesque, capræque,
Parque columbarum, demptusque cacumine nidus:
Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
Inter se similes, vix ut dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus ursæ.

Inveni: & dixi, Dominæ servabimus istos.
Iam modo cæruleo nitidum caput exfere ponto,
Iam Galatea veni: nec munera despice nostra.
Certe ego me novi, liquidæque in imagine vidi
Nuper aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.
Aspice sim quantus. non est hoc corpore major
Iupiter in cœlo, (nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Iovem) coma plurima torvos
Prominet in vultus, humerosq; ut lucus obumbrat.
Nec mea quod rigidis horrent densissima setis
Corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor:
Turpis equus; nisi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres: ovibus sua lana decori est.
Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ.
Vnum est in media lumen mihi fronte, sed instar
Ingentis clypei. quid? non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in vestro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do socerum. tantum miserere, precesque
Supplicis exaudi. tibi enim succumbimus uni.
Quique Iovem & cœlum sperno, & penetrabile fulmen,
Nerei te veneror, tua fulmine sævior ira est.
Atque ego contemptus essem patientior hujus;
Si fugeres omnes. sed cur, Cyclope repulso,
Acin amas? præfersque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque sibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea tibi; modo copia detur,
Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
Viscera viva traham: divulsaque membra per agros,
Perque tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
Vror enim: læsusque exæstuat acrius ignis:
Cumque suis videor translatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo. nec tu Galatea moveris.
Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)
Surgit: &, ut taurus vacca furibundus adempta,
Stare nequit: sylvaque & notis saltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt, atque Acin: Videoque exclamat: & ista
Vltima sit, faciam, Veneris concordia vestræ.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit; clamore perhorruit Ætna.
Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.
Terga fugæ dederat conversa Simethius heros:
Et fer opem Galatea, precor; mihi ferte parentes,
Dixerat: & vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops: partemque è monte revulsam
Mittit, & extremus quamvis pervenit ad illum
Angu-

Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri solùm per fata licebat,
Fecimus; ut vires assumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evanescere cœpit.
Fitque color primo turbati fluminis imbre:
Purgaturque mora. tum moles tacta dehiscit:
Vivaque per rimas, proceraque surgit arundo:
Osque cavum saxi sonat exsultantibus undis.
Miraque res, subito media tenus exstitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis.
Qui, nisi quod major; quod toto cærulus ore est;
Acis erat. & sic quoque erat tamen Acis in amnem
Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.

Desierat Galatea loqui: cœtuque soluto
Discedunt: placidisque natant Nereïdes undis.
Scylla redit: neque enim medio se credere ponto
Audet: & aut bibula sine vestibus errat arena;
Aut ubi lassata est, seductos nacta recessus
Gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda.
Ecce fretum scindens alti novus incola ponti
Nuper in Euboica versis Anthedone membris
Glaucus adest: visæque cupidine virginis ardet:
Et quæcunque putat fugientem posse morari,
Verba refert: fugit illa tamen: veloxque timore
Pervenit in summum positi prope littora montis.
Ante fretum est ingens apicem collectus in unum
Longa sub arboribus convexus ad æquora vertex.
Constitit hic: & tuta loco, monstrumne, deusne
Ille sit ignorans, admiraturque colorem,
Cæsariemque humeros, subjectaque terga tegentem,
Vltimaque excipiat, quod tortilis inguina piscis.
Sensit: & innitens, quæ stabat proxima moli,
Non ego prodigium, nec sum fera bellua, virgo,
Sed deus, inquit, aquæ: nec majus in æquore Proteus
Ius habet, & Triton: Athamantiadesque Palæmon.
Ante tamen mortalis eram: sed scilicet altis
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis.
Nam modo ducebam ducentia retia pisces:
Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morsu lædere juvencæ:
Nec placidæ carpsistis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos sedula flores:
Non data sunt capiti genialia serta: nec unquam
Falciferæ secuere manus. ego primus in illo
Cespite consedi, dum lina madentia sicco.

Vtque recenserem captivos ordine pisces;
Insuper exposui, quos aut in retia casus,
Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res similis fictæ : sed quid mihi fingere prodest?
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et motare latus ; terraque ut in æquore niti.
Dumq; moror,mirorq; simul, fugit omnis in und
Turba suas:dominumq; novum,littusq; relinqu
Obstupui: dubiusque diu,quæ caussa requiro:
Num deus hæc aliquis, num succus fecerit herba
Quæ tamen has , inquam , vires habet herba ? n
nuque
Pabula decerpsi: decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura succos:
Cum subito trepidare intus præcordia sensi;
Alteriusque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui restare diu:repetendaque nunquam
Terra vale dixi: corpusque sub æquore mersi.
Dî maris exceptum socio dignantur honore:
Vtque mihi quæcunq; ferant mortalia demant,
Oceanum,Tethynque rogant. ego lustror ab illis:
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
Nec mora:diversis lapsi de partibus amnes
Totaque vertuntur supra caput æquora nostrum.
Hactenus acta tibi possum memoranda referre:
Hactenus & memini : nec mens mea cætera sensit
Quæ postquam rediit; alium me corpore toto
Ac fueram nuper,nec eundem mente recepi.
Hanc ego tum primum viridi ferrugine barbam,
Cæsariemque meam, quam longa per æquora ver
Ingentesque humeros , & cærula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata novissima pisce.
Quid tamen hæc species,quid dîs placuisse marin
Quid juvat esse deum,si tu non tangeris istis ?
Talia dicentem,dicturum plura reliquit
Scylla deum. furit ille , irritatusque repulsa
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

PVBL

PVBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XIV.

IAmque giganteis injectam faucibus Ætnam,
Arvaq; Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri
Nescia, nec quidquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclen, adversaque mœnia Rhegi,
Navifragumq; fretum gemino quod littore pressum
Ausoniæ Siculæque tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
Sole satæ Circes, variarum plena ferarum.
Quam simul aspexit; dicta, acceptaque salute,
Diva, Dei miserere, precor: nam sola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modo dignus) amorem.
Quanta sit herbarum, Titani, potentia nulli
Quam mihi cognitius; qui sum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi sit caussa furoris;
Littore in Italico, Messenia, mœnia contra
Scylla mihi visa est. pudor est promissa, precesque,
Blanditiasque meas, contemptaque verba referre.
At tu sive aliquod regnum est in carmine; carmen
Ore move sacro: sive expugnantior herba est;
Vtere tentatis operosæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, sanesque hæc vulnera mando:
Fineque nil opus est. partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium; seu caussa est hujus in ipsa;
Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
Talia verba refert: Melius sequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
Dignus eras: ultro poteras certeque rogari:
Et, si spem dederis; mihi crede, rogaberis ultro.
Ne dubites: adsitque tuæ fiducia formæ.
En ego cum dea sim, nitidi cum filia solis;
Carmine cum tantum, tantũ quoq; gramine possim;
Vt tua sim, voveo. spernentem sperne: sequenti
Redde vices: unoque duas ulciscere facto.
Talia tentanti, Prius, inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ;
Sospite quam Scylla nostri mutentur amores.

Indignata dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet, amans; iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt. Venerisque offenſa repulſ
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit: & tritis Hecateïa carmina miſcet,
Cærulaque induitur velamina: perque ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula:
Oppoſitumque petens contra Zanclea ſaxa
Rhegion, ingreditur ferventeſque æſtibus unda
In quibus, ut ſolida ponit veſtigia terra,
Summaque decurrit pedibus ſuper æquore ſiccis
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quo ſe referebat ab æſtu
Et maris & cœli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras;
Hunc dea prævitiat: portentificiſque venenis
Inquinat. hic preſſos latices radice nocenti
Spargit: & obſcurum verborum ambage novoru
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediaque tenus deſcenderat alvo;
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit. ac primò credens non corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterva canum. ſed quos fugit, attrahit u
Et corpus quærens femorum, crurumq;, pedumq
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis,
Statque canum rabies: ſubjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis, uteroque exſtante coërcet.

FLevit amans Glaucus: nimiumque hoſtiliter
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit: cumque eſt data copia primu
In Circes odium ſociis ſpoliavit Vlyſſem.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas;
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus exſ
Transformata foret. ſcopulum quoque navita vi

HVnc ubi Trojanæ remis avidamque Charybd
Evicere rates; cum jam prope littus adeſſen
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Ænean illic animoque domoque,
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti,
Sidonis; inque pyra ſacri ſub imagine facta
Incubuit ferro, deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad ſedes Erycis fidumque relatus Aceſten,
Sacrificat: tumulumque ſui genitoris honorat.
Quaſque rates Iris Iunonia pæne cremarat,
Solvit: & Hippotadæ regnum, terraſque calenti
Sulfure fumantes, Acheloidumque relinquit

Sirenum scopulos, orbataque præside pinus.
Inarimen, Prochytenque legit, sterilique locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas.
Quippe deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ;
In deforme viros animal mutavit: ut iidem
Dissimiles homini possent, similesque videri.
Membraque contraxit: naresque à fronte remissas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Misit in has sedes. nec non prius abstulit usum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
Posse queri tantum rauco stridore reliquit.
HAs ubi præteriit, & Parthenopeia dextra
Mœnia deseruit; læva de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta palustribus undis
Littora Cumarum, vivacisque antra Sibyllæ
Intrat: &, ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis.
Elysiasque domos, & regna novissima mundi
Me duce cognosces, simulacraque cara parentis.
Invia virtuti nulla est via. dixit: & auro
Fulgentem ramum sylva Iunonis Avernæ
Monstravit: jussitque suo divellere trunco.
Paruit Æneas. & formidabilis Orci
Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoq; jura locorum;
Quæque novis essent adeunda pericula bellis.
Inde ferens lassos adverso tramite passus,
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit;
Seu dea tu præsens, seu dis gratissima, dixit;
Numinis instar eris semper mihi: meque fatebor
Muneris esse tui. quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis evectus ad auras,
Templa tibi statuam: tribuam tibi thuris honores.
Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
Nec dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput. neu nescius erres;
Lux æterna mihi, cituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit; Elige, ait, virgo Cumæa, quid optes:

Optatis potiere tuis. ego pulveris hausti
Ostendens cumulum, quod haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit ut peterem juvenes quoq; protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamque juventam,
Si Venerem paterer. contempto munere Phœbi
Innuba permaneo. sed jam felicior ætas
Terga dedit: tremuloque gradu venit ægra senectus;
Quæ patienda diu est. nam jam mihi sæcula septem
Acta vides: superest, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum messes, tercentum musta videre.
Tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
Longa dies faciet: consumptaq; membra senecta,
Ad minimum redigentur onus. nec amata videbor,
Nec placuisse Deo. Phœbus quoq; forsitan ipse
Vel non agnoscet; vel dilexisse negabit.
Vsque adeo mutata ferar: nullique videnda,
Voce tamen noscar. vocem mihi fata relinquent.

Talia convexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboicam Stygiis emersit in urbem
Troïus Æneas: sacrisque ex more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoque substiterat post tædia longa laborum
Neritius Macareus; comes experientis Vlyssei.
Desertum quondam mediis in rupibus Ætnæ
Noscit Achæmeniden: improvisoque repertum
Vivere miratus, Quis te casusve, deusve
Servat Achæmenide? cur, inquit, barbara Grajum
Prora vehit? petitur vestra quæ terra carina?
Talia quærenti, jam non hirsutus amictu,
Iam suus, & spinis conserto tegmine nullis,
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
Aspiciam fluidos humano sanguine rictus;
Hæc mihi si potior domus est, Ithacique carina;
Si minus Æneam veneror genitore, nec unquam
Esse satis potero. præstem licet omnia, gratus.
Quod loquor, & spiro; cœlumque, & lumina Solis
Aspicio. (possumne ingratus, & immemor esse?)
Ille dedit. quod non anima hæc Cyclopis in ora
Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam;
Vt tumulo, aut certe non illa condar in alvo.
Quid mihi tunc animi, nisi si timor abstulit omnem
Sensum animumq;, fuit; cum vos petere alta relictus
Æquora conspexi? volui inclamare: sed hosti
Prodere me timui: vestræ quoq; clamor Vlyssis
Pæne rati nocuit. vidi cum monte revulsum
Immanem scopulum medias permisit in undas.
Vidi iterum veluti tormenti viribus acta

Vasta

Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
Et ne deprimeret fluctusve lapisve carinam,
Pertimui. jam me non esse oblitus in illa.
Vt vero fuga vos ab acerba morte reduxit;
Ille quidem totam gemebundus obambulat Ætnam,
Pertentatque manu sylvas, & luminis orbus
Rupibus incursat: fœdataque brachia tabo,
In mare protendens, gentem exsecratur Achivam,
Atque ait: O si quis referat mihi casus Vlyssem,
Aut aliquem ex sociis, in quem mea sæviat ira,
Viscera cujus edam, cujus viventia dextra
Membra mea laniem, cujus mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus;
Quam nullum, aut leve sit damnum mihi lucis ademptæ!
Hæc & plura ferox. me luridus occupat horror;
Spectantem vultus, etiamnum cæde madentes,
Crudelesque manus, & inanem luminis orbem,
Membraque, & humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos; minimum tamen ipsa doloris:
Et jam prensurum, jam nunc mea viscera rebar
In sua mersurum: mentique hærebat imago
Temporis illius; quo vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Cum super ipse jacens, hirsuti more leonis,
Visceraque, & carnes, cumque albis ossa medullis,
Semianimesque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invasit. stabam sine sanguine mœstus,
Mandentemque videns, ejectantemq; cruentas
Ore dapes, & frusta mero glomerata vomentem.
Talia fingebam misero mihi fata parari:
Perque dies multos latitans, omnemq; tremiscens
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusq; moriri,
Glande famem pellens, & mista frondibus herba;
Solus inops, exspes, leto pœnæque relictus,
Hanc procul adspexi longo post tempore navem:
Oravique fugam gestu, ad littusque cucurri:
Et movi: Grajumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum est credita ponto.
Æolon ille refert Tusco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis inclusos tergo (memorabile munus)
Dulichium sumpsisse ducem: flatuque secundo
Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam:
Proxima post nonam cum sese Aurora moveret;
Invidia socios, prædæque cupidine victos.

Esse

Eſſe ratos aurum, dempſiſſe ligamina ven
Cum quibus ille retro, per quas modo ven
Æoliique ratem portus repetiſſe tyranni.
Inde Lami veterem Læſtrygonis, inquit, i
Venimus. Antiphates terra regnabat in il
Miſſus ad hunc ego ſum, numero comita
Vixque fuga quæſita ſalus, comitique, mih
Tertius è nobis Læſtrygonis impia tinxit
Ora cruore ſuo : fugientibus inſtat, & ag
Concitat Antiphates. coëunt, & ſaxa trab
Conjiciunt: merguntque viros, merguntq
Vna tamen, quæ nos ipſumque vehebat V
Effugit. amiſſa ſociorum parte, dolentes,
Multaque conqueſti, terris allabimur illis
Quas procul hinc cernis. procul hinc, n
videnda
Inſula viſa mihi. neque ô juſtiſſime Tro
Nate dea (neque enim finito Marte vocan
Hoſtis es Ænea) moneo, fuge littora Circ
Nos quoque Circæo religata in littore p
Antiphatæ memores, immanſuetique Cyc
Ire negabamus ; vel tecta ignota ſubire.
Sorte ſumus lecti. ſors me, fidumque Pol
Eurylochumque ſimul, nimiiq; Elpenora
Biſque novem ſocios Circæa ad mœnia
Quæ ſimul attigimus, ſterimuſq; in lim
Mille lupi, miſtique lupis urſique leæque
Occurſu fecere metum: ſed nulla timenda
Nullaque erat noſtro factura in corpore v
Quin etiam blandas movere per aëra ca
Noſtraque adulantes comitant veſtigia, d
Excipiunt famulæ, perque atria marmore
Ad dominam ducunt. pulcro ſedet illa re
Sublimi ſolio: pallamque induta nitente
Inſuper aurato circumvelatur amictu.
Nereïdes, Nymphæque ſimul, quæ vellera
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia d
Gramina diſponunt: ſparſoſque ſine ordi
Secernunt calathis, variiſque coloribus h
Ipſa quod hæ faciunt opus exigit : ipſa q
Quoque ſit in folio, quæ ſit concordia mi
Novit: & advertens penſas examinat herb
Hæc ubi nos vidit, dicta, acceptaque ſalu
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora, miſceri toſti jubet ordea grani
Mellaque, vimque meri, cum lacte coagul
Quique ſub hac lateant furtim dulcedine
Adjicit. accipimus ſacra data pocula de

Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virga ſummos dea dira capillos;
Et pudet,& referam: ſetis horreſcere cœpi;
Nec jam poſſe queri ; pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
Oſque meum ſenſi pando occalleſcere roſtro;
Colla tumere toris. & qua modo pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa veſtigia feci.
Cumque eadem paſſis (tantum medicamina poſſunt)
Claudor in antra. Suis ſolum caruiſſe figura
Vidimus Eurylochum; ſolus data pocula fugit.
Quæ niſi vitaſſet; pecoris pars una maneret
Nunc quoque ſetigeri. nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor veniſſet Vlyſſes.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album;
Moly vocant ſuperi. nigra radice tenetur.
Tutus eo,monitiſque ſimul cœleſtibus intrat
Ille domum Circes. & ad inſidioſa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Reppulit:& ſtricto pavidam deterruit enſe.
Inde fides,dextræque datæ: thalamoque receptus
Conjugii dotem ſociorum corpora poſcit.
Spargimur ignotæ ſuccis melioribus herbæ,
Percutimurque caput converſæ verbere virgæ:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quo magis illa canit,magis hoc tellure levati
Erigimur:ſetæque cadunt, bifidoſque relinquit
Rima pedes. redeunt humeri,& ſubjecta lacertis
Brachia ſunt. flentem flentes complectimur illum:
Hæremuſque ducis collo. nec verba locuti
Vlla priora ſumus,quam nos teſtantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora:multaque præſens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hauſi.
Hoc quoq; cum multis,quod clam mihi rettulit una
Quattuor è famulis ad talia ſacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum ſola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore ſignum
Oſtendit juvenile gerens in vertice Picum,
Æde ſacra poſitum,multiſque inſigne coronis.
Quis foret,& quare ſacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem,quærenti, & ſcire volenti,
Accipe ait Macareu:dominæque potentia quæ ſit
Hinc quoq; diſce meæ. tu dictis adjice mentem.
PIcus in Auſoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, utilium bello ſtudioſus equorum.
Forma viro,quam cernis,erat. licet ipſe decorem
Aſpicias, fictaque probes ab imagine veram.
Par animus formæ: nec adhuc ſpectaſſe tot annos

Quin-

Quinquennem poterat Grajam quater edere pugnam,
Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naiades. quas Albula, quasq; Numici,
Quas Anienis aquæ, cursuque brevissimus Almo,
Narve tulit præceps, & opacæ Farfarus undæ,
Quæq; colunt Scythicæ stagnum nemorale Dianæ,
Finitimosque lacus. spretis tamen omnibus, unam
Ille colit Nympham: quam quondam in colle Palati
Dicitur ancipiti peperisse Venilia Iano.
Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis;
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est:
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi;
Vnde Canens dicta est. sylvas, & saxa movere
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresque vagas retinere solebat.
Quæ dum fœminea modulatur carmina voce;
Exierat tecto Laurentes Picus in agros;
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi, lævaque hastilia bina gerebat,
Phœniceam fulvo chlamydem comprensus ab auro,
Venerat in sylvas & filia Solis easdem.
Vtque novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arva.
Quæ simulac juvenem virgultis abdita vidit;
Obstupuit. cecidere manu, quas legerat, herbæ:
Flammaque per totas visa est errare medullas.
Vt primum valido mentem collegit ab æstu;
Quid cuperet, fassura fuit. ne posset adire
Cursus equi fecit, circumfususque satelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modo me novi: si non evanuit omnis
Herbarum virtus, nec me mea carmina fallunt.
Dixit, & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri: præterque oculos transcurrere regis
Iussit, & in densum trabibus nemus ire videri;
Plurima qua sylva est, & equo loca pervia non sunt,
Haud mora: continuo prædæ petit inscius umbram
Picus; equique celer spumantia terga reliquit.
Spemque sequens vanam, sylva pedes errat in alta.
Concipit illa preces, & verba precantia dicit;
Ignotosque deos ignoto carmine adorat:
Quo solet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tunc quoque cantato densatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus: cœcisque vagantur
Limitibus comites. & abest custodia regis.
Nacta locum, tempusque, Per ô tua lumina, dixit,

Quæ

Quæ mea ceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formā,
Quæ facit ut supplex tibi sim dea, consule nostris
Ignibus: & socerum, qui prævidet omnia, Solem
Accipe. nec durus Titanida despice Circen.
Dixerat: ille ferox, ipsamque, precesq; repellit:
Et Quæcunque es, ait, non sum tuus. altera captum
Me tenet: & teneat per longum comprecor ævum,
Nec Venere externa socialia fœdera lædam;
Dum mihi Ianigenam servabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
Non impune feres, neque, ait, reddêre Canenti:
Læsaq; quid faciat, quid amans, quid fœmina, disces
Rebus, ait. sed amans, & læsa, & fœmina Circe est.
Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortum:
Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit. sed se solito velocius ipse
Currere miratus; pennas in corpore vidit.
Seque novam subito Latiis accedere sylvis
Indignatus avem, duro fera robora rostro
Figit; & iratus longis dat vulnera ramis:
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem.
Fibula quod fuerat, vestemq; momorderat aurum;
Pluma fit: & fulvo cervix præcingitur auro.
Nec quidquam antiquum Pico, nisi nomina restant.
INterea comites clamato sæpe per agros
Nequidquam Pico, nullaq; in parte reperto,
Inveniunt Circen (nam jam tenuaverat auras;
Passaque erat nebulas ventis ac sole resolvi)
Criminibusq; premunt veris, regemq; reposcunt,
Vimq; ferunt: sævisque parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus, succosque veneni:
Et noctem noctisque deos, Erebumque, Chaonque
Convocat: & longis Hecaten ululatibus orat.
Exsiliere loco (dictu mirabile) sylvæ:
Ingemuitque solum, vicinaque palluit arbor,
Sparsaque sanguineis rubuerunt pabula guttis:
Et lapides visi mugitus edere raucos:
Et latrare canes: & humus serpentibus atris
Squallere: & tenues animæ volitare videntur.
Attonitum monstris vulgus pavet. illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cujus ab attactu variarum monstra ferarum
In juvenes veniunt. nulli sua mansit imago.
PResserat occiduus Tartbesia littora Phœbus:
Et frustra conjux oculis animoque Canentis
Exspectatus erat. famuli populusque per omnes
Discurrunt sylvas, atque obvia lumina portant.
Nec satis est Nymphæ flere, & lacerare capillos,

Et

Et dare plangorem (facit hæc tamen omnia) seque
Proripit: ac latos errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem somnique cibique,
Per juga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
Ultimus aspexit fessam luctuque viaque
Tibris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui moerens fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exsequialia cygnus.
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit: inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen signata loco est: quem rite Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixere coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Visaque sunt. resides & desuetudine tardi
Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur.
Ancipitesque vias, & iter Titania vastum
Dixerat, & sævi restare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactusque hoc littus adhæsi.

Finierat Macareus. urnaque Æneia nutrix
Condita, marmoreo tumulo breve carmen habebat:

Hic me Cajetam notæ pietatis alumnus
Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboso religatus ab aggere funis:
Et procul insidias, infamatæque relinquunt
Tecta deæ: lucosque petunt, ubi nubilus umbra
In mare cum fulva prorumpit Tibris arena.
Faunigenæque domo potitur, nataque Latini;
Non sine Marte tamen. bellum cum gente feroci
Suscipitur: pactaque furit pro conjuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
Ardua sollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Castra. neque Æneas Evandri ad moenia frustra,
At Venulus frustra profugi Diomedis ad urbem
Venerat. ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat; dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus, Turni postquam mandata peregit,
Auxilium petiit; vires Ætolius heros
Excusat. nec se aut soceri committere pugnæ
Velle sui populos: aut quos è gente suorum
Armet, habere ullos. neve hæc commenta putetis;
(Admonitu quanquam luctus renoventur amari)
Perpetiar memorare tamen, postquã alta cremata est
Ilion; & Danaas paverunt Pergama flammas:

Naritiusque heros à virgine, virgine rapta,
Quam meruit pœnam solus, digessit im omnes;
Spargimur: & ventis inimica per æquora rapti
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique, marisque
Perpetimur Danai, cumulumque Caphareа cladis.
Neve morer referens tristes ex ordine casus;
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ servatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit: patriis sed rursus ab agris
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantosque per alta labores
Æquora sustinui, tantos terrestribus armis;
Vt mihi felices sint illi sæpe vocati,
Quos communis hyems, importunusque Caphareus
Mersit aquis: vellemque horum pars una fuisse.
Vltima jam passi comites, belloque, fretoque,
Deficiunt: finemque rogant erroris. at Agmon
Fervidus ingenio, tum vero & cladibus asper,
Quid superest, quod jam patientia nostra recuset
Ferre viri? dixit. quid habet Cytherea, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur;
Est locus in voto: sors autem ubi pessima rerum est;
Sub pedibus timor est, securaque summa malorum.
Audiat ipsa, licet: & quod facit, oderit omneis
Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem, Pleuronius Agmon,
Instimulat verbis: veteremque resuscitat iram.
Dicta placent paucis: numeri majoris amici
Agmona corripimus. cui respondere volenti
Vox pariter, vocisque via est tenuata: comæque
In plumas abeunt: plumis quoque colla teguntur,
Pectoraque, & tergum: majores brachia pennas
Accipiunt: cubitique leves sinuantur in alas.
Magna pedis digitos pars occupat: oraque cornu
Indurata rigent: finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: & dum mirantur; eandem
Accipiunt faciem: numerusque ex agmine major
Subvolat, & remos plausis circumvolat alis.
Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris;
Vt non cygnorum, sic albis proxima cygnis.
Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arva gener teneo minima cum parte meorum.

HActenus OEnides. Venulus Calydonia regna,
Peucetiosque sinus, Messapiaque arva reliquit.
In quibus antra videt: quæ multa nubila sylva,
Et levibus guttis manantia, semicaper Pan

Nunc tenet; at quodam tenuerunt tempore Nym
Appulus has illa pastor regione fugatas
Terruit; & primo subita formidine movit:
Mox ubi mens rediit, & contempsere sequente
Ad numerum motis pedibus duxere choreas.
Improbat has pastor: saltuque imitatus agresti
Addidit obscœnis convicia rustica dictis.
Nec prius obticuit; quam guttura condidit arb
(Arbor enim est) succoque licet cognoscere mo
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet. asperitas verborum cessit in illas.

HInc ubi legati rediere negata ferentes
Arma Ætola sibi; Rutuli sine viribus illi
Bella infausta gerunt: multumque ab utraque c
Parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignesque timent quibus unda pe
Iamque picem, & ceras, alimentaque cætera f
Mulciber urebat: perque altum ad carbasa ma
Ibat, & incurvæ fumabant transtra carinæ;
Cum memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta deûm genitrix, tinnitibus æthera pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilega jactas incendia dextra
Turne, ait, eripiam: nec me patiente cremabit
Ignis edax, nemorum partes & membra meoru
Intonuit dicente dea: tonitrumque secuti
Cum saliente graves ceciderunt grandine nym
Aëraque, & tumidum subitis concursibus æqu
Astræi turbant, & eunt in prœlia, fratres.
E quibus alma parens unius viribus usa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula classis:
Fertque ra es pronas; medioque sub æquore
Robore mollito, lignoque in corpora verso,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi:
Quodque sinus fuerat, latus est, mediisque ca
Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cærulus, ut fuerat, color est. quasque ante tim
Ilias virgineis exercent lusibus undas
Naides æquoreæ. summisque in montibus ort
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit or
Non tamen oblitæ, quam multa pericula sæv
Pertulerint pelago, jactatis sæpe carinis
Supposuere manus: nisi si qua vehebat Achiv

CLadis adhuc Phrygiæ memores, odere Pe
Neritiæque ratis viderunt fragmina læti

Vultibus; & lætis videre rigescere puppem
Vultibus Alcinoi; saxumque increscere ligno.
Spes erat in Nymphas animata classe marinas
Posse metu monstri Rutulum desistere bello.
Perstat; habetque deos pars utraque: quodque deorum est
Instar, habent animos, nec jam dotalia regna,
Nec sceptrum soceri, nec te Lavinia virgo;
Sed vicisse petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. tandemque Venus victricia nati
Arma videt, Turnusque cadit: cadit Ardea; Turno
Sospite dicta potens. quam postquam barbarus ensis
Abstulit, & tepida latuerunt tecta favilla;
Congerie è media tum primum cognita præpes
Subvolat: & cineres plausis everberat alis.
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quæ deceant urbem; nomen quoque mansit in illa
Vrbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.
Jamque deos omnes, ipsamque Æneïa virtus
Iunonem veteres finire coërcuit iras:
Cum bene fundatis opibus crescentis Iuli,
Tempestivus erat cœlo Cythereïus heros.
Ambieratque Venus superos: colloque parentis
Circumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore dure pater, nunc sis mitissimus opto:
Æneæque meo, qui te de sanguine nostro
Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen;
Dummodo des aliquod. satis est inamabile regnum
Aspexisse semel; Stygios semel isse per amnes.
Assensere Dei: nec conjux regia vultus
Immotos tenuit; placatoque annuit ore.
Tum pater, Est is, ait, cœlesti numine dignus:
Quæque petis, pro quoq; petis, cape nata quod optas.
Fatus erat. gaudet, gratesque agit illa parenti:
Perque leves auras junctis invecta columbis
Littus adit Laurens; ubi tectus arundine serpit
In freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ quæcunque obnoxia morti
Abluere; & tacito deferre sub æquora cursu.
Corniger exsequitur Veneris mandata: suisque,
Quicquid in Ænea fuerat mortale, repurgat,
Et respersit aquis. pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix divino corpus odore
Vnxit. & ambrosia dulci cum nectare mista
Contigit os, fecitque deum: quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem: temploque arisque recepit.
Inde sub Ascanii ditione binominis Alba
Resque Latina fuit: successit Sylvius illi:

Quo ſatus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro: clarus ſubit Alba Latin
Editus ex illo. poſt hunc Capetuſque, Capyſqu
Sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab illis
Cepit: & in Tuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ: de quo Remuluſque, ferox
Acrota ſunt geniti: Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui quo regnarat, eodem
Monte jacet poſitus: tribuitque vocabula mont
Iamque Palatinæ ſummam Proca gentis habeb
Rege ſub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertius hortos.
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtus:
Vnde tenet nomen. non ſylvas illa, nec amnes;
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed adunca dextera falce
Qua modo luxuriem premit, & ſpatiantia paſſi
Brachia compeſcit: fiſſo modo cortice, lignum
Inſerit: & ſuccos alieno præſtat alumno.
Nec ſentire ſitim patitur: bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque null
pido eſt.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudi
Intus: & acceſſus prohibet, refugitque viriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecere, & pinu præcincti cornua Panes,
Silenuſque ſuis ſemper juvenilior annis,
Quique Deus fures, vel falce, vel inguine terret
Vt potirentur ea? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior i
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit: verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen verſare videri.
Sæpe manu ſtimulos rigida portabat; ut illum
Iuraſſes feſſos modo disjunxiſſe juvencos.
Falce data frondator erat, vitiſque putator.
Induerat ſcalas; lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumpta.
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo, poſitis per tempora canis,
Aſſimilavit anum, cultoſque intravit in hort
Pomaque mirata eſt: Tantoque potentior, inq

Omnibus es Nymphis, quas continet Albula ripis.
Salve virginei flos intemerate pudoris:
Paucaque laudatæ dedit oscula; qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebaque incurva resedit,
Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
Vlmus erat contra speciosa nitentibus uvis:
Quam socia postquam pariter cum vite probavit;
At si staret, ait, cælebs sine palmite truncus;
Nil præter frondes,quare peteretur, haberet.
Hæc quoque,quæ juncta vitis requiescit in ulmo,
Si non juncta foret ; terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
Concubitusque fugis: nec te conjungere curas.
Atque utinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
Prœlia,nec conjux timidi, atque audacis Vlyssei.
Nunc quoque cum fugias averserisque petentes;
Mille viri cupiunt, & semideique, deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu,si sapies, si te bene jungere, anumque
Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
Plus quam credis, amo; vulgares rejice tedas:
Vertumnumque tori socium tibi delige:pro quo
Me quoq; pignus habe.neq; enim sibi notior ille est;
Quam mihi. nec toto passim vagus errat in orbe:
Hæc loca magna colit. nec,uti pars magna procorũ,
Quam modo vidit,amat. tu primus,& ultimus illi
Ardor eris: solique suos tibi devovet annos.
Adde quod est juvenis: quod naturale decoris
Munus habet: formasque apte fingetur in omnes:
Et quod erit jussus (jubeas licet omnia) fiet. (tur,
Quid quod amatis idẽ ? quod quæ tibi poma colun-
Primus habet,lætaque tenet tua munera dextra ?
Sed neque jam fœtus desiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit cum succis mitibus herbas;
Nec quicquam, nisi te. miserere ardentis: & ipsum
Quod petit, ore meo præsentem crede precari.
Vltoresque deos, & pectora dura perosam
Idaliam,memoremque time Rhamnusidis iram.
Quoque magis caveas, (etenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam tota notissima Cypro
Facta : quibus flecti facile,& mitescere possis.

VIderat à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus.
Viderat : & totis perceperat ossibus ignes.
Luctatusque diu postquam ratione furorem
Vincere non potuit ; supplex ad limina venit.
Et modo nutrici miserum confessus amorem,

Ne sibi dura foret, per spes oravit alumnæ;
Et modo de multis alicui blanditus amicis
Sollicita petiit propensum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Postibus intendit; posuitque in limine duro
Molle latus: tristisque feræ convicia fecit.
Sævior illa freto surgente, cadentibus hædis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis;
Et saxo quod adhuc vivum radice tenetur;
Spernit & irridet. factisque immitibus addit
Verba superba ferox: & spe quoq; fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis: & ante fores hæc verba novissima dixit:
Vincis Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei. lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidaque incingere lauro.
Vincis, ait: moriorque libens. age ferrea gaude.
Certe aliquid laudare mei cogeris; eritque
Quo tibi sim gratus: meritumque fatebere nostrum.
Non tamen ante mihi curam excessisse memento;
Quam vitam: geminaque simul mihi luce carendum est.
Nec tibi fama mei ventura est nuncia leti;
Ipse ego, ne dubites, adero: præsensque videbor;
Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
Si tamen ô superi mortalia facta videtis;
Este mei memores (nihil ultra lingua precari
Sustinet) & longo facite ut narremur in ævo:
Et quæ dempsistis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos & pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret vincula summis;
Hæc tibi serta placent, crudelis, & impia, dixit:
Inseruitque caput. sed tum quoque versus ad illã est:
Atque onus infelix elisa fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantem, & multa gementem
Visa dedisse sonum est, adapertaque janua, factum
Prodidit. exclamant famuli: frustraque levatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa sinu: complexaque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba parentum
Edidit; & matrum miserarum facta peregit;
Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem;
Luridaque arsuro portabat membra feretro.
Forte viæ vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit: duraque sonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes: quam jam Deus ultor agebat.

Mota tamen, Videamus, ait, miserabile funus:
Et patulis iniit tectum sublime fenestris.
Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin;
Diriguere oculi: calidusque è corpore sanguis
Inducto pallore fugit. conataque retro
Ferre pedes, hæsit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jampridem corpore, saxum.
Neve ea ficta putes; dominæ sub imagine signum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Prospicientis habet. quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, fastus: & amanti jungere Nympha.
Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes,
Edidit; in juvenem rediit: & anilia demit
Instrumenta sibi. talisque apparuit illi,
Qualis ubi oppositas nitidissima solis imago
Evicit nubes, nullaque obstante reluxit:
Vimque parat. sed vi non est opus. inque figura
Capta dei Nymphe est: & mutua vulnera sensit.
PRoximus Ausonias injusti miles Amuli
Rexit opes: Numitorque senex amissa nepotum
Munera regna capit: festisque Parilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatius, patresque Sabini
Bella gerunt: arcisque via Tarpeja reclusa
Dignam animam pœna congestis exuit armis.
Inde sati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces: & corpora victa sopore
Invadunt, portasque petunt: quas objice firmo
Clauserat Iliades. unam tamen ipsa reclusit,
Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit:
Et clausura fuit; nisi quod rescindere nunquam
Dis licet acta deûm. Iano loca juncta tenebant
Najades Ausoniæ gelido rorantia fonte;
Has rogat auxilium. nec Nymphæ justa petentem
Sustinuere Deam: venasque, & flumina fontis
Elicuere sui. nondum tamen invia Iani
Ora patentis erant, nec iter præcluserat unda.
Lurida supponunt fœcundo sulfura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliisque, vapor penetravit ad ima
Fontis: & Albino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergine postes:
Portaque nequicquam rigidis promissa Sabinis

Fonte fuit præstructa novo; dum Martius arma
Indueret miles. quem postquam Romulus ultro
Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis
Corporibus; strata estque suis; generique cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis.
Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
Decertare placet: Tatiumque accedere regno.
Occiderat Tatius, populisque æquata duobus,
Romule, jura dabas: posita cum casside Mavors
Talibus affatur divûmque hominumque parentem:
Tempus adest genitor (quondam fundamine magno
Res Romana valet, & præside pendet ab uno)
Præmia jam promissa mihi, dignoque nepoti
Solvere; & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præsente deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles ad sidera cœli;
Dixisti. rata sit verborum summa tuorum.
Annuit omnipotens: & nubibus aëra cœcis
Occuluit, tonitruque, & fulgure terruit orbem.
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixusque hastæ, pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradivus; & ictu
Verberis increpuit: pronumque per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palati:
Reddentemque suo non regia jura Quiriti
Abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
Dilapsum tenues: ut lata plumbea funda
Missa solet medio glans intabescere cœlo.
Pulchra subit facies: & pulvinaribus altis
Dignior est; qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissum conjux; cum regia Iuno
Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
Imperat: & vacuæ sua sic mandata referre.
O Et de Latio, ô & de gente Sabina
Præcipuum matrona decus; dignissima tanti
Ante fuisse viri conjux, nunc esse Quirini;
Siste tuos fletus: & si tibi cura videndi
Conjugis est; duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam jussis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea (namque mihi, nec quæ sis dicere promptum est;
Et liquet esse Deam) duc, ô duc, inquit: & offer
Conjugis ora mihi. quem si modo posse videre
Fata semel dederint; cœlum accepisse videbor.

Nec

Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumanthæa
Ingreditur colles. ibi fidus ab æthere lapsum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Hersiliæ crinis cum fidere cessit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priscum pariter cum corpore nomen
Mutat: Oramque vacat, quæ nunc Dea juncta Quirino est.

PUBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XV.

Quæritur interea quis tantæ pondera molis
Sustineat, tantoque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuntia veri
Fama Numam. non ille satis cognosse Sabinæ
Gentis habet ritus. animo majora capaci
Concipit: & quæ sit rerum natura, requirit.
Hujus amor curæ, patria, Curibusque relictis
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graja quis Italicis autor posuisset in oris
Mœnia quærenti, sic è senioribus unus
Rettulit indigenis, veteris non inscius ævi:
Dives ab Oceano bobus, Iove natus, Iberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur: & armento teneras errante per herbas,
Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
Intrasse; & requie longum relevasse laborem;
Atque ita discedens, Ævo, dixisse, nepotum
Hic locus urbis erit; promissaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Mycilus; illius dîs acceptissimus ævi.
Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
Claviger alloquitur: Lapidosas Æsaris undas
I, pete diversi: patrias age desere sedes.
Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Post ea discedunt pariter somnusque deusque.
Surgit Alemonides, tacitaque recentia mente
Visa refert: pugnatque diu sententia secum.
Numen abire jubet: prohibent discedere leges:

Pœnaque mors posita est patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima sidereum nox:
Visus adesse idem deus est, eademque monere;
Et nisi paruerit, plura, & graviora minari.
Pertimuit: patriumque simul transferre parabat
In sedes penetrale novas. fit murmur in urbe:
Spretarumque agitur legum reus: utque peracta est
Caussa prior, crimenque patet sine teste probatum;
Squallidus ad superos tollens reus ora, manusque,
O cujus cœlum bis sex fecere labores,
Fer precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis autor.
Mos erat antiquis, niveis atrisque lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpa.
Tunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ simul effudit numerandos versa lapillos;
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidaque Herculeo sententia numine facta
Solvit Alemonidem. grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventisque faventibus æquor
Navigat Ionium: Lacedæmoniumque Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinumque Neæthum,
Thurinosque sinus, Temesinque & Iapygis arva:
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Invenit Æsarei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus. jussaque ibi mœnia terra
Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certa primordia fama
Esse loci, positæque Italis in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius: sed fugerat una
Et Samon, & dominos; odioque tyrannidis exsul
Sponte erat. isque licet cœli regione remotus,
Mente deos adiit: &, quæ natura negabat
Visibus humanis; oculis ea pectoris hausit.
Cumque animo, & vigili perspexerat omnia cura;
In medium discenda dabat, cœtumque silentum,
Dictaque mirantum, magni primordia mundi,
Et rerum caussas, & quid natura, docebat:
Quid deus, unde nives, quæ fulminis esset origo:
Iuppiter, an venti discussa nube tonarent:
Quid quateret terras; qua sydera lege mearent;
Et quodcunque latet. primusque animalia mensis
Arguit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita, verbis:

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora. sunt fruges: sunt deducentia ramos
Pondere poma suo,tumidæque in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces : sunt quæ mitescere flamma,
Mollirique queant. nec vobis lacteus humor
Eripitur,nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias alimentaque mitia tellus
Suggerit: atque epulas sine cæde & sanguine præbet.
Carne feræ sedant jejunia : nec tamen omnes.
Quippe equus, & pecudes , armentaque gramine vivunt.
At quibus ingenium est immansuetumq; ferumque,
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis ursi,dapibus cum sanguine gaudent.
Heu quantum scelus est in viscere viscera condi,
Congestoque avidum pinguescere corpore corpus;
Alteriusque animantem animantis vivere leto !
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat; nil te nisi tristia mandere sævo
Vulnera dente juvat, ritusque referre Cyclopum ?
Nec, nisi perdideris alium, placare voracis,
Et male morati poteris jejunia ventris ?
At vetus illa ætas , cui fecimus Aurea nomen;
Fœtibus arboreis, & quas humus educat,herbis,
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tutæ movere per aëra pennas;
Et lepus impavidus mediis erravit in arvis:
Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
Cuncta sine insidiis nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. postquam non utilis autor
Victibus invidit (quisquis fuit ille deorum)
Corporeasque dapes avidam demersit in alvum;
Fecit iter sceleri: primoque è cæde ferarum
Incaluisse potest maculatum sanguine ferrum:
(Idque satis fuerat)nostrumque petentia letum
Corpora missa neci salva pietate fatemur:
Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longius inde nefas abiit. & prima putatur
Hostia sus meruisse mori: quia semina pando
Eruerit rostro,spemque interceperit anni.
Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
Dicitur ultoris. nocuit sua culpa duobus.
Quid meruist is oves, placidum pecus,inque tuendos
Natum homines,pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis : vitaque magis, quam morte juvatis.
Quid meruere boves,animal sine fraude dolisque
Innocuum,simplex, natum tolerare labores ?

Immemor est demum, nec frugum munere dign
Qui potuit, curvi dempto modo pondere aratri
Ruricolam mactare suum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat messes; percussit colla securi.
Nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
Inscripsere deos sceleri. numenque superum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præstantissima forma,
(Nam placuisse nocet) vittis insignis, & auro,
Sistitur ante aras, auditque ignara precantem:
Imponitque suæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges. percussaque sanguine cultro
Inficit in liquida prævisos forsitan unda.
Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt: mentesque deûm scrutantur in illis
Vnde fames homini vetitorum tanta ciborum est
Audetis vesci genus ô mortale? quod, oro,
Ne facite: & monitis animos advertite nostris
Cumque boum dabitis cæsorum membra palato
Mandere vos vestros scite, & sentite colonos.
Et quoniam deus ora movet; sequar ora inc
tem
Rite deum: Delphosque meos, ipsumque reclu
Æthera; & augustæ reserabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis investigata priorum,
Quæque diu latuere, canam. juvat ire per alta
Astra: juvat terris, & inerti sede relicta,
Nube vehi; validique humeris insistere Atlanti
Palantesque homines passim, ac rationis egente
Despectare procul, trepidosque, obitumque time
Sic exhortari; seriemque evolvere fati.
O Genus attonitum gelidæ formidine morti
Quid Styga, quid tenebras, & nomina van
metis,
Materiem vatum, falsique pericula mundi?
Corpora sive rogus flamma, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
Morte carent animæ: semperque priore relicta
Sede, novis domibus vivunt, habitantque recept
Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoïdes Euphorbus eram: cui pectore quo
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
Nuper Abanteis, templo Iunonis, in Argis.
Omnia mutantur, nihil interit. errat, & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus, eque feris humana in corpora transit,

Inque feras noster: nec tempore deperit ullo.
Utque novis facilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formam servat eandem;
Sed tamen ipsa eadem est: animā sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas sit victa cupidine ventris;
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas: nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi, nihil est toto quod perstet in orbe.
Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen, neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
Urgeturque prior veniente, urgetque priorem;
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur:
Et nova sunt semper, nam, quod fuit ante, relictū est:
Fitque quod haud fuerat. momentaque cuncta novantur.
Cernis & emensas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœli cum lassa quiete
Cuncta jacent media: cumque albo Lucifer exit
Clarus equo: rursusque alius, cum prævia lucis
Tradendum Phæbo Pallantias inficit orbem.
Ipse Dei clypeus, terra cum tollitur ima,
Mane rubet: terraque rubet cum conditur ima:
Candidus in summo est. melior natura quod illic
Ætheris est, terræque procul contagia fugit.
Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Esse potest usquam, semperque hodierna sequente,
Si crescit, minor est: major, si contrahit orbem.
Quid? non in species secedere quattuor annum
Aspicis, ætatis peragentem imitamina nostræ?
Nam tener, & lactens, puerique simillimus ævo
Vere novo est. tunc herba recens, & roboris expers
Turget; & insolida est: & spe delectat agrestes.
Omnia tum florent; florumque coloribus almus
Ludit ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
Transit in Æstatem, post Ver, robustior annus:
Fitque valens juvenis. neque enim robustior ætas
Ulla, nec uberior: nec, quæ magis ardeat, ulla est.
Excipit Autumnus, posito fervore juventæ,
Maturus; mitisque inter juvenemque, senemque;
Temperie medius, sparsus quoque tempora canis.
Inde senilis hyems tremulo venit horrida passu;
Aut spoliata suos, aut quos habet, alba capillos.
Nostra quoque ipsorum semper, requieque sine ulla

Corpora vertuntur; nec quod fuimusve, sumusve,
Cras erimus. fuit illa dies, qua femina tantum,
Spesque hominum primæ, matrisque habitavimus
alvo,
Artifices natura manus admovit: & angi
Corpora visceribus distentæ condita matris
Noluit. eque domo vacuas emisit in auras.
Editus in lucem jacuit sine viribus infans:
Mox quadrupes, rituque tulit sua membra ferarum:
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Constitit: adjutisque aliquo conamine nervis
Inde valens, veloxque fuit: spatiumque juventæ
Transit, & emeritis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive senectæ.
Subruit hæc ævi demoliturque prioris
Robora: fletque Milon senior, cum spectat inanes
Illos, qui fuerant solidarum morte ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,
Tyndaris: & secum, cur sit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque invidiosa vetustas,
Omnia destruitis: vitiataque dentibus ævi,
Paulatim lenta consumitis omnia morte.
Hæc quoque non perstant, quæ nos elementa vocamus.
Quasque vices peragant, animos adhibete, docebo.
QVattuor æternus genitalia corpora mundus
Continet. ex illis duo sunt onerosa, suoque
Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:
Et totidem gravitate carent: nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Quæ quanquam spatio distent; tamen omnia fiunt
Ex ipsis; & in ipsa cadunt. resolutaque tellus
In liquidas rarescit aquas. tenuatus in auras,
Aëraque humor abit. dempto quoque pondere rursus
In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aëra transit.
Hinc in aquas. tellus glomerata cogitur unda.
Nec species sua cuique manet, rerumque novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quidquam (mihi credite) mundo;
Sed variat, faciemque novat: nascique vocatur,
Incipere esse aliud, quam quod fuit ante: morique,
Desinere illud idem. cum sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc: summa tamen omnia constant.
Nil equidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim. Sic ad ferrum venistis ab auro
Sæcula.

Sæcula. sic toties versa est fortuna locorum.
Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus ;
Esse fretum. vidi factas ex æquore terras :
Et procul à pelago conchæ jacuere marinæ :
Et vetus inventa est in montibus anchora summis.
Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit : & eluvie mons est deductus in æquor.
Eque paludosa siccis humus aret arenis :
Quæque sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
Hic fontes natura novos emisit, & illic
Clausit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt : aut exsiccata residunt.
SIc ubi terreno Lycus est epotus hiatu ;
Exsistit procul hinc, alioque renascitur orbe.
SIc modo combibitur, tecto modo gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.
ET Misum capitisque sui, ripæque prioris
Pœnituisse ferunt ; alia nunc ire Caycum.
NEc non Sicanias volvens Amasenus arenas
Nunc fluit, interdum suppressis fontibus aret.
ANte bibebatur ; nunc quas contingere nolis
Fundit Anigrus aquas : postquam (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lavêre Bimembres
Vulnera clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
QVid ? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris ?
FLuctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosque,
Et Phœnissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.
LEucada continuam veteres habuere coloni :
Nunc freta circumeunt. Zancle quoque juncta fuisse
Dicitur Italiæ: donec confinia pontus
Abstulit; & media tellurem reppulit unda.
SI quæras Helicen, & Buran, Achæidas urbes;
Invenies sub aquis : & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.
EST prope Pitthejam tumulus Trœzena sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus: nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cœcis inclusa cavernis,
Exspirare aliqua cupiens, luctataque frustra
Liberiore frui cœlo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset;
Extentam tumefecit humum : ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
Terga capri. tumor ille loci permansit, & alti

Collis habet speciem: longoque induruit ævo.
Plurima cum subeant audita aut cognita nobis;
Pauca super referam. quid?non & lympha figuras
Datque capitque novas?medio tua,corniger Ammon,
Vnda die gelida est; ortuque, obituque calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones: quod potū saxea reddit
Viscera; quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis,& hincSybaris vestris conterminus oris,
Electo similes faciunt auroque capillos.
Quodque magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam valeant mutare,liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Æthiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit;
Aut furit; aut patitur mirum gravitate soporem.
Clitorio quicunque sitim de fonte levarit;
Vina fugit: gaudetque meris abstemius undis.
Seu vis est in aqua calido contraria vino:
Sive,quod indigenæ memorant, Amithaone natus,
Prœtidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis,in illas
Misit aquas: odiumque meri permansit in undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncestius amnis.
Quem quicunque parum moderato gutture traxit;
Haud aliter titubat; quam si mera vina bibisset.
Est lacus Arcadiæ,Pheneum dixere priores;
Ambiguis suspectus aquis. quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: sine noxa luce bibuntur.
Sic alias,aliasque lacus,& flumina,vires
Concipiunt. tempusque fuit,quo navis in undis;
Nunc sedet Ortygie, timuit concursibus Argo
Vndarum sparsas Symplegadas elisarum;
Quæ nunc immotæ perstant; ventisque resistunt.
Nec quæ sulfureis ardet fornacibus Ætna;
Ignea semper erit:neq; enim fuit ignea semper.
Nam sive est animal tellus;& vivit; habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias,quotiesque movetur:
Has finire potest, illas aperire cavernas;
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiam jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:
Sive bituminea rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis arescunt sulfura fumis;

Nempe

Nempe ut terra cibos, alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, absumptis per longum viribus ævum,
Naturæque suum nutrimen deerit edaci;
Non feret illa famem: desertaque deseret ignes.
ESse viros fama est in Hyperborea Pallene:
Qui soleant levibus velari corpora plumis;
Cum Tritoniacam novies subiere paludem.
HAud equidem credo: sparsæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur easdem.
SI qua fides rebus tamen est addenda probatis;
Nonne vides quæcunque mora fluidoque calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque: delectos mactatos obrue tauros:
(Cognita res usu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes. quæ more parentum
Rura colunt: operique favent; in spemque laborant.
PRessus humo bellator equus crabronis origo est.
COncava littorea si demas brachia cancro;
Cætera supponas terræ; de parte sepulta
Scorpius exibit: caudaque minabitur unca.
QVæque solent canis frondes intexere filis
Agrestes tineæ (res observata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
SEmina limus habet virides generantia ranas:
Et generat truncas pedibus. mox apta natando
Crura dat, utque eadem sint longis saltibus apta;
Posterior superat partes mensura priores.
NEc catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
Sed male viva caro est. lambendo mater in artus
Fingit: & in formam, quantam capit ipsa, reducit.
NOnne vides, quos cera tegit sexangula fœtus,
Melliferarum apiũ sine membris corpora nasci.
Et serosque pedes, serasque assumere pennas?
IVnonis volucrem, quæ cauda sydera portat,
Armigerumque Iovis, Cythereïdasque columbas,
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi
Ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?
SVnt qui, cũ clauso putrefacta est spina sepulcro?
Mutari credant humanas angue medullas.
HÆc tamen ex aliis generis primordia ducunt.
Vna est, quæ reparet, seque ipsa reseminet ales.
(Assyrii Phœnica vocant) nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & succo vivit amomi.
Hæc ubi quinque suæ complevit sæcula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine palmæ,
Vnguibus & duro nidum sibi construit ore.

Quo simulac casias, & nardi lenis aristas,
Quassaque cum fulva substravit cinnama myrrha;
Se super imponit: finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos;
Corpore de patrio parvum Phœnica renasci.
Cum dedit huic ætas vires; onerique ferendo est;
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fertque pius, cunasque suas, patriumque sepulcrum.
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus
Ante fores sacras Hyperionis æde reponit.
SI tamen est aliquid miræ novitatis in istis,
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Passa marem est, nunc esse marem miremur Hyænam.
ID quoque, quod ventis animal nutritur & aura;
Protinus assimulat, tetigit quoscunque colores.
VIcta racemifero Lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant, quidquid vesica remisit,
Vertitur in lapides: & congelat aëre tacto.
SIc & Corallium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
DEsinet ante dies; & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; quam consequar omnia dictis;
In species translata novas. sic omnia verti
Cernimus: atque alias assumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit, censuque, virisque:
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas;
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
Clara fuit Sparte: magnæ viguere Mycenæ:
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces,
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ.
Oedipodioniæ quid sunt, nisi nomina, Thebæ?
Quid Pandioniæ restant, nisi nomen, Athenæ?
NVnc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam:
Appenninigenæ quæ proxima Tybridis undis
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat; & olim
Immensi caput orbis erit. sic dicere vates,
Faticinasque ferunt sortes: quantumque recordor,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti, dubioque salutis:
Nate dea, si nota satis præsagia nostræ
Mentis habes; non tota cadet, te sospite, Troja.
Flamma tibi, ferrumque dabunt iter, ibis; & una
Pergama

Pergama rapta feres: donec Trojæque, tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Vrbem etiam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec est nec erit: nec visa prioribus annis.
Hanc alii proceres per sæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficier, quo cum tellus erit usa; fruentur
Æthereæ sedes: cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecini ille Pen[illegible]igero Æneæ
Mente memor refero: cognataque mœnia lætor
Crescere, & utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
Exspatiemur equis; cœlū, & quodcunque sub illo est,
Immutat formas, tellusque, & quidquid in illa est.
Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora solum,
Verum etiam volucres animæ sumus, inque ferinas
Possumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certe, tuta esse, & honesta sinamus:
Neve Thyestæis cumulemus viscera mensis.
Quam male consuescit, quam se parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit: & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus similes puerilibus hædum
Edentem jugulare potest: aut alite vesci,
Cui dedit ipse cibos! quantum est quod desit in istis
Ad plenum facinus! quam transitus inde paratus!
Bos aret, aut mortem senioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis arma ministret.
Vbera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosque, artesque dolosas
Tollite: nec volucres viscata fallite virga:
Nec formidantes cervos includite pennis:
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite, siqua nocent: verum hæc quoque perdite tantum.
Ora vacent epulis: alimentaque congrua carpant.

TAlibus atque aliis instructo pectore dictis;
In patriam remeasse ferunt, ultroque petitum
Accepisse Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nympha, ducibusque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus: gentemque feroci
Assuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Qui postquam senior, regnumque ævumque peregit;
Exstinctum, Latiæque nurus, populusque, patresque,
Deflevere Numam. nam conjux urbe relicta,

Vallis Aricinæ densis latet abdita sylvis:
Sacraque Oresteæ gemitu questuque Dianæ
Impedit. ah quoties Nymphæ nemorisque lacusque,
Ne faceret, monuere! & consolantia verba
Dixerunt! quoties flenti Theseïus heros,
Siste modum, dixit! nec enim fortuna querenda
Sola tua est. similes aliorum respice casus:
Mitius ista feres. utinamque exempla dolentem,
Non mea te, possent relevare: sed & mea possunt.
Fando aliquem Hippolytum, vestras si contigit aures,
Credulitate patris, sceleratæ & fraude novercæ
Occubuisse neci; mirabere, vixque probabo.
Sed tamen ille ego sum. me Pasiphaeia quondam
Tentatum frustra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluisse: & crimine verso,
Indiciine metu magis, offensave repulsæ
Arguit: immeritumque pater projecit ab urbe,
Hostilique caput prece detestatur euntis,
Pittheiam profugo curru Trœzena petebam.
Iamque Corinthiaci carpebam littora ponti.
Cum mare surrexit: cumulusque immanis aquarum
In montis speciem curvari, & crescere visus;
Et dare mugitus; summoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribusque tenus molles erectus in auras,
Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. mihi mens interrita mansit;
Exsiliis contenta suis. tum colla feroces
Ad freta convertunt, arrectisque auribus horrent
Quadrupedes; monstrique metu turbantur: & altis
Præcipitant currum scopulis. ego ducere vana
Fræna manu, spumis albentibus oblita luctor:
Et retro lentas tendo resupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies superasset equorum;
Ni rota, perpetuum quæ circumvertitur axem;
Stipitis occursu fracta ac disjecta fuisset.
Excutior curru: lorisque tenentibus artus
Viscera viva trahi, nervos in stirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprensa relinqui,
Ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
Exhalare animam; nullasque in corpore partes,
Noscere quas posses: unumque erat omnia vulnus.
Num potes aut audes cladi componere nostræ,
Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna:
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec, nisi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret, quam postquam fortibus herbis
Atque

Atque ope Pœonia, Dite indignante, recepi;
Tum mihi, ne præsens augerem muneris hujus
Invidiam; densas objecit Cynthia nubes.
Vtque forem tutus; possemque impune videri;
Addidit ætatem: nec cognoscenda reliquit
Ora mihi, Creteque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretaque relictis
Hic posuit, nomenque simul quod possit equorum
Admonuisse, jubet deponere: Quique fuisti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto.
Hoc nemus inde colo. de diisque minoribus unus
Numine sub dominæ lateo: atque assentior illi.

NOn tamen Egeriæ luctus aliena levare
Damna valent: montisque jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas: donec pietate dolentis
Mota soror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit: & æternas artus tenuavit in undas.

AT Nymphas tetigit nova res. & Amazone natus
Haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam motis aspexit in arvis,
Sponte sua primum, nulloque agitante moveri:
Sumere mox hominis, terræque amittere formam;
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixere Tagen: qui primus Etruscam
Edocuit gentem casus aperire futuros.

VTque Palatinis hærentem collibus olim,
Cum subito vidit frondescere Romulus hastam;
Quæ radice nova, non ferro stabat adacto.
Et jam non telum, sed lenti viminis arbor,
Non exspectatas dabat admirantibus umbras.

AVt sua fluminea cum vidit Cippus in unda
Cornua: (vidit enim) falsamque in imagine credens
Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis
Quæ vidit, tetigit. nec jam sua lumina damnans
Restitit, ut victor domito veniebat ab hoste.
Ad cœlumque oculos, & eodem cornua tollens,
Quicquid, ait, Superi, monstro portenditur isto,
Seu lætum est aliquid; patriæ populoque Quirini
Sive minax; mihi sit. viridique e cespite factas
Placat odoratis herbosas ignibus aras:
Vinaque dat pateris. mactatarumque bidentum
Quid sibi significent trepidantia consulit exta.
Quæ simul aspexit Tyrrhenæ gentis haruspex;
Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifesta tamen. cum vero sustulit acre

A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen ;
Rex,ait, ô salve. tibi enim,tibi Cippe, tuisque
Hic locus,& Latiæ parebunt cornibus arces.
Tu modo rumpe moras : portasque intrare pate
Ad propera : sic fata jubent. namque urbe recep
Rex eris : & sceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem : torvamque à mœnibus urb
Avertens faciem, Procul ô procul omina, dixit,
Talia dî pellant : multoque ego justius ævum
Exsul agam ; quam me videant Capitolia regem
Dixit :. & extemplo, populumque, gravemque S
tum
Convocat. ante tamen capitis nova cornua fron
Velat : & aggeribus factis à milite forti
Insistit : priscosque deos de more precatus,
Est,ait,hic unus,quem vos nisi pellitis urbe,
Rex erit.· is qui sit,signo,non nomine,dicam.
Cornua fronte gerit. quem vobis iudicat augur,
Si Romam intrarit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas ;
Sed nos obstitimus,quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est. vos urbe virum prohibete Quir
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis :
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt, aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos ;
Tale sonat populus. sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille est
Et spectant frontes : prædictaque cornua quæru
Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis, inquit
beris :
Et dempta capiti populo prohibente corona
Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes : gemitumque dedere :
Atque illud meritis clarum (quis credere possit
Inviti videre caput : nec honore carere
Vlterius passi,festam imposuere coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris :
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedere,
Quantum depresso subjectis bobus aratro
Complecti posses, ad finem lucis ab ortu.
Cornuaque auratis miram referentia formam
Postibus insculpunt ; longum mansura per ævum
PAndite nunc Musæ præsentia numina vatum
(Scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas)
Vnde Coroniden circumflua Tibridis alti
Insula Romuleæ sacris adjecerit urbis.

D

Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
Pallidaque exsangui squallebant corpora morbo.
Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum:
Auxilium cœleste petunt: mediamque tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Vtque salutifera miseris succurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipse, pharetras,
Intremuere simul. cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem: pavefactaque corpora movit:
Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses;
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est; sed Apolline nato.
Ite bonis avibus: prolemque accersite nostram.
Iussa Dei prudens postquam accepere Senatus;
Quam colat, explorat, juvenis Phœbeïus urbem:
Quique petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ simul incurva missi tetigere carina;
Concilium Grajosque patres adiere: darentque
Oravere deum; qui præsens funera gentis
Finiat Ausoniæ: certas ita dicere sortes.
Dissidet, & variat sententia: parsque negandum
Non putat auxilium. multi retinere, suamque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant; seram pepulere crepuscula lucem,
Vmbraque telluris tenebras induxerat orbi;
Cum deus in somnis opifer consistere visus
Ante tuum, Romane, torum; sed qualis in æde
Esse solet: baculumque tenens agreste sinistra
Cæsariem longæ dextra deducere barbæ:
Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metum, veniam: simulacraque nostra relinquam.
Hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit;
Perspice: & usque nota, visum ut cognoscere possis.
Vertar in hunc: sed major ero. tantusque videbor;
In quantum verti cœlestia corpora debent.
Extemplo cum voce deus, cum voce deoque
Somnus abit: somnique fugam lux alma secuta est.
Postera syderios Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Perveniunt operosa Dei. quaque ipse morari
Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
Vix bene desierant; cum cristis aureus altis
In serpente deus prænuncia sibila movit:
Adventuque suo, signumque, arasque foresque,

Marmoreumque solum, fastigiaque aurea movit.
Pectoribusque tenus media sublimis in æde
Constitit: atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet. cognovit numina castus
Evinctus vitta crines albente sacerdos.
En deus est, deus est; animis, linguisque favete,
Quisquis adest, dixit. sis ô pulcherrime visus
Utiliter: populosque juves tua sacra colentes.
Quisquis adest, visum veneratur numen; & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata, piumque
Æneadæ præstant & voce & mente favorem.
Annuit his: motisque deus rata pignora cristis;
Et repetita dedit vibrata sibila lingua.
Tum gradibus nitidis elabitur; oraque retro
Flectit: & antiquas abiturus respicit aras:
Assuetasque domos, habitataque templa salutat.
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum; flectitque sinus: mediamque per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Restitit hic: agmenque suum, turbæque sequentis
Officium, placido visus dimittere vultu;
Corpus in Ausonia posuit rate; numinis illa
Sensit onus: pressaque Dei gravitate carina,
Æneadæ gaudent: cæsoque in littore tauro
Torta coronatæ solvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem. Deus eminet altè:
Impositaque premens puppim cervice recurvam,
Cæruleas despectat aquas: modicisque per æquor
Ionium Zephyris sextæ Pallantidos ortu
Italiam tenuit. præterque Lacinia templa
Nobilitata dea Scyllæaque littora fertur.
Linquit Iapygiam, lævisque Amphrysia remis
Saxa fugit: dextra prærupta Ceraunia parte
Romechiumque legit, Caulonaque, Narytiamque,
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
Hippotadæque domos regis, Themesesque metalla:
Leucosiamque petit, tepidique rosaria Pæsti.
Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles,
Herculeamque urbem, Stabiasque, & in otia natam
Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenetur
Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisque frequens Sinuessa colubris:
Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus, Trachasque obsessa palude,

Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium.
Huc ubi velis feram nautæ advertere carinam;
(Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque sinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init flavum tangentia littus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit: & hospitio juncti sibi numinis usus
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam
Sulcat: & innixus moderamine navis, in alta
Puppe caput posuit, donec Castrumque, sacrasque
Lavini sedes, Tyberinaque ad ostia venit.
Huc omnes populi passim, matrumque, patrumque
Obvia turba ruit; quæque ignes Troica servat
Vesta tuos: lætoque Deum clamore salutant.
Quaque per adversas navis cita ducitur undas,
Thura super ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utraque sonant: & odorant aëra fumis.
Ictaque conjectos incalfacit hostia cultros.
Iamque caput rerum, Romanam intraverat urbem.
Erigitur serpens; summoque acclivia malo
Colla movet: sedesque sibi circumspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis;
Insula nomen habet: laterumque à parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, specie cœleste resumpta,
Luctibus imposuit, venitque salutifer urbi.

Hic tamen accessit delubris advena nostris:
Cæsar in urbe sua Deus est, quem Marte, togaque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi gestæ, properataque gloria rerum
In sydus vertere novum, stellamque comantem;
Quam sua progenies. nec enim de Cæsaris actis
Vllum majus opus, quam quod pater exstitit hujus.
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
Perque papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates: Numidasque rebelles,
Cyniphiumque Iubam: Mithridatisque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini;
Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos;
Quam tantum genuisse virum. quo præside rerum
Humano generi superi favistis abunde.
Ne foret hic igitur mortali semine cretus;
Ille Deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoque triste parari
Pontifici letum; & conjurata arma moveri;
Palluit: & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,

Aspice, dicebat, quanta mihi mole parentur
Insidiæ: quantaque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Solane semper ero injustis exercita curis,
Quam modo Tydidæ Calydonia vulneret hasta,
Nunc male defensæ confundant mœnia Trojæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Iactarique freto, sedesque intrare silentum;
Bellaque cum Turno gerere; aut, si vera fatemur,
Cum Iunone magis. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
Non finit. in me acui sceleratos cernitis enses.
Quos prohibete, precor: facinusque repellite. neve
Cæde sacerdotis flammas exstinguite Vestæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit: superosque movet. qui rumpere quanquam
Ferrea non possunt veterum decreta sororum;
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilesque tubas, auditaque cornua cœlo
Præmonuisse nefas. Solis quoque tristis imago
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpe inter nymbos guttæ cecidere cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus.
Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo;
Mille locis lacrymavit ebur: cantusque feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat; magnosque instare tumultus
Fibra monet; cæsumque caput reperitur in extis.
Inque foro, circumque domos, & templa deorum
Nocturnos ululasse canes; umbrasque silentum,
Erravisse ferunt: motamque tremoribus urbem.
Non tamen insidias venturaque vincere fata
Præmonitus potuere deûm: strictique feruntur
In templum gladii, nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus diramque placet, nisi curia, cædem.
Tum vero Cytherea manu percussit utraque
Pectus, & ætherea molitur condere nube;
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ:
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum
Nata movere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium; cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neque concussum cœli, neque fulminis iram,

Nec metuunt ullas, tuta atque æterna, ruinas.
Invenies illic incisa adamante perenni
Fata tui generis. legi ipse; animoque notavi;
Et referam: ne sis etiamnum ignara futuri.
Hic sua complevit, pro quo Cytherea laboras
Tempora; perfectis, quos terræ debuit, annis.
Vt Deus accedat cœlo, templisque colatur,
Tu facies, natusque tuus: qui nominis hæres,
Impositum feret unus onus: cæsique parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum,
Æmathiique iterum madefient cæde Philippi,
Et Magnum Siculis nomen superabitur undis:
Romanique ducis conjux Ægyptia tedæ
Non bene fisa cadet. frustraque erit illa minata
Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
Quid tibi barbariem, gentesque ab utroque jacentes
Oceano numerem? quodcunique habitabile tellus
Sustinet, hujus erit. pontus quoque serviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet
Iura suum, legesque feret justissimus auctor:
Exemploque suo mores reget. inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum
Prospiciens, prolem sancta de conjuge natam,
Ferre simul nomenque suum curasque jubebit.
Nec, nisi cum senior similes æquaverit annos;
Æthereas sedes cognataque sidera tanget.
Hanc animam interea cæso de corpore raptam
Fac jubar, ut semper Capitolia nostra, forumque
Divus ab excelsa prospectet Iulius æde.
  Vix ea fatus erat; media cum sede Senatus
Constitit alma Venus; nulli cernenda: suique
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
Dumque tulit; lucem capere, atque ignescere sensit:
Emisitque simul: simul evolet altius illa:
Flammiferumque trahens spatioso limite crinem
Stella micat, natique videns benefacta; fatetur
Esse suis majora, & vinci gaudet ab illo.
Hic sua præferri quamquam vetat acta paternis;
Libera fama tamen, nullisque obnoxia jussis,
Invitum præfert; unaque in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles.
Denique ut exemplis ipsos æquantibus utar;
Sic & Saturnus minor est Iove. Iupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:

Terra sub Augusto. pater est & rector uterque.
Dii, precor, Æneæ comites, quibus ensis & ignis
Cesserunt, Diique indigetes, genitorque Quirinæ,
Vrbis, & invicti genitor, Gradive, Quirini,
Vestaque Cæsareos inter sacrata Penates,
Et cum Cæsarea tu, Phoebe domestice, Vesta,
Quique tenes altus Tarpejas Iupiter arces,
Quosque alios vati fas appellare piumque est;
Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
Qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
Accedat coelo: faveatque precantibus absens.

PERORATIO.

Iamque opus exegi: quod nec Iovis ira, nec ignis,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cum volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
Ius habet; incerti spatium mihi finiat ævi;
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar: nomenque erit indelebile nostrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris;
Ore legar populi. perque omnia sæcula fama,
Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

FINIS.

